ERDÉLYI TUDOMÁNYOS FÜZETEK
163. SZ.

HÁROMSZÉKI OKLEVÉL-SZÓJEGYZÉK

GYŰJTÖTTE
CS. BOGÁTS DÉNES

KOLOZSVÁR, 1943
AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYESÜLET KIADÁSA

R 2

11.213/163

26972

R 1965

Szőcs-nyomda Kolozsvár, Mussolini-út 67. Telefon: 21-72. — Felelős vezető: Szőcs Lajos.
Felelős kiadó: Az Erdélyi Múzeum-Egyesület megbizásából: Dr. Szabó T. Attila.

ELŐSZÓ

Az alábbi szójegyzék adatait a Székely Nemzeti Múzeum levéltárából szedtem össze. Csak oly szavakat vettem fel bele, melyek a Háromszéken keltezett és az itteni városokra és falvakra vonatkozó levéltári anyagban fordulnak elő; azért nemcsak az Oklevélszótár kiegészítésének, hanem történeti Tájszótárnak is tekinthető.

Külön ki kell emelnem azt, hogy igen becses anyagforrásom volt a Törzsgyűjteményen kívül a Múzeumban elhelyezett háromszéki és az altorjai br. Apor-család hatalmas anyagú levéltára, valamint a pávai Vajna-, az alsócsernátoni Damokos-, a hatolykai Pótsa-, a karatnai Köntzei-család ezrekre rugó oklevele, a Balázs Márton-féle és a Kézdivásárhelyre vonatkozó gyűjtemény, továbbá a XVII. és XVIII. századbeli rendkívül értékes sepsi, kézdi, orbai és miklósvárszéki törvénykezési jegyzőkönyvek, nem szólva igen sok család kisebb-nagyobb és itt fel nem sorolt levelesládájáról. Sajnos, nem volt felhasználható a székely huszár- és gyalogezred által a XVIII. század végétől 1848-ig elhalt székely katonák, özvegyek és árvák halála után felvett vagyonleltárak több ezerre menő darabja, mert e leltárak, nehányat kivéve, mind — németnyelvűek. Igen érdekes azonban ezekben a leltárakban az, hogy egyes tárgyakat, melyeket német nyelvre nem tudtak lefordítani, magyarul írták be. Pl. *zeke, harisnya,* stb.

Ebben a gyűjteményben nagyon sok olyan szó van, mely hiányzik a Szinnyei József szerkesztette *Magyar Tájszótár*ból, a Szamota István és Zolnai Gyula gyűjtötte, illetőleg szerkesztette *Oklevélszótár*ból. Nem egy szó régibb keltezésű az említett Oklevélszótárba felvettnél.

Külön függelékben soroltam fel a gazdasághoz tartozó állatok szín-, tulajdonság-, tulajdonneveit, stb.

Végül e helyen hálás köszönetet kell mondanom mindazoknak, akik útbaigazításukkal, tanácsukkal ennek a gyűjteménynek összeállításában, irányításában barátilag segédkezni szívesek voltak, különösen Herepei János múzeumi igazgatónak, kedves barátomnak, ki útmutatásával mindig készségesen rendelkezésemre állott.

Sepsiszentgyörgy, 1943 március havában.

Cs. Bogáts Dénes

A RÖVIDÍTÉSEK MAGYARÁZATA

al. = alatt.
Aöi. = Adóösszeírás.
Ap. = altorjai br. Apor levéltár.
Bethl. vöi. = gr. Bethlen vagyonösszeírás.
B. M. = Balázs Márton levelesládája.
B. P. = Barabás Péter diáriuma.
Biál. = ilyefalvi Bíális család iratai.
BD. = csíkmadarasi Bogáts Dénes levelesládája.
C. Tábl. = Continua Tábla jegyzőkönyve.
cs. = csomó.
Cseh = szentkatolnai Cseh család levelesládája.
d., de., den. = dénár.
Damok. = alsócsernátoni Damokos család levéltára.
Deák = kovásznai Márkos Deák család levelei.
Don. = szörcsei Donáth család levelei.
Ejk., S. ejk. = Sepsi Egyházmegyei jegyzőkönyvek.
é. n. = év nélkül.
F. I. = Farkas Ignác számadás könyve.
fl., flor., frt. = forint.
Gid. = Gidófalvi család levelesládája.
Harm. = Harmos levelek.
hiány. = hiányos darabok.
ideg. = idegen jelzésű köteg.
Imreh = étfalvi Imreh Domokos gazdasági feljegyzései.
Incze = nagyajtai Incze család levelei.
K. = Kézdiszéki törvénykezési jegyzőkönyve.
Káln. = gróf Kálnoki család levéltára.
Kí. = Kéziratosok gyűjteménye.
k. n. = kelet nélküli.
Kiss = kovásznai Kiss család levelei.
Ksztl. = Kézdiszentlélek.
Kvh. = Kézdivásárhelyre vonatkozó adatok.
L., l. = lásd.
l., lt. = levéltár.
Láz. = dálnoki Lázár család leveles ládája.
Mih. = árkosi Mihály család levelei.
Mikl. = Miklósvárszék törvénykezési jegyzőkönyve.
Mikó = gr. Mikó családra vonatkozó adatok.
Ml. = Háromszék vármegye levéltára.
NS. = sepsiszentgyörgyi Nagy család levesládája.
O. = Orbaiszéki törvénykezési jegyzőkönyve.
Pótsa = hatolykai Pótsa család levéltára.
Rf., rfl., rflor. = rénes forint.
s. = selejtes anyag.
S. = Sepsiszéki törvénykezési jegyzőkönyve.
Séra = illyefalvi Séra család levelei.
sz. = szám.
Sz. = csíkszentmártoni Szabó család levelesládája.
sz. n. = szám nélkül.
Sztgy. = Sepsiszentgyörgy történetére vonatkozó iratok.
Sztk. = br. Szentkereszty Zsigmond 1848/49-re vonatkozó iratai.
Szőts = kovásznai Szőts család levelesládája.
Tgy. = Törzsgyűjtemény.
ua. = ugyanakkor.
uo. = ugyanott.
Vad. = Vadadi Filep család levelesládája.
vegy. = vegyes iratok.
Vö., vö. = vesd össze.
xr. = krajcár.

Abárló l. *föld-* al.

Abárló-fazék. 1750: egy *abállo füles fazék* (Ap. B. XXIV.).

Abárló-szita. 1750: egy *abállo szita* (Ap. B. XXIV.).

Abárló-villa. 1808: két *abárlo villa.* Betsü Ár 18. Dr. (Deák.). 1838: két *abállo villa* 12 xr. (150. cs. 75.).

Ablak. 1627: *Ablak* 4 azon Pappiros (Ap. A. II.). 1643: az *ablakjatt* berontotta (O. 1642—48.). 1659: ejnek cziendesegiben hazamra ieot az J(nctus) az *ablak*omot be verte (S. 1658—65.). L. még *lantorna-, papiros-, rostély-, üveg-, vak-* al.

Ablak-dugó. 1640: az *ablaknak dugo*jatt be' taszitotta az leaniom be dugta az ablakott, azon *dugo*tt ki nomta az Inctus, ismet be haitotta az ablakon (O. 1632—42.).

Ablak-kereszt. 1651: Atiam fia hazanak aytaiat, *ablak kereszt*et reank bevagtak (K.1647—52.). 1765: Vagyon csere Ablak mellyékek közé Csere *Ablak Keresztfára* sürü fenyőfából csinált rostély Ablak (Betl. vői.). 1764: Egy paraszt *ablak kereszt* rámájával és táblájával edgyütt 30 xr [a munkadij] (147376. l.).

Ablak-ráma. 1758: egy *Ablak ráma* kamarába való (8468. vegy.). 1840: Nyoltz uj *ablak rámát* (64/839.).

Ablak-tok. 1840: Négy *ablak Tokok* (64/839).

Ablak-üveg. 1681: egi romlot *ablak üveg* (Deák). 1798: *Ablakok üvegel* (11019. lt).

Ablakos. 1797: Stadinger Kristof *ablakos* felesége 38 esztendős (731/798).

Ablakos pohárszék. 1708: Az nagj házban az falban egj *ablakos pohár szék* (3. cs. 7.).

Ablakos szotyor ‚rácsos ablakhoz hasonló fonadékú szotyor'. 1805: az Urbariumban 18-ik szám alatt fel irattatott *ablakos-Szotyor* megszakadozván, annak helyiben Gy(alog) katona Ferencz János eő kegyelme más jó szotyort adott (S. ejk. 1801—6).

Abrak-vásár. 1630: az *Abrak vasart* varostokban meg tiltvan (Kvh.).

Abrakos-tarisznya. 1692: öt *abrakos Tariszna* (B. P. diar.). 1700: a pénzt *abrakos tarisnyá*ba tették, mely tarisnya Mikes Pál és Kozma Simon uramék kezén állott (Tgy. 1700—10.).

Abroncs. 1631: egy hordo borrol lepattant vala az *abroncz* (Ap. A. II.). 1765: ... félviseltes Malom kövek körüllette levő sendellyből *abronts*ba apro vas szegetskékkel foglalt kérgével ... (Deák). L. még *fa-, hordó-, vas-* al.

Abroncsvonó. 1805: *Abronts vono*

(Szőts 1800—896.). 1838: *Abronts vono.* Betsü ár 6. xr. (177. cs. 60.).

Abroncsos-véka. 1736: Kádár csinálta *abroncsos* régi *véka* (Ap. O. I.).

Acél. 1684: késit, Erszényit, övit, *aczéllyát* elvette (K. 1678—88.).

Acéloz. 1732: a Czigánnak perpentze csinálás és az Darék Vasat is *megatzéloztatta,* költésire és itára 15 pénz (Kvh.).

Acél falitükör. 1831: egy *atzél fali tükőr* megvette 31 xr. Tiszteletes Boér ur (150. cs. 77.).

Ács-fűrész. 1809: *Áts fürész,* a vevő neve Fodor Mihály 50 xr. (154/62. cs.).

Ács-mester. 1726: *Áts,* Asztalos, kőmives és egyéb *mester* embereink munkájának megfizetésit absolute megkivánjuk (Ap. B. XI.). 1859: *Ács* és kőmüves munka edgyütt 1394 Rf. 48. (Gid. 1664—864.).

Ács-pallér. 1859: Kőmives és *ácspallér*nak 400 léczszeg (Gid. 1664—864.).

Ágas. 1805: 1 *Ágas* végire valo kapots (Szőts 1800—96.). L. még *elő-, kút-, szekér-, utó-* al.

Ágas-szárny. 1840: Hét pár *ágas Szárny* eladatott 57. xr. (64/839.).

Ágy. 1615: Azzoniom Aniank adot ennekem ... Egi *agiatt* (Mikó). 1617: Zeredara vyrradolagh eolthek meg oth Gelenchen egy Zaz Peter neveo legenient fekweo *Agya*ban (O. 1613—27.). 1619: az en Jobbagiom most holt elevenen fekszik az *agj*ban (O. 1613—27.). 1684: egy cziki legennyel az *agy*ban sokat viszkolodott (K. 1678—88). 1808: két festett *ágy,* s egy karikás. Betsü ár 4 h. flor. (Deák). L. még *festett-, fiókos-, gyaluvas-, karikás-, karos-, láncos fék-, rostélyos-* al.

Agyag. 1764: Egy szekér *agyag*ért a vár mellől 4½ xr. (147/764).

Ágyás. 1758: A Háznál levő kertben tanáltatik Három *Ágyás* Murok, egy *Ágyás* Petresejem (8468. vegy.).

Ajtó. 1613: ... az zoba mellet valo haznak es az pinczen valo zobanak sem *ajtaja,* sem padlasa az zobanak, az belseo pinczenekis vagjon *ajtaja* ... (Tgy. 1606—25.). 1617: Az *Aython* kúúl el esset (O. 1613—27.). 1623: az *Aytho* eleoth az vdvaron zida kathona fektanak (uo.). L. még *bélelt-, deszka-, deszkás-, eresz-, félszer-, festett-, hevederes-, levél-, vaspántos-, vésett-, záros-* al.

Ajtó-félfa. 1840: Az *ajtó félfák* a' Tornátzfáihoz két vas kaptsokkal vagynak hozzá kaptsolva (Ap. Ksztl.).

Ajtó-melyék ‚a ház talpfájába beeresztett két függőleges gerenda, mely ajtókeretül szolgál'. 1686: oda mene az Dosa András uram malmára egy mezitelen karddal s megh vágá az malomház *ajtajának* az *mellyék*ét (Harm.). 1688: Ezen pitvarbol nyilik be a' konyhára avagy kémény allyára egy felszer fenyő deszka ajto minden vas nélkül, tölgy fa *ajto mellyék*ivel, szemöldökivel edgyütt (Ap. A. V.).

Ajtó-sarok. 1708: *Ajto Sorok* három (3. cs. 7.). 1762: attam György Kovácsnak 3 *Ajto Soroké*rt párjáért 15 xr. et sic teszen xr. 45 (8468. Mih.).

Ajtó-zár. 1586: Egj *Aytora valo zar* d. 60 (Mikó).

Akol l. *disznó-, juh-, marha-.*

Akol-kert. 1634/1637: ki az Vdvarhaz kerwl wagion maradgion eppen Mikes Sigmondnenek *akoly kert*ivel (Ap. A. II.).

Alakor. 1695: Zabnak, Tönkölynek, *Alakor*nak vékája 30 pénz (Kvh.). 1695: *Alakor* vagyon cub. 1//1 (Ap. A. VII.).

Áldomás-ital. 1660: Annak szine alat hogj *aldomas itall*al emberseges emberek eleot lopot marhat vegjenek, Hogj valakik marhakot vagnak Meszar szekre penzre emberseges emberek eleot *aldomas itall*al igaz marhat vegjenek (S. 1658—65.). 1661: Doceallia emberseges emberekkel hogj *aldomas Itall*al veotte (S. 1658—65.).

Ál-föld ‚kb. egy kishold nagyságú föld'. 1846: Vagyon egy egész *áll föld* az Also-Torjai határban (8468. ideg.).

Al-kő l. *lisztelő.*

Alj l. *árnyék-, kémény-, szekér-, szin-, talp-.*

Állás. 1777: Hárs kötelet *állás* kötözni 1 Rf. (442/1777.). Fenyőfa szarvazatra és *állásra* 80 száll, szálát xr. 12. (uo.).

Állásfa l. *tekenyő-.*

Állazó. 1810: Egy kantár szárával és kantár zabolával együtt *állazo* nélkül 4 Rf. (740/810.)

Állazós fék. 1644/1788: egy *állazos fék*et, egy szügyellőt (104/1788.).

Álló szék-oszlop. 1829: 30 darab gerenda *Állo szék oszlop*nak, hoszsza 2 öl (2245/829.).

Alma. 1609: anak a kerthnek az Gyömeolchet Byrtha, Az *Almayat* elvytte (O. 1608—711.). 1678: tiz köböl *alma* (K. 1678—88.).

Alma-ecet. 1680: negy veder *alma ecet* (Ap. A. VII.). 1721: hordo 4 ketteiben *alma ecet* (4692. lt.).

Alma-fa. XVII. e. Tudom azt, hogi Bogdan Georg Czereszniet, meggifat, *almafat* vagdalt azon az ioszagon, mellien most lakik (B. M. 1574—699.). L. még *édes-* al.

Alma-rontó bot. XVIII. v. három almatarto polcz, egyiken két *almaronto bot* (N. S.).

Alma-sajtoló-sróf. 1840: Egy *alma sajtoló sróf.* Eladatott 36 xr. (64/839.).

Alma tartó-polc. XVIII. sz.: három *almatarto polcz,* egyiken két almaronto bot (N. S.).

Alma törő bot. 1758: két *alma törő bot* (8468. l. 1565—800.).

Alma-törő-kölyű. 1765: Vagyon benne *Alma töréshez való küllyü,* ki sajtoláshoz minden accidentiával edgyütt elkészitett, de más hellyin-hellyin gyengülni kezdett Sajto (Bethl. vöi.).

Alma-törő-vályú. XIX. sz. eleje: *Egy alma törő válut* Forró Károly ur 20 pénz (t. i. megvett.). [B. M. hiány.] 1821: Egy *alma törő válu* másfél öles 1 Rf. (B. M. sz. n.).

Alól csapó malom. 1688: az malom *alol Csapo,* az gáttyát annyra fellvette jmmar, hogy az malom fellyeul Csapo (Ap. A. I.).

Alól-csapó-zsilip. 1736: Mikor az *alol Csapo zilibet* Csinaltattuk Turót vettünk de. 24 (Kvh.).

Alom. 1756: Szotyori senior Nagy Ferencz *Alomában* .... hevervén (S. 1755—60.).

Alsó párna l. *fürész-.*

Alsó-polc. 1743: Az *also polczon* egy ládában száz szál viasz gyertya (Ap. J. I.).

Által-foglaló-vessző. 1764: Egy ablak rámákra szegeletes Sorkokért, *által foglalo vesszőkért,* kivono gombocskák-

kal és bezáró forditokkal 1 Rfl. 8. xr (147/764.).

Által-vető. 1672: egy *által vető* gyapiu den. 48 (B. M. 1674—700.). 1758: két *által vető.* (8468. l. 1565—800.). — L. még *szőr-, vászon-* al.

Általjában. ‚nem napszámra, az elvégzést étel, ital nélkül vállalva'. 1837: *általlyában* felrakatta, a Házam befedéséig (F. I.).

Anya-ház. XVIII. v. Hogy az öreg Anya Méh többet ne eresszen Kis Aszszony nap tájba szedd ki az *Anyaházokat* (Ki. F. 22.).

Anya-méh. 1756: Két *annya méh* (Tgy. 1702—99.) XVIII. v. Hogy az öreg *Anya Méh* többet ne ereszszen Kis Aszszony nap tájba szedd ki az Anyaházokat. (Ki. F. 22.).

Aprólék l. *sertés-.*

Apró-míves. 1755: Az *apro Mivesek*nek is hogy bele unnyák a mindennapi terhes munkát néha néha pálinkára adtunk 2 Rfl. 15 xr (Kvh.).

Apró-szeg-fejező. 1720: Lakatosnak requisititumi e szerént: edgy nagy pöröly, nagj verő nro 1, Szarvas üllő nro 1, Félkéz verő nro 1, *Apro szeg fejezo* nro 3 . . . (Káln.).

Ár. 1740: Tiz lapos és csapot elő vésők és egy *ár* (64/839.). L. még *szoba-* al.

Arany-ásó. 1783: Investigaltam az *Aranyász* és kalános és más mesterségü Fiscal Czigányokot (463/789.). ua. Oltszemin *Aranyás* és Kalános fiscalis Czigányokat Kalános Vaszit és Kalános Ádámot találtam (uo.). ua. Szemerján, Szent Királyon, Illyefalván, Al Dobolyban és Szotyorban sem Fiscalis Czigányokat, sem *Arany* és ezüst *követ keresőket* nem találtam (uo.).

Arany-mérő-kompona. 1840: edgy *Arany mérő réz kompona.*

Arany-műves. 1679: hoztam Eperjesről az *Arani müvestől* az kinek munkájáért és az *Arany müves* hozzája adot fizettem flo. 80 (Ap. A. IV.).

Arat. 1618: Az I(nctus) vyulag meg *Arattatta* es elvytte (O. 1613—27.).

Aratás. 1606: az *aratas* elót tartottam amikor penigh az dolognak az Süllia volt (Mikl. 1605—6.). ua. fogattam volt meg zolganak vgian ezen eztendeoben, vgymint az *Aratas* elót Zent Janos Napp tayaba Karacsonigh. (uo.) 1642: volttak adosok egi nehani nap *aratassal,* meli *aratasban* elmaradvan egi nehani nap (O. 1642—48.).

Arató-kaláka. 1760 dje 9-na Augusti itten Kézdi Székben Dálnokba a midőn is a senior Nobilis Dálnoki Lázár Mihály Uram *Arato kalákája* volt (50376. l.). 1801: ma egy hete étzaka a Cserei Kis Aszszony udvarába *Arato kaláka* lévén ottan öszvetalálkoztunk (1057/802.).

Árbóc-fa. 1836: A' kut négy *Árbotz fákkal* cserefa detzkával kirakott oldala jo gárdájával, egy fenyő fa abrontsos vederrel, a' kut ostor végibe jo küpüs horog, gyenge kut ágas (1836. cs.).

Árnyék ‚szín, ahol szekereket és mezőgazdasági eszközöket tartanak'. 1677: jo *Arnyek* (Ap. A. IV.). 1730: ezen Csürnek az *Árnjékja* avagy Eszterheia alatt találtatik valami régi éppületből állo némely részi meg veszet nyár borna (Ap. B. XXIV.). 1793: Egy sendelyes Sütő Házacska egy *árnyékkal* valet 10 Rf. (8468. l. 1565—1800.).

1839: egy kis Pajta mellette lévő lábakra kötött *Árnyékal* (155. cs. 82.). L. még *szekér-* al.

Árnyék-alj. 1720: nagyobbik istállóval, *arnyék allyakkal,* Tyukollal (11786. l. 1597—847.).

Árnyék-szék. 1666: egy *árnyék szék* köből rakott ülő szék nélkül való (Ap. A. IV.). XVII. v. Nyilik ezen boltbol az *árnyék székre* vas sarkos pántos bevonos béllelt Ajto (Ap. A. VII.).

Árnyék-szín. 1755: az Istallo előtt egy *árnyékszin* (Ap. B. XV.).

Árpa. 1615: *Arpank* zazket kalongia leven (Mikó). 1707: Az szép *Árpának* vékája 60 p(énz) (Kvh.). 1788: az *árpát* a bolha megvesztegette (2283/1788.). L. még *borsós-, elegyes-, tavasz-, utó-* al.

Árpakása. 1736: *árpa kását* Udvar hire nélkül egy szoval senkinek nem csinál (Ap. B. Ksztl.).

Árpa-vetés. 1616: az Vra megh zegedeoth volt vele azt megh tartozyk adni, vgy mint fl. 8. masfel keobeol buza, 1 keobeol zab vetes, 1 keobeol *arpa vetes* ... (O. 1613—27.).

Árpás-kőrte. 1680: Borkat keczer is lattam az *Arpas Keorteveljen* (8468. vegy.).

Ártány. 1723: Két öreg Sertés, egyik *ártán,* másik gőlye (Ap. A. 1.). 1840: két kesej *ártán.* Eladatott 24 Rf. 1 xr. (64/839.).

Ártány-disznó. 1653: egy kantza tsiko, egy *ártán Diszno* (11796 l.).

Áru. 1711: ki is holmi *Árruinkat* hozván le' Németországból mig mi oda mentünk ki érkezet volt, szekerest is fogadván az közös Marhánk és *árunk* alá (Kvh.). L. még *céhes-, kufár-* al.

Árul. 1620: Kis Farkas Georgy *arult* 69 veder Bort (Ap. A. I.). 1623: szanto vasat, sorlot, cziki vasat es mindenfele vasat szabad volt vasarkor *arulni* mindenkor (Kvh.). 1632: bort is sokadalom napian szabad volt *arulni* (Kvh.) u. a. fejszet, mint apro vasat köz vasárnap is *arultanak* (uo.).

Áruló l. *gyümölcs-.*

Áruló-asztal. 1800: 5 Torotzkai kasza vasát és 6 lapossat erőszakosan el vétette az *árulo asztaláról* héti vásár alkalmatosságával (440/800.).

Árultató-hely. 1740: nemzetes Szőtsi Istvánné Hanko Erzsébeth Asszony és Kováts Miklosné Gan Ilona ő kegyelmek kufárkodó Sátorok vicinumába levő *árultato helyemet* ... elfoglalták. Privilegialiter akar a Város engemet *árultato hellyemtől* amovealni, vagy nem? (Tgy. XVII—XIX.).

Árvíz. 1662: az *árviz* el vitte az eo kegyelme füvit (S. 1658—65.). 1723: Tudgyae' a Tanu ezen Halasto Vapaian le' Folyo *Arviznek* le' folyo Arka ennek előtte' hol volt? (8454. l. 1705—60.).

Ás. 1605: mikor Istvan Vaida Molduvaba bemenne az Alperessel edgiut *Astunk* vel ket zaz forintot az feoldbe (Mikl. 1505—6.).

Ásó. 1681: egi czonka *Aso* (10908. l.). Egy *Áso* s egy Kapa den. 18. (B. M. 1674—700.). L. még *fa-, vas-, vasas fa-* al.

Ásó-kapa. 1676: *Aso kapa* (Don.).

Ásó-lapát. 1758: egj *áso lapát* vas nélkül (8468. l. 1565—800.).

Aszalás. 1617: az *azalast* elvegheztem vgyan eontheozthemis az tuzet az Azalo torkaba vgy indultam az zalad levenny (O. 1608—711.).

Aszaló. 1541: toaba az *aszallot* az melleth az ambarws Kovachy epyttetth wolt afelwl meg Irt Joszagon (Kvh.). 1616: Egy *Azalom,* mely teob Atthyamfjayval eggyút keoz *azalonk* volt (O. 1608—1711.). L. még *gyümölcs-, szalad-, szilva-* al.

Aszaló-deszka. 1840: Egy *aszalo Deszka* (Mikó).

Aszalság. 1635: az falu mellett valo patak *aszalsag,* avagy Hideg deer miatt elapatt (O. 1614—35).

Aszalt szilva. 1678: Egy desa *aszalt szilva* (K. 1678—88).

Ászok. 1736: egy kisded fenyőfából állo káposztás kád két darab *aszkon* áll (Ap. O. I.). 1758: két hordo alá valo tsere *ászszok* (8468. vegy.).

Asztag. 1554: hagyom felesegemnek hazamot es Jozagomot ket *aztag* Buzat (Sz. 1371—700.). 1599: holtom vtan neki haginy Bwzank, *aztagunk* es veteswnk (Ap. A. I). 1659: az *Asztagja* keozeot talaltam megh az Arpamban (O. 1658—65.). L. még *búza-* al.

Asztag-láb-fa. 1666: Ezen tsűr előtt vagyon egy *asztagláb fák* (Ap. A. IV.).

Asztal. 1592: az Törsök tamas hazanal az *aztalon* egi fazekban (Ap. VIII.). 1615: Egi kisded *Aztaltt* (Mikó). 1840: Egy fenyőfa négy lábu kis *asztal.* Eladatott 1 fr. 15 xr. (64/839.). L. még *áruló-, cipószakasztó-, cseléd-, fiókos-, kaláka-, keresztlábú-, kézvonó-, ládás-, paraszt-, szabó-, szeges-, vagdaló-* al.

Asztal-fedél. 1660: Hazamnal koborolvan egy *Asztal fedelet* vit el (S. 1658—65.).

Asztalos. 1726: Ats, *Asztalos.* kömives és egyéb mester embereink munkájának megfizetésit Absolute megkivánjuk (Ap. B. XI.). 1847: nemes Veress Lajos *asztalos* mester (194. cs. 4.).

Asztalos-fűrész. 1744: egy *asztalosnak valo fürész* rámájával együtt aestimáltatott ad den 18 (45/744.).

Asztalos-mérték. 1809: *Asztalos mérték,* a vevő neve Huszár katona Barra Bálint (15/462. cs.).

Asztalos-műhely. 1720: *Asztalosnak műhellyére* készittet két hoszszu asztal, azon edgj Furo, magjar Kovátsnak való (Káln.).

Asztalos véső. 1809: *Asztalos véső,* a vevő neve Kováts Antal 10 xr. (154/62. cs.).

Aszú-ág. ‚a fákról lehullott száraz ág'. 1789: ahol mi Erdőlünk ott aproság *aszszuságott* szabadon erdőltek és máig is erdőlhettnek (731/789.).

Aszú-gyümölcs. 1752: három véka *aszszu gyümölcsöt* (Ap. B. Ksztl.).

Átalag. 1616: l. szerszám alatt! 1627: *általagh* üres egj (Ap. A. I.). 1681: Egi kis *Altalag* (Deák). L. még *ecetes-, pálinkás-* al.

Átalag-hordó. 1688: 5 *átalag hordo* (Ap. A. IV.).

Atya-mester. 1831: egy *atyamester,* két Láto mester [csizmadia] (1973/831.).

Avas-szalonna. 1673: egy nagy darab *avas szalonnát* hoza, palastot is hozanak, fonalvetőt is hozanak (2724 l.).

Áztatás l. *kender-.*

Azsag. ‚a kenyérsütő kemence hevítésekor használt hosszú rúd, mellyel a szenet piszkálják és szétverik'. 1670: a kemenczeitől az *Asagot* elhozta (Egyh. 1662—98).

Bab. 1615: *Babunk* harom kalongia leven (Mikó). 1627: *Bab* egj vekaval (Ap. A. II.). 1818: 44 Véka *bab*. Vékája pro 72 Dr. (Deák).

Bács. ‚oláh származású önálló juhászgazda'. 1569: hitwan *baczynak* hozasayrt ew maga marazta harminczketh forinton. ua. Zabo Mathe volt kezes harmincz keth forintig az hitwan *baczynak* hozasairt (8468. l.). 1692: Anno 1690 Szent Mihály nap tájban lévén *Báczunk* maradot el egy juh hiján egj tömlő károm (K.).

Bádog-cső. 1818: Egy öntöző kártya *badug csőivel* (Cseh).

Bádog-gyertyatartó. 1843: vagyon egy Torma reszelő és *badik Gyertyatarto* 1. Rf. 10 kr. (B. M. 1821—48.).

Bádog-kanna. 1838: egy fertájos *badik kanna* (150. cs. 75.).

Bádog-kávés-bokály. 1818: Egy *badik kávés bokály* (Cseh).

Bádog-kolbásztöltő. 1831: *egy bádik kolbász töltő* megvette 31 xr. Nagy Lajosné (150. cs. 77.).

Bádog-ládácska. 1708: Egy *badog* üres *ladatska* (3. cs. 7.).

Bádog-lámpás. 1698: Egj *baldogh lámpás* (Ap. A. VI.).

Bádog-lopó. 1838: egy *badik lopo* megvette 36 xr. Nagy Sámuelné (150. cs. 77.).

Bádog-palack. 1708: Egy *badog palaczk* (3. cs. 7.).

Bádog-szivárvány. ‚bádogból készült borszivó'. 1688: *Báldok szivárvány* edgy (Ap. A. IV.). 1840: Egy *Badok* Bor *szivárvány* (64/1839.).

Bádog-tölcsér. 1688: két *báldok tölczér* (Ap. A. IV.). 1755: Egy kis *bádok tölcsér* (Ap. J. I.).

Bak. 1716: Egy hinto hat lo hámokkal, fékekkel, lánctzal, *Bakra* valo medve Bőrrel, egy nyereggel, Egy Franczia posztobol valo sárga párna Sákkal (Ap. J. I.). XIX. e. *Bakrol* hajto ujj rosz Gyeplő (B. M. é. n.).

Bak-pulyka. 1722: *Bak Pujka* Nr. 5. (Ap. O. I.). 1772: *Bakk Pujka* Nro. 9. (B. M. 1791—800.). Öt Tojo egy kakas Pujkát, ugy két Tojo és egy *Bak Rétzét* vittenek által a Torjai udvarban (Ap. B. XV.).

Bál. 1714: Hat öszsze kötött *bál* Dohány, ketteje küsded (Ap. B. XXIV.).

Balta. 1647: Thot Istvan hoza kj egj szabliat es egj *ballat* (K. 1647—52.). L. még *körömfaragó-* al.

Bálvány. 1736: egy romlott kis kapu *balvany* Ajto nelkült (Ap. O. I.). L. még *faragott-* al.

Bánya l. *kénkő-, köszörűkő-*.

Bányász. 1647: Lukacz Balas es Vizi Mathe maior Alsotoriai Vram eo na[gysa]ga *baniaszi* (K. 1647—52.). L. még *kénkő-* al.

Bányászás. 1789: a' nevezett helyen [t. i. Étfalván] *bánászni*, ottan a *bányászáshoz* szükséges fa béli haszonnal élni ne impedialtassanak (1656/789.).

Bárány. 1659: Nosteny *Bárány* 8. (B. P.). 1678: Ugyan adtam számba Berbeczeket 9, egy czapot, Item 36 *bárant*, 13 fekete (Ap. A. VII.). L. még *diszke-, hasi-, kos-, metsző-, nyári-, nöstény-* al.

Bárány-bőr. 1703: Csávált *bárány-bőr* fejér Nr. ött, Fekete nro. 9 idest

kilencz (Ap. A. VII.). 1808: Két fejér *bárány bőr* 1 hflo. 68. Dr. (Deák).

Bárány-címer. ‚egy negyedrész bárány'. 1736: Fejer Samuel uram Biro uramnit leven költöttünk kenyere *Csemere* Bora Szalonara Borsra Tojasra flo. 1. de. 64. (Kvh.). ua. hetfön Fejer Szamuel uram Zendey Szeget Szedetet akkor költöttem *Csemerre* Serre de. 9. (uo.) 1738: Vettünk börös hust, malaczot de. 57. *baranj czemert* de. 12. (uo.)

Bárd. 1815: *Bárd* akár farago fésze (sz. n.). 1837: Egy *Bárd* és kapa Héjja Antal 1 Rf. 40 xr. [t. i. megvette] (Cseh.). L. még *faragó-, húsvágó-, kétkéz bárdoló-* al.

Bárdolt-deszka. 1770: Tiszta fenyö *bárdolt Deszka* egy ölni hosz 12. (Tgy. 1548—798.).

Bárka. ‚deszkából készült és emelőrúddal ellátott láda, melyben meszet, répát, burgonyát, stb. hordanak'. 1840: egy hamu hordó *Bárka,* eladatott 20 xr. (64/839.).

Barom. 1577: Az mi hatarunkon ez eleot sem volt szabad iarnj az kezdi vasarhely *baromnak,* mert ingyen sem hatarosak wagyunk veletek (Kvh.). 1584/XIX. e.: az eö kegyelme *barma* és Jobbágyai mind *barmokkal* s mind szekerekkel rajta jár (Ap. B. XV.). 1618: Mathis thamas *Barmath* be haytatta volt az Tilalmas helyreol, akkor az teob Emberek marhayat be haythotta volt (O. 1613—27.).

Barom-itató. 1616: az *Barom Itato* Vcyayara epitet volt (O. 1613—27.).

Barompiac. 1750: Sokadalmi alkalmatossággal mindenkor szabados *Barompiattza* volt Szent Györgynek (8468. Szgy. t.).

Baromvásár. 1750: Miolta itt *Barom Vásár* kezdett lenni még a Kurutz világ kezdetétől fogva (8468. Szgy. t.). ua. Szabo István nagy kiáltással felkiálta ily szókkal: Hallyad *Barom Vásár* senki a' Sepsi Szent Györgyiek mellett fel ne támadgyon, azonban látom, hogy Béres Lászlo Császár Mihály Uramhoz hunyászkodik, le is üté (uo.).

Bécsi csap. 1689: egy *bécsi csap* (Ap. A. VII.).

Bécsi font. 1701: minden kereskedő, adó, vevő rendek, lakosok és idegenek mindenféle árukban nem az eddig usualt, hanem *Bécsi fonttal* éllyenek (Tgy. 3/1701.).

Bécsi kompona. 1720: egj *Bétsi réz Compona* rész fontjával edgjüt (Káln.).

Bécsi mérték. 1840: Edgy rosz kompona *Bétsi mértékkel* edjüt (sz. n. vegy.).

Bécsi tál. 1716: két nagj *Bécsi tál* (Ap. J. I.).

Bécsi tányér. 1716: Tizenkét *Bécsi tányér* (Ap. J. I.).

Becsü. 1656: Attam Mathe Miclosnak flo. 2 harom nap dolgozik Sz(ent) M(árton) napig varom udgi hog ha *büczüvel* fizetne, ket any legien (9786. l.).

Becsü-marha. 1569: En az Nagy Martont tellyesseghvel ky fyzettem az örökböl penzvel es egyeb *Bötyw Marhaval* (8468. l.). 1656: szegen attiam hozot volt el *Bucsu marhat* harmat (9786. l.). 1679: *böczü marhaval* akarnanak fizetni (8468. vegy.).

Békafogó szigony. 1840: Egy *békafogo szigony* 2 Rf. Vevő neve Benkő Rafael (64/839.),

Bekertel. 1616: vgyan azon megh zantoth feoldet az had alatt bevethette kapoztaval es *bekerthelte* (O. 1613—27.). 1618: Th(eorven)y zerent ment volna veghez benne hogy *be kerteltethesse* (uo.).

Békó. 1664: *beko* kulczostol (Ap. A. III.). 1801: 2 *béko* hiba nélkül valo 1 Rfrt. 20 xr. (35. cs. 10.). 1808: Egy *Béko* kolts nélkül Betsü árrok 48 Dr. (Deák). L. még *láncos-, nyelves-, vas-* al.

Békólakat. 1840: *Béko lakat* 2 (sz. n.).

Béldeszka. ‚az a deszka, amely a fa középső részéből kerül ki.' 1809: *Bél deszkák,* a vevő neve Gyárfás Ferentz 13 Rf. 28. (154/62. cs.).

Bélfaszeg-fúró. 1824: Négy furuk: kettő csapozo, egy hoszszu száru, egy *bel faszeg furuk* (99/84. cs.).

Belkerék l. *malom* és *lisztelő-.*

Bélszeg-fúró. egy *bélszeg furu,* megvette 6 xr. Tiszteletes Boér ur (150/75. cs.). 1838: egy *bélszeg furu* 6 xr. (150/77.).

Bélelt. 1627: Az Eöregh hazban harom *bellelt pad* (Ap. A. II.). ua. egj kemenes abban egj *bellelt pad* (uo.). ua. egy küs haz abban kalibas kemencze *bellet pad* 2 (uo.). ua. egj dezkas tornacz abban egj *bellett pad,* egj niozolia (uo.). 1664: a pitvarba nyilik egy vaspantokon sorkokon forgo *berlet Ajto* (Ap. A. IV.). ua. *bellet Ajto* Vas retesz reteszfő rajta (uo.). 1755: *béllett ajto* vas sorkokon járo vas ránto és reteszfő rajta (Ap. B. XV.).

Bélyegző-vas. 1636: az a marha akkor enim voltt, az *beliegzo vasat* is penig kivel marhaimott meg szoktam beliegezni ha el nem veszet az telen, elehozom, ha penig el vezett volna eggiet kettót kell hozni affele marhaim kozul (O. 1632—42.). 1708: *Bélyegző vas* 2 (3. cs. 7.). 1721: *bélyegző vas* kettő, edgyik őreg, a másik kicsin (4692. l.). L. még *marha-* al.

Bér l. *bika-.*

Berbécs. 1583: A *berbechek* ky kapnak az fwbe az vtbol (Kvh.). 1615: Azzoniom Aniank adot ennekem . . . Eoregh *Berbecz* nro. harom (Mikó). 1659: az *berbecziet* eo niuzta megh s iol lakot vele (S. 1658—65.). L. még *berke-* al.

Bereg. 1692: *Bergeni* valo tavalyi nösten, in 12 (Ki. E. 20.).

Béres. 1606: Amelly *beres* vel dolgozo ember velem volt, mikor az eokreot lattam (Mikl. 1605—6.). 1695: Az Tüz Szittonak és a favagoknak, *bereseknek* js attak 23//19. (Ap. A. VII.).

Béres-bot. 1794: fordittá egy nagy *béres botyát* és jol meg nyomá farban amint láthattam az Vargánét (Tgy. 312/1797.).

Béres-eke. 1713: *Béres Eke* találtatott nro. 2 (Ap. B. XV.). 1721: *béres eke* talyigájával edgyütt 1 (4692. l.). 1755: *két béres* eke négy vas vagjon benne (Ap. J. I.).

Béres-fejsze. 1695: *Beres fejsze* 2 (Ap. A. V.). 1721: *béres fejsze* 3 (4692. l.).

Béres-inas. 1643: Az *beres inasnak* Poliani Istoknak az meli ket tulikot es egy üneő tinot megh attam azt is el ne vegiek teölle (Ap. A. III.). 1686: Egy *béres inasát* is elszöktette azért homagio kivánja, hogy reducalja (S. 1682—92.).

Béres-ostor. XVIII. k. egy jo rojtos

és karikás *béresnek valo ostor* 24 den. (Kvh.).

Béres-szán. 1695: *Beres szán* 1 (Ap. A. V.).

Béres-szekér. ‚szénát és csépeletlen gabonát hordozó szekér, melynek vendégoldala van'. 1628: ha magok marhait *beres zekeren* vitetne (Kvh). 1695: *Beres szekér* 2 (Ap. A. V.). 1713: Találtatott két *béres* fako *szekér*, melljeken vagjon hat vaskarika, njolc szál marok vas, 4 fojto karika (Ap. B. XV.).

Béres-szolga. 1797: egy faragni tudo jo *béres szolgának* esztendői fizetése 12 magyar forint, hat véka őszi, hat véka tavaszi vetés (8468. l.).

Beretva-kés. 1795: Egy pár fáin *Beretva kés* tokostol 2 Rfl. (497/1795.).

Berke-berbécs. 1698/720: Edgy *berke Berbéts* (Káln.).

Berke-juh. 1755: a *Berke Juhrol* hat Esztendeigh senki nem adozik, azutánis tsak felit (9/755.).

Berszány. ‚felfogadott, nem önálló juhász.' 1796: Nékünk Kézdi-Martonosi *Berszányoknak*, kik juh nyájaink után keressük élelmünket és adónkat, mindenkor a' volt szokásunk, hogy juhaink számára a' következendő Esztendőre elébb majd egy Esztendővel Havast fogadgyunk (390/796). 1798: A Turonak szabadon Árulhatását Fontul az 60 Hütösség kivánja, edigis hogy tsak Costandinak volt szabad miben álott nem tudjuk, holott az *Berszányok* mindenkor oltsobban adnák, azért a Turo árulás szabad legyen (Kvh.).

Bevet. 1602: *bevette* vala az Nemes Janos foldet most is *be vette* (Damok. 1600—44.).

Bevető-lapát. 1770: A Sütő házba. *Bévető lapát* (Tgy. 1548—798.).

Bezáró-forditó. 1764: Egy ablak rámákra szegeletes Sorkokért, által foglalo veszszőkért, kivono gombocskákkal és *bezáro forditokkal* 1 Rfl. 8 xr. (147/764.).

Bicska. 1720: Három penna tsinálni valo *bitskia* (Káln.). 1814: egy *bitsak* eladási ára 14 xr. (175. cs. 15.). 1834: Nagy *bitska* rezes nyelü 1 darab (sz. n.).

Bika. 1622: egy zeoke zeorw eoregh *Bykat*, mellyet az 3 Zek vegezesse zerint a tataroknak rendeltetet Eleybe hoznanak (O. 1613—27.). 1667: egy *bikat* tartot az falu, az meli szokasos lator bika volt, megh kertek, hogj ki ne vigyek az Czjorda keoze megis ki vidtek (S. 1665—69.). 1784: a *Bihalbikáját* fogja el a Csordából, mert a falu *Bikáját* üldözi (B. M. 1781—90.).

Bikabér. 1621: az Tussa Mihal Thehenet be haytotta volt az *Bika Bererth* (O. 1613—27.). 1659: Fekete Thamasnak tartozik megh adni az *Bika beret* (S. 1658—65.).

Bikaborjú. 1763 és 1817: Egy Esztendős *Bika Borju* (B. M. 1761—70., 1811—20.).

Bikatartás. 1659: el telt volt az ideje az *Bika tartasnak* (S. 1658—65.).

Bikáz. XIX. sz. vége: Zsemle tehénke *bikázott* V/25. (B. D.).

Bikfa szén. 1801: megis kapánk egy darab alut *bikfa szenet*, ez akkora volt, hogy a Pipára oly nagyot nem lehet tenni (684/801.).

Biró l. *csür-, határ-, malom-, szerző-, udvar-, vásár-.*

Bitang-kanca. ‚eltévedt, elveszett

kanca'. 1659: egj *bitang kanczat* tartott (S. 1658—65.).

Bitang-marha. 1658: Simon Peternek az *bitangh marha* feleollis vdeo adatik (S. 1658—65.).

Bivaly. 1754: *Bial* nro. 2 (Ap. B. XXIV.). 1755: *Bialra*, hogy lett volna, nem emlékezünk (Ap. B. XV.).

Bivalybika. 1781: a *Bihalbikáját* fogja el a Csordából, mert a falu Bikáját üldözi (B. M. 1781—90.).

Blána. ‚Fogaras megyéből, Alsóárpásról a zalánpataki és bükszádi üvegcsűrhöz szerződött azok az oláh munkások, kik a hamúzsír főzéshez és a katlan fűtéséhez szükségeltető fát vágták és ú. n. blána ölbe rakták'. 1821: Hogy ennek előtte egy *blána* öl fától jo pénzbe 20 xrokat fizettenek (Ml. 1821.).

Blánás. 1818: A *Blánásoknak* Banco czédulában fizettek egy öll fáért 4 sustákot. *Blánásokkal* a mostani Arendatorok egyaránt nem egyeztenek (uo.).

Bocskor-bőr. 1620: Az *Bochkor Beornek* az Jova D(enár) 8. Az alab valoya alab Jaryon (O. 1613—27.). 1623: *boczkor bőrtől*, peczenietol meg vetek az ket ket penzt (Kvh.).

Bodon. 1818: három *budon* (Cseh.). 1837: Egy *Budon* Szabo Ferentzné 6 xr. (t. i. megvette) (Cseh.). L. még *ecetes-*, *fa-* al.

Bogározás. 1727: Falu csordájából ha az marhák elszaladnak az tilalmasban, vagy *bogároznak*, ha a csorda pásztor meg mer eskünni, hogy elegedendő pásztor volt mellette, tehetsége szerént őrzötte, nagy marhától két pénzt, aprotol egy pénz a büntetése (Tgy. 1721—30.).

Bok-só. ‚kősó.' 1739: *Bok So* nr. 29 (Tgy. 1548—798.).

Boka-fúró. 1762: Egy *boka furu*, egy hossszu száru furu . . . egy füles véső (Gidóf. 1692—1864.). 1838: egy nagy *Boka furu* 12. xr. (150. cs. 75.).

Bokály. 1721: *bokály* nr. 3 (4692. l.).

Bokály-kemence. XVII. sz. való. Ebből nyilik az bolt hajtásos . . . mellyen levő *bokály kemencze* jo. Vagjon ezen házban Tüzelő *bokályos kemencze* (Ap. A. VII.). ua. *bokályos* belől fűjtő *kemencze* (uo.).

Bokály-tányér. 1689: negy *bokály Tángyér* (Ap. A. VII.).

Bokázó-fúró. 1714: jutott nekem 42 szem lántz, egy *bokázo furu*, egy vago veső, egy üst (Ap. B. XXIV.). 1722: egy *bokázo furu* rosda ette (Ap. B. XXIV.). 1817: Egy Bokázo és egy Léczező *furuk* mennek Istvánnak (B. M. 1817—20.). 1840: Három *furu*, egyik csapozó, más *bokázo* és léczező 1 rf. 30 kr. (B. M. 1821—48.). L. még *bokafúró* al.

Bolt. 1731: hetszer volt perengerben, de ő csak ugj megjen oda, mint az *boltba* (K. 1726—39.). L. még *lakó-*, *vasáruló-* al.

Bolthajtásos. XVII. v.: Ebből nyilik az *bolt hajtásos* . . . mellyen levő bokály kemencze jo (Ap. A. VII.). ua. Az falai mindenik felől bokályosok, *bolthajtásu*, sok féle figurákkal czifráztatott (uo.).

Boltos. 1790 k.: Tompos György nevezetü kereskedő *boltosnak* ados volt feles pénzzal (8468. l. Kiss.).

Boltozat-szivárvány. 1829: Kovásznai deszka állásokhoz és *Boltozat szivárványához* 500 darab ötszáz szál (2245/829.).

Bor. 1606: mert mi az *bort* cum fl. 26. Brassai emberekkel veottuk volt (Mikl. 1605—6). 1620: Kis Farkas Georgy arult 69 veder *Bort* (Ap. A. I.). 1632: *bort* is sokadalom napian szabad volt arulni (Kvh.). L. még *égett-, ó-, új-* al.

Bor-árulás. 1625: Az idej *Bor arulas* niolcz penzen (Ap. A. I.).

Bor-ecet. 1848: 6 Etzetes üveg tele 30 kupa *boretzettel* 9 f. (N. S. I.).

Bor-ecetes-edény. 1771: két *bor Eczetes Edények* ágyával együt, egyik Üveg s az más Fŏd Edény (444/771.).

Bor-ejtel. 1634: Az *bor* es ser *ejtelek* feleol vegeztetik, hogi minden korczmarosok az Brassaj ejtelhez szabjanak ejtelt (O. 1632—42.).

Borfőző-üst. 1804: a *bor főző üsthöz* valo meregető sibor [csipor?] (866/1805.).

Bor-hiresítés. 1720: Egj rez baldog palatzk bor *hiresiteni* (Káln.).

Bor-hűtő. 1751: Egy Réz *bor hüttő* (Ap. J. I.).

Borivó-pohár. 1838: Két *borivo* s egy fertályos *pohár.* A vásárlo neve nemes Betző Sándor 15 xr. (140. cs. 24.).

Bor-korcsolya. ‚gerendából készült csúsztató szerkezet, melyen a boroshordót a pincébe lecsúsztatják'. 1840: 6 kisebb és nagyobb *Bor kortsolják* (64/839).

Bor-korcsma. 1623: *bor korczomat* semmi wedeoben az kinek a varosban (egy olvashatatlan szó!) ninczen, arulni nem szabad (Kvh.).

Bor-seprő. 1606: az korczomarlasaert adunk flo. 2. egi eoregh kenieret es az *bornak* az *Sepreiet* (Mikl. 1605—6.).

Bortisztító-ecset. 1720: Innen ismét mennek a belső Pinczében job kéz felől, ebben vagjon.. Egj Szivárvány, *bor tisztitto etset,* Baldog hordo töltő (Káln.).

Borvető-korcsolya. 1716: két *Borvető kortsolya* (Tgy. 1711—20.) 1763: *Borvető kortsolja* (B. M. 1761—70.). 1824: Egy *borvető kortsoja* (99. cs. 84.).

Borvirág-szedő-kefe. 1840: (64/1839.).

Borvíz-hordó-korsó. 1814: Egy *Borviz Hordo Korso,* megvette Komsa György 6 xr. (1643/821.).

Borvíz-sár. ‚borvízforrások környékén található edénykészítésre alkalmas agyag'. 1720: Ezen házban van... *Borviz sárbol* tsinált Onsutus Palaczk circiter 3 Ejteles (Káln.).

Borvizes-üveg. 1851: 100 darab *borvizes üveg* 6 frt. (N. S.).

Borvonó-tök. 1698: egy *borvono tök* (Ap. A. VI.).

Borda. 1681: Egy bokor gereben, melyet a háznál hattanak, öt *borda,* egi vas serpenyő (Deák.). 1708: Egj tizes *borda* (3. cs. 7.). 1721: egj gjolcs szövő nyüst, Egj zeke szövő nyüst, *borda* nro. 3 (4692. I.). 1808: Hét *borda* Betsü árok 1 Hflo. 50 Dr. (Deák.). L. még *festékes szövő-* al.

Borító l. még *kád-, túró-, tyúk-.*

Borító-fa. 1664: egj *borito fa* (Ap. A. III.).

Borító-pléh. 1770: két *borito Pleért* Brassoba adtam 1 Rhf. 42 xr. (Kvh.).

Borító-tégla. 1687: alkuttam meg az Edilis tarsammal özvegy Társommal, özvegy Téglásné Andrásnétol kétezer *borito téglát* (8468. Szgyt.).

Borított-nyereg. 1750. k.: Egy tisz-

tességes Csontos és *boritott nyereg:* 7 Flor. 70 denár (Kvh.).

Boritott-pad. 1818: egy *boritott pad* (Cseh).

Borjú. 1762: Egy *Bornyus* tehen idei *bornyával* (Gidóf. 1603—1864.). L. még *bika-, monyas-, szopó-, ünő-, ünő-bivaly-* al.

Borjús tehén. 1615: Myko Mihalj Vramnak *Borjus Tehent* nro. egiett (Mikó). 1667: Egj *borius tehenet* es egj Eokeor tehenet keoteot megh (S. 1665—69.). 1806: három kitsin *borjus Tehén,* két meddü közüllök (B. M. 1801—10.).

Borjús ünő. 1562: neg jo okroth es eg *borjws vnoth* (Tgy. 1437—568.). 1588: az felett egi lovatt es egy *Borius Wneoth* (Ap. A. I.).

Borjúzó tehén. 1721: *borjuzo tehén* nro. 3 (4692. l.).

Borjúzó ünő. 1645: tartoznak Kovacz Istvannak egi *borjuzo ünott* adni (O. 1642—48.).

Borona. 1616: veottem volt *Boronat,* mely meg veoth Brassoban hozok volt egy zekerrel. Hogy az *boronat* el nem hozhattam 4 Eokreomot zekeresteol zenastol vytte be (O. 1613—27.). 1646: *bornat* hozank ide fel, sem szarvazhatok (Kvh.). 1766: Egy *bornabol* rakott Sertes pajta (1766. cs.). 1817: A Gyümöltsös kertben egy Bikfa *Boronák*ból rakott szalma Suppal szépen bé fedett Csür (B. M. 1811—20.). L. még *fa-* al.

Borona-ház. 1615/XIX. sz. e.: a' kissebbik Mátyus János házaihoz hasonlo *borna házat* igirének szalma fedéllel (Ap. Kszt.l.).

Borona-istálló. 1768: Egy lábakra rakott Csür *borna Istáloval* együtt (460/1768.).

Borona-kert. 1839: A Jószág körül valo *kertek* kevés része *Bornábol* épitve, s a többi veszőből fedéllel alkalmas statusba (155/82. cs.).

Boronametsző-fürész. 1646: Egy *borna meczö türész* (Damok.).

Boronál. 1665: Király István Sepsi Sz. György Egyhaz fia proclamaltata Nagy Balast de Sz. György, Nem *bornalt* volt az Deaknak megbüntettem, törvenyre vette ki zalogjat, az Szent Szekre vitte ki, ha mit mondana megvarnam (Ejk. 1662—68.).

Boronáló-borona. 1688: *Bornálo Borna* 4 (Ap. A. IV.). 1716: a' szekér szin mellett találtunk három *bornálo bornát* (Tgy. 1702—99.). 1840: egy *bornálo Borna* 37 vas fogakkal, eladatott 4 Rf. 6 xr. (64/839.). L. még *lánc-* al.

Boronáló-lánc. 1676: egj *bornalo* hoszu *lancz* (Donáth). 1840: Egy *bornálo lántz* eladatott 1 Rf. 12. xr. (64/839.).

Borozda. 1603: mind egy *Borozdan* (Barab. diar.). 1607: ket hold feoldet egj *Borozdan* zalogon (Damok. 1600—44.). 1618: Mely feoldek egy *Borozdan* vadnak (O. 1608—711.).

Borozdál. 1584: Ezt valla, hogy w nem tud teobet az egj feoldnel hogj Lukacz vram *borozdol*tatott es czegerezett volna (Tgy. 1569—608.). 1642: hol kertuk volna mú az kitt el *borozdol*tal volt (O. 1642—52.).

Borsszitáló-szita. 1721: *bors szitálo szita* (4692.).

Borstörő. 1683: *Bors törő* 1 fábol valo (Ap. A. IV.). 1689: egy Brassai

bors törő (Ap. A. 93.). XVIII. e.: Egy kis *Bors Törőt* vöttünk ház szükségére, pro //6. (Ap. A. VII.).

Borsó. 1707: *Borso*nak vékája . . . 90 pénz (Kvh.). 1807: fél véka *Borsot*, fél véka Fuszujkát, két ejtel Árpakását (B. M. 1801—15.). L. még *fehér-, fekete-, kerti-, mezei-* al.

Borsós-árpa. 1692: vetettunk az Angyalosi hatarra Fekete *borsos arpat* cub. 3 (Tgy. 1682—92.). 1840: *Borsos Arpa* a felső Csürbe és Csür előtt $15^1/_2$ szekér (Ap. B. Kszt.).

Borz-bőr tarisznya 1808: Egy vásott *borz bőr tarisznya*. Betsü ár 24 Dr. (Deák.).

Bot l. *almarontó-, almatörő-, béres-, fahasító-, ványoló-*.

Boton-kötött. 1708: Erdélyben szött uj abrosz némellyike *botonkötött*, s némellyike bokor köteles (Ap. A. VI.).

Bölcső. 1716: (Tgy. 1711—20.).

Bőr. 1609: Nem olljan Ember vagy te Mjnth En es az kacholyat levagdalom, chyak az *Beoret* vjzed haza (O. 1608—711.). 1643: egi *bòrtt* veòtt Kovacz Istvantol, de nem tudta miczioda *beòr* voltt (O. 1642—48.). L. még *bárány-, bocskor-, csuta-, gidó-, túró-* al.

Bőr-fúvó. 1758: egj Tüzheljhez valo *Bőr fuvo* (8468. vegy.).

Bőr-rosta. 1664: egi *bőr rosta* (Ap. A. III.). 1736: Egy *bőr rosta* avadag (Ap. O. I.).

Bőr-turba ‚tarisnya, melyben pénzt, vagy levelet tartottak vagy vittek.' XVIII. sz. vége: egy nyárfa rud felakasztva, mellyen vagyon egy *bőr turba* (N. S.).

Bőr-zacskó. 1861: szegtarto *bőr acsko* 10 kr. (Cseh.).

Bőrös-pecsenye. 1680: *Bőrös peczenye* is vagyon egy nr. 1 (Ap. A. VII.).

Brassói ejtel. 1634: Az bor es ser ejtelek feleol vegeztetett, hogi minden korczmarosok az *Brassaj ejtelhez* szabjanak ejtelt (O. 1632—42.).

Brassói fék. 1768: *Brassai fék*, kender hám (468/768.).

Brassói sótartó. 1744: Egy *Brassai Sotarto*nak aestimatioja den. 6 (41/744.).

Bricska l. *ernyős-*.

Buda ‚árnyékszék.' 1714: az Küs Bolt *Budá*ja (8468. l. 1565—1800.).

Buglya. 1648: az melj ket *buglia* szenat az nehaj vra megh kert Varga Istvantol az eo nekik iutot (K. 1647—52.). 1661: az Bedek tizekben raktam volt egj *buglia* szenat (S. 1658—66.). L. még *széna-* al.

Búg ‚párosodik a disznó'. XIX. k.: Ölyves disznó meg*búg*ott (B. D. 1.).

Bugyogós korsó. 1689: *Bugyogos korso* nr. 3 (Ap. A. VII.).

Bugyogós üveg. 1749: Pohárszék, melyben vagyon négy *bugyogos éveg* (Ap. B. I.).

Búza. 1554: hagyom felesegemnek hazamot es Jozagomot, ket aztag *Buza*t (Sz. 1371—700.). 1573: mykor az len es az *bwza* ky keolt (Ap. A. I.). 1580: keobeol *Buza*jert negy forintott adgiak (Könc. 1580—699.). 1615: *Bwza*nk negi zaz hetven negi kalongia leven (Mikó). 1616: Ennek az *Buza*nak egy rezet meg Orottak volt (O. 1613—27.). L. még *cséplő-, elegy-, rozsos-, tavasz-, török-, vám-* al.

Búza-asztag. 1554: hagyom felesegemnek hazamot es Jozagomot, ket *aztag Buza*t (Sz. 1371—700.). 1660:

Az mely *buza asztag*ot 1660 Esztendöben el csepeltek volt löt belölle cub. 89 (Ap. A. VII.). 1677: az olciemi cziurben egj *Buza Asztag*ot harom szaz forinton (B. M. 1574—699.).

Búza-fej. 1788: A *buzá*nak apró a *feje* legfellyebb fél termést mutat mostan (2283/788.).

Búzahányó-lapát. 1758: egy *Buza hányó lapát* (8468. vegy.).

Búza-hordás. 1788: a mult esztendőbe *Buza hordás*kor egy Szekér Buzáért menyek vala (1399/788.).

Búza-maglás. 1697: 1695-ben circiter Sz. Mihály nap tájban *buza maglás*kor Cimborám lévén három számu kancza lovaimot szörökröl protestalok fogatta volt fel, hogy küldjem ki füvelni szolgámtol (S. ejk. 1681—1701.).

Búzamerő-kanál. 1817: Két *Buza merő kalány* (B. M. 1811—20.).

Búzapalló-rosta. 1840: Egy hitvány *buza pallo rosta* 3 Rf. 7 xr. Vevő neve Fark Márton (64/839.).

Búza-rosta. XIX. sz. e.: *Buza Rostáló* (B. M. sz. n.).

Búza-vetés. 1616: ket keobeol *Búza vetes* (O. 1613—27.). 1616: az Vra megh zegedeoth volt vele azt megh tartozik adni, vgy mint fl. 8. masfel keobeol *buza*, 1 keobeol zab *vetes*, 1 keobeol arpa vetes (O. 1613—27.).

Búzás-kas. 1615: Egi *kast bwza*nak valot (Mikó). 1664: negj io tapaszos *buzas kas* (Ap. A. IV.). 1682: egy öreg *buza* tarto *kas*omot kértem pecséttel (K. 1678—88.).

Büdös-kő ‚kénkő'. 1705: A *büdös*követ égető németh vitt el négj kasza vasakat fl. 40 (Kvh.).

Cafrang. 1630: az Melly egi lovat es egi Czitkos kabalat es egi *Czaprang*oth ... adott vala (Ap. A. II.). L. még *marhahajtó-* al.

Cánkoló-vas ‚pálca, mellyel a hordó tartalmát mérik'. 1840: Boros hordot *czánkolo vas* 1 Rf. 25 xr. (64/839.).

Cáp ‚kecskebak'. 1609: Peter neveo ola az ky eleol elhozthak volt az Juhokot meg Ismery az *Czap*ot hogy eóve volt az *czap* es megkapja az *czap*ot az Ola kezebe (O. 1608—1711.). 1678: Ugyan adtam számba Berbeczeket 9, egy *czap*ot. Item 36 báránt, 13 fekete (Ap. A. VII.).

Cégérez ‚kijelölt vagy kimért helyre csóvát tesz'. 1584: Ezt valla, hogy w nem tud teobet az egj feoldnel hogj Lukacz vram borozdoltatott es *czegerez*ett volna (Tgy. 1569—608.).

Céh l. *csizmadia-, fazakas-, mészáros-, szabó-, szőcs-, timár-.*

Céhmester l. *főcéhmester.*

Céhes-árú. 1800: a Vásárok alkalmatosságával Kézdi-Vásárhelyen minden vásárra ki tett Jokot, a mik *Céhos árru*k nem voltak bátorságoson árultattam (440/800).

Cérna-varsa. 1760: Egj fazékkal 24 *tzérna vars*ákkal, egy vas serpenyővel, három vászon sákkal, két kender kötéllel O. 1758—63.).

Cifrázó-kupás-véső. 1696: Három *Czifrázo kupás véső* (Damok.).

Cigány l. *vályogvető-.*

Címer l. *bárány-.*

Cinkus ‚sors húzás'. 1794: ... Nyil vonás szerint. Első *Czinkus* ..., Második *Czinkus* (636—806.).

Cinkus-vonás. 1728: ki ki *czinkus*

vonása után valo részivel bene contentus leszen (Ap. B. XXIV.).

Cipósütő-kosár. 1840: Öt *czipo sütő kosar*ak 5 xr (64/839.).

Cipósütő-teknő. 1712: Kis *czipo sütő tekenyő*tt 1 (Ap. O. I.).

Cipószakasztó-asztal. 1708: Egj *czipo szakaszto asztal* (3. cs. 7.).

Cipószakasztó-deszka. 1688: egy *czipo szakaszto* fenyő *deszka* (Ap. A. V.). 1695: *Czipo szakaszto deszka* (uo.).

Cipószakasztó-tábla. 1713: Sütőházban egj *czipo szakaszto tábla* (Ap. B. XV.).

Cirkalom. 1840: Két kitsi mutter fogo és egy *czirkalom* (64/839.). ua. Hordo abroncsokhoz valo *czírkalom* (64/839.). L. még *cseber-, kerékfalazó-* al.

Cövek. 1659: ki iartattak volt az feoldet hites emberekkel *czeovek*et vertek fel (S. 1658—65.). 1798: Arasz kerületü és 4 Bétsi öll hoszszuságu csere *Czövek* (729/798.) L. még *hidszárny-, támasz-, terühordó-* al.

Cövekkapocs. 1817: *tzövek kapots* [hídépítéshez]. (67. cs. 71.).

Cöveklyukasztó. 1840: egy *czövek lyukaszto* fa eladatott 7 xr. (64/839.).

Cövekverő. 1840: egy *czövek verő* (64/839.).

Cövekes-kötél. 1772: az Falunak Szabaditásakor is Loval se egyébb Marhával Éttzaka Gabonák között valo Gyepeken hálni ne légyen Szabad *Czövekes kötel* nelkül (Különf. i.). XIX. sz. e: Egy *Czövekes kötel*et Sánta István 6 pénz [ti. megvett]. (B. M. hiányos.).

Csákány. 1647: Birtalan Gergely proclamáltatta Peter Istvant Esztelnekit Egj *cziakan*nak teorvenire valo kivetele feleol, melj *cziakan*jert Juramentumot kellet deponalnom (K. 1647—52.). 1647: *Cziakan*iaval ugj wteot arczul, hogj az feoldre le estem. (K. 1647—52.). L. még *hegyes-, lapos-, kővágó-, vas-* al.

Csap. 1695: Malom tengely végiben valo *csap* 2 (Ap. A. V.). 1721: Malom tengelyre valo vas *csap* egj pár (4692. l.). 1762. A kapura egy karikát. *Csap*ot Csinált 24 (8468. Mih.). L. még *lisztelő-, bécsi-, német-, vas-* al.

Csap-fúró. 1730: lapos veső egj *Csap furu*nal kisseb (Ap. B. XXIV.). 1778: *Csap Furu* Nr. 1. (B. M. 1771—80.). 1806: egy *tsap furu* (B. M. 1801—10.).

Csap-hányó. 1692: negy furu, egy *czap hanyo*, nadutő, egy kézvono den. 21 (B. M. 1644—700.).

Csapó-zsinór. 1809: Festékes edény *csapo zsinorral*, vevő neve Gidófalvi István 12 xr (154/62.).

Csapott-elő-véső. 1840: Tiz lapos és *csapot elő vésők* és egy ár (64/839.).

Csapozó-fúró. 1805: egy *tsapozo furu* (Szőts 1800—96.). 1808: Egy *csapozo* s egy hitvány *furu*. Betsü ár 24 Dr. (Deák).

Csatlás. 1791: lószekérre valo *tsatlás*ok (Pótsa). 1850: Egy ujj felhérczen valo *csatlás*t csináltam 2 f. 30. kr. (8468. l. 1565—800.). L. még *fa-, vas-* al.

Csatlás-vas. 1708: *Csatlás* vas nro. 2 (3. cs. 7).

Csatló-lánc. 1708: Ket *tsatlo lancz* edgyik 25 szemből, az más 19 szemből állo (3. cs. 7.). 1730: két *Csatlo lánc* (Ap B. XXIV.).

Csatorna. 1613: az *czatorna* nem joo hanem az helliben mas kel (Tgy.

1606—25.). 1763: Hozattam Gelentzéről 17 szál szin deszkát a Pintze *Csatornájának* meg tsinálására, xr 4 facit 68 xr. (1763. k. ml.). L. még *juhvérfogó-* al.

Csatt l. *vas-*.

Csávál. 1823: A Szőtsök dolgozzanak eszerént: Egy Nagy Juh bőrt *csáváljanak* meg 12 xr. (2043/823.).

Csáválás. 1735: Tot Janosnak Hijjuz bőr *csavalas*aert Den. 36. (Kvh.).

Cseber. 1617: az tuzet fel Borszithvan *cheber*ben veoth benne az Aszalo torkabol ky vytte (O. 1608—711.). 1679: kész birságban egy *Cseber* sert adni (Ap. A. I.). 1692: egy Lugzo Desa es egy *czeber* den. 12 (B. M. 1674—700.). 1759: Fa és tserép tálak, tángjérok, kártyák, sajtárok, *tsebrek*, fazakak, osztovátának appertinentiái és több aprobb házi supellexek valuissent Renes flor 2 x. 30 (B. M. 1751—60.). L. még *csős-, faggyas-, félkéz-, hústartó-, itató-, kovásztartó-, lúgzó-, malotás-, meszes-, moslékos-, mosogató-, szappanozó-, szapuló-, tejoltó-, vedres-, vízhordó-* al.

Cseber-cirkalom. 1837: Egy *cseber czirkalom* onos végü (Cseh).

Cseber-rúd. 1680: bizony *czeber rud*on vettetem ki (Ap. A. VI.).

Csebres-hordó. 1664: l. *Csebres hordo* (Ap. A. III.).

Csegely. 1602: az laborfalvi hatarra meneoben beleol mellette az *cziegel*, kuwel mellette Gazda Marthone (8468. ideg.). 1614: egj darab *czegeli* feoldet, meli vagjon az Martonfalvi hatarba (Pótsa. 1581—814.). ua. meghirt *czegliet* eöreök eöreökbe fiurol fiura meghihatatlankeppen (uo.).

Cseléd-asztal. 1808: Egy *cseléd asztal*. Betsü árrok 1 hflor. (11786. l. 1610—919.).

Cseléd-ház. 1739: A *Cseléd ház*ban találtatik egy tisztességes Asztal, ugyan egy tisztességes Pohárszék, az asztal körül két állo pad, ezen házban a' kementze lábánál vagyon négy etzetes hordo, mellynek is hárma tele találtatik etzettel, a negyedik pedig félig, egy ágy, az ágy fejinél egy mosár, egy öreg cseber, egy viz hordo kártya, s egy tehén fejő sajtár, három tüz eleibe valo székek s egy füréz deszkából állo pad, az kementze fejinél egy tölgyfából állo circiter négy ejteles kis plubog tele bor etzettel, egy sotarto, egy vagdalo deszka, ezen házon jo ajto rajta levő vas zárjával edgyütt, fában foglalt két üvegből állo ablak (Ap. B. XXIV.). 1755: A *Cseléd ház*ban Lábos Lábos 1 (Ap. J. I.). ua. A *Cseléd ház*ban Küpüllő dása 1 (uo.).

Cselekedő-üst. 1792: vagyon egy *tselekedő üst* 3 flo. (B. M. 1791—800.). 1828: Vagyon a pálinkafőző üst 1 *Cselekedő* Uj *Üst*ök 40. Rf. (B. M. 1821—48.).

Csemete. 1725: az szilvafa *csemeté*ket azt is, hogy a Falu gjepit . . . kertelte (K. 1720—25.).

Csempe. 1753: egy kementzére zöld mázu öreg *csempé*ből Nro. 91 (8468. vegy.). L. még *paraszt-* al.

Csempe-kemence. 1789: *Kementze* tüzelő a nagy házban Veres *tsempé*ből (11019.). 1803: egy *csempe kementze*, egy sütő kementze (B. M. 1801—10.).

Csengetyű. 1840: Egy *csengettyü* Eladatott 3 Rf. (64/839.). L. még *réz-* al.

Csép. 1686: megtamadot, *cseppel*

vert hozzam (O. 1680—88.). 1692: Ket *Csep* den. 3 (B. M. 1674—700). 1801: két tsürbe valo *tsép* 3 xr. (35. cs. 10.).

Csepegés. 1703—5: Dél felől, ha ki épiteni akar itt ben varosunkban tartozik illendő *csepegest* id est singnit hadni (Kvh.). Hasonloképpen két Atyafiak is edgj joszágon, ha edgyben nem ragaszszák épületeiket edgy akaratbol araszni *csepegést* hadgjanak (uo.). 1774: Ezen a' hellyen a' hol most állunk a' *tsepegés*ig azaz a hegytetejéig, melly is Kantaoldalának neveztetik (Vad.).

Csepegés-ház. 1800: a' mi a' *Tsepegés házat* nézi mivel a' kőfalai romladozottak a' kőfalbeli részét a' nagyobb atyafi a' kisebb Testvérinek el engedi (128. cs. 25.).

Csépel. 1625: Borbeli Peter is tartozik czepleot alatni es *czepel*tetni (B. M. 1574—699.). 1660: Az mely buza asztagot 1660 Esztendőben el *czepel*tek volt löt belölle cub. 89 (Ap. A. VII.).

Csépelt-gabona. 1611: Egj keves *czeplet gabona*ia is volt (B. M. 1574—699.).

Cséplés. 1635: szolgaltak az pachai Szorcziei Demetertt *czieples*sel kaszalassal (O. 1635—42.).

Cséplő. 1625: l. *csépel*. 1643: szegheni legen leven *cziepleim* leven mentem egi aszszonihoz valami szallanat ighertt (O. 1613—27.). 1647: Egj *cziepleot* talaltak megh, melliet talaltak megh olj helien az honnat egj lovot loptak el (K. 1647—52.).

Cséplő-búza. 1625: Az *czepleó Buza*nak az Negied rezett, de azt igy hogy ha kalongiáúl oztiak el (B. M. 1574—699.).

Cséplő-csép. 1839: egy pár *tsépelő tsép* (155. cs. 82.).

Csere-hordó. 1818: Egy *csere hordo* (Cseh).

Cserép. 1728: Fedni való *Cserep*et Tekintetes Notarius Uram parancsolattyábol fel Csernátoni Szekeres administralt (1728. k.). L. még *kupás-, lapos-* al.

Cserép-edény. 1772: *cserép edény*t igen felesen (B. M. 1771—80.).

Cserép-fedő. 1689: egy *cserép fedő* (Ap. A. 93.). 1755: *Cserépfödő* 2 (Ap. J. I.).

Cserép-gyertyatartó. 1787: egy *Cserép gyertya Tarto* (1162/787.).

Cserép-korsó. 1821: 30 darab tserép tángyér, 20 fatángyér, 5 portzellány, 10 *Tserépkorsok* 5 Rf. 30 kr. (B. M. 1821—30.).

Cserép-lábas-lábas. 1810: Öt *cserép lábos lábos*ok. Betsültetett 86 dr. (740/810.).

Cserép-levesestál. 1800: Egy *Tserép Leveses Tál* más kettőivel (1711/800.).

Cserép-tál. 1708: Három öreg *Cserép táll* 3 (Ap. A. VI.). 1759: Fa és *tserép talak*, tangjerok (B. M. 1751—60.).

Cserép-tányér. 1821: 30 darab *tserép tángyér*, 20 fatángyér, 5 portzellány, 10 Tserépkorsok 5 Rf. 30 kr. (B. M. 1821—48.).

Cserepes-kemence. 1627: Az azzoniom hazaban *czerepes kemencze* (Ap. A. II.).

Cseresznyefa. XVII. e.: Tudom azt, hogi Bogdan Georg *Czereszniet meggifat*, almafat vagdalt azon az ioszagon, mellien most lakik (B. M. 1574—699.).

Cserge ‚gyapju pokróc'. 1708: Egj viseltes fejer gjapju *cserge* (3. cs. 7.).

Csergő. 1720: Hámra valo *Csergő* nro 8, Szijjával edgjüt (Káln.).

Csetert ‚hasáb'. 1740: Mübe valo *Csetert* bikfa nro. 9 (28/740.). 1770: Bik *cseter* fa 8 (Tgy. 1598—798).

Cséza. 1720: Az hijján (az szinnek) az *Cséza* allya felivel edgjut, de sine rotis (Káln.).

Cséza-rúd. 1720: *Cséza rugjá*ban valo két vas Szeg (Káln.).

Csiga-fúró. 1834: *Csiga furu* 1 darab (sz. n. vegy.). 1837: *Egy csiga furu* (Cseh).

Csiga-kerék. 1621: vas veszszeoth, vas szegeket es *cziga kereke*t ki vitt volna füreszireol? (B. M. 1574—699.).

Csiga-kötél. 1840: Egy hitván *csiga kötél* eladatott 26 xr. (64/839.).

Csigás alma-sajtoló. 1720: *Csigás alma sajtolo* cum requisitis (Káln.).

Csigás-kút. 1794: Egy *Csigás kut* egész készülettel edgyütt 50 flor. (Gid. XVII—XIX). 1795: Egy *Csigás kut*, ennek minden fábol megkivántato szerszámai megvagynak, egy Lántzal járo vasas vederrel együtt (541/796).

Csigolyavessző-kasornya. 1806: Vagyon egy *tsigollya veszszőcskék*ből font fogontsus nagy *kasornya* (S. ejk. 1801—6.).

Csigolyavessző-kosár. 1840: Öt kis *csigolya veszsző kosar*ak (64/839.). ua. Egy *csigolja veszsző* füles *kosár* (uo.).

Csiki-vas. 1623: Azt is tudom, hogy szanto vasat, sorlot, *cziki vasat* es mindenfele vasat szabad volt vasarkor arulni mindenkor (Kvh.). ua. a' *cziki vas*tol meg valva minden fele vasat szabad volt vasar napig arulni (uo.). 1631: *Cziky vas* tizedfel rud (Ap. A. II.).

Csikó. 1622: Egy *citkoth* foga mehg Molnos Andras (O. 1613—27.). 1625: Ada Borbely Georgy az fianak Peternek egy vemhes kanczat *czitkos*tol (B. M. 1574—699.). 1646: Demes Georgi ellen egi *Citko* dolgabol Cziutak Laszlo perit . . . (O. 1642—48.). 1806: négj hámos posta ló, két *Csikko* (B. M. 1801—10.). L. még *kanca-*, *ló-*, *lovacska-* al.

Csikóbőr-tarisznya. 1807: Egy *tsikobőr tarisnya* (B. M. 1801—10.).

Csikós-kabala. 1630: az Melly egi lovat es *Czitkos kabala*t es egi Czapranghot . . . adott vala (Ap. A. II.).

Csipke. 1729: edgy fel avas szalonna a *Csipkej*ivel a vegiben (11360. l.). L. még *kemence-* al.

Csiptető-pad. 1824: Egy *tsiptető* és kerék falazo *pad* 10 xr. (91. cs.).

Csiptető-szék. 1716: egy *tsiptető Szék* (Tgy. 1711—20.).

Csirke. 1811: egy pár *tsirke* 1 Rf. (430/811.). 1812: egy pár *tsürke* 12 xr. (953/812.). 1851: 8 kappan, 8 pujka, 10 Rétze, 12 *csürke* 16 fr. (N. S.).

Csirke-kakas. 1794: *Csürke Kakas* 3 (Ap. B. XXIV.).

Csiszár. 1750. k.: *Tsiszárok*ról: Egy Czapas Hegyes ternek a munkájától mellynek a Czápáját a Gazda adja fizessenek 7 flor. 50 den. (Kvh.).

Csizma. 1592: Egj fekete *czyzma*ra attam fl. 1 (Mikó). 1615: Egy vy *cizma* es egy fejelt *cizma*, Az ket *cizma* ys fl. 1 den. 50 (O. 1613—27.). 1692: Vöttem az Árvák számára egy *Czizmát* 11 sustákkal (B. M. 1674—1700).

Csizmahúzó-horog. 1825: Az ablak huzoján egy pár *Csizma huzo horog* (8468. l. Séra).

Csizma-kefe. 1810: Egy *csizma kefe* és egy lo kefe (740/810.).

Csizma-szár. 1658: Killjeni Janos *czyzma szar*at vete el vermibeol (S. 1658—65.).

Csizma-talpalás. 1823: A Csizmadiák dolgozzanak eszerént: Egy párt forditolag meg *talpal*ni 18 xr. (2042/823.).

Csizmadia. 1711: vagyon egy Lakatos Mihály nevü *Csizmadia*, kinek az Istenben elnyugut Feleségem Rácz Éva jobbágya lévén szabadságot adott (Damok. 1700—50.).

Csizmadia-atyamester. 1821: Kézdi Vásárhelyi *Csizmadia Atya Mester* (77/57. cs.).

Csizmadia-céh. 1770 k.: Ditső fejedelmünk Rákotzi György 1638 Május 1-ő napján *Csizmadia Czeh*unknak Privilegiumot ad (Kvh.). 1821: Kézdi Vásárhelyi *Csizmadia Czéh* (uo.).

Csizmadia-mester. 1638/831: A *csizmadia Meste*rek egy közönséges hellyre gyüjjenek és egy fő s vice Czéhmestert vállaszszanak (1973/831.).

Csizmadia-mű. 1647: keöte arra magat Csizmazia Moyses hogy *csizmazia Mije*vel eöremest szolgallya (Ap. A. III.).

Csizmadia-pad. 1834: Vagyon egy *Csizmadia* mihely *Pad*, 18 pár kapta (155. cs. 82.).

Csizmadia-szín. 1809: Hentesek és más szalonna árulok sertés Husvágok sohult egyebütt ne árulhassanak, hanem tsak tsupán az Ujonnan Épittett *Csizmadia szin* ajja alatt és körülötte (Kvh.).

Csizmadia-tű. 1814: 2 papir Varo Tő *Csizmadia Tő*vel elegy 18 xr. (2565/824.).

Csobán ‚oláh juhpásztor'. 1764: meg ne háboritsák a *Csobányok*at, meg se huzzák őket (173/764.).

Csont l. *kereszt-*.

Csontos-nyereg. 1758: egy *tsontos nyereg* szerszám nélkül (8468. l. 1565—800.). 1806: Három *nyereg*, kettő *csontos* egy pedig szolga nyereg (B. M. 1801—10.).

Csorda. 1645: az eo Uno marhajanak semmi niavaliaja nem voltt es ugi üszte az *cziorda*ban (O. 1642—48.). 1667: egy bikat tartot az falu, az meli szokasos lator bika volt, megh kertek, hogj ki ne vigjek az *Czjorda* keozi megis ki vidtek (S. 1665—69.). 1781: a Bihalbikáját fogja el a *Csordá*ból, mert a falu Bikáját üldözi (B. M. 1781—90.). L. még *disznó-* al.

Csorda-délő. 1626: Tudom azt is, hogy az *Cziorda delleo* hellyet . . . Maios Thamas Biria vala (Tgy. 1626—50.).

Csoroszlya. 1841: (123. cs.).

Csótár. 1768: 1 Veres *Csotár* 4 Rf. 8 (Ap. J. I.).

Csóva. 1555/XIX. sz. e.: Továbbá most pediglen ismét azt mivelte Apor János és Péter, hogy ahol a Székelyeknek szabad járo utok volna és mind . . . (2 szó hiányzik!) *tsová*kat, azt is eltiltották eő töllök, ezt is hütünk szerent irjuk Ti Nagyságtoknak (Ap. B. Ksztl.).

Csóváz. 1581: ahol penig el *czyowazak* aszon belöl ne mennyenek velek, ha penig belől mennenek s ot nem kaphatnakis ha asz nyoman el mehetnek tehat asz pasztor Juhot keszben aggyon (Kvh.). 1750: a' legelő Bornyuk számára a' Város *tsová*lt ki bizonyos helyeket (8468. l. Sztgy.). ua. néha ki

tsovázták a' Szent Györgyiek, hogy a' Bornyuk füvit el ne tapodgyák (uo.).

Cső. 1708: len fonal gomolyákba 1 *csőn* circiter három font (3. cs. 7.). 1851: Pléh füttő *csö*vekkel 6 fr. (N. S.). L. még *bádog-* al.

Cső-fúró. XIX. sz. e.: egy hoszszu *cső furu* (B. M. k. n.). 1840: egy *cső Furu* (64/1839.).

Cső-fúró-masina. 1840: Egy *cső Furo masina* egy lántzal, 3 furuval, 8 derékszeggel és kerekének egész készületivel. Becsü árrok 50 Rf. (64/1839.).

Cső-tartó. 1804: Egy Tsölő kerék vasával egy *Csőtarto* vasával (866/805.).

Csődör. 1857: barna *csödör* (Kvh.). pej *csödör* (uo.).

Csős-cseber. 1758: egy *Csős Csöbör* Cső nélkült (8468. vegy.). 1837: egy 5 kártyás Pálinkafőző üst, *csőscseber*rel, három kádal, csebrekel és Kártyákkal együtt 45 Rft. (Tgy. 1825—897.).

Csős-kád. 1840: Lombik sisakkal és 1 *Csős kád*dal (64/839.).

Csős-törökbúza. 1814: Vagyon Egy Török buzás kas, amelybe *tsős Török Buza* vagyon, a felső koszorufáján egy fél Singnivel alol (1642/821.). 1851: 18 szekér *csős törökbuza* (N. S.).

Csörlő. 1681: egi *czollo* (Deák). 1758: egj *tsöllö* (8468. l. 1565—800.). 1804: Kétt pár tekerő Ketske azon *Csölő* szerszámok 8 Szegei (866/805.).

Csörlő-kerék. 1808: *Csörlő kerék* Vas orsoval. Betsü ár 1 Rflo. (Deák). 1815: *Csöröllő kerék* (8468. l. 1565—1800.). 1835: egy *tsülő kerék* vasorsojával, 10 xr. (1608/835.).

Csucsorkás-kancsó. 1840: Öt *csucsorkás kancso*k Eladatott 6 xr. (64/839.).

Csujtárszövő-nyüst. 1770: Pokrocz vagy *Csujtár szövő Nyüst* (Tgy. 1548—1798.).

Csupor. 1592: latek ott egi *czupor*ba zeold bekat (Ap. A. VII.). 1838: aproság *csiprok* és fedők, betsü árok 6 xr. (150. cs. 75.). L. még *főző-, hólyagos-, ivó-, kaláka-, mázas-, meregető-, pénzes-, suvikszos-, üveg-* al.

Csuta-bőr. 1703: *Csuta bőr* Nr. 1 (Ap. A. VII.). L. még *suta-* al.

Csutora. 1763: 2 nagy vastagságu *Csutorájá*t mellyében törte (34/763.).

Csügör ‚összetört almából és édes körtéből erjesztett hűsítő ital'. 1805: két etzetes hordo egyikben *Csügőr* a másikban régi utoly etzet vagyon (Gidóf. 1775—873.).

Csügörös-hordó. 1627: *Czúgeoreós hordo* egj eoregh (Ap. A. II.). 1695: *Csügörös hordo* 4 (Ap. A. V.).

Csűr. 1573: tugya hogy az *chywr* meget az vegezerent az vtat Nemes Tamas ky atta (Ap. A. I.). 1592: asz mellien *Czwr*eonk vagion az Gywmeőlcz kerten (Tgy. 1569—608.). 1615: Erigy Marthon Janos segely a kochisnak az kochit az *Chyur*be vonny (O. 1613—27.). 1643: senki *Cziur*ben, avagi korczioman egiben giülven ne tancziollianak (O. 1642—48). 1662: az mi epvleteket epitettvnk szobat, Istallot, *Czyvr*t (S. 1658—65). 1699: Az Csürös kertet *Csür*rel együtt birjad és épitsenek oda istálot (B. M. 1574—699.). 1766: Egy lábakra tsinált *Csür* borna Istáloval edgyűtt (460/768.). 1793: egy szalmával fedett Bornából rakott *Csür* valora 28 rf. (8468. l. 1565—800.). 1817: A Gyümöltsös kertben egy Bikfa Boro-

nákbol rakott szalma Suppal szépen befedett *Csür* (B. M. 1811—20.). 1839: Vagyon egy *Csür* szalma fedéllel fedve alatta lévő Istáloval és Odorral rajta levő perjével és Csürkapuval. Vagyon a *Csür* előtt jobbrol egy kis Pajta mellette lévő lábakra kötött Árnyékkal (155. cs. 82.). L. még *üveg-* al.

Csűr-bíró. 1723: Hoszszu Gergelly *Csür Biró* (Aöi.).

Csűr-kapu. 1839: Vagyon egy Csür szalma fedéllel fedve, alatta levő Istáloval és odorral, rajta levő perjével és *Csürkapu*val (155. cs. 82.).

Csűr-kert. 1627: Egj *czürkert* abban egj czür (Ap. A. II.). 1634: Az melj helien az keo haz es Istallok *Czwreos kert*ek vadnak azert Mikes Sigmondne adgion masut. (uo.) 1640: az Aporok iozagara czinalta Janczio Janos az *Czwr kertit* (Kvh.).

Csűr kert-kapu. 1713: Czifra faragot tölgyfa oszlopokon állo galambugos, jo sendelj fedél alatt levő deszkából valo *Csürös kert kapu*ja (Ap. B. XV). 1807: A *Csüröskert kapu*ján kivül levő veteményes kert azon hatul Szalmatarto helyek (B. M. 1801—10.).

Dagaszt. 1754: Sütők lako Háza. melyben szitálnak és *dagaszt*anak (Ap. B. XXIV.).

Dagasztó-láb. 1689: két *dagasztó láb* (Ap. A. VII.). 1804: kétt Nagy Dagaszto Tekenyő hoza tartozo *Dagaszto lab*al (866/805.).

Dagasztó-szék-láb. 1759: a' maga házában a' *dagaszto szék láb*at bevitte volna (Ap. J. I.).

Dagasztó-tekenyő. 1627: *dagazto tekeneo* 2 (Ap. A. II.). 1798: Ezen joszagon vagyon egy gabonas abba vagyon egy *Dagaszto tekenyő* (8468. Sztgy. t.). 1804: kétt Nagy *Dagaszto Tekenyő* hoza tartozo Dagaszto lábal (866/1805.).

Deberke. 1688: két sostejnek valo *Deberke* (Ap. A. V.). ua. egy gyertyatartó *Deberke* (uo.). ua. Egy uj fedeles *Deberke*, egy kevés mák benne (uo.). 1713: egj *deberké*ben egj kis turo (Ap. B. XV.).

Degettes hordó. 1840: Egy *degettes* hitvány *hordó* (64/1839.).

Délő l. *csorda-*.

Délőz ‚delel'. 1642: Tudom azt, hogi az küs mezeoről be haytottak ennek eleötte valo ideöben ide az falu czordajat az Eokreokeot is itatni, ittanak az Barmok es ott *Delleoz*enek, az pasztorok feredeztek az vizben, de en azt nem tudom, hogj dellohelly volte, avagj sem (Tgy. 1626—50.).

Dér l. *hideg-*.

Derék-deszka. 1754: Gelentzei *darék doszkát* vettünk száznegyvennyolcz szálat, szálát per dr. 12 (Ap. J. I.).

Derék-fúvó. 1781: Nagy *derék fuvó* (Tgy. 1702—99.).

Derék-ökör. 1744: egy *Derék Ökör* (Ap. B. XXIV.).

Derék-szán. 1806: három *derék szán*, két erdőlő és egy sóra járo (B. M. 1801—10). 1808: Egy viseltes *Derék Szán*. Betsü ár 3 Hflor. (Deák).

Derék-szeg. 1703: *derek Szeg* egj (3. cs. 7.) L. még *vas-* al.

Derék-vas. 1721: *darék vas* 1 (4692. l.). 1736: . . . korongon levő kett vaskarika *derék vas*sal együtt (Ap. O. I.).

Deszka. 1592: Egj forint Arra *Dez-*

katt fl. 1 [t. i. vettem] (Mikó). 1615: Czipo szakasztani valo *dezkat* egyet. (uo.) 1624: Jakab papnak aggya megh Az Nagyob Chyutak Janosne az 18 *dezkat* (O. 1613—27.). 1643: az mas ember *doszkajat* el lopta (O. 1642—48.). 1762: 200 Gelentzei *Deszkáért* a 6 Rf. 20, Kovásznai *Deszkáért* Rf. 10 (8468. l. Mih.). L. még *aszaló-, bél-, cipószakasztó-, derék-, disznóbél csináló-, fűrész-, kormány-, metélő-, metélőfürész-, szakasztó-, szél-, szín-, závora-* al.

Deszka-ajtó. 1688: fenyő *deszka ajto* minden vas nélkül (Tgy. Harm.).

Deszka-kapu. 1762: Két *Deszka Kapu* a Kis Kapunak kötöt Kapu lábja (8468. Mih.). 1820: egy kis hitvány *Deszka kapuk* kötöt lábakkal (1811/819.).

Deszka-kert. 1837: A' Csür és Sütő Ház közi csináltattam egy *Deszka kert*ett zsendelly fedemény alatt, a' mi készült Sassal, Deszkával (F. I.).

Deszkametsző-fűrészvas. 1721: *Deczka meczö fürész vas* (4692. l.).

Deszkavágó-fűrész. 1775: kivel épiteté meg Csiki János azon *deszkavágo fürészt?* (475/775. s.).

Deszkás-ajtó. 1627: Egj vetemenies kert azon *deszkas aito* (Ap. A. II.).

Deszkás-kert. 1713: Sasokban foglalt Sendelj fedél alatt lévő *deszkás kert* (Ap. B. XV.).

Deszkás-szán. 1743: *Deszkás Szán* nro. 2 (Ap. B. XXIV.).

Dézsa. 1678: Egj *desa* aszalt szilva (Tgy. 1678—88.). 1681: egi lapos *desza* (10908. l.). 1692: Egy nagy *désa* den. 12 (B. M. 1674—700.). L. még *fejő-, hamútartó-, juhfejő-, küpülő-, lúgzó-, ordás-, sós-, tejes-, szapuló-, tejverő-, túrós-, vajverő-* al.

Dinnye l. *disznó-*.

Diszke. 1615: *Diszke*k nro. tizenharom (Mikó). ua. Miko Mihalj Vramnak *Dizke*ket nro negiett (uo.).

Diszke-bárány. 1663: harmincz *diszke baranio*mot (S. 1658—65.). 1678: Item adtam *diszke* nösten *bárán*t kilenczet számban (Ap. A. VII.).

Diszke-gyapjú. 1775: Székely Julianna Aszszony küldött 7 vider turot, három köböl elvegy buzát szépet, három fekete *Diszke gyapjut* (B. M. 1771—80.).

Diszke-juh. 1615: Azzoniom Aniank adot ennekem . . . *Dizke Juh* nro. harom (Mikó).

Diszke-kecske. 1615: Azzoniom Aniank adot ennekem . . . *Diszke keczke* nro. egi (Mikó).

Diszke-kos. 1639: eg *diszke kos* (9786. l.). 1678: adtam *diszke kos*okat számban 10 tizet (Ap. A. VII.).

Diszke-tehén. 1774: Tanáltatott *Diszke Tehén* 1 (8468. cs. i.).

Disznó. 1554: Hagyok towabba nyolcz okrot es harom wnot Tyzenket *dizno*t es egy lowat (Sz. 1371—700.). 1577: 1576 esztendeoben mikoron az mj lowunkba es *disznon*kba be haytottatok vala (Kvh.). 1591: Az makkon valo *disznok*ot eggiwt tizedeltek (Tgy. 1569—608.). 1615: Myko Mihalj Vramnak Eoreg *dizno*t nro. eottot (Mikó). 1616: valamy *djznok*ot is oth be rekezthek (O. 1613—27.). L. még *ártány-* al.

Disznó-akol. 1713: *Diszno okol,* melyben találtatott fenyő bornából valo két rekeszü ajtaja, s egy lábon állo szalmafedél alatt levő Diszno oll (Ap. B. IV.).

Disznó-csorda. 1693: az Kezdi Vásárhellyi *Diszno Csordát* az Szent Leleki Falus Biro ut Falu behajtatvan (Kvh.).

Disznó-dinnye. 1779: Azon leszedett Török Buzák és *Disznyo Dinyék* hány szekerekkel voltanak? (11786. l. 1743—827.).

Disznó-hús. 1622: Az *Dyzno husnak* [t. i. fontja] ket penzt erjen (O. 1613—27.).

Disznó-láb. 1680: Negy oldalas, nyolcz *disznolab* (Ap. A. VII.).

Disznó-ól. 1663: az eoreoksegen vadnak Istallok, Czyvr, Svteohaz, Tjukol, ket *Diszno ol* (S. 1658—65.). 1755: három szakaszbol állo és fenyö bornábol rakott alkalmas szalma fedél alat egy *Díszno Oll*, melly is az udvartol kivagyon rekesztve Sövenböl font Gyalog kertvel (Ap. B. XV.).

Disznó-pajta. 1646: az Bitai Janos es Istvan *diszno paita*ja (O. 1642—48.).

Disznó-pásztor. 1691: Oláh István *Diszno Pásztor* (Káln.). 1702: Az *Diszno Pásztor*nak adtam árpát m. 1 (11786. l.).

Disznóbélcsináló-deszka. 1689: Egy uy *deszka diszno bél csinálo* (Ap. A. VII.).

Dohány. 1707: Az *Dohány*nak fontja 15 p. (Kvh.).

Dohányfüző tű. 1811: *Dohány füző Tő* dr. 2 (B. M. 1811—20.).

Dohos. ‚kátrányból készült szekérkenőcs'. 1795: Ló árrában M. for. 50 . . . *Dohos*ért mf. 1 (514/797.).

Dohottas-hordó. 1770: A Felső Hinto szinben . . . *Dohottas hordo* 2 (Tgy. 1548—798).

Dolgos. 1660: Porkolab Andras ados flo. 9. el hattam az iövö Sz. marton napig igirt rea egi eg napi dolgot, de io *dolgos*t aliczion, mert ha rosz lesz nem veszem el (9786. l.). ua. Bagoly Laszlo ados flo. 9 asztis el hattam a iovo Szent marton napig, igirt rea tiz napi niari *dolgos*t, de ha giermeket küld nem kel el veni, mert ugy vegeztünk, hogy io *dolgos*t aliczon (uo.).

Dolgozni. 1635: hittam egynehaniszor *dolgozni* (O. 1608—711.).

Dolgozó-ember. 1606: Amelly beresvel *dolgozo ember* velem volt, mikor az eokreot lattam azt a legent az bizony hivatta Mihaly Vram (Mikl. 1605—6.).

Dolgozó-ház. 1829: 96 darab (gerendák) A *Dolgozo* és Ebédlő *Ház*nak menyezetire, hoszsza 4 öl 3 láb (2245/829.).

Dolog l. *nyári-*.

Donga l. *hordó-*.

Dorong. 1759: vasvillákkal, *dorong*okkal megtámadva (O. 1758—63.).

Dögös. 1623: Georgy pap a fely doboly minthogy oly Eokreoth njuzot volt megh az ky *Dógós* volt es megh holt volna (1613—27.).

Döngő-harang. 1823: Egy nagy *döngő harang*, egy nagy erdőlő Féjsze, egy kissebb harang (99. cs. 84.).

Drót l. *vas-*.

Drót-rostély. 1831: egy kenyér piritó *drót rostély*, megvette Péter strásamester (150. cs. 77.).

Dugó l. *ablak-*, *hordó-*.

Durgál ‚orsóra teker'. 1770: festett *durgált* fekete fonal. Szürke *durgált* gyapju fonal 5½ (Tgy. 1548—798.).

Ebédlő-ház. 1829: 96 darab (gerendák) A Dolgozo és *Ebédlő Ház*nak menyezetire, hoszsza 4 öl 3 láb (2245/829.).

Ecet. 1818: Négy Etzetes hordo *etzet* benne (Cseh). L. még *alma-, bor-* al.

Ecet-érlelő. 1740: *Etzet érelő* nro. 1 (28/740.).

Ecetes-általag. 1658: egi *eczetes altalag* (Deák).

Ecetes-bodon. 1805: egy *etzetes Budon* (Szőts 1800—96.). 1808: Két *Etzetes budonya* Betsü ár 78 dr. (Deák).

Ecetes-hordó. 1713: *Eczetes hordo* nro. 3 (Ap. B. XV.). 1744: Egy *hordo öcsétes*, két cseber félig öcséttel [!?] (Ap. B. XXIV.). 1818: Négy *Etzetes hordo* etzet benne (Cseh).

Ecetes-üveg. 1848: 6 *Etzetes üveg* tele 30 kupa boretzettel 9 fr (N. S.).

Ecseletlen ‚fésületlen'. 1708: Kender *etseletlen* 16 fö Kender *etselett* 39 fö (3. cs. 7.).

Ecset. 1708: Egy poszto tisztito *etset* (3. cs. 7.). L. még *bortisztitó-* al.

Edény. 1688: Edgy Etzetes földböl valo *edény* (Ap. A. IV.). 1851: egy festet kendőszeg teli *edénny*el (N. S). L. még *borecetes-, cserép-, föld-, gabonatartó-, üveg-* al.

Edénytartó-fogas. 1847: két *edény tarto fogas* marad az Árváknak (194/29. cs.).

Édes-almafa. 1668: Egy *Edes Alma fa*mat vaghta le (S. 1661—69.).

Egér-üttető ‚egércsapda, egér fogó'. XIX. sz. e.: *Egér Üttető* 3 xr (különf.).

Egércsél. 1832: *egércsél* a marha a mikor az ágak után kapdos. (Ap. M. VIII.).

Egész-vágás-szekér. 1793: egy *egész vágás* vasas talpu *szekér* 40 Rf (8468. l. 1565—800.). 1794: Vasas talpu *egész Hordo Vágás Szekér*, melynek a' negyedik kereke megromlott, de a' vasa jo, ketteje kereke Persejes, a' más kettő Persej nélkül valo (Ap. B. XXIV.). 1807: lévén három *szekér, egy egézs vágás* hordo, más erdőlő, harmadik ide s tova járo ló szekér (B. M. 1801—10.). 1839: Egy *egész vágás szekér* fatalpu, ökör ruddal és hordo lajtorjával és ganyézo Lajtorjával. 155. cs. 82.). 1840: Egy fatalpu *egész vágás lo szekér*. (64/839.). 1845: *Egész vágás hordószekér*. 2152/845.).

Égető l. *mész-*.

Égettbor. 1661: ados volt *Égetbor* arraba 2 f. 40 penzel (S. 1658—65.).

Égettborforrázó-kád. 1781: *Égett bor forrázo kád* (Tgy. 1702—99.).

Égettborfőző-fazék. 1645: egj *eget borfeozeo fazek*, ket serpeneo (Tgy. 1626—50.). 1805: két *éget bor fözö fazék*. (Donáth.).

Égettborfőző-katlan. 1758: *Égetbor főző Katlan* (8468. l. vegy).

Égettborfőző-üst. 1683: az *Eget borfözö üsztit* mikor elvette (K. 1678—85.). 1757: *Égett bor főző üst* egy Lombik, egy jo egy rosz. (8479 l.).

Égettboros-korsó. 1791: egy *eget boros korso* (Pótsa.).

Égetettboros-üveg. 1642: az az Ferencz Andrasne Marta azoni az ő szotyrabol egi teli *egetetboros Üveget* lopott ki. (Ap. A. III.).

Egy-kenyéren ‚egy háztarásban élő'. 1579: Apor Myklos altal Apor Ferenczтol is kerok myert hogy *egy kenyeren* vadnak (Ap. A. I.). 1635: Bede Peter

junior *egi kenyeren* vagion Andrással (Ml.).

Egy-marhán ‚egy háztartásban, egy közösségben élő'. 1617: az Alperessel eggyt *Egy marhan* es kenyeren leottünk volna (O. 1613—27.).

Egyszakaszú-kas. 1800: Két sövényből kötöt *kas*ok egyik *két szakaszu*, a másik *egy* (1711/800.).

Egyszemes-nyüst. 1801: *egy szemes nyüst* 6 xr (35. cs. 10.).

Egyes-hám. Egy pár viseltes *egyes hám*. Betsü ár 2 Hflor (Deák.).

Egyes-rúd. 1804: Egy kétt kéz rud, egy *egyes rud*, fenyő (856/805.).

Egyes-szék. 1688: *Edgyes szék* 2 (Ap. A. IV.). 1758: két *egjes szék*, egj karjos pad (8468. l. 1565—800.).

Egres. 1727. *Egrest* de. 9. (t. i. vettünk (Kvh.).

Ejtel. 1622: az Sernek *eytel*e mas fel penzth eryen (O. 1613—27.). Az vthan megh teobitetek 200 berbechel es 200 *eythel* vayal. (uo.). 1816: az egész joszág 289 □ öl mely tészen egy vékát és 7 *ejtel*t (B. M. 1811—20.). 1837: *Ejtel, fél ejtel*, fertály, egy Torma reszelő és egy töltsér pléhből 5 Rfrt. (Tgy. 1825—897.). L. még *brassói-, pléh-, sör-* al.

Ék l. *fahasító-*.

Ék-szeg. 1736: Vettünk *ik szeg*nek valo fat de. 36 (Kvh.). 1738: Bikfat *ik szeg*nek a malomra vettünk d. 21 (uo.).

Eke. 1642: Seot kett *Eke*wel my szantottunk vala benne (8468. l. vegy.). 1659; az *Eke*mbeol az hambol salvum sit egj lovat val(ora) fl. 25. elvettek (S. 1558—65). 1676: A Fiu gyermekeknek edgy *eke*t adgyon vasastol, talyigastol (8468. l. 1565—800.). 1692: Egy *eke* den. 24 (B. M. 1574—700.). 1723: Egy *Eke* Talyigájával és vasaival, szánto tésolyával és járommal (Ap. O. I.). 1818: Két *eke* edgyik vas nélkül Tajigájával (Cseh.). 1814: Egy *Eke* Vasaival, Talyigájával, egy Vasas Leszánto Rud 1 pár Hámmal (sz. n.). 1834: Edgy *eke* hosszu vasával edgyüt (B. M. 1821—48.). L. még *béres-, kapáló-, ló-, törökbúza-* al.

Eke-fej. 1698; egy szánto *ekefej* vas karikával (Ap. A. VI.).

Eke-kabala. 1809: (154/62. cs.).

Eke-kaloda. 1716: két *Eke kaloda* (Tgy. 1711—20.).

Eke-talyiga. 1837: *Eke Tallyiga* mindenestől, megvette Nyáguly György 4 Rf. 8 xr. (Cseh.).

Elcsap. 1745: a lovakat kösd az Istálloba, ne *tsapd el*, mert ellopják. (312/797.).

Eledel. 1719: szokatlan sött a memoria hominum nemis hallatott *eledel*lel kelleték magát nyomorgatni (1/719.).

Elegyes-árpa. 1676: Valami *elegyes Árpá*nak köblit den. 60 (8468. l. 1565—800.).

Elegyes-búza. 1609: Adnak volt is egy keobeol *Elegies buza*tt (Kvh.). 1615: *Elvegi Buza*nak zeme lön cub. 82 VI (Mikó). 1618: melj megh teoth volna 16 kalongya *eleges Buza*t (O. 1613—27.). 1742: *Elvegyed buza* Cub. Nro. 15 (Ap. B. XXIV.). 1775: Székely Julianna Aszszony küldött 7 vider turot, harom köböl *elvegy buzát* szépet, három fekete Diszke gyapjut (B.M. 1771—800.).

Elegyes-gabona. 1848: 36 véka *elvegy gabona* 28 fr. 48 (N. S.).

Élés-ház. 1688: Edgy *élés ház* azon is üveg ablakok (Ap. A. IV.). ua. Kemencze az *Élés ház*belivel Num. 5 (uo.).

Élés-kamara. 1765: *Élés kamra,* mellynek Padlása négy csere deszkákkal boritott Also Padimentuma csak föld. Vagyon csere Ablak mellyékek közé Csere-Ablak-Keresztfára sürő fenyőfából csinált rostély Ablak (Bethl. vi.).

Élesztő l. *ser-.*

Élet. 1642: Mikor Ferencz Andrasneval egi *eleten* lakom vala azon udvaromon vetettem Peterselymet, Retket, Fokhagimat, ismet Benediktat egikor nevekedven latam, hogy apronkint ki vonogalyak (Ap. A. III.). 1673: mikor az csürt tsinaltattja vala Dosa Andras uram azon az Szent Imrehi perben forgo *eleten* (Harm.). 1678: falu hatara korul valo meres kertol pap es mester *elete* korul valo kertol . . . legiek immunis (S. ejk. 1668—78.).

Ellenálló-gerenda. 1829: 16 darab *Ellent állo gerendák* hoszsza 2 öl 2 láb (2245/829.). ua. *Ellent állo gerendák* a' vizvetők mellé a' flügelre hoszsz 2 öl 2 láb (uo.).

Ellenző. 1764: Az *Elenzőnél* a Gát elszakadván a dolgosoknak adtam egy kupa pálinkát és 2 kenyeret [a város malmánál] (Kvh.).

Elő-ágas. 1758: az *elő ágas*son két vas karika (8468. l. 1565—800.). 1840: Egy hitvány *előágas* eladatott 27 xr. (64/839.).

Élő-föld ‚szántóföld'. 1583: aszt tuggyuk hogy az peres reth Myndeneknek szabad *eleo feold* volt mynd Kyzdyeknek, Czykyaknak, mynd Erdeye mezeye (Kvh.).

Elő-hám. 1840: *elő hám,* kantárral gyeplővel eladatott 30 Rf. (64/839.).

Elő-hasú ‚első izben vemhes'. 1656: jutot ket boriuzo tehen *eleo hasu* es edgy szeoke tehen, ez feieos volt (9786. l.). 1752: Meddü Tehen *elő hasu*ak kik meg futoztak a Meddü Csordába vagyon 8 (Ap. A. VII.).

Elő-heveder. 1729: két vánkosos *elő Heveder* (11360. l.).

Elő-kerék. XIX. e.: Egy nagy szekér ajjat két *előkerék* nélkül Forró Károly ur 2 mf. 74 pénz [t. i. megvett] (B. M. hiány.).

Elő-kötél. 1794: Hordo szekérre valo vono és *Elő kötél* 2 (Ap. B. XXIV.).

Elő-paraszt-hám. 1806: két rudas és két *elő paraszthám* (B. M. 1801—10.).

Elő-saroglya. 1840: *Elő sarogja* vasas 18 xr. (64/839.).

Elő-tengely. 1719: Egj *elő tengelj* agassaval egjüt uto tengelj agassaval egjüt vasatlan két vasas lőts aestimatioja két forint huszonnyolcz pénz ket, kerekkel egjütt (Lázár).

Első-láda. 1810: Egy vasas talpu minden hiba nélkül valo 10 szekér kassal, *első ládá*val és sarogjával együtt 135 Hfl (740/810.).

Ember l. *dolgozó-, faragó-, köz-, kútrakó mester-, mester-.*

Épit. 1541: toaba az aszallot az melleth az ambaris Kovachy *epyt*teth wolt afelwl meg Irt Joszagon (Kvh.). 1599: az Gazda Azzoniwal edgiwth *epit*etwnk es cinaltuwnk (Ap. A. I.). 1615: az en hazam Artalmara ne *epit*hessen (O. 1613—27.). 1650: Szabo Andrásnak is tartozzanak hasonlo épületeket *epit*teni az micsodásakat Szabo Jánosnak *épi-*

tettek s együtt ennek utánna is *épittnek*, s az házat az hajazattyáig mind tapaszszával földelésivel együtt segelylyék (Tgy. 1669—81.).

Épület. 1610: az *Epuletbeol* valo rezerth fl. 100 Igherth volna (O. 1608—711.). 1662: az mi *epvleteket* epitettvnk, szobat, Istallot, Czjwrt (S. 1658—65.). L. még *szalma-* al.

Érc-üst. 1837: *Értz üst* Héjja András 3 Rf. 30 xr. [t. i. megvett] (Cseh).

Erdélyi font. 1700: egj *Erdelyi fontert* fizet egj Polturat (Kvh.).

Erdő. 1560 k.: az prasmary *erdeo*be, ki az fekete wyz mellet wagyon (Tgy. 1437—1568.). 1583: aszt tuggyuk hogy a peres reth Myndeneknek szabad eleo feold volt mynd Kyzdyeknek, Czykyaknak mynd *Erdeye* mezeye (Kvh.). ua. Annak vtanna egy esztendeoben a fywet megh kaszalak az *Erdeyt*js birtak (uo.). 1591: hoza tartozokal zantho feoldekel zena retekel es *erdeyvel* (Dam.). L. még *felfogott-, tilalmas-* al.

Erdő-őrzés. 1684: Nagy Borosnyonak olyan törvénye van, hogy ki az *erdőt nem őrzi*, hanem könyörög az falu előtt csak forinton büntetődjék (S. 1678—85.).

Erdő-őrző. 1659: Vteo Ferencz mivel kezest adot az Komollai *Erdeo eorizeo*nek, keressek az akkori *Erdeo eorizeot* (S. 1658—65.).

Erdő-pásztor. 1662: egj Lanczomat meli megh ert volna fl. 5 elveottek volt az *Erdeo pasztor*ok (S. 1658—65.).

Erdől. ‚az erdőről fát hoz'. 1643: Szabo Mihali *erdöltt* ott (O. 1642—48.). 1643: Sido Georgi ott az heliben *erdeol*tt (uo.).

Erdőlő-fejsze. 1664: egi Öregh *erdőlő Feiszi* (Ap. A. III.). 1736: két *feiszi*, egyik *erdőlő*, más farago (Ap. O. I.). 1808: egy vásott *erdőlő fejsze*. Betsü ár 60 dr. (Deák).

Erdőlő-fúró. 1759: *Erdőlő furu* (11019. l.).

Erdőlő-kender-kötél. 1692: Egy *erdőlő kender Kötél* den. 30 (B. M. 1674—700.).

Erdőlő-lánc. 1696: Egy *erdőlő láncz* (Damok.). 1759: Egy *erdőlő lántz* 4 Rf. (8468. l. 1565—800.).

Erdőlő szán. 1688: Három *Erdőlni valo szán* (Ap. A. IV.). 1797: két *Erdőlő szán* és egy szántalpába valo kis Lántz (B. M. 1791—800.). 1806: Három derék *szán*, két *erdőlő* és egy sóra járó (B. M. 1801—10.). 1808: Egy *erdőlő Szán*. Betsü ár 36 Dr. (Deák).

Erdőlő-szekér. 1677: *Erdőlő szekér* 2 (Ap. A. IV.). 1688: *Erdőlő* vasas allyu *szekér* (uo.). 1743: ketteje a' *Szekereknek erdőlő*, mellyben is találtatnak jo kerekek, a' tengelye ezen Szekereknek vasatlanok, Simely karika pedig 9 találtatik rajtok, vasbol állo három (Ap. B. XXIV.). 1806: egy vasas talpu *szekér*, egy *erdőlő* és egy Malomba járo fako szekér (B. M. 1801—10.). XIX. sz. e.: Egy fatalpu *Erdőlő szekér* (B. M. hiány.). 1818: Egy *erdőlő szekér* két hitván kerekivel (Cseh).

Erdőlő-talyiga. 1805: Egy *Erdőlő Taliga* (Szőts. 1800—96.). 1808: Két hitván *erdőlő talyiga*. Betsü ár 4 Hflor (Deák.). 1834: Egy *erdőlő tajiga*, két szán. Edgy eke hoszszu vasával edgyüt (B. M. 1821—48.).

Eresz. 1594: Az keő haz penigh

hazaval es *erez*ivel egyetembe Barra Istvannak juta (Tgy. 1568—1606.). 1618: az felperes zolgaya halwa fekut volna az *Erez*be (O. 1613—27.). 1646: enis ott lòttem volna masokkal az specificalt haznak *eresz*iben (1642—48.). 1681: közönséges házunknak *ereszé*ről deszkákot vontak le (K. 1678—88.). 1754: a Molnár számára tsinált egy sütő kementze a falu közönséges helljen egy kis *Eresz*etske alatt (Tgy. 1702—99.). 1754: a háznak előtte vagyon bornából rott *eresz*, az *eresz*ben egy füst ház (Ap. B. XXIV.).

Eresz-ajtó. 1796: A ház *eresz ajto* sorkostol zárostol 1 fl. 50 den. (B. M. 1791—800.).

Ereszt. XVIII. sz. vége: Hogy az Öreg Anya Méh többet ne *ereszszen* Kis Aszszony nap tájba szedd ki az Anyaházat (Kézir. F. 22.).

Eresztő-gyalu. 1798: *Gyaluk*: egj *Eresztő*, három simitó, egj párkányozo (11019. l.). 1819: Egy *Eresztő*, egy Porozo és simitto *Gyaluk* (B. M. 1811—20.). 1837: Egy nagy *eresztő gyalu* készen felvasalva (Cseh).

Eresztő-kád. 1664: egi io öregh *eresztő kád* (Ap. A. IV.). 1691: egy *eresztő kad*at flo. 1 egy olto kadat den. 12 (Tgy. 1682—92.).

Érlel. 1823: A Szij gyártok dolgozzanak e-szerént: Egy Nagy Marha bört hámnak *éreljen*ek 3 Rf. (2043/823.).

Ernyős-bricska. 1859: Egy *ernyős pritska szekér*, Becs ár 40 f. (Gidóf. 1779—877.).

Ernyős-szekér. 1596: ket *Ernyeos zeker*et kezychyenek hat hat loval valokat (Ap. A. I.). 1626: egi lo vasas *Erniős* gykines *szeker*et keszichien fel hat io eros lovakkal (Kvh.). 1840: Egy lo után valo kis *Szekér Ernyő*ivel, eladatott 41 Rf. 35 xr. (64/839.).

Eszköz l. *fa-*.

Eszközfa. 1795: *eszköz fáim* legalább h. flo. 1 (Tgy. 312/797.).

Eszközlő-üst ‚pálinka főzéskor használt üst'. 1774: Tanáltatott *Eszközlő Üst* 2 (8468. cs. i.).

Esztena ‚a juhoknak sövénnyel vagy deszkával bekerített fejő, pihenő és alvó helye'. 1583: Eór hegien *eztena* Jwhatys eoriztem (Tgy. 1574—690.). 1583: az *eztenát* elvagdalták az teomleoben Saytba sok kartt tóttek (Kvh.). 1616: Eolves neweo havasunkon leveo *Ezthena*nkban . . . vittek Juhokot az Inctusok (O. 1613—27.). 1727: Valamikor a falusi johok egy *esztená*ra kitelnek, senkinek idegen johot behozni nem szabad (Tgy. 1720—40.).

Esztena-fű. 1606: *esztenafw* hellyekkel kyk ugyan maxay hatarba vadnak (Tgy. 1574—690.).

Esztena-üst. 1815: Az *Isztina üst* pedig méltóságos néhai Nalátzi Boldisár urtol jutván, azt soha ki nem adta (1451/815.).

Esztenás-társ. 1609: Gonoz Emberek Juhainkat felverthek teob *Ezthenas tars*ayval egethemben (O. 1608—711.).

Eszterga l. *kerékfej metsző-*.

Eszterga-kés. 1840: Három darab *Eszterga kés* (64/839.).

Eszterga-masina. 1840: Egy *Eszterga Masina* szerszám szélyel hányva, eladatott 2 f. 4 xr. (64/839.).

Eszterha. 1661: Szonda Istvan Vram is ott volt, s eo akart az *eszterha*ba is

leoni, hogj fel gjullion az Neste haza (S. 1658—65.). 1730: ezen Csürnek az Arnjekja avagj *Eszterhaia* alatt találtatik valami régi éppületből állo némely részi meg veszet nyári borna (Ap. B. XXIV.).

Fa l. *ajtófél-, állás-, alma-, árbóc-, asztagláb-, borító-, cseresznye-, édesalma-, eszköz-, fentő-, gerendely-, gyümölcs-, hám-, karó-, kaszaj-, kése-, koszorú-, körte-, kötő-, kürtőskalács-sütő-, láncoskése-, lapocka-, malom-, mángorló-, meggy-, nyereg-, orsó-, öl-, paraszt kapufél-, sing-, sirítő-, stráj-, szál-, szarú-, szemöldök-, szilva-, tengely-, zsilip-.*

Fa-abroncs. 1848: 4 darab kád vas abrontsal, 10 sajtár 4 darab vas, 6 darab *fa abrontsal* 36 fr. 48 (N. S.).

Fa-horgoló. 1758: jo konyhátska, melljet egy három darab Fenyő Deszkából épült két fa sorkonn járo Ajtot zárral és *fa horgoloval* zár bé (Tgy. 7/899.).

Fa-ásó. 1722: egy *áso fábol* valo lapáttya (Ap. B. XXIV.). 1823: Egy hitvány *fa ásó* (1198/824.). L. még *vasas-* al.

Fa-borona. 1713: *Fa borona* nro. 3 (Ap. B. XV.).

Fa-bodonka. 1823: Egy étel hordo *fa budonka* (1198/824.).

Fa-csatlás. 1695: *Fa csatlás* 2 (Ap. A. V.).

Fa-ekekabala. 1758: A ház udvarán találtattak Egy *fa eke kabala* (8468. l. vegy.).

Fa-eszköz. 1648: Ha mi *fa eszkeozeok,* ladak, tanierok, hordo, kadak, egj szoval minden *fa eszkeozeok* igjenesen az gjermekre maradgianak (Tgy. 1626—52.).

Fa-farkas. 1688: Egy sindely csinálo *fa farkas* (Ap. A. V.).

Fa-fergettyű. 1758: Egy erdőlő *fa fergettyü* (8468. vegy.).

Fa-gárda. 1713: egy kobol valo *fa gárgyák*kal felrakott gémes bő vizű kut (Ap. B. XV.). L. még *gárda-* al.

Fa-gereblye. 1825: Egy *fa* vasfogu *gerebje* (10774. l.).

Fa-gerezdes-kulcs. 1807: mindenik ajtonak fa sorka vagyon, egyiken vas reteszfő vagyon, a másikon *fa gerezdes koltsa* vagyon (11410. l.).

Fa-gyertyatartó. 1758: egy *fából* tsinált srofos *Gyertyatartó* (8468. l. vegy.). 1810: Három falra valo *fa gyertyatarto.* Betsültetett 18 dr. (740/810.).

Fa-hasító-bot. 1758: egy *fa hasitto Bot* (8468. l. vegy.).

Fa-hasító-ék. 1841: *Fa hasitó ék* (123. cs.).

Fa-író-véső. 1838: *Fa iro vésü.* Betsü Ára 4 xr. (127. cs. 60.).

Fa-kanál. 1664: 8 *fakalán* (Ap. A. III.). 1689: negy *fa kalán* (Ap. A. 93.). 1805: 10 fa tángyér és 5 *fa kalán* (Szőts. 1800—96.). 1805: Két nagy *fakalán.* Betsü ár 6 dr. (Deák).

Fa-kártya. 1713: *Fa kártja* (Ap. B. XV.).

Fa-kávás-lőcs. XVIII. sz. vége: három *fa kávás lőcs* (N. S.).

Fa-kecske ‚favágó bak'. 1824: két *fa kecske* [kézi fürésszel való favágáskor használják] (99. cs. 84.).

Fa-kilincs. 1722: ajtaja vas sorkokon járo *fa kilincsü* (Ap. B. XXIV.).

1758: Tserefa sorkokon fordulo Ajtotska *fa kilintsivel* együtt (Tgy. 1702—99.).

Fa-kompona. 1808: Egy *fa kompona.* Betsüár 6 dr. (Deák). 1817: Két *fa Kompona* (B. M. 1811—20.). 1824: Egy *fa kompona* vas lántzával (99. cs. 84.).

Fa-kupa. 1664: 6 *Fa kupa* (Ap. A. III.). 1840: *Fa kupa,* eladatott 2 xr. (64/839.).

Fa-lapát. 1815: Egy hitvány *Fa Lapát* 2 xr. (1639/821.).

Fa-mozsár. 1807: Egy *fa mosár* 9 xr. (1761/807.). 1824: Egy *fa mosár* töröjével (99. cs. 84.).

Fa-nyereg. 1840: Egy *fa nyereg* eladatott 40 xr. (64/839.).

Fa-nyirő-olló. 1720: Egj nagj *Ollo* Gjümölts *fák*ot *nyir*nek vélle (Káln.).

Fa-olaj. 1592: *Fa olay*ra den. 22 [t. i. adtam] (Mikó).

Fa-óra. 1800: Egy *fa Ora* (711/800.).

Fa-palack. 1744: Egy *fa palaczk* más fél ejteles aestimatioja den. 24 (41/744.).

Fa-paraszt-tálasocska. 1768: *Fa paraszt tálasocska,* 30 xr. (Ap. J. I.).

Fa-rosta. 1708: *Fa Rosták* 1 (Ap. A. VI.).

Fa-sarok. 1713: Gabonás ház, melyben nyilik be fenyő deszkából valo *fa Sorkok*on forgo vas rekeszes ajto (Ap. O. I.). 1736: Egy feysze köszörü jo ép köszörü *fa sorkok*on allo megkeszitve (Ap. O. I).

Fa-sótartó. 1689: egy *fa So Tarto* (Ap. A. 93.). 1708: Egj tarka *fa Sotarto* (3. cs. 7.). 1810: Egy *fa sotarto* 14 denár (740/810.).

Fa-szekér. 1793: Egy kicsi *fa szekér* 4 rf. 50 (8468. l. 1565—800.).

Fa-tál. 1677: *Tál fá*bol No 27, Tanier 20 (Ap. A. IV.). 1721: *Fa Tát* nro 2. fa Tányér nro. 18 (4692. l.). 1759: *Fa* és tserép *tál*ak, tángjérok, kártyák . . . (B. M. 1801—10.).

Fa-tálca. 1847: Egy *fa Tátza* 4 xr (194. cs. 29.).

Fa-talpú-kerék. 1814: 4 Ujj *fa Talpu kerék* (1642/821.). 1844: Egy Gabona hordo szekér *fatalpu kerek*ekkel (175. cs. 12.).

Fa-talpú-szekér. 1839: Egy egész vágás *szekér fatalpu,* ökör ruddal és hordo lajtorjával és ganyézo Lajtorjával (155. cs. 82.). 1840: Egy *fatalpu* egész vágás lo *szekér.* Eladatott 17 Rf. 37 xr. (64/839.). 1843: Van egy *fatalpu szekér* nagy 20 Rf. (B. M. 1821—48.).

Fa-talpú-talyiga. 1840: két pár hitvány *fatalpu Talyigák* 52 xr. (64/839.).

Fa-tányér. 1639: *Fa Tangyel* ött (Ap. A. 93.). 1713: *Fa tángjér* nro. 52 (Ap. B. XXV.). 1721: Fa tál nro. 2 *fa Tányér* nro. 18 (4692. l.). 1758: fa tángyér 4 (8468. l. 1565—800.). XIX. sz. e.: Tizenhat *fa tángyér.* Becsü árr 10 xr. (Cseh).

Fa-tisztító-fűrész. 1840: Két *Fa tisztitto* Kis *Fürész* eladatott 58 xr. (64/839.).

Fa-vágó. 1695: *favago*nak fizettem negyven eol faert 7/20. Az tüz Szittonak és *favago*knak, bereseknek js attak 23/19 (Ap. A. VII.) [a zalánpataki üvegcsürnél].

Fa-vágó-fejsze. 1659: Egj *favago fejsze* val(et) f. 1 (S. 1658—65.). 1848: 4 darab nagy *favágo fejsze,* 10 darab véső, 12 darab furo 9 fr. (N. S.).

Fa-veder. 1688: Ezen Gabonás ház

és az Istállo között van egy kőbül felrakott Gémeskut, mellyen van egy abroncsos *fa veder*, mind vas nélkül (Ap. A. V.).

Fa-vályucska. 1688: egy so törő *fa vályucska* (Ap. A. V.).

Fa-villa. 1794: Négy *fa villa* (Tgy. 1781—800.).

Faggyas-cseber. 1840: Egy *fagyas cseber*, egy kis zahána fagyuval (64/839.).

Faggyú. XIX. sz. e.: 16 ejtel *fagyu* f. 4.80 (B. M. é. n.).

Faggyúfőző-üst. 1826: edgy Nagy *Fadgyas főző üst* (10774. l.). 1840: Egy *Fagyu főző Üst* (64/839).

Fakókerék ‚fatalpú, ráf nélküli szekérkerék'. 1681: Két Béres szekér vagyon az Udvaron, mellynek edgyikének két vasas *kereke* vagyon a többj mind *fakok* (Damok.). 1714: Béres szekér *fako kerekey* (Ap. B. VIII.).

Fakószekér ‚szekér, melynek kerekei fatalpúak'. 1686: két lo után valo *fako szekér* (Damok.).

Fal l. *kerék-, örök-*.

Falazó-pad. 1816: Kerek *Falazo Pad* becsültetett 20 xr. (61. cs. 37.).

Falazó-szalú. 1794: Kerek *falazo szalu* (Tgy. 1702—99.).

Fali-óra. 1847: (194. cs. 29.).

Falka. 1555/1800: jelenték mielőttünk egy *falka* földet (Ap. B. Kszl.). 1562: az che (Cseh) rez fwzybe eg *falka* fwweth (Tgy. 1437—568.). 1639: az elmult telen nalam lakek az akkori Bornamisza Thamas szolgaloia egj *falka*igh (Tgy. 1626—50.). 1640: gjermek koromban ot lakom vala a scholaban Kelemen papnit tartok vala szallast es akkor Kelemen pap altal kertelte vala az haz eleit az piacz feleől, az Janczio Janos haza szegeleteigh es vgy leön egj *falka*igh (Tgy. 1626—50.). 1646: egj Sokadalom hetjn egj *falka* marhat kj urit vala Barabas Georgj az udvararol, oztan be zarola az kaput (uo.).

Falu-hagyomány l. *hagyomány*.

Falu-hivogatás ‚régi időben meghívás a falugyűlésre, melyet a templom előtt, vagy ha faluháza volt, abban tartottak meg. A meghívás rendesen csengetés által történt'. 1717—1804: Hasonlo képpen *falu hivogatás* és Gyüjtéskor kinek kinek kapuján vagy ablakán békiáltani s declarálni miért kell a falunak összvegyülni (Tgy. 7/719.).

Falu-őrzés. 1608: vegeztük aszt is, hogy az *falu*th mjnden Eyel *eoryz*zek sub poena fl. 12. Az *falu*ba ha ky meg nem akarna *eoryz*ni az falu penigh büntesse fl. 1 (O. 1608—711.). 1616: Az *falú eorizes*erth az tyzth senkith ne haborithason se Banthasson, hanem chyak az falu búntesse (O. 1613—27.). 1745: A *falu őrzés* propositionem pagorum 5—6 és 12 személyek által szokott lenni (Prot. 1744—54.).

Falu-őrző. 1647: hallam hogy Peter molnar szida az *falu eorzeo*keot s raiok is tamada (K. 1647—52.). 1648: eo oly reszegh volt hogj az *falu eorzeo*k vontak fel fekwveo heliebeol (K. 1647—52.).

Falu-tilalmasa ‚a falu közös tulajdonát képező le nem vágható, nem legeltethető, nem használható erdő vagy föld'. 1671: Az Killyenieknek ollyan törvények vagyon, hogy az hajnalt nappalhoz ertik, az kinek marhaia hajnal-

ban jar az *falu tilalmassá*ba csak ugy büntetik, mint az nappalit (S. 1670—78.).

Faragó l. *köröm-*.

Faragó-bárd. 1789: *Farago Bárd* (11019. l.). 1808: Egy kitsiny *farago bárd*. Betsü ár 36 dr. (Deák).

Faragó-ember. 1681: ugj fogatta az malomhoz Gondos Gyorgyot hogj jo *farago ember* (Tgy. 1669—81.).

Faragó-fejsze. 1708: Egj hitvan *farago fejsze* (3. cs. 7.). 1797: egy hitván *farago fejsze*, rámás fürész hitván (B. M. 1791—800.). 1815: Bárd akár *farago fésze* (sz. n.).

Faragó-szék. 1716: (Tgy. 1711—20.).

Faragott-bálvány. 1698: A templom felől vagyon egy Tölgyfából *faragot bálvány*u Galambugos kapu labu sövényből font kapujának deszkás beiaro kis ajtoival romladozott sendelyezet alatt. Mely udvarházon Északrol nyilik tölgyfából *faragott bálvány*u állo vas kávás két fele nyilo fenyő deszka kapu bejáro kis kapucskával vas be tolyo zárjával edgyütt (Ap. A. VI.).

Faragott-szíj. 1750 k.: Egy jo heveder *faragott szij*bol 34 denár (Kvh.).

Farhám. 1708: Negj lora valo *farham*ok (3. cs. 7.). 1805: két lora valo *farhám* minden hoza tartozó varásos fékekel és Gyeplővel (866/805.). 1807: vagyon négy lora valo hám, egy pár rudas lovakra valo *farhám* (B. M. 1801—10.).

Farmatring. 1692: Egj par kengjel szi, ket heveder, egj *farmatring*, 4 szi, egj lekötő szi (Barab. diar.). 1708: *farmatring* (3. cs. 7.).

Fátyolszita. 1840: Egy hitvány *fátyol szita* (64/839.).

Fattyú-szarúfa. 1805: Az 1802-ben volt föld ingáskor a' Toronynak Nap Nyugoti része meg romolván, a' *fattyu szarufák* a' párkánnyal együtt le hulván reparaltatott és bé is tserepeztetett az elébbeni formája szerint (S. ejk. 1801—6.).

Fazék. 1592: ot mutata az padon egi wy *fazek*ban egi zöld bekat (Ap. VIII.). 1644: az *fazak*ott kerte ele, hogi miczioda *fazek*ban fozòtt es oly *fazak*ot adott elo, hogi az kiben akkor nem fòztek voltt, hanem pokhalos volt az *fazek* (O. 1642—48.). L. még *abárló-, égettborfőző-, festőfőző-, föld-, fűvízfőző-, hólyagos-, jártató-, kétfülű-, kötött-, mázas-, pálinkás-, paraszt-, réz-, szappanozó-, vas-* al.

Fazékhordozó-kantár ,többnyire sásból, néha vastag kenderfonálból font, hálószerű edénytartó, mellyel az ételt a mezőre viszik'. 1801: Egy pár *fazék hordozo kantár* 3 xr. (361/801.).

Fazekacska. 1772: és jol esik neki, ha adok vagy egy *fazekacskát*, vagy egy takarodzot (B. M. 1771—80.).

Fazekas. 1763: Oktobernek 13 napján Biro Uram poroncsolatyából hogy az őrző házba a kemenczét felrakot *fazakas*ok számára egy kenyérért, egy font turoért, fél ejtel égedborért, egy potra Serért, egy szál gyertyáért fizettünk 13 xr. (Kvh.).

Fazekas-céh. 1673: Kézdi Vásárhellyi *Fazakas Czéh* hozván és producalvan mi előnkben levelét (Tgy. sz. n.).

Fazekas-mű. 1668: szegődött szolgam levem elhagiot, mellyet *fazekas mi*re fogattam volt be (S. 1668—78.).

Fedél l. *asztal-, galambbúgos-, pad-, szalma-, zsendely-.*

Fedeles-hordó. 1704: Egy *fedeles hordo*ban 9 köböl buza. Mas is van egj *fedeles* üres *hordo* (3 cs. 7.).

Fedeles-kert. 1606: az megh Irtt órökseget myndennemw haznaywal, kórnywlle valo *fedeles kert*tel és hozza tartozando szantho földekkel esztena fw hellyekkell . . . (B. M. 1574—699.). 1762: *Fedeles* és gyalog *Kert* (11019. l.).

Fedeles-kocsi. Egy *fedeles kotsi* 27 arannyas (Ap. J. I.).

Fedeles ónkanna. 1759: Egy *fedeles on kanna* cum hac inscriptione Munus Jo. Győri 1672 (S. ejk. 1759—76.).

Fedeles-pohár. 1645: egi vastag regi *fedeles* ezust *pohar* pogani penzes (Ap. A. III.).

Fedeles-sövénykert ‚ágakból font kerités, melyet tövises ággal, vagy szalmával fednek be'. 1698/1720. Az kert körül Észak felől jó lészás egj részig, más részig pedig romladozot *fedeles Sövenj kert* (Káln.).

Fedelet. 1676: Épületeket, kerteket jo gondviseléssel és *fedel*ettel tartsák (8468 l. 1565—800.).

Fedeztet. XIX. sz. vége: A Szellő *fedeztetett* (B. D.).

Fedő. 1676: *Fedó* (Don.). 1838: aproság csiprok és *fedők*, betsü árok 6 xr. (150. cs. 75.). L. még *cserép-, kondér-, pléh-, vas-* al.

Fehér-borsó. 1692: buza volt 30 kalongja, egj szekér fekete borso, egj köböl hariczka, *fejér borso* (K. 1689—96.). 1758: *fejér Borso* 1 szekérrel, köles 9 kalongya (Ap. B. XV.). 1808: Négy véka *fejér borso* vékája pro 72 dr. (Deák).

Fehér-kenyér. 1843: *fejér kenyer*et köz kenyeret a torra 2 véka buzából 4 véka rosból 5 fr. 30 xr. (172/88. cs.).

Fehérítés. 1753: Adtunk Házak *fejérítés*iért a Meszelőnek 1 fo. 2 den. (8468. vegy.).

Fehérvári zabola. 1744: egy pár Czigány csinálta *fejérvári* forma *zabola*, aestimáltatott den 24 (45/744.). 1745: egy *fejérvári* forma *zabola* huszonnégy pénz (41/744.). 1758: Egy ujj dohotas Kantár *fejérvári zabolá*val (23/758.).

Fej. 1614: az Damokosfalvi Zenth Egyhazra menthenek es Annak az kerytesset el hantak es megh egettek, Juhayt oth *fej*tek (O. 1613—27.). 1647: az peres Juhokot haidu János maga szamara *fej*te, s eó veotte el az hasznat (K. 1647—52.). L. még *búza-, eke-, kerék-, küpüs lőcs-, lőcs-* al.

Fejekötött-jobbágy. 1607: Es mjerth hogy azt nem mondhatod, hogy *feye keoteot Jobagy*, vagy penzen veoth leottem volna . . . (8468. l. ideg.).

Fejező l. *aprószeg-, singszeg-, szeg-.*

Fejős-dézsa. 1713: *Fejős Désa* nro. 1 (Ap. B. XV.).

Fejős-juh. 1659: Eoregh *fejeós Juh* nro. 31. (Barab. diar.). 1663: Eotven eot eoregh *fejeos Juh*omot . . . (S. 1658—65.).

Fejős-pásztor. 1730: Kovásznai Bács, *Fejős* és Meddü *pásztor*ok semmi hellyes mentséggel és jo ratiokkal magokot az számvevő és törvént tevő Gaszdák előt nem mentegethetik (57/748.).

Fejős-tehén. 1616: az Goch georgy

hazatul hozoth volt zalmat, forgachot es fekete eger levelet az vegre, hogy az Eo *feyos tehen*enek az teyet megh hozhassa (O. 1613—27.). 1656: jutot ket boriuzo tehen elő hasu es edj szőke *tehen*, ez *feios* volt (9786. l.).

Fejsze. 1614: zalogon wotte volt el egy *feyzeyth* Posson Balinthnak (O. 1613—27.). 1616: elvezet *feyzeyet* talaltak megh nala (uo.). 1682: Eőt temlonkot es 15 veder ordankot es egy *fejszet* tiltot meg (O. 1680—88.). 1819: Vagyon egy *fészi* és egy nyárs, 1 vas lapotzka 4 fo. (B. M. 1811—20.). 1837: két Küsdék *Fejszi* vallet den. 60 (25/753.). L. még *béres-, erdőlő-, faragó-, favágó-, horgas-, horogszedő-, húsvágó-, keskenyélű-, kötő-, laposélű-, lapostáblájú-, szekerce-, véső-, vesszővágó-* al.

Fejsze-kapa. 1825: Egy *féjsze kapa* 1 Rf. 4 xr. (1754/825.).

Fejsze-köszörű. 1736: Egy *feysze köszörü* jo ep köszörü fa sorkokon állo megkészitve (Ap. O. I.).

Fejsze-nyél. 1809: *Fejsze nyél*, a vevő neve Drágamér János 6 xr. (154—62.).

Fejtő. 1655: két lepedőbe valo fejer varrasos *fejtő*vel varrot hjm (Ap. A. III.). 1679: vagion karom fl. ketszaz, vgymint egy len vaszon kendeo *feytő*vel Együt (K. 1678—88.). 1708: kender vászon kék *fejtő*vel varott (3. cs. 7.).

Fejtő-festő. 1819: Kantai *Fejtő Festő* Katona Mihály (B. M. 1811—20.). 1844: *feftő festő* cselédjének gondatlansága (Kgy. jk.).

Fék. 1581: Az pej lowat *fek*esteol, Niergesteol az eoregebik niakba veteovel, bonchokal... hagiom Zekel mojsesnek (Tgy. XVI—XVII.). 1645: egi lovamott *fek*iben nierghiben leven ellopatta (O. 1642—48.). 1692: Egj par varrot hám egj bokor *fék*kel (Bar. diar.). 1692: Egy hítvany *fek* den. 3 (B. M. 1674—700.). 1807: egy pár késefa hám lántzos késével együtt négy *fék*ekkel (B. M. 1801—10.). L. még *állazós-, brassói-, gyeplős-, járó-, kötő, láncos-, paraszt-, szekeres-* al.

Fekete-borsó. 1692: buza volt 30 kalongja, egj szekér *fekete borso*, egj köböl hariczka, fejér borso (K. 1689—96.). XIX. sz. e.: Gazdag reményü Török-buzás és *fekete borso*s termő hellyét el pusztitotta (B. M. sz. n.).

Fekete-káposzta. 1720: Koszoru veres hagjma nro 39... *Fekete Káposzta* (Káln.).

Fekete-korsó. 1835: *Fekete korso* 3 xr. (1608/835.). 1838: Három *fekete korso*k. A vásárlo neve Kováts Juliánna 14 xr. (140. cs. 24.).

Fekete-zab. 1840: *Fekete-zab* 400 véka 200 Rf. (64/839.).

Felakasztó-pohárszék. 1851: Egy *felakaszto pohárszék* (N. S.).

Felakasztó-üst. 1833: két *felakaszto üst*ök 16 fr. (152. cs. 88.).

Fél-ál ‚kb. egy kis félhold nagyságú földecske'. 1574: valtottam megh egy *fel al*lat (Damok.). 1587: Ada Ajandekon *fel al* szena fwvet (Pótsa. 1581—814.) 1694: Az melly két *fél áll* föld vagyon az mostani Ugarlo Mezőben (B. M. 1574—699.). 1595: egy *fel al* feöldet eöreök arron (8468. l. 1565—800.).

Felfog. 1710: Mindőn a kaszálo helyeket, réteket *fell fog*ni szokták an-

nak idejében, mig a kaszálást ell végzik Szénát betakaritanak, hordanak, Se' magáén, annál inkább másokén se' solloval, se' kaszával még az üdüllőkön is kaszálni ne' merészellyen . . . Mikor az sarjut egyező akaratbol az határbirák *fell fogj*ák Senki lovát tehenit barmát oda bocsátani ne merészellyen (Tgy. 29/882.).

Felfogó l. *vas-*.

Felkeresztez. 1738: Mikor az város istáloját *fel kereszteze*ték és a fát rakatták Lőrincznek attunk Bort, éget Bort d. 15. (Kvh.).

Félkéz-cseber ‚félkézzel hordozható cseber'. 1714: Vagyon három *fél kéz* Uj kis *Cseber* (Ap. B. XXIV.).

Félkéz-fogó. 1840: Egy *fél kéz fogo* (64/839.).

Félkéz-kalapács. 1840: Három ujj *félkéz kalapáts* nyelestől (64/859.).

Félkéz-láda. 1635. egj kis *felkez* zaros *lada* (Tgy. 1626—50.). 1693: Ezekbol a ket vankost, az 1 kendőt, az asztalra valo festékest *fél kéz ládát* rendelők viszsza Geczö Jánosnak (B. D.).

Félkéz-sajtárka. 1714: Egy *fél kéz* uj *Sajtárka* (Ap. B. XXIV.).

Félkéz-szórólapát. 1720: (tisztartó házában) két padok parasztok, edj hitván edgjes Szék, edgj viz hordo kártya, egj *fél kéz Szoro lapát* (Káln.).

Félkéz-üst. 1735: rosz *fél kéz Üst* (Ap. J. I.).

Félkéz-verő. 1780: . . . el loptak egj nagj Szarvas Ülöt, három nagj oreg Fogokot, egj nagj *fél kéz Veröt*, egj nagj Fogzo Vasat (356/780. S.). 1840: Kováts müszerek: Öt *fél kéz verők* (64/839.).

Felkő l. *malom-*.

Fél-ma rokvas. 1838: Egy *fél marokvas*. A vásárlo neve providus Gajdó György (140. cs. 24).

Fél-vágás szekér. 1758: egj *fél vágás szekér* vasas allyu, az előágason két vas karika (8468. l. 1565—800.). 1789: *Fél vágás szekér* vásot rosz 1, ezen 8 vas karika, 4 Kapots, 4 vas veszö (11019. l.). 1793: egy *fél vágás* vasas talpu *szekér* valet 30 rf (uo.). 1808: Egy *féll vágás szekér* Lajtorjákkal járommall, hat Tángyér karikákkal és három vas kerék szeggel (1761/807.). 1808: Egy *fél vágás* vasas *Szekér*. Betsü ár 50 H. flor (Deák.).

Feliben. 1661: Arpat is adot volt ugjan az Nehai Aniam hogy *feliben* el vetven megis arassa (S. 1658—65.).

Félhúsú-sertés. 1716: a Disznoolban egy *félhusu sertés* (Tgy. 1711—20.).

Felfogó. 1676: *Felfogó* (Don.). L. még *vas-* al.

Felfogott-erdő. 1692: két ökröm talyigáján *felfogott erdő*mben ment volt erdölni (K. 1689—96).

Felhérc. 1708: *Felherc*zben valo szeg egj (3. cs. 7.). 1758: egj vasas *felhértz* (8468. l. 1565—800.). 1818: Egy hordo szekér vasas Löttsivel, *felhértz*ivel négy kupás vasakkal (Cseh.). 1808: Egy fél Vágás Szekérre valo *felhértz*. Betsü ár. 1. hflor. 20 dr. Egész vágás Szekérre valo *felhértz* Betsü ár 1 Hflor. Derék Szánra való *Felhértz* Betsü ár 1 Hflor 20 dr. (Deák).

Felró. 1822: A kihajtás előtt mind a' Szarvas, mind a' Ló Marhákot *felróni* és Lajstromba tenni kötelesek és minden Marhára a' melly *felró*vatott, iratott

és elejekbe adatott szemesen ügyelni (1642/822.).

Félszer-ajtó. 1688: Ezen pitvarbol nyilik be a konyhára avagy kémény allyára egy *fél szer* fenyő deszka *ajto* (Ap. A. V.).

Felső-párna l. *fürész-*.

Fenő l. *fürészvas-*.

Fenőkő. 1815: *Fénkő* Tokostol (sz. n.). 1815: kaszaverő kalapáts és üllő *fénykő* tokkal 1 Rf. 12 xr. (1642/821.).

Fenőkő-tok. 1815: *Fénkő Tok*ostol (sz. n.). 1838: egy fénkő Tok-kővel, 3 xr. (150. cs. 75.).

Fentő l. *kerék-*.

Fentő-fa. 1805: Valami *fentő fák* 50 xr. (1761/807.). 1840: Egy rakás *fentő*, kiszámláltatván lett 550, eladatott 13 Rf. 50 xr. (64/839.).

Fentős-kerék. 1836: Egy pár *fentős kerék* 20 xr. (1032/836.).

Fentőzött kerék. 1744: négy ujj *fentőzött kerék* falatlanok ajjával együtt vas nélkül, aestimátioja 3 fl. 24 den. (41/744.).

Fentőző-pad. 1837: Egy nagy kemény *fentőző pad* (Cseh).

Fentőző-vaskarika. 1837: Egy *fentőző vas karika* (Cseh).

Fenyő-kád. 1840: Egy hitvány *Fenyőkád* eladatott 3 Rf. 12 xr. (64/839.).

Fenyő-talp. 1758: vagyon épitve jo *Fenyő talp*akra (Tgy. 1702—99).

Fenyő-fa-tányér. Tizenkilencz *fenyőfa tángyér*ok 12 denár (740/810.).

Féreg ‚egér' [Minden falu köteles volt meghatározott számú egér- és kártékony madárfejet évente beszolgáltatni]. 1823: Varjak és csókák 1720, Verebek és *férgek* 2300. Hogy ezen fenirt summában foglalt madarak és férgek fejei müelőttünk égetettek egy rakásban el, aztot ezenel tulajdon neveink all irásával a mü igaz Hütünk szerént bizonyitsuk... (Bereck jkv. 1822—29.).

Fergettyű. 1693: szekeremet feldőjtötte', derékszegit, *fergetyüit* az bokorban hánta (K. 1689—96). 1815: két *Fergettyü* 10 xr. (1639/821.). L. még *fa-* al.

Férő. 1678: két köböl *fereie* (8468. l. vegy.). 1725: egy darab hat véka *férő* föld (Ap. B. XXIV.). 1743: két-két köböl *féreje* föld (Ap. B. XV.). 1758: 6 Véka *férelje* földbe jo köles (8468. l. vegy.).

Fertály. 1753: *Fertály* (128/753.). 1837: egy Ejtel, fél ejtel, *fertály*, fél fertály, egy Torma reszelő és egy töltsér pléhből 5 Rft. (Tgy. 1825—97.).

Fertályos-kanna. 1818: Két kártya egy jó *fertállyos kanna* (Cseh).

Festék-törő. 1840: Egy *festéktörő*, kőtörőivel, eladatott 30 xr. (64/839.).

Festékes ‚tarka székely szőnyeg, melyet falra, ágyra, asztalra tettek'. 1650: Ezen kül hordott, kadat, czebret, *festekes*t mind oda testalom holtom utan Barta Mihaly fiamnak (B. D.). 1677: A külső házban... *festékes* az faloldalon és padon (Ap. A. VII.). 1751: Egy Veres láda abban három vég kilim, vagy *festékes* (Ap. J. I.).

Festékes-szövőborda. 1740: (28/740.).

Festett-ágy. 1808: két *festett ágy* egy karikás betsü árrok 4 Hflor (11786. l. 1610—919.).

Festett-ajtó. 1666: *festet Ajto* zár rajta mind ütközőivel együtt, fogantyu, retesz reteszfő rajta (Ap. A. IV.).

Festett-guzsaly. 1840: Egy *festett gusaj* lábjával 2 xr. (64/839.).

Festett-kendőszeg. 1834: *Festet kendőszeg*et Rakva edénvely 2-tős (Különf.).

Festett-szék. 1804: egy asztal 6 egyes *festet szék*ek (866/805.).

Festő. 1823: A *festők* dolgozzanak eszerént: Egy font fonalat festyen meg 1 Rf. 30 xr. (2043/823.). L. még *fejtő-* al.

Festő-főző-fazék. 1740: Nagy *Festő főző fazek* nro. 2 (28/740.).

Fésű l. *gyapot-, ökör-.*

Fésüs. 1755: Testis Libertina Barbara Fekete Libertini Andreae *Füsüs* de Kanta consors (Kvh.).

Fésű-tok. 1698: egj *fesü tok* (Ap. A. VI.).

Fésülő-padszék. 1770: *Füsüllő padszék,* 2 (Tgy. 1548—798.).

Feszítő-rúd. 1841: (123. cs.).

Filegória. 1714: Az ház alat valo Pincze ugj hogj az *Filagoria* alat légyen (8468. l. 1565—800.).

Fiók l. *pulyka-, récze-, tyúk-.*

Fiók-gerenda. 1829: 18 *fiok gerenda* hoszsza 3 öl 3 láb (2245/829.).

Fiók-szarúfa. 1829: 55 darab *fiok szarufák* a két flügelre, hoszsza 2 öl 3 láb (2245/829.).

Fiókos-ágy. 1840: Egy fenyőfa *fiokos Ágy.* Eladatott 51 xr. (64/839.).

Fiókos-asztal. 1758: Egy *fijas* io erős lábu *Asztal* (Tgy. 1702—99.). 1758: Egy fenyő fábol vallo *fiokos Asztal* (8468. l. vegy.). 1798: *Asztal* kettős ládájával, vagy *fiok*al (11019. l.).

Fiókos-kas. 1729: ugjan ott egj veszszőből font *fiokos kas* (4692. l.).

Flügel l. *fiók-szarúfa.*

Fogantyú. 1666: festet Ajto zár rajta mind ütközőivel együtt, *fogantyu,* retesz reteszfő rajta (Ap. A. IV.). 1708: Ajtora valo czifra *fogontyu* 2 (3. cs. 7.). L. még *vas-* al.

Fogas. 1681: Egi *fokas* (Deák). 1699: minden benne levő appertinentiákkal, kemenczekkel, *fogas*sal, kivévén egy *fogas*ocskát és az Tál tartot (8468. l.). L. még *edénytartó-, fonáltekerő-, kantár-, karjos-, katona-, paraszt-, párkányos-, székely-* al.

Fogasgerenda. 1817: (67. cs. 71.).

Fogaskerék. 1840: egy vasas jo *fogas kerék* (64/839.).

Fogasvas. 1758: vagyon egy jo szalma fedél alatt uj Fürész vassal és a Tőkét elébb vivő kereken valo hasonló uj *fogas vas*akkal és más minden eszközökkel fel készült jo Fürész Malom (Tgy. 7/899.).

Fog-vonó. 1805: 1 *fogvono* (Szőts. 1800—896.).

Fogó. 1665: holmi Kovacznak valo miszert egy ülőt, *Fogo*t, likasztot, Fuvot es egi vagot (K. 1661—69.). L. még *félkéz-, harapó, kapocscsináló-, kohótisztító, kovács vas-, mutter-, nagy-, pánt-, szén-, zsír-* al.

Foglaló-vaskapocs. 1837: Egy *foglalo vaskapots* (Cseh).

Fogzó-vas. 1780: . . . el loptak egj nagj Szarvas Ülöt, három nagj öreg Fogokot, egj nagj fél kéz Verőt, egj nagj *Fogzo Vasat* (356/780. S.).

Fojtó-karika. 1686: házambol vesztenek el . . . két láncz nyüg, *fojto karika* négy (K. 1678—88.). 1713: Találkozott két béres fako szekér, melljeken vagjon hat vas karika, nyolcz szál ma-

rok vas, 4 *fojto karika* (Ap. B. XV.). 1753: egj *fojto karika* vallet den. 6. (25/753.).

Fokhagyma. 1642: Mikor Ferencz Andrasneval egi eleten lakom vala, az en udvaromon vetettem Peterselymet, Retket, *Fokhagimat* ismet Benediktat... (Ap. A. III.). 1805: *Fokhagyma* kétt ágyásból lett egy koszoru (666/805.).

Fokhagyma-koszorú. 1720: Koszoru veres hagjma nro 39, *koszoru fokhagjma* nro 10 (Káln.).

Fokhagyma-törő. 1708: *fokhajma törö* (3. cs. 7.).

Foltozó-varga. 1785: egy két hitványság *foldozo varga* kivévén minden mindenekben fogyatkozik (1217/785.).

Folyó-fúró. 1688: Az asztal ladajaban vagjon egj öregh furu, ket tolgjer, ket kerek szegh furo, egi *folio furo*, az masik elveszet (Ki. E. 20.).

Fonál. 1692: Szebeni György bokor *fonállal* kénál vala (11786. l. 1577—847.). L. még *kender-, len-, szösz-* al.

Fonálkötöző. 1831: egy *fonalkötöző*, megvette 3 xr. Veress Daniel (3150. cs. 77.). 1838: egy *fonal kötöző* 3 xr. (150. cs. 75.).

Fonáltekerő. 1688: Egy *fonal tekerő* (Ap. A. V.). 1753: az ház hiján a kürtő feli helyheztetvén a *fonaltekerő* fát, aztottottan viszáson tekerte (Ap. J. I.).

Fonáltekerő-fogas. 1808: *fonal tekerő fogas.* Betsü ár 12 dr. (Deák).

Fonálverő. 1807: Egy hitván *fonal verő* (B. M. 1801—10.).

Fonálvető. 1673: egy nagy darab avas szalonnat hoza, palastot is hozanak, *fonal veteőt* is hozának (Harm.). 1699, 1708, 1814 (Ap. A. 93. és Cseh).

Fonálvető-leányka. 1808: *fonal vető Leányka* vas veszszővel. Betsü ár 24 dr. (Deák). 1840: Egy *fonal vető Leányka*, eladatott 10 xr (64/839.). Egy *fonal vető leányka*, eladatott 5 xr (uo.).

Fonálvető-vencsel. 1840: Egy *fonal vető Vencsel* Eladatott 21 xr (64/839.).

Fonókerék. 1810: két *fono kerek*ek 2 Hfl. (740/810.). 1843: *Fono kerék*, egy hordo etzetel teli 3 fr (B. M. 1821—48.).

Font. 1608: minden embernek igaz singy es *font*tia legien. (Kvh.). ha kinek hamis singit vagy *font*tyiat talalljak, velle arult, az melly marhat velle arult azt az polgar mind elveszy (uo.). L. még *bécsi, erdélyi* al.

Fordító l. *bezáró-.*

Fordító-sarok. 1708: *Fordito sorok* (3. cs. 7.).

Forgács. 1616: az Goch geörgy hazatul hozoth volt zalmat, *forgach*oth es fekete eger levelet az vegre, hogy az Eo feyos tehenenek a teyet megh hozhassa (O. 1613—27.).

Forgatás, másodszori szántás'. 1717: Az *Forgatás*t Nagj Boldog Aszony nap utanra kell hadny hogjha az utan Isten jo essőt ad be kell vetni Ugar hatra boronaljak el (Ap. O. I. Ksztl.).

Forgónyelű-fúró. 1840: Kováts müszerek... Egy *forgo nyelü Furu*, eladatott 55 xr. (64/839.).

Forgólag. 1652: Az mitt *forgolag*h birnak at teob atjafiakkal aszt osztassak el (Ap. A. III.). 1758: egy darab kaszálo füvemet... Márk Gergely primipilus *forgolag* birja (O. 1758—63.).

Forrázó-kád. 1838: Egy *forrázo kád.*

A vásárlo neve nemes Kovács Julianna 51 xr. (140. cs. 24.). 1844: Egy *forrázo kád.* Eladási árrok 33 xr. (175. cs. 12.).

Fő l. *kerék-, retesz-, zsilip-.*

Fő-céhmester. 1638, 1770 k.: Batiz Daniel *Fő Cehmester* [csizmadia] (Kvh.). 1842: *Fő Czéh mester* (11786. l.).

Fő-látómester. 1770 k.: Tót András *fő Láto Mester* [csizmadia] (Kvh.).

Fő-ló. 1621: kek zeorw *feo lovat* attunk volt megh nevezet Mako Georgynek (O. 1613—27.).

Föld. 1592: Balyka Istwan az eo *feolden* hazasodot vala meg es en valek az Nasznagyanak bot palnak szeker vezeteie (Damok.). L. még *ál-, csegely-, élő-, fél ál-, közélő-, láb-, mező-, nyil-, oldal-, ős-, szántó-* al.

Föld-abárló. 1716: egy *föld abárló* (Tgy. 1711—20.).

Föld-döröszölő. 1840: Öt kitsi *Föld döröszölő,* eladatott 31 xr. Három nagy *döröszölő,* eladatott 1 Rf. 8 xr. (64/839.).

Föld-edény ‚cserépedény'. 1716: 12 Vajnak és Méznek valo *föld edény* (Tgy. 1711—20.). 1771: két bor Eczetes Edények ágyával együt, egyik Üveg s az másik *Föd Edény* (444/771.).

Föld-fazék. 1698: A Belső Boltocskában *Föld Fazakak* felesen (Káln.). 1750: Egy abállo *föld fazék* (Ap. B. XXIV.).

Föld-láb-kert. 1645: meli *földlab kértt* nem òrök fal voltt (O. 1642—48.).

Földmérő-lánc. 1840: Egy *föld mérő Vas Lántz* (sz. n. vegy.).

Föld-sótartó. XVIII. sz. vége: két *föld sotarto* (N. S.)

Fölülcsapó-malom. 1668: az malom alol Csapo volt, az gattyat annyira felvette jmmar, hogy az *malom fellyeul Csapo* (Ap. A. I.). 1736: a Torja vizen egy kerekü *felyül csapo malom* (K. 1729—39.).

Fövény. 1764: Egy szekér *füvenyért* az Ojtozbol 6 xr. (147/764.).

Fövény-rostáló. 1720: ezen Pincze torkában vagjon ... edgy *füveny rostálo* vas rostélly (Káln.).

Főzeléktartó-almárium. 1840: A' költséges kamarába egy *főzelék tarto Almárium.* Eladatott 4 Rf. 26 xr. (64/839.).

Főzés l. *salétrom-, sör-.*

Főzet. 1802: két *főzett* pálinka 33-rom vékából főzettek (1013/802.).

Főző l. *pálinka-, salétrom-, szappan-.*

Főző-csupor. 1688: *Főző csupor* is 18 (Ap. A. IV.). 1689: *Főző czupor* 4 (Ap. A. VII.).

Főző ház. 1800: A *Főző házban* egy hoszszu Asztal fiokkal (1711/800.).

Főző-kutacska. 1680: Az Eos joszagot kette merven nilat vetven rea, az nil hoza Kovacz Peter uramnak az naptamadat felől valo felit Kerekes Mihaly viciniumiaban rajta leveo rakot kuttal es egy küs sendelies *feoszeo kutaczkaval* egiut (Ap. A. V.).

Friskó. 1756: nobilis Fodor Péternek sorloját, *friskoját* az ereszből elvitte (S. 1755—60.).

Furdaló-pad. 1837: Egy *furdalo pad* (Cseh).

Furdaly ‚hitvány dohány'. 1796: egy rosz kártya *furdalyal* együt (672/796.).

Furdancs ‚fúró'. 1809: *Furdancs,* a vevő neve Barra Bálint 6 xr. (154/62. cs.).

1841: egy *furdancs* eladott árok 30 megvette Nagy Lajos (166/19. cs.).

Fúró. 1582: Ismet harom *furura* [t. i. adtam] d. 75 (Mikó). 1692: negy *Furu*, egy czap hanyo, nadutő, egy kezvono den 21 (B. M. 1674—70.). L. még *bélfaszeg-, bélszeg-, boka-, bokázó-, csap-, csapozó-, csiga-, cső-, erdőlő-, folyó-, forgónyelű-, galambbúg-, gerebye-, háromszögű-, hegyes-, hordócsap-, hosszúszárú-, kanál-, kaszanyél-, kerékfej-, kerékfúró-, kerékszeg-, kerékszély-, kovács-, lécező-, lécszegeresztő-, nádaló-, nádütő-, nagy-, öreg-, ötvös-, tekerő-, tollatlan-* al.

Fúró-hajtó. 1840: Kováts müszerek . . . két *Furu hajto*. Becsü árok 2 Rf. (64/839.).

Fuszujka ‚bab'. 1804: *Faszulyka* termet két véka (866/805.). 1807: fél véka *Fuszujka* (B. M. 1801—10.). 1818: *Fuszujka* Héjába (Cseh). 1838: *fuszujka* két véka. A vásárlo neve nemes Benkő Lajos 3 frt. 50 xr. (40. cs. 24.). L. még *gyalog-, karós-* al.

Fuszujka-karó. 1801: 7 tsomo *fuszujka karo* 20 xr. (35. cs. 10.).

Fuszujka-tartó-téka. 1805: Egy *fuszujka tarto Téka* (Szőts. 1800—96.).

Futó-szán. 1794: Egy *futó Szán* deszkás parasztos (Tgy. 1781—800.).

Futó-szekér ‚könnyű szekér, melyen terhet nem igen visznek'. 1658: *Futo szeker*emreol eggiet massat hanta fel (S. 1658—65.). 1794: Egy vasas talpu kitsin *futó Szekér* (Tgy. 1781—80.).

Fúvó. 1668: holmi Kovacznak valo miszert, egy uleot, Fogot, likasztot, *Fuvot* s egi vagot (K. 1661—69.). 1840: Egy *fuvo*, egy legyező, egy gőrbe vas, egy kohonyás, egy kalány és egy Tüzhöz valo vas matska. Ezek a' *Fuvo*hoz valok. A' *Fuvo* lyukas régi. Becsü árrok 20 Rf. (64/839.). L. még *bőr-, derék-* al.

Fű. 1575: Tőnek illyen drynchelest hogy Illyessy Andras es Illyessy Lőrinch ada Syko Györgnek azt a lako helt mezeobely feoldetül *fyw*etül kj walwa melliet Jako Balas helynek hyttak (Káln.). 1583: Annak vtanna egy esztendeoben az *fyw*et megh kaszalok az Erdeyt js birtak (Kvh.). L. még *esztena-, harmad-, negyed-, ötöd-, széna-* al.

Függő-oszlop. 1817: [hídépítéshez] (67. cs. 71.).

Fül l. *vas-*.

Füles-véka. 1810: két *füles vékák*. Becsültetett 72 dénár (740/810.).

Füles-véső. 1644—1788: egy *füles véső* (104/788.). 1692: egy hoszszu *füles veső* den. 36 (B. M. 1674—700.). 1753: egy *füles véső* vallet den. 9 (25/753.). 1808: Egy *füles vésü*. Betsü ár 50 dr. (Deák). 1837: Két *füles véső* egyik vas, a' más fa nyelü (Cseh).

Fürdőkád. 1805: Négy *kád*, egy *Feredő* a többi káposzta (B. M. 1801—10.). 1818: Egy *feredő kád* (Cseh).

Fűrész. 1608: Kovaznan Orbay Zekben Egh keoz *fwrez*unk vagyon (O. 1608—711.). 1621: vas veszszeotl, vas szegeket es czigakereket vitt volna el *füresz*ireol (B. M. 154—699.). 1627: Az ősstől marat Molnunk es *Fwres*unk (Cseh). 1786: Gelentzén sok malom, *fürész*, ványolo és egres füzes helyek vadnak (C. Tábl. 1786.). 1813: elmentünk az ugynevezett Nagy Zágon vizen levő *Fürész*ekhez, mely épittetett az azelőtt el enyészet 1812-dik Esztendő-

ben . . . vennők fel, hogy kinek mitsoda Fa és Vasbeli részek vagyon. A Tisztelt Kolumbán uré három felső Gerenda, Felállo Stempeljek (1 olvashatatlan szó!) kötésekkel együtt. Egy ráma Tok, a rámába Alsó és Felső Cserekereszt; a retzés vasnak a Fája az odajáro Tengejel együtt, az őr szeg heljet tsinált karika Tokjával együtt. Eszteke Tok a vasas Tengelj alat valo Csere pallo, Also Felső Párna közösek; a viz Darék Tengelj, egyik silib odros Fa öt szál Silib Padlok (431. l. 1777—857.). 1840: A' *Fürész* tanáltatott hitván Sendely fedéllel, Jo ajjal egy jo *Fürészszel*, egy vásott Eszteke, egy vasas jo fogas kerék, öt kaptsok, a' kereken jo vas karikákkal, a' gangos hajto végibe egy nagy horgas vas, egy *Fürész* reszelő és egy fogát el hajto vas (64/839.). L. még *ács-*, *asztalos-*, *boronametsző-*, *deszkametsző-*, *fatisztító-*, *kádár-*, *oltó-*, *ostor-*, *rámás-*, *táblás-*, *tőkemetsző-*, *tönkmetsző-*, *vágó-*, *vas-* al.

Fűrész-deszka. 1720: Ezen Szekér Szinhez közel vagjon a Gabonás ház, vastag *fürész Deszká*bol, sasokban épittetet jo sendelyezés alat (Káln.).

Fűrész-horog. 1789: *Fürész horgok* (11019. l.). 1805: 4 *fürész horog* (Szőts. 1800—96.).

Fűrész-kengyel. 1789: *Fürész kengjel* minden vas Eszközeivel (11019. l.).

Fűrész-malom. 1614: Byrok Egy *fwrez Molnot*, mely mostan puzta (O. 1613—27.). 1775: ennek előtte cir[citer] hét esztendőkkel épitett volt *Fürész Malomot* (460/775. S.).

Fűrész-metsző-vas. 1789: *Fürész Mettző Vas* (11019. l.). 1805: *Fürész Mettző vas* egy (Szőts. 1800—96.).

Fűrész-ösztöke. 1789: *Fürész Esztekék* (11019. l.).

Fűrész-pad. 1728: egy kalán furu, *Fürész pad* 1 (Sikó.).

Fűrész-ráma. 1848: 4 darab *fürész rámával* 4 fr. (N. S.).

Fűrész-reszelő. 1840: (64/839.).

Fűrész-vágó. 1840: két *fürész vágo* (64/839.).

Fűrész-vas. 1634: egi *Furez vasat* czinaltattunk volt keozul, mely fúrez immar felesegemmel eggjút mi reank devenaltatot, az kivanom hogj az *furez vasat* kezemben ad (O. 1632—42.). 1789: *Furesz vas* végibe valo vaskarikák (11019. l.). L. még *deszkametsző-* al.

Fűrész-vas-fenő. 1805. 2 *fürész vass fenő* rész (Szőts. 1800—96.).

Fürösztő l. *tubák-*.

Fürösztő-tekenyő. Egy *feresztő tekenőt* Vén Lászloné 7 pénz [t. i. megvett] (B. M. hiány.).

Füst-ház ‚konyha'. 1644: az *füst hazban* tüzel vala (O. 1642—48.). 1653: Istvan papnak ki mérvén az házon tul annyit, mint a ház *füstházastol* (Tgy. 1651—68.). 1758: padlás nélkül valo *Füst Ház* (Tgy. 1702—99.). 1803: ezen valo épületek, mint egy Ház *füstház*, kamra, füstházon allytok (B. M. 1801—10.).

Fűszerszám-tartó. 1708: egj *fűszerszám tartó* pléhből csinált ot skatujával (3. cs. 7.).

Fűtő. 1753: A kőmiesnek adtunk *Füttők*, Kementzék és Pintze rakásáért 13 fr. 73 den. (8468. l.). L. még *pléh-* al.

Fűtő-kemence. 1720: azon házba

(a tiszttartóéban) edgj romladozott romlot *füjtős kementze,* az füjtő mellett edgj eczet tarto (Káln.).

Füvel ‚legel'. 1680: az Lovai ott *füeltenek* (8468. vegy.). 1697: 1695-ben circiter Sz. Mihály nap tájban buza maglászkor Cimborám lévén három számu kancza lovaimat szőrökről protestalok fogatta volt fel, hogy küldjem ki *füvel*ni szolgámtol (S. ejk. 1681—701.).

Füvelő-hely. 1718: rendeljek ell a *Füvellő Hely*eket (Tgy. 2/1719.).

Füves-kert. 1647: *fwves kert*ibeol ket eokrejt beakarvan hajtani (K. 1647—52.).

Fűvíz-főző-fazék. 1720: . . . edgj kis pinczében mellyben is találtatak *Fü viz főző fazék,* hidegittö Sisakjával edgjut (Káln.). ...egj *fü viz főző fazek* (uo.).

Gabona. 1623: nemynemw dologert tartozthatta megh *Gabonayat* (O. 1613—27.). L. még *cséplett-, elvegy-, hüvelykes-, malomvám-, ősz-, tavasz-* al.

Gabonahordó-szekér. 1844: Egy *Gabona hordo szekér* fatalpu kerekekkel külömben kerék ostorán mindenen egy vaskarika s egyéb szükséges vasai viseltek. Eladott árrok 25 Rf. 25 xr. (175. cs. 12.).

Gabonamerő-kanál. 1825: Szoro lapát és *gabona merő kalány* (10774 l.).

Gakonaszáraztó. 1722: az kemencze előtt egy kis *gabona szárasztó* gusokon állo (Ap. B. XXIV.).

Gabonatartó-edény. 1759: *Gabona tarto* hat *edény*ei, Serfőző és káposztás három kádgyai tsak könnyen meg értek volna Rh. flor. 5 (B. M. 1751—60.).

Gabonatartó-hordó. 1789: *Gabona tarto Hordo* 2 (11019. l.). 1805: Két *Gabonatarto Hordo* (866/805.).

Gabonatartós-kas. 1805: két *gabona tarto kas.* Betsü ár 78 Dr. (Deák.). 1837: Egy *Gabonatarto Kas* Nagy János 1 Rf. 15 xr. [t. i. megvett] (Cseh). 1838: Egy két szakaszu *gabonatarto kas,* a vásárló neve Vég Abrahám 2 F. (140. cs. 24.).

Gabonatartó-puttony. 1751: egy *gabonatarto putony*t capit cub 4. M. 2. (Deák).

Gabonatartó-szuszék. 1789: *Gabona tarto szuszék* 3 (11019. l.). 1805: Egy *gabonatarto szuszék* (Szőts. 1800—96.).

Gabonás-ház. 1627: Egj *gabonas haz* annak alatta egj küs pincze (Ap. A. II.). 1649: Latam hogj Marton Istvanne megh nitota vala az Marton Ferencz *Gabonas haz*at, az ajton be nez vala (K. 1647—52). 1660: buzamot loptak volt el *Gabonas haz*amból (S. 1658—65.). 1688: Ezen *Gabonás ház* és az Istállo között van egy kőbül felrakott Gémes kut, mellyen van egy abroncsos fa veder, mind vas nélkül (Ap. A. V.). 1713: *Gabonás ház,* melyben nyilik be fenyó deszkából valo fa Sorkokon forgo vas reteszes ajto (Ap. B. XV.). 1721: Egj ujj *gabonás Ház* jo Sendely alatt (4692 l.). A *gabonás ház*ban vagyon egj kis Szuszék (uo.).

Gabonás-lisztes-zsák. 1788: *Gabonás Lisztes Sák*ok Nr. 6 (Tgy. 1702—99.).

Gabonás-zsák. 1615: Az *gabonas Sak*ok is ment azon kezessegre f. 4 (Mikó.).

Galamb. 1713: Tyuk és *galamb* megszámlálhatatlan (Ap. B. XV.).

Galambház. 1755: a kertek legyenek szép faragot lécekből Sasokba deszkával fedve, Zabola Gelencze kertet nem tsinál, hanem Cserefából tisztességes galambugos kapukot kis kapukkal levélkapukkal együt *galamb házakot* nem tsinálva, hanem szépen befessék (72/755.).

Galambbúg. 1640: aztis tudom, hogj a talp alat valo keovet Kelemen pap asa kj, az *Galambug*ot a hatarra czinaltata (Tgy. 1626—50.). ... az *Galambug*ot Kelemen pap czinaltatta vala az haza elibe es kert is vala hozza ragasztva (uo). 1761: kétt szakaszu régi meg romlott *galambug* zendelj fedél alatt (Ap. B. VII.).

Galambbúg-fúró. 1721: *galambug furu* (4692, l.).

Galambbúgos-fedél. 1688: Ezen csürös kertnek vagjon egy felé nyiló, fenyő deszkából csinált fa sorkokon forgo öreg kapuja sindelyes *galambugos fedél* alatt (Ap. A. V.).

Galambbúgos-kapu. 1677: Legenyiek haza mellette *Galambúgos kapú* (Ap. A. IV.). 1698: A templom felől vagyon egy Tölgyfából faragot bálványu *Galambugos kapu* (uo. A. V.). 1713: czifra faragott Tölgjfa oszlopokon állo *galambugos*, alkalmas sendely fedél alatt levő, fenyő deszkából valo romladozott *kapu* (uo. B. XV.). 1765: A' *kapu:* négy ujjabb, tiz viseltesebb fellyül csipkéssen mettzett Fenyő deszkákbol, cserefa Hevederekre ött rend Létz szegekkel öszve szegezve, vas persellybe eresztett vas karikás vas csapon, fellyül a' kapuzábéhoz egy kemény lapos vaspánton foglalt cserefa sorkokon járo kapu zábéllyi jo kemény vastag cserefából valok, ugy szemöldöke és kötéssei is cserefából, sendellyel fedett ép *Galambug* alatt. Ezen kapunak (bémenőleg gondolván) bal kéz felőll valo részen levő vas sorkokon, pántokon forgo, fa bé rántos fogantyúju, párkányoson félig bérlett két rendbeli vas szegekkel öszve foglalt fenyő deszkából valo, Kis Ajtonak is felette a fennebb irt kapun levő *Galambug* kinyulik a' végéig. És mind a' kapu zábéllyi, szemöldöke és kötéssei, mind pedig a' Kis Ajtonak mellyékei, szemöldöke és Talpai (cserefából lévén) külső részekkel edgyütt az Uttza felőll igen szép formáju figurákkal, virágokkal ki vagyon mettzve és azon mettzés veres sárga testszin fejér és fekete szinekkel megfestve . . . A' kis Ajtonak pedig frontispiciumába több rajzolások között hasonlo kerek Táblán illyetén irás: Aedificata Anno Domini 1760. Dieb(us) que Men(sis) April(is) (Betl. vi.).

Galy-kert. A joszág körül penig *galj kert*ek csak tüzre valok, a Csürön belől nagyob része kert nélkül puszta (Ap. B. XXIV.).

Ganci ‚gúnár'. 1778: *Ganczi* Nro. 1 (B. M. 1771—80.).

Ganéjhányó-falapát. 1758: Egy *Gané hányo falapát* (8468. vegy.).

Ganéjhányó-lapát. 1716: egy *gané hányo lapát*, az Istállo hijához támasztva egy lajtra (Tgy. 1711—20.).

Ganéjhányó-villa. 1841: *ganéj hányo villa* megvette gyalog katona Beke János 41 xr. (Tgy. 1821—97.).

Ganéjtartó. 1807: belől pedig a Csürhöz járo ut *Ganéj tartó*val (B. M. 1801—10.).

Ganéz. 1602: az hozzuba Tavali telbe *ganez*tata Nemes Elek (Damok. 1600—44.). 1617: de mynt hogy meg *Ganez*ta az feoldet es nem ellenzette Vgron Moyses Akkor, *Ganiez*on mast helyebe Vgron Moyses (O. 1613—27.).

Ganézó-kapa. 1836: Egy *ganézo kapa* 30 xr. (1036/836.).

Ganézó-lajtorja. 1767: hágdoso és *ganéjozo rajtorják* (460/768.). 1839: Egy egész vágás szekér fatalpu, ökör ruddal és hordo lajtorjával és *ganyézo Lajtorjá*val (155. cs. 82.). 1840: két *ganyézo Lajtorják*, eladatott 26 xr. (64/839.).

Ganézó-szán. 1722: *ganéjozo szán* egy, járom kettő (Ap. B. XXIV.).

Gang. 1839: Csináltattam egy *Gango*t vagyis Tornátzot a Házam eleibe (F. I.).

Gangos ‚a fűrészmalom egyik részének neve'. 1706: infra octavum az *gangos*t szabadicsa meg Mihály Deákné . . . az *gangos* árrát cum duplo adgya meg (O. 1706—11.). 1707: hitesse el Olosz Samuelné, mit ért volna az *gangos* (uo.). 1840: a' *gangos* hajto végibe egy nagy horgas vas (64/839.). 1813: Vagyon egy *Gangos*, egy Csap, három nagy karika, a retzés Vas, Pofa Vasak szoritto karikával együtt, Párnába valo két fogontyu bele járo horogal együtt, Két Eszteke (431. l.).

Garat. 1640: az Butyka Laszlo buzajat az *garat*bol ki merte (B. M. 1574—699.). 1642: szaladomat öntöttem voltt fel az *garat*ban, elrontotta az *garat*ott (O. 1642—48.). 1765: a' mellyen állanak négy also és négy felső hatadfél arasznyi szélességü félviseltes Malom kövek, körülette levő sendellyből abrontsba apro vas szegetskékkel foglalt kérgével, Garat tartojával, *Garat*tyával és Tejhéjével edgyütt (Beth. v. öi.).

Garattartó l. *garat*.

Gárda-ház. 1830: Egy Gémeskut kőből rakott *gárda ház*zal. Betsü ára 25 Rf. (112. cs. 95.).

Gárgya. 1666: Az Udvaron vagyon egy kőből rakott *gargya* nelkül valo kut (Ap. A. IV.). 1667: egj eoreoksegemre az I(nctus) rea menven az rejta leveo kutnak *Gargja*iat fel rotta (S. 1665—69.). 1730: egy köböl rakott kut a *Gádrá*ja megromlott, Gémje, karikája, ágossa hitvánok (Ap. B. XXIV.). L. még *fa-* al.

Gát l. *malom-*.

Gát-ág ‚malmoknál gátkötésre használt ág, rőzse'. 1635: hogy *Gatt ag*at vittem vala kegyelmednek az Fazakassal el lopta vala egj poklcziomot es te adatad meg vele (O. 1632—42.).

Gát-vetés. 1752: ujj *Gát-Vetés*sel hompolással az erre Járo Viz fojását mostan szük Viz idejin ugy el fogták, dugták, hogy a közönséges Szentegyház ágára járo Viz tellyességgel effogyott, száradot (160/752.).

Gazda. 1642: pasztornak fogattuk voltt meg töb *gazda*kkal eggiut (O. 1642—48.).

Gazdasszony. 1599: az *Gazda Azzoni*wal edgiwth epitetwnk es cinaltatwnk (Ap. A. I.). 1617: Ez vdeo alat peniglen latham *Gazdam Azzon* az Sok Gonoz Embereknek Raythunk valo regnalasat (O. 1613—27.). 1627: *Gaz-*

dam Azzont illetj ennek az zaloghnak az fele (Don.). 1623: az haz *Gazda azzon* vthan teob atthyankfjaival eggyut mjenk volt (O. 1613—27.). 1642: meghis mondotta az *gaszdaszzonak* hogi ha valaki keresi meg mondgia (O. 1642—48.).

Gazdálkodik. 1617: *Gazdalkottak* az Vrammal eggyut (O. 1613—27.).

Gazdálkodó-kanál. 1781: *Gazdálkodo* Nagy Ón *kalány* 36 (Tgy. 1781—800.).

Gazol. 1727: Valaki más ember füvit kaszával hordaná, marhájával *gazol*tatná 33 pénz a büntetése (Tgy. 1721—30.).

Géber. 1804: a templomnak a Napnyugaton felől valo részinek *gébere* leesvén azt megtsináltatta (S. ejk. 1800—4.).

Gém l. *kut-*.

Gémes-kút. 1688: Ezen Gabonás ház és az Istállo között van egy kőből felrakott *Gémeskut,* mellyen van egy abroncsos fa veder, minden vas nélkül (Ap. A. V.). 1713: egy kőből való fa gárgjákkal felrakott *gémes* bő vizü *kut* (Ap. B. XV.).

Gerebelő. 1808: Egy pár *Gerebellő.* Betsü Ár 24 dr. (Deák). L. még *gereben* al.

Gereben. 1658: egi bokor *gereben* (8468. l. 1500—880.). 1681: Egy bokor *gereben,* melyet a háznál hattanak (Deák). 1681: Egi kender hehel és *Gereben* (uo.). 1692: Egy par *gereben* den. 15 (B. M. 1674—700.).

Gereblye. 1716: *gereblye* (Tgy. 1711—20.). L. még *fa-, kasza-, vas-, vasfogú-* al.

Gereblyecsináló-fúró. 1796: egy *Gereblye csináló furu* (672/796.).

Gerenda. 1615: Donat Pal Teleky Mayos Thamassal convyncalanak 12 zal farul ennek 9 zala *Gerenda* 4 Eol, az ketthey kozorufa 5 Eol, Egy Zal Talp 3 Eol. Ezeket 12 Napon aggya megh (O. 1613—27.). 1758: Háznak vagyon négy jo Fenyő *Gerendáju* jo Padlása (Tgy. 1702—99.). L. még *ellenálló-, fiók-, fogas-, húzó-, kereszt-, párna-, torok-, váltó-* al.

Gerendely-fa. 1824: két *gerendely fák,* a vásárló neve Csusz Moses ur 12 xr. (91/24. cs.).

Gerendely-karika. 1716: az ekén egy köldök vas, *gerendely karika,* két szánto Tésola (Tgy. 1711—20.).

Gerezd. 1679: a haz *gerezd*elitől igazan az Istallo szegeletire vigye a kertet (Tgy. 1679—743.). 1804: Szöllő termet *Gerezd*en 4 Ejtel (866/805.).

Gerezdes-kulcs. 1640: Pal Mihalj *Ghereszdes kolczia* cziak jambortol valo (O. 1632—42.).

Gidó. 1847: Egy *Gidó,* Molnár Ádám solvit Rf. 2.31 (Kvh.).

Gidó-bőr. 1703: *Gido bőr* Nr. 1. tarka (Ap. A. VII.).

Gomb l. *kemence-, kivonó-*.

Gombkötő. 1728: Mester Emberek: *Gombkötő* Kristoph (S. adó.). 1755: Slesiai *Gombkötő* Dániel magával Szekeren ki vün Karatnára (Kvh.).

Gombkötő-kerék. 1698: Egy küs tojogatos Ládában Egj *Gombkötö kerek* (Káln.).

Gombolyag-szeg. 1813: Kanko, Lapos Szeg, *Gomboljag Szeg*beli szakadások tartozzék a maga Költségén heljre állittani (431. l. 1777—857.).

Gombolyagtalpú-kalapács. 1840:

M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRA

Kováts müszerek: ... *gombolyag talpu kalapáts* (64/839.).

Gombolyító l. *szegfej-*.

Gombolyító-kalapács. 1840: Egy *gombolyito kalapáts.* Becsü árok 20 xr. (64/839.) ... Egy vastagabb vas *gombolyitto kalapáts.* Becsü árrok 20 xr. (uo.).

Gomolya. 1708: len fonal *gomolyák*ba 1 csön circiter három font (3. cs. 7.). L. még *gyapot-, szösz-* al.

Gondviselő. 1610: az nehay Donat Janosnak Teleken Orbay Zekben lakonak Arvaynak Annoknak *gongya vyseleoyth* (O. 1608—711.). 1659: Nagy Aytai Miklosvar szeki hazamnal *gondviseleo*nek hadtam volt (S. 1658—65.).

Gölye. 1694: egy *gölye* Diszno négj malattzával (3. cs. 7.). 1730: Öreg *Gölye* Sertés 2 (Ap. B. XXIV.).

Görög ‚minden bolgár, görög vagy oláh származású kereskedő közös neve'. XVII. sz. e.: Pal Istvan Zentkatolnay primipilus Annorum 60 juratus, examinatus fatetur. En Mihaly Vayda ki jeovetele eleott vittem mind Bort, Buzatt, Berert az *Geöreög*öknek be Moldovaba (Kvh).

Grádics. 1568: talalam asz o hazanak asz *gradichyo*n es el hywa oda asz malomhoz (8468. l. 1565—800.). 1614: az hol lakom az eoreksegemre jeoven, Az mely *Garadich*on az zobaba fel Jarok az Eleybe Jeoven (O. 1613—27.). 1736: egy hyuban fel jaro deszka *garadics* (Ap. O. I.).

Gúnyás-láda. 1840: Egy nagy *Gunyás láda* zárva (64/839.).

Gúzs. 1722: az kemencze előtt egy kis gabona száraszto *gus*okon állo (Ap. B. XXIV.).

Guzsaly. 1614: Kemen Janosne azzonyom kuldeoth vala Oszvat Balasne leanyahoz ket *Gusal* Gyapyuerth (O. 1613—27.). 1708: Husz *gusalj* szösz 20 (Ap. A. VI.). L. még *festett-, kerekes-* al.

Guzsalyláb. 1840: egy festett *gusaj lábj*ával 2 xr. (64/839.).

Guzsalyszék. 1750: (Ap. B. XXIV.).

Guzsalyos. 1794: *gusallyos*ba nállam hagyám (312/797.). 1802: Barabás Moses Uram feleségivel el mene *Gusajos*ba Málnási Lászlo Uramni (1057/802.).

Guzsalyoskodik. 1679: Éjjel az uczákon kik rikotoztak, ki házánál tánczoltak, ittak, *gusalyoskod*tak, szemetet, ganéját, étöt, az elő vizbe, vagi az utra más ember ártalmokra ki hánt? (Tgy. 1671/93.).

Gyakor-szita. 1708: *gjakor szita* egj (3. cs. 7.). 1810: Két *szitá*k egyik *gyakor* a' más gyér 1 Rfl. (740/810.). 1831: egy *gyakor szita*, megvette 22 xr Bedő Áron (150. cs. 77.).

Gyakorló-liszt. 1737: *Gyakorlo Liszre* [adtam] 1 Rf. 50 (43/740).

Gyalog-fuszujka. 1758: A Háznál levő kertben tanáltatik 400 Gyökér répa, 200 Karos fuszuljka, *Gyalog fuszuljka* 100 (8468. vegy.). 1840: Sárga *gyalog Fuszujka* 1 véka és 4 kupa. Eladatott 1 Rf. 24 xr. (64/839).

Gyalog-kapu ‚alacsony, kis kapu'. 1754: Nagyobb léczből csinált *gyalog kapu* (Ap. B. XXIV.).

Gyalog-kert. 1713: Marha okol, mellyis az Udvartol *gyalog kert*el van elrekesztve (Ap. B. XV.). 1755: három szakaszbol állo s fenyő bornából rakott alkalmas szalma fedél alat egy Diszno Oll, melly is az udvartol kivagyon re-

kesztve Sövénből font *Gyalog kert*vel (Ap. B. XV.). 1762: Fedeles és *gyalog Kert* (11019. l.).

Gyalogszeres. 1750: In Anno 1750 Aprilisben egy hétig két marhával egy taiga és két *gyalok szeres* (140/752.).

Gyalogszék. 1834: 4 *gyalog szék* 40 xr. (Különf.).

Gyalom. 1663: *Gyalom*hoz valo koteleket szerezze kegyelmetek (Ap. A. III.). 1770: Nagy vizre valo *gyalom* (Tgy. 1548—798.).

Gyalu. 1689: egy *gyalu* (Ap. A. 93.). 1805: 1 Eresztő *gyalu* és egy kis *gyalu* (Szőts. 1800/96.). L. még *eresztő-, párkányozó-, porozó-, sikító, simító-* al.

Gyalu-vas. 1683: egy *gyalu vas* agyastul (11786. l. 1577—847.). 1840: Négy *gyalu vas*ak ágyastól (64/839.).

Gyaluló-pad. XIX. sz. e.: Egy srofos *gyalulopad* (B. M. k. n.).

Gyalult-káposzta. 1720: az Pinczében találtattanak tiz kád káposzta, az öte kisdedek, négje *gjalult káposzta*, Edgj üres káposztás kád (Káln.).

Gyapjú. 1614: Kemen Janosne azzonyom kuldeoth vala Oszvat Balasne leanyahoz ket Gyusal *Gyapyu*erth (O. 1613—27.). 1678: *Giapju* vagyon harom vegh (K. 1678—88). L. még *diszke-* al.

Gyapjúfésülő-pad. 1809: *Gyapju füsülő pad* füsüvel, a vevő neve Gyalog katona Kováts László 7 xr. (154/62. cs.).

Gyapjúmosó-kerek-kés. 1805: Egy *gyapju Moso kerek kés.* Betsü Ár 6 Dr. (Deák).

Gyapjú-nyüst. 1838: két pár *gyapju nyüst.* A vásárló neve Kováts Julianna, 86 xr. (140. cs. 24.).

Gyapjú-pokróc. 1666: Egj *giapju pokroczot* kerettem (K. 1661—69.).

Gyapotfésű. 1721: *Gjapot fésü* 1 (4692. l.). 1810: Egy Uj *gyapot füsü* 1 Hfl. 20 (740/1810.). 1839: *Gyapott fésü,* egy lehelly 3 Rf. (B. M. 1821—48.).

Gyapotfonó-kerék. 1688: *Gyapott fono kerék* (Ap. A. IV.). 1758: Egy *Gyapott fono* és egy Csöllő *kerék* Vaas hajtoval együtt (8468. vegy.). 1819: Vagyon egy *Gyapott fono kerék* 3 fr. (B. M. 1811—20.).

Gyapotfonó-orsó. 1808: Három *gyapot fono orso* (1761/807.).

Gyapot-gomolya. 1688: *Gyapot gomolya* num. 4 (Ap. A. IV.).

Gyapotmérő-kompona. 1721: Egj *gjapott mérő kompona* (4692. l.).

Gyékényes-szekér. 1626: egi io vasas Erniös *gykines szeker*et keszichien fel hat io eros lovakkal (Kvh.).

Gyeplő. 1692: Egy darab hars kötel, egy *gyeplő* es ostor (B. M. 1674—700.). XIX. sz. e.: Bakrol hajto ujj rosz *Gyeplő* (B. M. kn. sz. n.). 1807: egy fel ág sziju *gyeplő* (B. M. 1801—10.). 1808: volt hat pár uri hám, kantárokkal és *Gyeplő*kkel edgyütt (B. M. 1801—10.). L. még *kender-, száraztó-, szij-* al.

Gyeplős-fék. 1830: egy *gyeplős fék* 1 f. 40 (Cseh).

Gyeplős-hám. 1801: 2 *gyeplős hám* gyeplőstől kantárostól (35. cs. 10.).

Gyepülés. 1760: azon *Gyepülés* által conserváltáke azon helynek füvit anyira, hogy ottan kaszáltanak és szénát tsináltanak volna valaha, egy szoval azon *gyepülés* által a Kálnoki marhák legeleje azon helyről el fogatotte, vagy hasznát azon helynek vettéke a kik le

gyepülték volt azon *gyepülés* által (17/760.).

Gyér-szita. 1736: egy *Gyér szita* (Ap. O. I.). 1810: két *szitá*k egyik gyakor a' más *gyér* 1 Hfl. (740/810.). 1837: két viseltes *gyér szita*, megvette 22 xr. Darosz Mihály (150. cs. 77.).

Gyermek-ló. 1581: Az martonfalvi Zekel Lazlonak hattam eg *giermek lo*wat (Tgy. XVI—XVII.). 1615: az lo felól, ki veres holdos *gyermek lo* (1613—27.). 1646: egj fekete *gjermek lo*vat negjed fuvet tizennyolcz forintert (Pótsa. 1581—814.). 1642: egi szùrke Negied fure keleoò *giermek lo*wa valora fl. 20 (O. 1642—48.).

Gyermek-tehén. 1642: nem penzt ada, hanem *giermek tehen*et (Tgy. 1626—50.). 1662: ket *gjermek Tehen*emet vidte el az praedalaskor a Czjordabol (S. 1658—65.).

Gyertya. 1617: En az Aztaltul az *Gergyat* vyem az tuzhoz hogy meg Gyucham... Mykor az *Gergyat* megh Akartam Gyutany tazigalt Illyien zoval mondva Mjerth olthod megh az *Gergyat*... azon *Gyorta* megh Avas veget vezekedny Akara (O. 1613—27.). L. még *kén-*, *viasz-* al.

Gyertya-gyapot-mécs. 1837: *Gyertya gyapot méts* (177/837.).

Gyertyamártó. *Gyertya Márto* Nro. 1 (Tgy. 1702—99.).

Gyertyaöntő. 1840: hatvankilentz darab *gyertya öntő*. Becsü árra 2 f. 38 xr. (64/839.).

Gyertyatartó. 1805: Egy *Gyertya tarto* koppantoval Betsü Ár 60 dr. Más *Gyertyatarto* Betsü Ár 60 Dr. (Deák). L. még *bádog-*, *cserép-*, *fa-*, *ón-*, *paraszt-*, *réz-*, *vasvessző-* al.

Gyolcsszövő-lábító. 1758: Egy *Gyolcs szövő Labitto* (8468. vegy.).

Gyomlál. 1583: eois giakorta ieot ide len *giomlal*nj (Tgy. 1569—608.).

Gyomláló. 1809: Egy étel nélkül szénát takaro, *gyomláló*, kaszálló, arató ésehez hasonlonak bére 20 xr. (1152/809.).

Gyontáros-böcsű-lábas. 1774: Egy Brassoban készitett *gyontáros böcsü lábos*, aestimáltatott den. 48 (41/744.).

Gyökér l. *veres-*.

Gyökér-répa. 1758: A Háznál levő kertben tanáltatik 400 *Gyökér répa*, 200 Karos fuszuljka, Gyalog fuszuljka 100 (8468. vegy.).

Gyökérvágó-kapa. 1740: *Gyöker vágo kapa* Nro. 3 (28/740.). 1840: két *gyükér vágo kapá*k. Eladatott 1 Rf. 16 xr. (64/839.).

Gyöngykása. 1837: (177/837.). 1840: *Gyöngy kásá*bol 2 vékának $^1/_3$-ad részébe és két napra kell jönni pénzül 4 fr. 8 xr. [t. i. malomvám] (Ap. B. Ksztl.).

Gyúró-tekenyő. 1627: *giuro tekeneo* egj (Ap. A. II.). 1692: Egy *gyuro* es Sütő *Tekenő* den. 30 (B. M. 1674—700.). 1758: három *gyuro tekenő*tske (8468. l. 1565—800.). 1805: Három *Gyuro tekenő* betsü Ár 48 xr. (Deák).

Gyümölcs. 1609: annak a kerthnek az *Gyömeolch*et Byrtha, Az Almayat elvytte (O. 1608—711.). L. még *asszú-* al.

Gyümölcsáruló. 1809: A *Gyümőlts Árulo*k az Utak széllyeinél és ismét amot valo árulásoktol szorittassanak a Timár Szin napkeleti oldala mellé végig (Kvh.).

Gyümölcsaszaló. 1698—1720: téglából rakot kéményes négj fioku Szilva vagj *gjümölts aszalo,* rajta lévö hitván ajtajával és elötte valo Szalmával fedet hitvánság Szinnel (Káln.).

Gyümölcsfa. 1541: az warosra szallyon... mynd *gyumölchy fa*yval egettembe es comloyaval es kerthywel egetembe (Kvh.). 1680: egi darab Eörögseget az *Gümölcz fa*ian kul (B. M. 1574—699.).

Gyümölcs(ös)kert. 1592: asz eöreök asz mellien mostan Cswreom vagion es *Gywmeölcz kert*em es asz nekem senkelt eöreökeöt vgj Boczattam viszsza (Tgy. 1569—608.). 1620: Kovaznan egy Darab *Gyomeolcz kert*het byr (O. 1613—27.). 1627: kett *gjumeolczeos kert* (Ap. A. II.). 1643: az *giümolcziös* is dividalatlan (O. 1642—48.). 1713: Kis virágos kert az *gjümölcsös kert*től fenyö veszszökkel van elrekesztve (Ap. B. XV.). 1817: A *Gyümöltsös kert*ben egy Bikfa Boronákbol rakott szalma Suppal szépen bé fedett Csür (B. M. 1821—48.).

Hágdosó - lajtorja. 1767: *hágdoso* és ganéjozo *rajtorják* (460/768.) ... Egy hat öles *hágdoso rajtorja* (uo.). XIX. sz. e.: Egy *hágdoso Lajtorját* Máté István uram 14 pénz [t. i. megvett] (B. M. hiány.).

Hagyma. 1644: *hagimat*t ültetett (O. 1642—48.). 1656: sok *hagimai*at tepte ki (K. 1653—57.). L. még *fok-, mogyoró-, veres-* al.

Hagyma-kapa. 1840: 8 kissebb és nagyobb *hagyma kapák* 1 Rf. 15 xr. (64/839.).

Hagyomány ‚a falu törvénykezésére, falugyűlésre való idézés, meghivás'. 1593: Mi falustol hatunk vala egi masnak Ily *hagiomant* egy forinthig, hogy valamely Kalnoky ember videk falubol valo szanokoth latna meg tartosztassa es az Kalnoky Erben Erdeolt volna megh tartosztassak (Tgy. 1569—608.). 1617: eggyk az Idey Czikot haythatta be az az Inctus melynek *hagyomany*aval kenaltam hogy el Bochassa (O. 1613—27.). 1727: mikor penig törvényre valo *hagyoma* (!) hagyatik hetfün tartozzék két hütös elött megfelelni (Tgy. 1721—30.). 1727: Ha az Biro *hagjomant* és törvény napot akar hagjni, mint hogj hetfün vagyon törvény napunk az előtt valo vasárnap az Templom előtt meg alitván az Falut ugy kel hagjni *hagjomant*, de nem csak magatol, hanem az Falu akarattyabol, fő képpen az Hütösök meg edgjezeseiböl (Tgy. 1721—30.). Ha valaki Falu szeriben szolgalo ember az *Hagjomany*ra nem menne, hanem az Biro zalogolja honn éri megbüntettetik denar 20, ha jo okokal magat nem mentheti (uo.).

Háj. 1627: *hai* nagjob fel (Ap. A. II.). 1692: Egy *Háy* den. 36 (B. M. 1674—700.). XIX. sz. e.: *Háj* két font 84 xr. (B. M. k. n. cs.). 1818: Két szalonna orjassával, lábaival és egy kisded *hájjal* (Cseh).

Hájzsir. 1820: Olvasztott *Hájzsir* volt egy fél fazékkal (Pótsa. 1816—20.).

Hajazat. 1650: Szabo Andrásnak is tartozzanak hasonlo épületeket épitteni az micsodásokat Szabo Jánosnak épitettek s edgyütt ennek utánna is épittnek, az házat a *hajzat*tyáigh mind ta-

paszszával földelésivel együtt együtt segéllyék (Tgy. 1669—81.).

Hajtás l. *bolt-*.

Hajtó. 1648: Magiari Mihalj Juralion az *haito*kal hogj az buzaban legeltetek volt az eokreoket (K. 1647—52.). L. még *fúró-, köszörű-, ló-, marokvas-, vas-* al.

Hal. 1682: Kezdi Vasarhelyi piaczon a Csötörtök napi vasaron Dunatol hozott *hal*at, vasat, mesert arultanak volna. az sokadalmakon kivül (Kvh.).

Halhordozó-hordócska. 1716: egy *hal hordozo hordocska* (Tgy. 1711—20).

Hal-horog. 1807: Egy *hal horog* (K. i. F. 65.).

Halsütő-rostély. 1805: Egy hus vagy *hal sütő rostély* Betsü ár 36 Dr. (Dak).

Halász. 1691. Domokos Miklos *Halász* (Káln.).

Halász-háló. 1663: tooban akarnank halasztatni, de most alkalmatos Gyalolomunk arra nincsen, egy oreg *halo* legyen (Ap. A. III.). 1817: Két Nagy *Halász hálo* roszak (B. M. 1811—20.). 1840: egy rosz *hálo* 47 xr. (64/839.).

Halász-varsa. 1779: *Halász varsa* Mihálynak juta 3, ugy Josephnek 3 (Tgy. 1781—800.).

Halász-víz. 1646: Ugron Moses Uram és Poczia Ferencz litigalnak az *halasz visz* felöl (O. 1642—48.). 1642: mivel ott az I(nctus) *halász viz*iben halászott potentian vagion (uo.).

Halászni. 1628: az Olt vizen szabad volt *halázni* (Tgy. 1626—50.).

Háló l. *halász-, madarász-, vadász-, vonó-*.

Hám. 1633: hat lora valo *ham*ott (Ap. A. II.). 1658: egi zij *ham* (8468. l. 1500—800.). 1681: két *hám* Istranggal (Deák). 1692: Két *hám* Istrangival den 48 (B. M. 1674—700.). 1692: Egj pár varrot *hám* egj bokor fékkel (Barab.). 1807: vagyon négy lora valo *hám* egy pár rudas lovakra valo farhám (B. M. 1801—10.). 1840: 10 darab *hám* istrang az végibe valo lántzok, eladatott 1 Rf. (64/839.). L. még *egyes-, elő-, előparaszt-, far-, gyeplős-, ide s tovajáró-, kender-, német rudas-, paraszt-, párnás-, rudas-, szij far-, uri-* al.

Hámfa. 1805: 1 *hámfára* valo kapots (Szöts. 1806—96.). 1840: Egy *Hámfa* logo Lántzával (64/839.).

Hámtő. 1833: Vagyon egy vas kapots egy pár ferhértzre valo *hámtő* fél kengyel vassal (1608/835.). 1834: edgy *hámtő* (B. M. 1821—48.).

Hámtő-kapocs. 1836: 1 Pár *Hámtő kapots* (1036/1836.).

Hámos-ló. 1583: *Hamos Lo*vak voltt négy (11786. l. 1577—847.). 1755: *Hámos lo* nro. 4 (Ap. B. XV.).

Hámos-paripa. 1806: négy piros szőrü *hámos paripa* (B. M. 1801—10.).

Hámos-postaló. 1806: négy *hámos posta ló* (B. M. 1801—10.).

Hambár ‚gabonatartó láda'. 1757: Égett bor főző üst egy Lombik egy jo egy rosz, az Kolozsvári háznál volt négy *hámbár* (8439. l.). 1817: Egy Bikfa *hámbár* Ajtajával (B. M. 1811—20.). 1818: Egy üres *hámbár* kettős (Cseh). L. még *lisztes-* al.

Hámor l. *vas-*.

Hamis-mérték. 1679: *Hamis mérték*kel ugi mint vékával, ejtellel, fontal, singel ki mért? (Tgy. 1669—81.).

Hamuhordó-bárka l. *bárka-*.

Hamutartó-dézsa. 1837: Egy *hammutarto Dézsa,* megvette 1 fr. Séra Elek ur (150. cs. 77.).

Hamu-tüzes-ház. 1729: Vagyon edgy Udvarház Supos azon fedél alatt *hamu tüzes ház* és edgy tapasztatlan és készületlen Ház (11360 l.).

Hamuverő. 1778: *Hammaverő* Nro. 1. (B. M. 1771—80.).

Hamúvevő. 1811: egy *hamma vevő* 33 xr. (750/811.). 1821: két *hamovevők* (B. M. 1821—48.).

Hányó l. *csap-*.

Harang. 1614: Egy vrozoth lovath talalt volt megh az Capitan vram Jobagya az faluban es *Harang*oth czengetet az karos ember (O. 1613—27.). 1795: Az avadag Réz viz meregetőből a Biro két *Harang*ott veretett meg a Marhákra (Ap. B. XV.). 1806: volt még két vas lapotzka és Három Marhákra valo *Harang* (B. M. 1801—10.). 1808: kitsiny marha nyakára valo *harang*. Betsü Ár 30 Dr. (Deák). L. még *döngő-, ökör-* al.

Haranglánc. 1642: az *Harang lancz* dolgabol menedeket fog (O. 1642—48.).

Harap-égés ‚avarégés'. 1737: Gyakorta Esvén az Erdőn *harapégés,* melyből nem kevés kár szokot következni azért mikor olyan Casus történik, hogy az Erdő ég, tartozik oltani, minden ember Házától egy egy ember kimenni (587/802.).

Harapófogó(cska). 1658: egi patkolo vero *harapo fogo*val egiot (8468. l. 1500—880.). 1714: Az atyámnak magának maradot hála (!) után patkoláshoz szükséges szerszáma ugyan *harapofogo,* römfarago etc. (B. M. 1711—33.). 1753: egj kisdet *harapo fogo*tska (25/753.). 1805: Egy *harapo fogo* Betsü Ár 48 Dr. (Deák). L. még *patkoló-* al.

Haricska. 1614: Masfel kalongya *hariczka*val volt ados (O. 1613—27.). 1615: *Harjska*nk negiven egi kalogia leven zeme az *Hariska*nak lőn cub. 11. (Mikó). 1707: *Hariczká*nak vékája 60 p. (Kvh.).

Harmadfű. 1614: Annak eleotte vezthettem volt el az mynth megh Iratham Akor peniglen *harmadfw* volt (O. 1613—27.). 1627: egj *harmadfü* bika (Ap. A. II). 1642: egi *harmad fu* Tulikom valora fl. 5 oda vagion szaamadattlan (O. 1642—48.). 1648: Vas Istvan Osdolaj Jurala az *harmad fw* berbecz feleol, hogj igaz marha gianant veotte (K. 1647—52.).

Háromágú-fúró. 1744: egy *3-rom águ furu* más csapozo, 3-dik kerekszeg furu, aestimáltatott ad den. 24 (45/744.).

Három singes-öl. 1796: Le tet Igaz Hitünk szerint felmérvén *három singes* ölel az Udvarház helyet (1780/796.).

Hárs-kötél. 1692: Egy darab *hars kötél* egy gyéplő es ostor den. 5 (B.M. 1674—700.). 1777: *Hárs kötel*et állás kötözni 1 Rf. (442/777.).

Hasi-bárány. 1681: Az Gidofalvi Szöcsnek attam czinálni Egj Ködmönre valo oreg bört, három fejér *hasi báráni* bört (Ki. E. 20.).

Határ. 1561: kynek *hatar*a az seppedek (Tgy. 1487—568.) L. még *nyomás-, ősz-, tavasz-, ugar-, váltó-* al.

Határbíró. 1710: Mikor az Sarjut egyező akaratbol a *határ birák* felfogják senki lovát, tehenit barmát oda bocsá-

tani ne merészellyen mig meg szabadittya a *határbiro* sub poena flo. 11 den. 50 (Tgy. 29/882.).

Határkő. 1623: egi *hatar keo*venek hatalmasul valo ell viteliert (Ap. A. II.). 1659: az mint ki iartattuk volt az feoldet . . . s *keo*vet teottek volna az *hatarra* (S. 1658—65.).

Határpásztor. 1618: Az pakaj *hatar paszthor*ok es az Zagony Mezey Istvan dolga Bjzonichanak futura Sede (O. 1613—27.).

Határszabadítás. 1632/XVII. sz. v.: Ha valaki falu törvénye nélkül *határt szabadit*ana flo. 1 büntethesse az falu (Tgy. 117/886.).

Hátas-paripa. 1615: Myko Mihaly Vramnak *Hatas paripa*t nro. kettot (Mikó).

Hátló-szeg. 1809: *Hátló szeg*, vevő neve Fodor Lajos 7 xr. (154/62.).

Hátulsó-saroglya. 1840: Egy vasas *hátulso sarogja*. Eladatott 22 xr. (64/839.).

Havasalföldi-hordó. 1708: egj *Havasalföldi hordo* (3. cs. 7.).

Ház. 1554: hagyom felesegemnek *haz*amot es Jozagomot, ket aztag Buzat (Sz. 1371—700.). 1583: Zent Margit Azony Nap taiba jeottek az en *haz*amra Jobbagiom Heya Andras Mayor *haz*ara (Kvh.). 1615: az en *haz*am Artalmara ne epithessen (O. 1613—27.). 1754: Ezen funduson tanáltatott fenyő bornábol kirakott alkalmas jo Sendely fedél alatt egy *Ház*. A *ház*ba vagyon egy zöld mázas kemencze tisztességes két üveg ablak rajta fába rakottak. Az ajtaja a *ház*nak fenyő deszkából valo alkalmas vas sorkokon forgo, a *Ház*nak oldalán az Füstház a *ház*zal egy fedél alatt, ennek is Fenyő deszkából valo vas sorkokon forgo ajtaja (Ap. B. XXIV.). Az harmadik *ház*, melyis nyár bornábol rott kisded alkalmas házatska, a *ház*ban egy paraszt Csempe kemencze, két lantorna ablak, ajtaja fenyő dezskából valo fa sorkokon forgo. Ezen *ház*nak egy kisded eresze bornábol rot ajtaja fenyő deszkából valo fa sorkon forgo (Ap. B. XXIV.). 1769: A *ház*ba éget el egj Csempe kementze, az ereszibe egj más hasonlo, két ágy, két Tullu derekaj, hat vánkos, 3 kötött festékes, kendőszeg 2, Táltarto 1, asztal 1, két ládás pad, karjosszék 1, edgjes szék 2, osztováta fonalastól, bárányből 5, ketteje fejér, ujj nagy cselekedő üst, egj Serpenyő, 9 Saák négy nyüsttös, Saáknak valo vászon 70 Sing, vászon lenfonal 8 mellyékkel vetett, egy bőcsü egy vánkossal edgyütt, 3 pár csizma ketteje ulj, két kalap, egj süveg, 3 abrosz, két kendő (Teleki Mihály lovas katona kára Dálnokban). L. még *anya-, borna-, cseléd-, csepegés-, dolgozó-, ebédlő-, élés-, főző-, füst-, gabonás-, galamb-, gárd-, hamutüzes-, iratos-, kásatörő-, kerthőlvaló-, korcsma-, kovács-, kovácsművelő-, kő-, köszörű-, kulcsos-, lakó-, ló-, major-, malom-, molnár-, nagy-, nyári-, pálinkafőző-, sövény-, sütő, tapaszos-, tapasztatlan-, tiszta-, tüzelő-, tüzes-, udvar-* al.

Házhely. 1554: hagyok ket tulkot es eg *haz hely*et az meggyes kert helyen (Sz. 1371—700.).

Hely l. *árultató-, ház-, lak-, lókötő-, lókötöző-, ülés-*.

Hegyes-csákány. 1825: A Malomba *hegyes tsákán* (10774. l.).

Hegyes-fúró. 1708: egj *hegjes furu* (3. cs. 7.).

Héhel. 1681: Egy kender *hehel* es Gereben (Deák). 1710: egj osztovátája, egj vető, egj *héhely* (B. M. 1701—10.). 1805: Három *Héhelő* Betsü Ár 1 R. flor. (Deák). 1843: Egy pár *Héhely*, 1 tserpenyő, 1 kasza, 1 Sallo 1 for. 42 (B. M. 1821—48.). L. még *kender-, len-, levonó-, pácoló-* al.

Hengergő. 1809: *Hengergő* 1. Bets ár 2 xr. (154/62. cs.). 1846: . . . mi a csapjait illeti a belkerék felől tiszta uj *hengergő*vel vagyon (Tgy. 1825—97.).

Hentes. 1809: *Hentes*ek és más szalonna árulok sertés Husvágok sohult egyebütt ne árulhassanak Petsenyét ne vághassanak, hanem tsak tsupán az Ujonnan Épittetett Csizmadia szin ajja alatt és körülötte (Kvh.).

Herélt-ló. 1583: az eo vranak *herelt lo*way voltanak (Tgy. 1569—608.). 1645: az egyik loo *hereltt* az masik kanczia mindenek fejer kekek (O. 1642—48.).

Heréletlen-ló. 1797: Vagyon egy Pej mén ló Csiko is, mely még *heréletlen* 3 esztendős (673/797.).

Heveder. 1692: Egj pár kengjel szi, két *heveder*, egj farmatring (Barab.). 1758: két *hevederre* csinált Tserefa sorkon fordulo két paraszt kapu fél fák között valo Nagy kaput találtunk (Tgy. 1702—99.). L. még *elő-, pokróc-* al.

Hevederes-ajtó. 1764: Egy *hevederes ajtoért* 30 xr. [t. i. munkadij] (147/764.).

Héver l. *vas-*.

Hid-karfa. 1817: (67. cs. 71.).

Híd-szárny-cövek. 1817: *hid szárny tzövek* [hidépitéshez] (67. cs. 71.).

Hídlás. 1758: egy bornából tsinált Istállo szalmával födött Csere *hidlás*sal meg van Padolva (8468. vegy.).

Hideg-dér. 1635: az falu mellett valo patak aszalsag avagy *Hideg deer* miatt elapatt (O. 1614—35.).

Hideg-vágó. 1840: Kováts müszerek . . . egy *hideg vágó* (64/839.).

Hidegítő-sisak. 1720: . . . edgj kis pinczében mellyben is találtattak Fü viz főző fazék, *hidegittő Sisak*jával edgjüt (Káln.).

Hintó. 1666: Küsfaludi uram penigh az *hinto* mellet jar vala (8468. l. 1565—800.).

Hintó-szekér. 1633: egy *hinto szeker*et (Ap. A. II.).

Hitel. 1638: ada egi lovat ugian praescriptus Dobos Ferencznek pro flo. (renis) 20. hitelbe (Damok.). 1659: ada *hitel*be egj lovat 32 forintra (S. 1658—65.).

Hiteles-levél. 1797: midőn a szolgálatnak ideje kitelik, tartozik a gazda *hiteles level*et adni (Tgy. 1702—99.).

Hiu ‚padlás'. 1680: hált azon Eyel az Payla *heian* (Ap. A. V.). 1703—5: Szalmás épületen, ha ki a ház *hijján* bocsáttya kementze kürtjeit az Tiszt cum poena fl. 3 bontassa, ha ugjsem szabadossan le üttethesse (Kvh.). 1773: imitt amott bujva házak *hijján* lappangván (Ejkv. 1765—97.). 1721: A gabonás Ház *hijján* Találtatott bocskornak valo ökör bőr ½ (4692. l.).

Hízlaló-pajta. 1716: Egy romlott *hizlalo pajta* kettős, ajtó nélkül valo (Tgy. 1711—20.).

Hízó-sertés. 1755: *Hizo sertés* nro 3 (Ap. B. XV.).

Hízott-lúd. 1704: vadnak *hizott ludaim* verő malaczim s bizony Graffensnek viszem ajándékba s Németet hozok reája (Tgy. 1702—99.).

Hold. 1542: hoztunk meg teorwenniel ket *hold* feoldet egy mas mellett (Tgy.). 1562: Votem az bitay hataron egy *hold* feoldet (Tgy. 1437—568). 1581: ada ket *hold* feoldet Janko Ferench vramnak (Tgy. 1569—608). L. még *sajgó-* al.

Hólyagos-csupor. 1716: egy festett pohár szék ládás vas sorkokon vas záros, benne 2 *holyagos tsupor*, két holyagos fazék, egy rosz kompona, egy mázas zergős korso (Tgy. 1711—20.).

Hólyagos-fazék. 1716: két *holyagos fazék* (Tgy. 1711—20.). 1758: kétt *hojagos Fazék* és egy korso (8468. l. vegy.).

Homorító. 1840: Az Ülőhöz három *homorittok* (64/839.).

Hompolás ‚földtöltés, földhányás'. 1752: ujj Gát-Vetéssel *hompolás*sal az erre Járo Viz fojását mostan szük viz idejin ugy el fogták, dugták, hogy a közönséges Szentegyház ágára Járo Viz tellyességel elfogyot, száradot (160/752.).

Hordó. 1606: az *hordo*t mi meg mertuk (Mikl. 1605—6.). 1615: Egi *hordo*t kapoztanak valot, Egi *hordo*t sernek valot (Mikó). 1623: Byzonythatta azt Chyutak georgy hogy az peres *hordo* az eo Byrodalmaba volt (O. 1613—27.). L. még *átalag-, csebres-, csere-, csűgörös-, degettes-, ecetes-, fedeles-, gabonatartó-, gabonatartó kas-, halhordozó-, havasalföldi-, lúgos-, moldovai-, moslékos-, seres-, üstökös-* al.

Hordóabroncs. 1840: *Hordo abroncs*hoz valo czirkalom (64/839.).

Hordócsap-fúró. 1840: Egy *Hordo csap furu* eladatott 17 xr. (64/839.).

Hordódonga. 1840: Egy kis rakás *Hordo Dungo* fák, eladatott 3 Rf. 35 xr. (64/839.).

Hordódugó. 1840: Két veres *hordo dugo*k a Hordokba tétetett (64/839.).

Hordólajtorja. 1716: a' Szekér szin felett 3 oldal *hordo lajtra*, egy nyujto (Tgy. 1711—20.). 1723: Más Nagyob hordo szekér és két lo után vagyon azon formában jo vasas készeletel de az faluzásra nem jo, arra *hordo Lajtorjá*ival és ketél rudgyával együtt (Ap. O. I.). 1839: Egy egész vágás szekér fatalpu, ökör ruddal és *hordo lajtorjá*val és ganyézó lajtorjával (155. cs. 82.).

Hordólőcs. 1758: két *hordo lőts* egjiken vas káva (8468. l. 1565—800.).

Hordószekér. 1677: *Hordo szeker* 2 (Ap. A. IV.). 1692: Egy *Hordo szekér* flo 2. den 36 (B. M. 1674—700.). 1723: Más Nagyob *hordo szekér* és két lo után vagyon azon formában jo vasas készletel, de faluzásra nem jo, arra hordo Lajtorjáival és ketél rudgyával együtt (Ap. O. I.). 1789: *ordo szeker*ek fél vasottak 2, egyiken vas karikák vagynak 11, a másikon 10, vas veszők a kettőn 8, kaptsok 8, a két szekéren tángyér karika 7 (11019. l.). 1794: Egy *Hordo Szekér* fa talpu kerekekkel az alya vasas ugy a Loecsei is (Tgy. 1781—800.). 1805: Egy *hordo szekér* fél vassal (Szőts. 1800—96.). 1805: Egy fa talpu *hordo Szekér* Betsü Ár 12 Rflor. (Deák). 1818: Egy *hordo szekér* vasas Lőttsivel fel hertzivel négy kupás vasak-

kal (Cseh). 1829: Egy *Hordo Szekér* minden készségivel 11 vas karikával, 4 kapotsal, 11 vas veszővel. Ezen kivül két vas lőts (B. M. 1821—48.). 1834: Edgy *hordo szekér* minden vasával, edgy küss szekér elő minden vasával (uo.).

Hordótargonca. 1844: Egy zöld *hordo targontza*. Eladatott 16 xr. (175. cs. 12.).

Hordótöltő. 1681: Egj *hordo töltő* (Ap. A. VII).

Horgas-fejsze. 1767: *horgos fejszi* nro. 1 (Tgy. 1548—798).

Horgoló. 1658: Fenyő Deszkákbul csinált Ajtaja *horgolo*val együtt (Tgy. 1651—68.). L. még *fa-* al.

Horog. 1688: *Horgok*kal nagj karikakkal együtt attam Zoltani Georgi keziben 41 sz. lánczot (Ki. E. 20.). 1730: egj Láncz karikaival *horga*val egjütt 55 Szemből allo. 1716: egy rengő bölcső láb egy *horgá*val (Tgy. 1711—20.). 1840: Hat Szilva Száraztok tsere kötéssel kihuzojával és *horga*ival (64/839.). L. még *csizmahúzó-, fürész-, hal-, vas-* al.

Horogszedő-fejsze. 1829: *Horog szedő fejszi* (B. M. 1821—48.).

Hosszúpecsenye. 1840: 21 *hoszszu petsenye* per 6 xr. (64/839.).

Hosszú-sarok. 1764: Egy pár *hoszszu Sorokért* (ajtóra) 42 xr. (147/764).

Hosszúszárú-fúró. 1681: Egi *hoszszu szaru furu* (10908. I.). 1806: egy *hoszszu száru furu* (B. M. 1801—10). 1837: két *hoszu száru* egy singes *furuk* (Cseh).

Hosszú-vas. 1707: Öregh *hoszszu vas* 2 (Kvh.). 1707: A Toroczkai *hoszszu vas* 1 (uo.). 1807: egy szánto lóekéjével lapos és *hoszszu vas*akkal Talyigával patingal, ahhoz valo lo ruddal (B. M. 1801—10.). 1834: Egy Erdőlő tajiga, két szán, Edgy eke *hoszszu vas*ával edgyütt (B. M. 1821—48.).

Hunyadi vas ‚Vajdahunyadon gyártott vas'. 1707: Egy masa *hunyadi vas* 9, 1 (Kvh.).

Hús. 1622: Az jo es keover *hus*nak fontia d. 2. az eosztever *hus*nak fontia d. 1. (O. 1632—42.). L. még *ösztövér-, sertés-, tehén-* al.

Húsőrlő. 1794: Egy *hus öllő* (Tgy. 1781—800).

Hússütő-rostély. 1805: Egy *hus* vagy hal *sütő rostély*. Betsü Ár 36 Dr. (Deák). 1838: egy *hussütő rostély*, megvette 19 xr. gyalog katona Szabo Dávid (150. cs. 77.).

Hústartó-cseber. 1817: Egy *Hus tarto Cseber* (B. M. 1811—20.).

Húsvágó-bárd. 1840: *Husvágo Bárd* eladatott 2 Rf. (64/839.).

Húsvágó-fejsze. Egy *husvágo fejsze* (Damok.). 1794: *Hus vágo fészi* 2. (Ap. B. XXIV.).

Húsvágó-pad. 1729: edgy *Hus vago pad* (11360. I.).

Húzó l. *ráf-*.

Húzó-gerenda. 1829: 8 darab *Huzo gerenda* hoszsza 8 öl (2245/829). Egész *Huzo gerenda* a két flügelre 3 öl 3 láb (uo.).

Hüvelyes-gabona. 1727: Ha valaki *hüvelykes gabon*át lopna tarisznyával, szotyorral pusztitana 33 pénzig megbüntessék (Tgy. 1721—30.).

Ide-s-tova-járó-hám. 1730: ket pár vagj Szakadozott *hámok Ide s tova*

Járok, Szakadozott Istrangokkal (Tgy. 1721—30.).

Ide-s-tova-járó-szekér ‚könnyü szekér' (ma futkosó szekérnek mondják). 1758: egy nagy Lovas kasos szekér e' mellett kis *idestova járo Szekér* is volt (Ap. B. XV.).

Igaz-marha. 1614: *Igaz marha* gyanant veotte volt el (O. 1613—27). 1643: eó azt a marhatt *igaz marha* gianant veotte keziben (O. 1642—48.). 1659: eo nem tudta hogj nem *igaz marha*, hanem *igaz marha* gjanant veotte igaz penzin (S. 1658—65.). 1662: *igaz marha* gjanant aldomas itallal veotte volt az tehenet (uo.).

Igaz-véka. 1763: Deczember 8 napjan Biro Uram poron(csolattyából) meg kialtatuk, hogy *igaz vékával* merjenek, a kialtonak fizet(tünk) 1 $^1/_2$ xr. (Kvh.).

Inas. 1579: Testis Nicolaus Biro de felseothoria Jobagio Stephany Borsay juratus fassus est. En az Keresztes hadkor meg *inas* valek (Tgy. 1569—608.). 1638/1831: Aprod esztendeit kitöltvén az *Inas* (1973/831.). 1643: vòttem voltt . . . egi Bene Ferencz nevüü *Inas*t iobbagikeppen (O. 1642—48.). 1672: egy inas a kit Vajdanak hinak egj pinczetokot hoza be a vallan borostol (Ap. A. VII.). 1679: Egy Olasz Gergely nevü *inas*t attak volt nekem hogy tartsam 4 esztendőkig (K. 1678—88.). 1830: Minekutánna az *Inas* aprod esztendeit el töltötte, megszollitja a Céhmestert Harmad magával (1078/830.). L. még *béres*- al.

Ingó-bingó marha. 1599: holtom vtan neky haginy . . . *ingo bingo marha*t (Ap. A. I.). 1625: Az *Ingo bingo Marha*-

bül ugy consummaltatott Ada Borbely Georgy az fianak Peternek Egy vemhes kanczat czitkostul Egy lovattis melj mindenik kek szeoru (B. M. 1574—699.).

Iratos ‚festett'. XVII. sz. v.: ennek [t. i. a szobának] menyezetye parkanyos deszkázott és képirosi mesterség szerint *iratos* (Ap. A. VII.).

Iratos-ház. XVII. sz. v.: Nyilik ezen házbol egj kis bolthajtásos *iratos ház*ra (Ap. A. VII.).

Írós-vaj. XIX. sz. e.: *Iros vaj* 7$^1/_2$ (B. M. k. n. sz. n.). 1811: 1 font *iros vaj* 2 Rf. (430/811.).

Irt. 1755: Az ujonnan *irt*ott Szánto földekről és Szénafü hellyekről három Esztendeigh nem adozik senki (9/755.).

Irtó-kapa. 1816: Egy *irto kapa* becsültetett 80 xr. (61. cs. 37.).

Istálló. 1615: Egy *Istallo*th . . . tiltottam volt megh pechettel, hogy oda ne epicse (O. 1613—27.). 1617: az magam *Istallo*yabol loptak el 2 lovamoth (uo.). 1642: az Inctusnak eletin az *Istallo*iaban valuia alot (K. 1647—52.) 1699: Az Csürös kertet Csürrel együtt birjad és épitsenek oda *istálo*t (B. M. 1574—699.). 1755: az *Istállo* előtt egy árnyék szin (Ap. B. XV.). 1788: jo *Istállo* szekérszinivel volt, eszt mind elégette (B. M. 1781—90.). 1817: Bikfábol rakott két *Istállo* s közböl egy szekér szin (B. M. 1811—20.). XIX. sz. e.: Szalma fedél alatt két *Istállo* valet 25 Rf. (B. M. k. n. sz. n.). 1847: balrol vagyon egy kettős *Istálo*, a végiben todva egy kettős Sertéspajta, Zsup fedelezettel, vagyon benne két sarogja, a Lo *Istálo*ba vállu, az Ökör *Istálo*ba jászolly, az *Istálo* felin perje és alol hidlás, egészbe jo

állapotba, betsültetett 50 Rf. (29/847.). L. még *borna-, sövény-* al.

Istrang. 1678: Hét szál *istrangh* tsinálásért adtam D. 8 (Ap. A. VII.). 1764: két kötelet egy szál *istrang*ot vettem 1 flo. 32 den. (B. M. 1761—70.). L. még *hám-* al.

Italárulás. 1750: az *Italárulás* is azon hellyen Város engedelméből volt-e (84/68. Szgyt.)

Itató-cseber. 1758: egj *itato Tseber* (8468. l. 1565—800.). 1818: Két Kártya, egy *itato cseber* (Cseh).

Ivócsupor. 1688: két kis *ivo csupor* (Ap. A. IV.).

Ivókanna. 1838: egy *ivo kanna,* a vásárló neve nemes Farkas Sigmond 10. xr. (140. cs. 24.).

Ivókártya. 1838: Egy *ivo kártya.* A vásárlo neve nemes Betző Sigmondné 9 xr. (140/24.).

Járó-fék. 1861: két darab *járó fék,* 60 xr. (Cseh).

Járó-ökör. 1656: az en reszemre s felesegemvel edgiut iutott hat *iaro ökör* (9786. l.).

Járó-szekér. 1730: egj kis *Járo Szeker* 4 Simely karikával (Ap. B. XXIV.).

Jármos-ökör. 1772: Vargyasi Ferencz meghalálozék marada egj *jármas ökör* és egj jármas tehen (B. M. 1771—80.). 1778: *Jármos ökör* Nr. 4 (B. M. 1771—80.).

Jármos-tehén. 1772: Vargyasi Ferencz meghalálozék marada egj jármas ökör és egj *jármas tehen.* (B. M. 1771—80.).

Járom. 1618: az Ekem eleol az *Jarom*bol Salvum sit Egy Eokreomet ky vonta (O. 1613—27.). 1622: Egy *Jarm*ath talalt megh nala melj, eo teole gonozúl vezet volt el (O. 1608—711.). L. még *vas-* al.

Járompálca. 1840: két vas *Járom páltzák* eladatott 52 xr. (64/839.).

Jártató-fazék. 1838: Egy *jártató fazék,* a vásárló neve Balog István (140. cs. 24.).

Jártató-korsó. 1808: Egy *jártató korsó* Betsü Ár 24 Dr. (Deák.).

Jászoly. 1716: Az istálloban Egy kantár fogas, léczből csinált *jászoly* (Tgy. 1711—20.). 1755: Istálloban vagyon egy felől alkalmas *jászolly* és sarogja (Ap. B. XV.). 1758: Ezen házat Pajtának tartották, vagyon két *Jászoly* benne (Tgy. 1702—99.). L. még *ökör-, vesszö-* al.

Jég-odor. 1800: Erdőkbe fával megrakodván midőn a Tisztelendő Pater Franciscanusok Klastroma kapuja között hazajöve a *Jég odor*ba belé dölvén magok az Esztelneki Lakosok segitének a Szánot kiemelni (34/800. cs. 13.).

Jégtörő. 1836: a nevezett Híd hellyre állitására 11 Piloták 4 Támaszok, 2 *Jégtörők,* 15 külömbféle kötőfák és ezeknek megtámasztására . . . 11 farago emberek és 60 napszámosok kivántatnak (507/836.).

Jégtörő-vas. 1787: (1262/787.).

Jégverem. 1713: (Ap. B. XV.). 1755: szalma fedél alat egy *jégverem* (uo.).

Jegelő-vas ‚a malom kerékre fagyott jég leverésére szolgáló vaseszköz.' 1787: (162/787.). 1840: Egy *Jegelő vas* a Malomba hagyatott (64/839.).

Jobbágy l. *fejekötött-, lelemes-* al.

Jószág. 1541: az *joszag*oth mynden ok vettetlen megbochyassak a varosnak (Kvh.). 1554: hagyom felesegemnek hazamot es *Jozag*omot ket aztag Buzat (Sz. 1371—700.). 1574: ősytol marat semi *joszag*a hanem lelemese (B. M. 1574—694.). 1691: Az negy ökrököt mellyeket Nemes Tamas Uram Oltszemi *joszag*okbol el hajtatott szörin meg igirte ő kegyelme (Káln.). 1766: *Jószág* körül valo Sövény kertek (460/768). 1816: az egész *jószág* 289 □ öl, mely tészen egy vékát és 7 ejtelt (B. m. 1811—20.). L. még *rész-, székely* al.

Juh. 1581: jaryanak welek tudnj illik asz *Joh*okkal ahul az Keszdj Vasarhellyek akarjak (Ap. A. l.). 1581: en könyörgöttem az Kezdj wasarhelieknek hog asz *Joh*aym asz holdos hegyn asz Jacabfalwy hatar mellet jaryanak (Kvh.). 1616: Eolves neweo havasunkon leveo Ezthenankban . . . vittek *Juh*okot az Inctusok (O. 1613—27.). 1646: az 10 *joh*nak az arrat megfizette (O. 1642—48). L. még *berke-, diszke-, fejős-, tejes-* al.

Juhakol. 1721: Istállok háta meget egj *juhakol* (4692. l.).

Juhfejő-dézsa. 1817: Két *Juh fejő Désa* (B. M. 1811—20.).

Juhgyüjtemény. 1658 körül: ezelot az *Juh Giuttement* hogy el osztottuk, harom veder orda maradot keozul (S. 1658—65.).

Juhkosár. 1647: proclamaltata Mihacz Istvant *Juhok kasar*anak el haniasaert (K. 1647—52.). 1647: a *Juh kosar*t el haniatni kevana (uo.). 1721: egy veszszővel kertelt *juh kosar* (4692. l.).

Juhnyírés. 1795: Tavaszszal *juh Nyirés*nek idején az Esztenára jövének (744/795.).

Juhnyírő-olló. 1801: egy hitván *ju nyirő ollo* 6 xr. (35. cs. 10.).

Juhnyúzó-pad. 1840: (64/839.).

Juhpásztor. 1772: akár *Juh* akár Csorda *Pásztor* legyen, ha bé adatik az Határ Biro büntesse egy forintig valahányszor a Gabonabeli kár tétel vádoltatik (Tgy. 1702—99.).

Juhvérfogó-csatorna. 1840: Egy *Juh vér fogó* cserefa *csatorna* (64/839.).

Jukasztó l. *mutter*.

Kabala ‚kanca'. 1583: *kabala*iokotis vittwk wl Inneth (Tgy. 1569—608.). 1642: menesem kózúl egi eóreg szürke *kabala*m az idey lovaczka vemhivel meli meg ertek volna fl. 28 (O. 1642—48.). L. még *csikós-, eke-, faeke-* al.

Kabala-kemence. 1729: Jobb kéz felöl edgy kis Ház *Kabala kemencze*ivel (11360. l.).

Kacola ‚kanca'. 1607: az Istvan *kachola*yat ellopad (8468. l. 1565—800.). 1609: Nem olljan Ember vagy te Mynth En, es az *kacholya*t levagdalam, chyak a Beoret vjzed haza (O. 1608—711.). 1618: harom *kachola*m es Egy lovat kyknek zeoreokreol protestalok . . . elzoktenek (O. 1613—27.). 1620: Az két elól jaro eökrókót hagjom Balas fiamnak az veres *kaczoldcskát* is neki hagjom (Tgy. 1606—25.).

Kád. 1648: Ha mi fa eszkeozeok ladak tanierok hordo *kad*ak egj szoval minden fa eszkeozeok igyesen a ket gjermekre maradgianak (Tgy. 1626—50.). 1659: egj *kad*at is kertem, aztis megh tartotta (S. 1658—65.). 1721:

Kád nro. 5, hordo 4, ketteiben alma ecet (4692. l.). 1808: Három kissebb *kád* Betsü Árrok 1 Rflor. 38 Dr. (Deák). L. még *csős-, égettbor forrázó-, eresztő-, fenyő-, forrázó-, fürdő-, káposztás-, keverő-, lisztes-, lúgzó-, malotás-, meszes-, moslékos-, oltó-, pincés-, serfőző-, szapuló-, virics-, vízvontató-, zahána-* al.

Kádborító. 1758: egj szalma *kád* boritó (8468. l. 1565—800.).

Kádár. 1736: *Kádár* csinálta abroncsos régj véka (Ap. O. I.).

Kádár-fürész. Egy nagy *kádár Fürész* eladatott 1 Rf. 9 xr. (64/839.).

Kádár-kézvonó. 1840: Horgos *kádár kézvono* nro. 1. (28/740.).

Kádározó-kés. 1740: Horgos *kádározó kés* fa nyéllel (64/839.).

Kakas. 1615: Azzoniom Aniank adot ennekem ... *Kakas*t adott egiet (Miko.). 1811: Egy *kakas* 35 xr. (430/811). L. még *csirke-* al.

Kakas-pulyka. 1627: *puika* 7 ketteje *kakas* (Ap. A. II.). 1708: Egj *kakas-pujka*, s egj nösténj (3. cs. 7.). 1795: Öt Tojo egy *Kakas Pujkát*, ugy két Tojo és egy Bak Rétzét vittenek által a Torjai Udvarban (Ap. B. XXIV).

Kakasülő. 1751: Fen a *Kakas ülőn* egy sák teli Levelekkel (Ap. J. I.).

Kalács. 1669: ha jo *kalacziot* adgiunk Vttyaba igazittja (K. 1661—69.).

Kaláka ‚szomszédoknak vagy az egész falunak szivességből tett ingyenes munka'. 1703 az idénis mind az Udvarban forgottam mikor *kalákába* kérte lázárfalvát (Ap. A. VIII.). 1779: Hát Midőn Ferero Hadnagy ur itten Egerpatakán lakván és az Urnak *kalákája* lévén, hasonloképpen Nagyobb Fejér Mihály Lovas katonának is *kalákája* volt és az Hadnagy ur Fejér Mihályni menvén s tiszteségesen az Musikást tiszteségesen kérvén vagy kétt oráig, azon kérésre nem hogy oda adták volna, de kalapját fejéből ki csapván ... (280/779. s.). L. még *arató-* al.

Kaláka-asztal. 1740: *Kalákára* való *asztal* 2, ahoz valo Pad Nro. (28/740.).

Kaláka-csupor. 1740: *Kalákához* yalo *csuprok* nro 13 (28/740.).

Kaláka-fatányér. *Kalákához* valo *Fa Tángyér* nro. 95 (28/740.).

Kalapács. 1805: 2 *kalapáts* (Szőts. 1800—96.). 1808: Egy *kalapáts*. Betsü Ár 36 Dr. (Deák). L. még *bélyeg-, félkéz-, gomolyagtalpú-, gomolyító-, kaszakétélű-, patkoló-, vasvágó-* al.

Kalapos. 1798: az *kalaposok* Boltosok és a Viz melett Levő Ház Árenda fizetések után, mivel ezek legitimáltattak meg szünt volt a Dificultás (Kvh.). 1851: Dimény Ferencz *kalapos* (8468. l. 1749—900.).

Kaliba ‚kis kunyhó, viskó'. 1662: menedekre fogh valami *kalibak* elvitelibeol (S. 1658—65.). 1617: pokroczabol *kalibat* js czenialt (K. 1661—69.). 1680: az *Calybat* is meg gyuitottak (8468. l. vegy.).

Kalibás-kemence. 1626: egj *kalibas kemencze* (Ap. A. V.) .. egy küs haz abban *kalibas kemencze* bellet pad 2 (uo.).

Kalmár. 1588: emberekett keozönseges keppen feokeppen *kalmar*okat avagj kereskedeoket (Kvh.). L. még *külső-* al.

Kalmár-láda. 1829: egy fél kéz fes-

tett láda, egy *kalmár láda*, mellyek jó zárral, sorkokkal felkészitve (178/103. cs.).

Kalmár-mérő-lat. 1677: Egi *kalmár mérő lot* (Ap. A. IV.).

Kalocsa. 1736: Egy bör rosta avadag varrogatott, két pár *kalocsa*, egy hyuban feljaro deszka garadics (Ap. O. I.). 1756: *kalocza* egy pár (Ap. B. XXIV.).

Kaloda l. *eke-*.

Kalodáz. 1726: Csináltattam egj igen jo jégvermet ki rotatván uj fenyő bornából egész tetejéig megfedve, *kalodázva* (Ap. O. I.).

Kalomás-láda. 1837: egy *Kalomás láda* zárjával, lakatjával együtt (Kvh.).

Kalongya. 1614: mas fel *kalongya* hariskaval volt ados (O. 1613—27.). 1615: Bwzank negi zaz hetven negi *kalongia* leven . . . Zabunk negi zaz negiven *kalongia* leven . . . Arpank zazket *kalongia* leven . . . Haryskank negiven egi *kalongia* leven (Mikó). Koleswnk tizenket *kalongia* leven, Babunk harom *kalongia* leven (uo.). 1625: Az czepleo Buzanak az Negied rezett, de azt igy hogy ha *kalongia*val oztiak el (B. M. 1574—699.). 1758: Fejér Borso 1 szekérrel, köles 9 *kalongya* (Ap. B. XV.).

Kályha. 1720: Azon háznak kementzéje romladozot fejér és veres *kájhá*ból állo (Káln.). 1787: 25 *Kájhá*ból állo Kementze (809/787.). L. még *paraszt-* al.

Kályha-kemence. 1758: egj veres *kájha kementze* (8468. l. 1565—800.). 1762: Találtatott Egy Ház *Kályha Kemenczé*vel parasztosan csipke nélkül (8468. Mih.). 1840: vagyon egy viseltes zöld *kályha kementze*, jo vas ajtoval, ennek vas rámájával és ütközőivel együtt (Ap. Kisztl.).

Kamara. 1613: mind a zoban s mind az *kamara*n egj keoteot pad (Tgy. 1606—25.). 1766: . . . jo fedéllel valo készült üveg ablakos Házára és *kamará*ra, mely langot vetvén aztott megemésztette, ért volna Rf. 18 xr. (460/768.). 1803: ezenvalo épületek mint egy Ház, füstház, *kamara*, füstházon allytok (B. M. 1801—10.). L. még *élés-*, *kásatörő-*, *ványoló-*, *költséges-*, *oldal-* al.

Kan. 1690: Attam az Ettfalvi Diszno cordaba, tavalj süldőt nr. 17. Az *Kam*val edgyütt 4 öreg disznot (Ki. E. 20.). 1691: Hajtattam a Zaláni erdőre Tavaly *kan* süldött no. 2 (uo.).

Kanál. 1692: Tiz *Kalán* den. 5 (B. M. 1674—700.). L. még *búzamerő-*, *fa-*, *gabonamerő-*, *gazdálkodó*, *kovászkeverő-*, *leveses-*, *ón-*, *ordamerő-*, *pléh-*, *szűrő-*, *szénszitó-*, *tajtékszedő-*, *vakoló-*, *vas-* al.

Kanálfúró. 1728: egy *kalán furu*, Fürész pad 1 (Sikó).

Kanáltartó. 1831: *Kalány tarto* kalányokkal, megvette 4 xr. Vikárius Ferencz (150. cs. 77.). 1851: Egy *kalántarto*, nyoltz plé kanál (N. S.).

Kanálvájó. 1838: *Kalán vájo* Betsü ár 6 xr. (Ap. B. XXIV.).

Kanalas-cigány l. *aranyásó-*.

Kanca. 1617: 2 lovamot loptak el az Eggyk Egy Barna vak paripa, az massyk egy pey zeoru *kancha* (O. 1613—27.). 1623: ada egj *kanczat* Eztoyka newuo czigannak (Damok. 1600—44.). 1805: nagy sárga vidám nevü *kancza* lovat két tsikajával (Pótsa. XVII—XIX.). L. még *bitang-*, *szamár-*, *zabált-* al.

Kanca-csikó. 1615: Myko Peter

eocenknek ... *Kancza czitkot* nro. egiett (Mikó).

Kancsó l. *csucsorkás-, üveg-.*

Kandér. 1681: egj *kanter* forma üst (Deák). 1703: Gömbölyeg *Kondér* Nr. 5 (Ap. A. VII.). 1767: Egy fedeles *kondér* (Tgy. 1548—798.). XIX. sz. e.: Négy nagy *Kandér* fedéllel, Kettő lábas, kettő lábatlan (B. M. k. n. sz. n.). 1807: Egy *kandér,* mellyet vett meg Köntzei Gábor ur Rf. 5 xr. 41 (Pótsa. XVII—XIX.). L. még *réz-* al.

Kankó. 1796: Az kut ágas gém vas szegeivel *Kanko*val s lánczal (Ap. B. XV.). 1840: Egy ötven szemből állo Lántz *kanko* és karikával, eladatott 4 Rf. 48 xr. (64/839.). L. még *recés-, vas-* al.

Kanna. 1676/XIX. sz. e.: Egy *kanna* (Don., Cseh). L. még *bádog-, fedeles ón-, fertályos-, ivó-, mosdó-, ón-, pléh-* al.

Kanol l. *megkanol-.*

Kanol. 1824: a kisebb fehér gölye meg*kanolt* (B. D.).

Kanta l. *ugorkás cserép-.*

Kantár. 1643: egi veres kecziet, *kantar*tt eggutt loptak voltt el hazamtol (O. 1642—48.). 1708: Egy *kantar* zabolalatlan rez pikelekkel (3. cs. 7.). 1806: volt két párnás Uri hám, *kantár*okkal és Gyeplőkkel edgyütt (B. M. 1801—10.). két lovaglo *kantár* (uo.). 1808: Egy réz bogláros *kantár,* ahoz valo Szügyellő s farmatring. Betsü Ár 2 Rflor. (Deák). L. még *fazékhordozó-, merő-, moldovai-, rézbogláros-, török-* al.

Kantár-fogas. 1716: Az istálloban Egy *kantár fogas,* léczből csinált jászoly (Tgy. 1711—20.).

Kantár-szár. 1810: Egy *kantár szár*ával és kantár zabolával együtt állazo nélkül 4 Hfl. (740/810.).

Kantár-zabola. 1805: Két viseltes *Kantár Zabola.* Betsü-Ár 12 Dr. (Deák). 1810: Egy kantár szárával és *kantár zabolá*val együtt állazo nélkül 4 Hfl. (740/810.).

Kapa. 1632: sarlot, *kapa*t kulso embernek szabad volt arulni (Kvh.). 1672: Egy Aso s egy *Kapa* den. 18 (B. M. 1674—700.). 1721: egj áso, egj *kapa,* két rosta (4692. l.). L. még *ásó-, fejsze-, ganézó-, gyökérvágó-, hagyma-, irtó-, kapáló-, vas-* al.

Kápa. 1840: egy el hasadt *kápáju* nyereg (64/839.).

Kapáló-kapa. 1835: *Kapálo kapa* 6 xr. (1608/835.). 1836: Egy *kapálo kapa,* 10 (1032/836.).

Kapdos. 1583: Tudom, hogy a Vasarhellyek *kapdos*tak valamy hasznot az peres feoldnek (Kvh.). A hol penygh az fyweth barommal el nem etettek ollyan hellyen az Varosyak kaszaltak *kapdos*va (uo.). 1643: az articulus continuallya, hogy olahnak sem *kapdos*on feleseget venni, sokkal inkabb magyarnak nem szabad (O. 1642—48.).

Kapocán ‚a hágatáskor a ló orrára húzott vaskarika'. 1840: Imre János kotsis számadásába egy *kapoczán.* Becsü árrok 10 Rf. (64/839.). Egy hitván *kapoczán* (uo.). L. még *lóhágató-* al.

Kapocs. 1789: Hordo szekerek fél vásottak 2, egyiken vas karikák vagynak 11, másikon 10, vas veszők a kettőn 8, *kaptsok* 8, a két szekéren tángyér karika 7 (11019. l.). 1805: 1 Ágas végire valo *kapots* (Szőts. 1800—896.). 1805: 1 hámfára valo *kapots* (uo.).

1829: Egy hordo Szekér minden készségivel 11 vas karikával, 4 *kapots*al 11 vas veszővel. Ezeken kivül két vas lőts (B. M. 1821—48.). L. még *cövek-, foglaló vas-, hámtő-, sámfa-, vas-* al.

Kapocscsináló-fogó. 1838: *Kapots tsinálo fogo.* Betsü ár 10 xr. (177. cs. 60.).

Kapor. XVIII. sz. e.: *Kaprot* káposztához vöttem //6 (Ap. A. VII.).

Káposzta. 1616: vgyan azon meg zantoth feoldet az had alatt bevethette *kapoztaval* es bekerthelte (O. 1613—27.). 1642: Nekem monda edgykor Szebeni Györi, hogy ő ötven fő *kaposztat* lopott (11786. l. 1577—847.). L. még *fekete-, gyalult-, sós-* al.

Káposzta-ültetés. 1616: az zabad vthon ra menth az megh nevezet Molnaromra az zanthas, kertheles es *kapoztha vlthetes* feleol. zanthottunk es *kapozthat vlthet*unk (O. 1613—27.).

Káposztás-kád. 1615: Egi *kadat kapoztanak* valot (Mikó). 1758: egj nagj *káposztás kád* (8468. l. 1565—800.). 1759: Gabona tarto hat edényei és *káposztás* három *kád*gyai tsak könnyen meg ertek volna Rh. flor. 5 (B. M. 1751—60.). 1806: Négy *kád* egy Feredő a többi *káposzta* (B. M. 1801—10.).

Káposztás-kert. 1600: ott vala az *kapoztas kert* (B. M. 1574—699.).

Kappan. 1848: 8 *kappan,* 8 Pujka, 10 Rétze, 12 csürke 16 fr. (N. S.).

Kápra ‚kecske'. 1659: eóregh *kápra* 8 (Barab.). 1660: Leót eoregh fejős *kápra* Nro. 8 (uo.).

Kapta. 1834: két pár *kapta* darab, 4 darab (Vegyes). 1839: Vagyon 18 pár *kapta* (155. cs. 82.).

Kapu. 1593: Bedeo Balas a Bedeo Janosne fia be se az *kaput* nem ereszte ky nita es az harangot is felen vere ky gwte a falut (Tgy. 1569—508). 1646: kj urit vala Barabas Georgj az udvararol oztan be zarola az *kaput* (Tgy. 1626—50.). 1622: az elmúlt zombeton kolczial fegta el az *kapu*iat (O. 1613—27.). L. még *csűr-, csűröskert-, deszka-, galambbúgos-, gyalog-, kis-, leveles kis-, léc-, mező-, nagy-, paraszt-, porgalat-, tanorok-, udvar-* al.

Kapuláb. 1613: Az *kapv lab* el deolt czak tamazok tartiak s az sendeljezeseis hitvan nem io semire (Tgy. 1606—25.). 1640: Tudom azt hogj Kelemen papnak az haza eleot az piacz feleol egj hoszszu *kapulabia* vala (Tgy. 1626—50.). L. még *kötött-* al.

Kaputámasz. 1625: Martj Thamas is az *kapu tamasz*hoz tamaszkodott vala (Ap. A. II.).

Kapuzábé. 1765: fellyül a' *kapu zábé*hoz egy kemény lapos vaspánton foglalt csere fa sorkokon járo *Kapu zábé*llyi jo kemény vastag cserefákbol valok, ugy szemöldöke és kötéssei is cserefábol sendellyel fedett és Galambug alatt. És mind a' *kapu zabé*llyi szemöldöke és kötéssei mind pedig a' kis kapunak mellyékei, szemöldöke és talpai (cserefábol lévén) belső részekkel edgyütt az Uttza felől igen szép formáju figurákkal virágokkal ki vagyon mettzve és azon mettzés is veres, sárga, tetszin, fejér és fekete szinekkel megfestve. Vagyon egy Galambugos sendellyel fedett jo vastag cserefa lábakon állo kapu, ezen *kapu*nak *zábé*i, szemöldöke az Udvar felőll Napnyugotrol formás mettzésekkel vadnak megcifrázva (Bethl.).

Kaptán ‚csapda, tőr'. 1805: Egy *kaptán* és egy tángyér karika (Szőts. 1800—96.). 1824: Egy hitvány *kaptány* (99. cs. 84.).

Karafina. 1808: egy pár kerek *karafina*. Betsü Ár 12 Dr. (Deák). 1814: Egy *karafin* (Tgy. 1643/821.).

Karika. 1659: lanczokot, *karika*kot, sok vasat adot el (S. 1658—65.). 1692: Egy kasza nyelestől *karika*val den. 50 (B. M. 1674—700.). 1850: A kocsirud szárnyára ütöttem egy uj *karikát* 50 xr. (8468. l. 1565—800.). L. még *fentőző-vas-, fojtó-, gerendely-, kasza-, kerék-agy-, korong-, lőcs-, malomra való vas-, simely-, talyiga-, tányér-, tartó-, vas-, vaslőcs-* al.

Karikás-ágy. 1808: két festett *ágy* egy *karikás*. Betsü árrok 4 Hflor. (11786. l. 1610—919.).

Karikás-marokvas. 1805: két *karikás marok vas*ak. Betsü Ár 36 Dr. (Deák).

Kárlátás. 1774: A mely embernek kára történt határba, gabonába, vagy szénájába tartozott elsőbben a határbironak hirt tenni és *kárlátás*ra hini (494/774.).

Karó. 1610: kertemnek *karo*itjs vgj mint teobet 12 zalnal vagtak le (8468. l. 1565—800.). ua. az *karo*knak le vagasaert is azonkeppen maior potentian (uo.). 1646: harom szaz szal *karo*nak le vagasaertt (O. 1642—48.). L. még *fuszujka-* al.

Karófa. 1660: megtartiak az falut az bizonisagok, hogj ket szeker *karo fa*nal az rendelt napigh teobbet hozot (S. 1656—65.).

Karófelverő-szulák. 1840: 2-tő *karo felverő Szulák* vasas (1839. cs.).

Karos-ágy. XIX. sz. e.: Egy *karos ágy*at Gidófalvi Sámuel 3 mf. 33 pénz [t. i. megvett] (B. M. k. n. sz. n.).

Karos-egyes-szék. 1733: két felől valo *karjos edgyes Szék* Nro. 1 (Ap. B. XXIV.).

Karos-fogas. 1769: *Karjos fogas* egy, katona fogas nro 2, mindenik paraszt (B. M. 1761—70.). 1817: Egy fenyő fa *karos fogas* (B. M. 1811—20.).

Karós-fuszulyka. 1758: A Háznál levő kertben tanáltatik 400 Gyökér, répa, 200 *Karos fuszuljka*, Gyalog fuszuljka 100 (8468. vegy.). 1840: *Karos fuszujka* 2 véka 3 Rf. (64/839.).

Karos-pad. 1688: A házakban 4 *karjos pad* (Ap. A. IV.). 1713: Szekér szin, mellj alatt is találtattak egy hosszu *karos pad*, három szán, két fako szekér (Ap. B. XV.). 1716: két *karos pad* festett (Tgy. 1711—20.) 1835: egy egyes szék és egy öregnek valo *karjos pad* 1 fl. (1608/835).

Karosszék. XIX. sz. e.: két *Karos Szék* Becsü árr 50 xr. (Cseh). 1807: Nagy *karjos szék* (B. M. 1801—10.).

Kártya ‚fadézsa'. 1632: legeltol, deszkatol, *kargya*tol az vamot mind meg vetek [?] (Kvh.). 1714: Hat *kártya*, hárma kissebb rend (Ap. B. XXIV.). 1818: két *kártya*, egy jo fertályos kanna (Cseh). L. még *fa-, ivó-, malotás-, meregető-, moslékos-, öntöző-, söveny-, szekér-, vízhordó-* al.

Kártya-pad. 1834: *kártya pad* 15 xr. (Különf.).

Kas. 1635: egj *kas* szenet astak vala el emlékezetre, de mely helien astak zinten nem emlekezhetem es aranioz-

hatom (Kvh.). L. még *búzás-, egyszakaszú-, fiókos-, gabonatartó-, kerek-, kétszakaszú-, méh-, polyvás-, polyvahordó-, sövény-, szakaszos-, szekér-, szemétmerő-, tapaszos búzás-, törökbúza-, törökbúza cséplő-, vesszö-* al.

Kas-kemence. 1758: egy *kas kementze* a kisházon belől (8468. l. 1565—800.).

Kas-kert. 1729: vagyon edgy rideg Diszno pajta szalmás, edgy *kas kert* előtte kereken kertelve (11360. l.).

Kas-méh. 1615: Kis Peter az tyzt kepebe Ada tyzthasagoth az Baratossy Both Mihalyra 2 *kas meh*et lopta volt el Kis Miháljnak (O. 1613—27.). 1656: Az mehekbol is az kik reszekre juttanak azokis kezemnel maradtanak es anak az valora volt flo. 14, mert volt kosarval, es en azokot a hat *kas meh*eket elattam akor mind ez ment ki udgh tiz forinra (9786. l.). 1668: Vice Tiszt Uramék mindenik faluban kvleon kvleon computalvan az eokreoket, vneo Teheneket, Juhokot, *Kas Meh*eket, lovakot azt is connumeralliak eo kegyelmek (S. 1668—78.).

Kasos-szekér. 1758: egy nagy Lovas *kasos szekér* e' mellett kis idestova járo Szekér is volt (Ap. B. XV).

Kása l. *árpa-, gyöngy-, köles-, zsemle-.*

Kása-rosta. 1840: Egy *kása rosta,* eladatott 15 xr. (64/839.).

Kásatörő-ház. 1756: egy *kása törő ház* a malom oldalában alol felől a viz felől valo fala ruinaban, kereke, tengeje transibilisek, rajta levő vas ugymint csap Nro. 2, nagy karika a tengely végin 2 *Kása törő* vállu, négy törő a vége vas karikások (Ap. B. XXIV.).

Kásatörő-kölyű. 1736: Kása törő vanyolo kamara fenyő deszkából állo ajto vas szegekkel megszegezve, fasorkokon állo *kása törő külü,* négy vaskarika rajta (Ap. O. l.).

Kásatörő-vályú l. *kásatörő ház.*

Kásatörő-ványoló-kamara l. *kásatörő kölyű.*

Kasornya. 1788: *Kasornya* Nro. 2 (Tgy. 1702—99.). 1810: két porong, két vetöllő, öt *kasornya* (836/1810.). L. még *csigolyavesszö-* al.

Kasza. 1594: Farago Lazlo egy forintal ados es *kaza*t adot tiz ozpora volt az arra az *kaza*nak. 1616: Zablyaiat, Suwegeth, *kaza*yat Jobbagyomnak elvytte (O. 1613—27.). 1654: Szeoczi Istvan doceallia, hogy eot *kaszat* adot volt (K. 1653—57.). 1692: Egy *kasza* nyelestől Karikával (B. M. 1674—700.). 1808: két *kasza* felkészitve Betsü Ár 2 Rflor. (Deák). L. még *szecskavágó-* al.

Kaszagereblye. 1809: *kasza gereblye,* vevő neve Kováts Antal 8 xr. (154/62.).

Kaszakalapács. 1691: két *kasza kalapács* den. 31 (Tgy. 1682—92.). 1764: egj *kasza* karikástol *kolopát*sostol (B. M. 1761—70.).

Kaszakarika. 1805: 2 *kasza karika* (Szöts. 1800—96.). 1819: Egy *kasza karikáj*ával, nyelével és Ülejével jutot Joseffnek. Más *kasza karikáj*ával, nyelével és két élü kolopátsával Istvánnak (B. M. 1811—20.).

Kaszanyél. 1664: 1 *kasza niel* (Ap. A. IV.). 1819: Egy *kasza* karikájával,

*nyelé*vel és Ülejével jutot Joseffnek (B. M. 1811—20.).

Kaszanyél-fúró. 1664: 1 *kasza niel furu* (Ap. A. IV.).

Kaszaüllő. 1730: egy *kasza Ülő*, egj kasza kalapács (Ap. B. XXIV.). 1805: 1 *kasza ülő* (Szőts. 1800—96.).

Kaszavas. 1705: A büdöskövet égető németh vitt el négj *kaszavas*akat (Kvh.).

Kaszaverő-kalapács. 1789: *Kaszaverő kalapáts* és ahoz valo Ülő (11019.l.). 1805: *Kasza verő kalapáts* ülőjével Betsü ár 24 Dr. (Deák).

Kaszál. 1561: az mely *kazal*attlan volth benne azt el *kazal*tatta es az Mely *kazal*th zenath ott talaltatok (Sz. 1371—7000). 1583: Annak vtanna egy esztendeoben az fywet meg *kaszal*ak az Erdeytjs birtak (Kvh.). 1591: az ket chernaton keozt valo tanorokoth eloztak, hogy kwleon kwleon *kazal*liak (Damok. 1507—99.).

Kaszás. 1662: az *kaszas*sit ki tiltotta az peres szena fvbeol. (S. 1658—65.).

Kászró ‚lábos'. 1808: Egy *kasztrol* Betsü ár 1 R. flor. 20 Dr. (Deák).

Kászú. 1714: Egy fél *kászu* szurok (Ap. B. XXIV.).

Katlan ‚napon megszárított, a nyers téglát kiégetés céljából u. n. katlanba rakják'. 1681: az *katlan*ban valo tüztől gyult megh az sütő (K. 1678—88.). 1777: Egy *katlan* meszet alkuttam flor. hung. 16 (10966. 1. 1776—810.) 1840: a *katlan*hoz rakott ércz szappan főző üst. (64/839.). L. még *égettbor főző*- al.

Katlan-tégla. 1713: két *katlan tég-lá*nál többet adminisztrálni nem tudok 1835/830.).

Katona-fogas. 1830: egj párkánjos es egj *katona fogas* (Ap. B. XV.).

Káva. 1736: *kava*bol allo fel veka (Ap. O. I.). L. még *kupás lőcs-, vas-, vaslőcs-* al.

Kávépergelő-nyárs. 1751: Egy *kávé pergelő Nyárs* (Ap. J. l.).

Kazal. 1801: 3 öl *kaszaj* fa (35. cs. 10/801.). 1806: egy Bikfa *kaszaly* (B. M. 1801—10.). 1840: Egy kis *kaszaj* szalma. Más nagyobb *kaszaj* szalma (64/839.). 1794: Az Udvaron találtatik egy nyolcz öles Bikfa *Kaszaj* (Ap. B. XXIV.).

Kecske ‚állvány'. 1817: *ketske* tölgyfához jol megvasazva [hidépítéshez] (67. cs. 71.). 1824: Nyoltz asztal alá valo *ketske* (99. cs. 84.). L. még *fa-, tekerő*- al.

Kecske. 1615: Myko Peter eocenknek . . . Eoregh *keczke*t nro. egiett (Mikó). 1678: Anno 1678. die 8-dik Octobris Adtam számban Salamon Mathenak 53 kos alá valo Juhot s *keczké*t egyet (Ap. A. VII.). L. még *diszke-, meddő-, ollózó*- al.

Kecskeláb. 1797: Ha fa egyes szék *ketske lábra* készitve (673/792.).

Kecskeolló. 1725: Negy Eoreg *kecske ollo* (Tgy. 1701—10.).

Kecskepásztor. 1783: *Ketske pásztor*oktol hogy tilalmasban jártak 1 Hf. (sz. n. vegy.). 1802: Tudom a Barbuj István Salamon Mihájtol lött ketske vásárát, hogj akkoris *ketske pásztor* voltam (486/802.).

Kecskés-tekerő. 1805: Praetendál Tsöllő kereket és 2 *Ketskés tekerő* Le-

velekkel, elé is adá Lajos Sándor az tsöllőt, a ketskék jutának az Árvának, a Csöllőkerék pedig az Özvegynek (866/805.).

Kefe. 1824: Egy ujj lovakaro *kefével* együtt (99. cs. 84.). L. még *borvirágszedő-, csizma-, köntöskefélő-, köntöstisztító-, ló-, meszelő-* al.

Kemence. 1614: Eyel az Pap Istvanne hazaba az *kemenche* megeol vontak ky (O. 1613—27.). 1644: egi reszeleott enimett talaltam meg az *kemenczie* meghett (O. 1642—48.). 1836: Vállaltam fel, hogy készitek Három kerek *kementzét*, mellyek közül kettőt tiszta fejér, egy setét zöld mázzal, — és három szegeletes *kementzét*, — mellyek közül edgyet tiszta fejér, a mást hasonlolag setét Zöld mázzal, még pedig ollyformán, hogy mindenik *kementzé*nek a Csempéji két-két sugos Magasságuak legyenek, kissebbiknek és a kerek *kementzé*knek egy a szegeletes *kementzé*knek két-két vas ajtojok legyenek (Gidóf. 1818—852.). L. még *bokályos-, csempe-, cserepes-, fütő-, kabala-, kalibás-, kályha-, kas-, mázas-, paraszt-, paraszlesempe-, sövény-, sütő-, tégla-, tüzelő-, üvegcsináló-, vas-* al.

Kemenceborító-kő. 1738: *Kemencze Borito Ko*ert attam de. 60 (Kvh.).

Kemence-csipke. 1753: Füttőkre és *kementzé*re vettünk párkányokat, srofokot, könyököt, *Csipké*ket és Gombokot nro. 252 (8468. vegy.).

Kemence-gomb l. *kemence-csipke.*

Kemence-könyök l. *kemence-csipke.*

Kemence-kürtő. 1682: hazamra jöven engemet kiüzve *kemenczem*nek *kürte*it levagta (O. 1680—88.). 1703/5: Szalmás épületen, ha ki az ház hijján bocsáttya *kementze kürte*jet az Tiszt cum poena fl. 3 bontassa el, ha ugj sem szabadossan le üttethesse (Kvh.).

Kemence-párkány l. *kemence-csipke.*

Kémény. 1666: Ezen hazban egy regi romlott mazas kemencze hoszszu vas rudon allo, Az *kemenny*e tsonka leromlott (Ap. A. IV.).

Kémény-alj. 1688: Ezen pitvarbol nyilik be a' konyhára avagy *kémény allyá*ra egy felszer fenyő deszka ajto minden vas nélkül, tölgy fa ajto mellyékivel, szemöldökivel edgyütt (Ap. A. V.).

Kéményseprő. 1766: *Kémény Seprő*nek 4 kemenczéjért R. 6 xr. 9 (B. M. 1761—70.).

Kemenes. 1627: egj *kemenes* abban egj bellett pad (Ap. A. II). ua. egy küs *kemenes* kamara (uo.).

Kender. 1615: *Kender*wnk viragos tizenket kalongia (Mikó). 1621: Aztattunk volt egy kalongya *kender*eket el egy regy to helyben (O. 1613—27.). L. még *virágos-* al.

Kenderáztatás. 1647: Szeles Janos doceal(jon) Mike Mihalj ellen, hogj eo mindenkor szabadon *aztatot kender*t az peres heljben (K. 1647—52.).

Kenderfonál. 1808: kilencz darab *kender fonal* (Deák).

Kendergyeplő. 1807: egy *kender gyeplő* (B. M. 1801—10.).

Kenderhám. 1758: két *kender hám* ostrangjával egjütt (8468. l. 1565—800.).

Kenderhéhel. 1681: egy *kender hehel* és Gereben (10908. l.). 1696: Egy *Kender héhell* (Damok.).

Kendermag. 1707: *kender mag*nak vékája 90 pénz (Kvh.). 1808: 2 Véka

s fél *kender mag* Vékája pro 120 Dr. (Deák.).

Kenderszépítő-tiló. 1794: *Kender szépitő tilo*t Nro. 1. (Tgy. 1702—99.).

Kendertiló. 1767: *Kender* Törők, *Tilok* (460/1768). 1814: 2 Járom. Egy *kender tilo* (1642/821.).

Kendertörő. 1767: *Kender Törők*, Tilók 460/768.). 1805: Egy *kender törő* s két tilolo Betsü Ár 1 Hflor. 48 Dr. (Deák). 1817: Egy Uj *kendertörő* két szakaszos 36 xr. (B. M. 1811—20.). 1831: Három *kender törő*, megvette 18 xr. Nagy Lajosné. (150. cs. 77.).

Kendőszeg. 1613: az zobaban ket pad, egj poharzek, egj *kendeozeg*h, az kamaranakis ajtaia vagion. (Tgy. 1606—25.). 1664: egi öregh *kendő szeg*h. (Ap. A. IV.). 1716: A kemencze végben egy kis *kendő szeg*, azon két kis czérna motollácska. (Tgy. 1711—20.). 1836: egy fogas, vagy *kendőszeg* (2991/836.). 1843: vagyon egy festet *kendőszeg* 1 Rf. (B. M. 1821—48.). XIX. e.: Egy *Kendőszeg* rea valo edényel 1 Rf. 30 xr. (Cseh). L. még *festett-* al.

Kengyel. 1681: egi *kengjel*. (Deák). L. még *fürész-, paraszt-, török-, vas-* al.

Kengyelszíj. 1692: Egj pár *kengjel szi*, két heveder, egj farmatring, 4 szi, egj lekötő szi. (Barab.).

Kengyelvas. 1753: egj puszta nyereg két *kengyel vas*sal vallet den. 60 (25/755.). 1808: két pár hitván *kengyel vas* Betsü Ár 60 Dr. Egy pár *kengyel vas* Szijával s farmatringgal Betsü ár 1 Rflor (Deák).

Kéngyertya. 1825: Két vagy három Taplo és három tsomó *Kén Gyertya* (8468. l. Séra).

Kénkőbánya. 1631: Testis Mike Thamas de eadem (t. i. Alsótorja) *kenkeo bania*ba valo (Kvh.).

Kénkő-bányász. 1631: Testis. Vizi Peter annorum 50. de dicta Sede et possessione (t. i. Alsótorja) *kenkeo banias* juratus, fassus ... (Kvh.).

Kenyér. 1606: az korczomarlasaert adunk flo. 2 egi eoregh *kenier*et es az bornak sepreiet (Mikl. 1605—6.). L. még *egy-, fehér, köz-* al.

Kenyérevő-szolga. 1616: egy Zeoch Janos neveo *kenyer eweo zolga*mba Bele verthe kessyth ... mely Bele neveszen kinytotta az en zolgam megh holt (O. 1613—27.). 1642: eo örzette, mintt fizetett *kenier eveo szolga*m (O. 1642—48.).

Kenyérleszakasztó-teknő. 1788: *Kenyér leszakaszto tekenyő*, Nr. 1 (Tgy. 1702—99.).

Kenyérpirító. 1831: egy *kenyér pirito* drót rostély megvette 6 xr Péter strásamester (150. cs. 77.).

Kenyérsütő-teknő. 1708: két *kenyér suto tekenyő* (3. cs. 7.).

Kenyértartó-láda. 1804: Egy *kenyér tarto láda* kit vetem volt Lajos Ferentzné aszszonyomtol (806/805.).

Kenyérvető-lapát. 1758: Egy *kenyér* bé *vettő lapátt* (8468. l. vegy.).

Kenyeres. 1809: A *kenyeres*ek, mézesek az Sertéz hus vágo Pad helyeikre az Vertán Botya háta megé [t. i. szorittassanak árulás céljából] (Kvh.).

Kenyeres-tarisznya. 1848: Több *kenyeres tarisnyát*, mellyek hazunol vitettek (Kvh.).

Képirósi mesterség. XVII. sz. vége: ennek [t. i. a szobának] menyezetye pár-

kánjos deszkázott és *képirosi mesterség* szerint iratos (Ap. A. VII.).

Kéreg. 1765: ... félviseltes Malom kövek körülette levő sendellyből abrontsba apro vas szegetskékkel foglalt *kérgé*vel (Deák). L. még *malom-* al.

Kerék. 1562: eg *kerek*emrol orozoth vala vasakat (Tgy. 1437—568.). 1644: ados voltt cum fl. 2 es harom *kerek* czinalassal (O. 1642—48.). 1805: Öt reserva *kerek*ek Betsü ár 2 Hflor. 70 Dr. (Deák). 1806: volt még ezen kivül három avadag vasastalpu *kerék* (B. M. 1801—10.). 1816: Négy vasas talpu kitsin szekérbeli *kerek*ek (uo. 1811—20.). 1850: Négy ujj *karék*ra négy avadag ráfot huztam 4 frt (8458. l. vegy.). L. még *bel-, csiga-, csörlő-, elő-, fatalpú-, fentős-, fogas-, fonó-, gombkötő-, gyapotfonó-, malom-, öreg-, pecsenyesütő-, szekér-, taliga-, targonca-, tőkevivő-, vasas-, vasastalpú-, víz-* al.

Kerékagy-karika. 1841 (123. cs.).

Kerékfal. 1729: három darób *kerékfal* (11360. l.). 1840: Husz *kerék*beli *fal*ak. Eladatott 2 Rf. 55. (64/839.).

Kerékfalazás. 1823: A kerék gyártok dolgozzanak eszerént: egy *kerek*et *falazz*anak 9 xr. (2043/823.).

Kerékfalazó-cirkalom. 1837: Egy *kerék falazo czirkalom* (Cseh).

Kerékfalazó-pad. 1824: Egy tsiptető és *kerékfalazó pad* 10 xr. (91. cs. 1825.).

Kerékfalazó-szék. 1729: edgy hitván *kerékfalazo szék* (11360. l.).

Kerékfej. 1695: *kerek fő*re valo vas karika 8 (Ap. A. V.). 1814: Egy pár marok Vas 4 *kerék fej*ire valo karika, 1 Ostor fürész 3 fr. 5 xr. (1642/821.). 1836: Öt *kerékfej*re valo karika 3 fr. 5 xr. (1036/836.). 1838: Egy *kerékfő*re valo karika, a vásárlo neve nemes Cseh Farkas, 18 xr. (140. cs. 24.).

Kerékfej-fúró. 1823: Egy *kerék fej* furni valo nagy *furu* (1198/824.).

Kerékfejmetsző - eszterga. 1837: Egy nagy uj *kerék fej mettző eszterga* felvasazva (Cseh).

Kerékfentő. 1809: *Kerék*béli *fentő*, vevő Huszár katona Barra Moses 1 fl. 34 xr. (154/62. cs.).

Kerékfúró-fúró. XIX. e.: két *kerek furó furu* (B. M. k. n. sz. n.).

Kerékgyártó. 1823: A *kerékgyártok* dolgozzanak eszerént: Egy Lo Szekérbeli előágast és Ló rudat 1 Rf (2043/823.).

Kerékgyártói cirkalom. 1809: *Kerékgyártoi czirkalom*, a vevő neve Kritza János 2 xr. (154/62.).

Kerek-kas. 1664: egi küs *kerek kas kerek kas* (10908. l.).

Kerékkötő-lánc. 1837: Egy *kerék kötő Lántz*ot nem tudják kinek adták (1676/837.).

Kerékkötő-pad. 1726: (Ap. O. I.).

Kerékostor. 1844: Egy Gabona hordo szekér fatalpu kerekekkel külömben *kerék ostor*án mindenen egy vaskarika, s egyéb szükséges vasai viseltek. Eladott árrok 24 Rf. 25 xr. (175. cs. 12.).

Kerékpánt. 1850: két *kerék pánt* 50 kr. (8468. l. 1565—800.).

Kerékráf. 1848: 8 darab használható *kerék ráj*f 18 fr. (N. S.).

Kerékszeg. 1708: *Kerek Szeg* 2 (3. cs. 7.). 1753: egj vas *kerek Szek* vallet den 3. (25/753.). 1799: Egy fél

vágás vasas tengejü szekér, vas Lőtsökkel, négy Tángyér karikákkal és négy vas *kerék szeg*ekkel, egy Pár Lajtorja Ökör Rud és Járommal (420—799.).

Kerékszeg-fúró. 1683: egy *kerek szeg furo* (11786. l. 1577—847.). 1844: Egy kurta *kerékszeg furu*, egy hoszszu száru s egy más (175. cs. 12.).

Kerekszély-fúró. 1778 L. 3. *kerek szély furu* 1. (B. M. 1771—80.).

Keréktalp. 1686: házambol vesztenek el... két sing vas *kerék talp*ra valo (K. 1678—88.). 1708: fel darab vas *kerek talp*ra valo (K. 1678—88.). 1708: fel darab vas *kerek talp*ara valo (3. cs. 7.).

Keréktorok. 1840: Egy *kerék torkát* furo nagy furu 3 Rf. 10 xr. megvette András Josef (64/839.).

Kerekes. 1840: Ehedi Mihály *kerekes* (64/839.).

Kerekes-guzsaly. 1698/1710: edgj *kerekes gusaly* (Káln.).

Kerékfejű-szeg. 1728: Kapuba valo nagy *kerekfejü szeg*et (sz. n.).

Kereskedés. 1623: Az mj az vasarlas dogat illeti mind a kulseo orzagbelik es mjnd ezen harom zekbeliek, ha mit *kereskedes*nek es vasarlasnak okaert behoztak zabadosan arulhattak, kj az zeknek nem keves haznara volt (Tgy. 1608—25.). 1788: *kereskedést* avagy Mészárságot magokra válalnak (1397—788.).

Kereskedő. 1588: emberekett keozönseges keppen feokeppen kalmarokott avagj *kereskedeo*ket (Kvh.). 1758: Zabolán commoralo Tamás János *kereskedő* (O. 1758—63.).

Kereszt l. *ablak-, tokos-ablak-*.

Keresztcsont. 1680: Hat *kereszt Csont* peczenyestől (Ap. A. VII.).

Keresztgerenda. 1765: Élés kamra, mellynek Padlása négy csere *kereszt gerendára* csere deszkákkal boritott (Bethl.).

Keresztláb. 1764: Egy asztalt *kereszt lábra* 90 xr. [t. i. munkadij] (147/764.).

Keresztvágó. 1840: Kováts müszerek... két *kereszt vágo* (64/839.).

Kert ‚hortus'. 1603: Marhat Jakab es Istvan hatalmasul el foglaltak *kert*heketh (11786. l. 1568—874.). 1616: az En hazam mellett kertheltetet Egy Darab *kert*het Oth az mely hazba en most lakom. Az mely helyen peniglen ez *kert*het kertheltette Ennekemis egy rez zerenth Byrodalmom volt mynd eddigh az Ideigh az meddigh be kertheltette (O. 1613—27.).

Kert ‚sepimentum'. 1598: az *kert*et le akariak vagni . . . vagjak le az *kert*het fegyveres kezzel (8468. 1565—800.). 1621: nem engettek megh, hogy oth *kert*h legien (O. 1613—27.). 1686: padlását, házam körül valo *kert*eimet elégette (O. 1680—88.). 1779: Kádár Sorbánnak Tekintetes idősb Tompa János ur Sellérinek kárai: Lako Háza *kert*ből valo, valora 96 den. (279/779. s.). L. még *akoly-, csür-, deszka-, deszkás-, fedeles-, fedeles sövény-, földláb-, füves-. galy-, gyalog-, gyümölcsös-, káposztás-, kas-, köz-, lakatos-, léc-, lészás-, meggyes-, méhes-, ménes-, mérés-, sátoros-, sövény-, szilvás- támaszos-, tanorok-, vesszö-, veteményes-, vetés-, virágos-* al.

Kerttámasz. 1730: találtatik két

hellyen az kertek alat Cserefa *kert Thamasz* Numero 20. (Ap. B. XXIV.).

Kertel. XVI. sz. v.: Tudom hogi el *kertelt* Bede pater benne. Aztis tudom hogi egi törsök vala az hatara Bede pater el*kertelte* Azt az törsököt (Tgy. 1569—1608). L. még *kert-* al.

Kertelés. 1616: az zabad vthon ra menth az megh nevezet Molnaromra, az zantas, *kerthelés* es kopoztha vlthetes feleol (O. 1613—27.).

Kertész. 1666: Ez mellett vagyon egy küs *kertes*znek valo sövenyböl fontt haz (Ap. A. IV.).

Kertész-olló. 1840: egy *kertész olló* betsültetett 26 xr. (64/839.).

Kerti-borsó. 1615: *Kerti Borson*k egi zekerrel (Mikó).

Kerülő-szíj. 1750 körül: Egy le kötő szij *kerülő szij*jával együtt 42 denár (Kvh.).

Kés. 1616: egy Zeoch Janos neveo kenyer eweo zolgamba Bele verthe *kes*syth . . . mely *kes* Beleneveszen kinytotta az en zolgam megh holt (O. 1613—27.). 1617: En sem *kes*t nem lattam (uo.). 1618: Donat Borbara megh Byzonichya azt hogy Donat Katha vonta kj az *kest* az zolgalo oldalabol (uo.). L. még *beretva-, eszterga-, gyapjúmosó-, kádározó-, körömvágó-, méhtisztító-, metsző-, stekli-, szakács-, vagdaló-, vágó-* al.

Késcsináló. 1720: Siket István *kés csinálo* s üst gjárto (Káln.). 1734 (Kvh.).

Késtartó. 1708: Egj *kés tarto* (3. cs. 7.).

Kése-fa. 1695: *Kesefa* 1 (Ap. A. V.). 1788: egy el törött *kese fa* (3. cs. 7.). 1756: vasas *kese' fa* (Tgy. 1704—99.). 1758: egj lánczos *kese fa* (8468. l. 1575—800.). 1807: egy pár *kése fás* hám láncos kesevel együtt négy fékekkel (B. M. 1800—10.). 1861: Egy négyes *késefa* 60 kr. (Cseh). L. még *merő-, vasas-* al.

Keskenyélű-fejsze. 1798: *Fejszék* kettő: egyik Lapos Élü, egj kisded *keskeny Élü* (11019. l.).

Kétélű-kalapács. 1819: Más kasza karikájával, nyelével és *két élü kolopátsá*val Istvánnak [t. i. jutott]. (B. M. 1811—20.).

Kétfülű-fazék. 1818: Egy *két fülü fazék* (Cseh).

Kétkéz-bárdolóbárd. 1781: egy *kétt kéz*re valo *bárdolo bárd*, 24 sustákkal vettem volt (1162/787.).

Kétkéz-rúd. 1804: Egy *kétt kéz rud*, egy egyes rud, fenyö (866/805.).

Kétkéz-szóró-lapát. 1758: egj *é t kéz szoro lapát* (8468. l. 1565—800.).

Kétszakaszú-kas. 1800: Két sövényből kötöt *kas*ok, egyik *két szakaszu*, a másik egy (1711/800.).

Ketrec. 1802: A Csür elött lévő két *ketretz* felett volt egy szekér széna (1013/802.).

Kettős-fésű. 1837: 50 darab *kettős fésü*k (777/837).

Kettős-láda. 1798: Asztal *kettős ládá*jával, vagy fiokkal (11019. l.).

Kettős-tiló. 1801: egy *kettős tilo* 12 xr. (35. cs. 10.).

Kettős-törő. 1801: Egy *kettős Törő* 6 xr. (361/801.).

Kéve. 1662: egj *kevet* sem vit. (S. 1658—65.). L még *zab-* al.

Keverő-kád. 1826: Pálinka főzőbe *Keverő kád*ak (10774. l.).

Kézvonó. 1664: egi küsdégh *kéz-*

vono (Ap. A. IV.). 1692: Nagy Furu egy czaphanyo, nadutő, egy *kezvono* den. 2. (B. M. 1674—700.). 1708: két jo *kézvono* nyél nélkül (3. cs. 7.) 1778: *kézvono* nro. 2 egyik kiseb, a másik nagyobb (B. M. 1771—80.). 1805: Egy *kéz vono*lo Betsü Ár 50 Dr. (Deák). 1834: Egy *kézvono* vas veszszővel, marék vassal edgyütt (B. M. 1821—48.). L. még *kádár-* al.

Kézvonó-asztal. 1836: Egy *kézvono asztal* 7 frt. (1036/836).

Kézvonó-pad. 1736: egy *kez vono pad* (Ap. O. I.). 1814: Egy *kéz vonolo pad* (1548/821.). 1836: Egy *kézvonolo Pad* 9 fr. (1036/836.). 1837: Egy fáin uj *kézvono pad* (Cseh).

Kézvonó-szék. 1688: Egy *kézvono szék* (Ap. A. V.).

Kézi mesterség. 1790: a Helységnek sovány terméketlenségére nézve *kézi Mesterségg*el, kádársággal, Szekerek s egyéb Eszkezek tsinálásával keresik kenyereket (794/790.).

Kikel. 1573: mykor a len es az bwza *ky keol*t (Ap. A. I.).

Kilincs l. *fa-, vas-.*

Királyi sing. 1627: Az mikor az *kiralj sing*ett rea hoztak vala. Egy feier lovon Hordozzak vala az *kiraly sing*ett. ua. Az *kiraly sing*ivel valo meresre nem emlekezik (Ap. A. II.).

Kis-céhmester. 1770 körül: Nagy Daniel *kis Czemester* [csizmadia] (Kvh.).

Kiskapu. 1670: Egy bejaro *kjüs kaput* az melljet fel bulczusztam (K. 1669—74.). 1666: Innen ki jove az *kiskapu* elott vagyon Egy tyuk Oll (Ap. A. IV.). 1722: A kapun bé menvén vagyon deszkából valo nagy kapu és más *kis kapu* vas nélkül valo paraszt kapu lábakon állo (Ap. B. XXIV.). 1762: a *Kis Kapu*nak kötöt Kapu lábja (8468. l. Mih.). L. még *leveles-* al.

Kis-látómester. 1770 körül: Szőts Mátyás *Kis Láto Mester* [csizmadia] (Kvh.).

Kis-szék. 1736: Tüz eleibe valo *kis szék* három (Ap. O. I.).

Kivonó-gomb. 1764: Egy ablak rámákra szegeletes Sorkokért, által foglalo veszszőkért, *kivono gomb*ocskákkal és bezáro forditokkal 1 Rfl. 8 xr. (147/764.).

Koca. 1763: (B. M. 1761—70.).

Kociáca ‚ól'. 1794: Egy *Kotiatza* vagy Tyuk oll (Gid. XVII—XIX.).

Kocsány l. *törökbúza-.*

Kocsi. 1592: Attam Egj *kuczira* Brassoban fl. 12 den. 50 (Mikó). 1616: Erigy Marthon Janos segely az kochisnak az *kochy*t az Chyrbe vonny (O. 1613—27.). L. még *fedeles-* al.

Kocsirúd. 1702: két hoszszu marok vas *kotsi rud*jára valo (3. cs. 7.). 1850: A *kocsirud* szárnyára ütöttem egy uj karikát 50 kr. (8468. l. 1565—800.).

Kocsitartó-szíj. 1711: *kocsi tarto szijj* 48 xr. (Damok. 1700—59.).

Kocsis l. *kocsi.*

Kocsis-ostor. 1708: Szijj gjeplovel *kotsis ostor*ral (3. cs. 7.).

Kohótisztító-fogó. 1840: Egy *kuho tisztitto fogo.* Becsü árrok 18 xr. (64/839.).

Kohonyás. 1840: Kováts müszerek... egy *kohonyás* (64/839.).

Kolbász-sütő. 1818: Egy *kolbász sütő* (Cseh).

Kolbásztöltő. 1838: egy bádik *kolbász töltő* 30 xr. (150. cs. 75).

Kolbászvagdaló-pad. 1831: *kolbász vagdalo pad* megvette 4 xr. gyalog katona Bedő Dániel (150. cs. 77.).

Kolomp l. *láncos-*.

Komló. 1541: az warosra szallyon... mynd gyümölchy fayaval egettembe es *komlo*yaval eo kerthywel egetembe (Kvh.). 1635: Nehai Gal Peternek adtak az Saskak *komlo*tt az eöreokseg Hasznara (Tgy. 1626—50.).

Komló-szűrő. 1688: (Ap. A. V.).

Komondor. 1639: te is olian taczjko *komondor* legj mint amaz nagj hasu bestie kurva fia (Tgy. 1626—50.).

Kompona. 1830: Egy *compona* mértékkel 1 Rf. (Cseh). 1838: Egy *kompona*, a vásárló neve Farkas Gábor 9 xr. (140. cs. 24.). L. még *arany-mérő-, bécsi-, fa-, gyapotmérő-, mázsáló, réz-, szénamérő-* al.

Kondér-fedő. 1703: *Konder*ok *fedő*je Nro. 3 (Ap. A. VII.).

Konyha. 1688: Ezen pitvarbol nyilik be a' *konyhá*ra avagy kémény allyára egy felszer fenyő deszka ajto minden vas nélkül (Harm.). 1714: Az also Ház mellette levo Bottal s az *konyha* (8468. l. 1565—800.). 1758: Fenyő Deszkákkal bé fedett jo *konyhá*tska (Tgy. 1702—99.). 1720: Az *konyhá*ra nyilik edgj közönséges Fenyő Ajto, két vas Sorok rajta, edgyike el töröt, Fa kilintses horgoloja, vagjon az *konyhán* edgj hitvan asztal, *konyha* oldalában edgj nagj almarium, jo vas Sarkos táblájával edgjüt. Az *konyhá*rol mennek az *konyha* házban, vas Sarkokon forgo fa kilintsü hitván ajton, melly házban most főznek és vagjon ot ezen házban edgj *konyha* asztal, két vas rostélly vas láb, üst. Két vas matska, vagj inkáb két pár petsenye Sütő. Egj öreg serpenyő, edgj petsenye alá valo. Edgj öreg réz mosár törőstől, öt vas födő. Nagj vágo kés kettő, egjik bárd, Bors tarto Peléh, Fa alá valo vas matska. Bádok kalán tarto edgj. Ismét edgj nagj . . . [kiszakadva!] Edgj vas lapotzka, Egj vas lév szürő, egy küs réz mosár, egy borsolo kis Ládátska kultsal edgyüt, egy torma reszelő, edgy nagy tepsia, edgy pohárszék cum requisitis, edgy fa so tarto, edgy kis tekenyő, két üveg ablakok fában rakva, edgy mázas kementze elől füjtő kementze (Káln.). 1758: Fenyő Deszkákkal bé fedett jo *konyhá*tska (Tgy. 1702—991.). 1823: *Konyha* vagyon jo bérlett ajtaja vas sorkokkal jo zárral, két ablakja, egy tábla hibázik, jo modgyával épült *konyha* kementzével, mellette lévő komlos czipo sütő kementzétskével, más oldalába két vindokkal, találtattak benne két fenyő deszkából készült konyha asztal fiokokkal, egy poltz és egy ujj fogas (99/44. cs.). L. még *nyári-* al.

Konvenciós szolga. 1758: báro Apor János urfi ő Nagysága *conventios szolgá*ja (Ap. B. XXIV.).

Koppantó. 1758: Egy Pár Réz Gyertyatarto hozá valo *koppanto*kkal Együt (Ap. J. I). 1771: két Réz Gyertyatarto *koppanto*kkal Együtt (444/771.). 1805: Egy Gyertya tarto *koppanto*val Betsü Ár 60 Dr. (Deák). 1825: egy Réz gyertyatarto *kopanto*val együt 3 Rénes (B. M. 1821—48.). L. még *vas-* al.

Korbács. 1698: Egj *korbats* (Ap. A. VI.).

Korcsma. 1643: senki Cziurben, avagi *korczioma*n egiben giülven ne

tancziollianak (O. 1642—48.). L. még *bor-* al.

Korcsma-ház. 1608: A *korchoma haz*nal eyel senkjnek az korchmaros se borth se serth ne aggyon, ha ky Innya akar hazahoz hordassa sub poena fl. 1 (O. 1608—711.). 1683: az *korczma haz* kapujaban ugy öklelte (K. 1678—88.).

Korcsma-ser. 1616: az Alperesek hazanal *korchoma ser* volt (O. 1613—27.).

Korcsmárol. 1606: egy hordo bort *korczomarla*nak ki (Mikl. 1605—6.). 1672: Apor Farkas Vramnak Borokot *korczomarol*tatta ki (Ap. A. IV.).

Korcsmárolás. 1606: *korczomarlas*ert adunk flo. 2 egi eoregh kenieret es az bornak sepreiet (Mikl. 1605—6.).

Korcsmáros. 1634: Az bor es ser ejtelek feleol vegeztetik, hogi minden *korczmaros*ok az Brassaj ejtelhez szabjanak ejtelt (O. 1632—42.).

Korcsolya ‚erdőlésre használt, rúd nélküli szán'. 1839: Vagyon egy *kortsoja* és egy avadag Lámpás (155. cs. 82.). L. még *bor-, borvető-, vizhordó-* al.

Korcsolya-szán. 1758: *Kortsoja Szán* Nro. 3. (Ap. B. XXIV.).

Korda. 1840: két *korda* eladatott 1 Rf. 12 xr. (64/839.).

Kormány-deszka. 1844: Három *kormány Deszka,* Eladási árrok 15 xr. (175. cs. 12.).

Korong. 1736: *korong*on levő kett vaskarika derek vassal edgjutt (Ap. O. I.). 1820: Egy *korong* derék vassával, perpentzével (Pótsa. 1816—20.).

Korongkarika. 1735: *Korong karika*ert attunk 3 veka Eleges buzat den. 90 (Kvh.).

Korongvas. 1695: Malomra valo *korongvas* (Ap. A. V.).

Korpa. 1772: a Gátt el szakadása mián Brassobol ondoval és a szekerekről *korpá*val hizlaltam (507/778. s.).

Korpatartó. 1688: Egy *korpatartó* fenyő deszka szekrény (Ap. A. V.).

Korsó. 1681: harom *korso* egjk öreg (Deák). 1689: két éget bornak valo *korso*cska (Ap. A. 93.). 1818: *Korso* 7 egy nagy köszte (Cseh). 1819: Vagyon 8 *korso* 2 fr. (B. M. 1811—20.). L. még *borvízhordó-, bugyogós-, cserép-, égett-, boros-, fekete-, jártató-, mázas-, olajos-, pálinkajártató-, porcelán-, töltő-, zergős-, zöld-, zsombori-* al.

Kos. 1663: két eoregh *kos*omot. (S. 1658—65.). 1678: Anno 1678 die 8-dik Octobris. Adtam számban Salamon Mathenak 53 *kos* alá valo Juhot, s keczket egyet (Ap. A. VII.). L. még *diszke-* al.

Kos-bárány. 1659: *Kos Bárány* No. 5 (Barab.).

Kosár l. *csigolyavesszö-, cipósütő-, méh-, szalma-.*

Kosár ‚a marha vagy juh szabadban való elrekesztésére, deszkából vagy rudfából készített szétszedhelő kerítés'. 1583: Az Varasyak ys byrtak igj hogy az hodos teove alatt *kosa*rt, czynalanak. 1592: azt is monda hogi az *kosar*ba hogi be hajtak egy lyukat nytanak az *kosar*on es oda alla a Zaz Jakab fia peter benedek Janos es Zaz Leorinch rea hajta wgi utek meg ketteot az belet kivetek mind az kettonek s az *kosar*ba egi odvas fa wala ebbe tevek el [t. i. az ellopott és leölt két disznót] (Ap. A. VII.). 1777: Akik *kasár* tsinálni elő nem mennének vagy maga

emberit nem küldené Dr. 15 büntettessék (536/777.). L. még *juh-*, *marha-* al.

Kosár-méh. 1648: lakatos kertunkbeol ket *kosar mehemet* loptak el (K. 1647—52.). 1751: *méh* három *kosár*ral (Deák). 1695: Tiz *kosár mé* (Ap. A. V.).

Kosározás ‚a juhoknak trágyázás céljából a szántóra vagy kaszálóra való hajtása'. 1841: 13-a 8-bris Nyikulájnak adtam őszi *kosározás*ért egy véka törökbuzát (Imreh).

Kost ‚takarmány'. 1795: a termelt *kost*ot az Aszszony marhái Consummálták, Esztendőnként azok számára elegendő *kost*ot Miklosvárrol nem szolgáltatván (571/795.).

Koszorúhagyma. 1720: *koszoru* veres *hagjma* nro 39, *koszoru* fok*hagjma* nro 10 (Káln.).

Koszorúfa. 1613: Az zeker Istallo semire nem io, az agasiban valik io keves, s az zarwfajaba, de az kozorw faja, leczj es sendelje semire nem io (Tgy. 1606—25.). 1615: Donat Pal Teleky Mayos Thamassal convincalanak 12 zal farol ennek 9 zala Gerenda 4 Eol, az ketthey *koszoru-fa* 5 Eol, Egh Zal Talp 3 Eol. Ezeket 12 napon aggya megh (O. 1613—27.).

Kova. 1648: *kova*t, taplot probaltatot, hogj fel wgiekezet hazat giujtanji (O. 1642—48.).

Kovács. 1632: egy külfoldi *kovacz*tol el vevek az sarlot (Kvh.). 1662: Szeoke Gergeline relicta Anna szollittotta... Szeoke Gierrgjet az *kovacz*iot (S. 1658—65.).

Kovács-fúró. 1708: Egy *kovács*nak valo *furo* 1 (Ap. A. V.).

Kovács-ház. 1720: Bal kéz felöl pedig vagjon az *kovát*sok *ház*a (Káln.).

Kovács-mivelőház. 1780: az kapunk elott egj záros *Kovács mivelo Ház*unk 1779-dik Esztendőben ad diem 11-dik virradolag 7-bris éttzakának idején felverték (356/780. S.).

Kovácsműhely. 1778: Vas ülő *Kováts Mihelly*be valo Nro. 1, Nagy verő ugyan *Kovács Mühelly*be valo Nro 1 (B. M. 1771—80.). 1781: *Kovát*snak valo *Mihely* (Tgy. 1702—99.).

Kovácsműszer. 1668: holmi *Kovacz*nak valo *miszer*t egj ülőt, Fógot, likasztot, Fuvot es egi vagot (K. 1661—69.). 1840: Kováts műszerek: egy nagy srofvágo 2 Rf. 30 xr. Más kisseb srof vágo 2 Rf. Egy pánt fogo nagy harapo fogo 1 Rf. 30 xr. Más kisseb fogo 1 Rf. Egy horgas végü fogo 30 xr. Egy fél kéz fogo 25 xr. Egy kuho tisztitto fogo 18 xr. Három ujj félkéz kalapáts nyelestől per 30 xr. 1 Rf. 30 xr. Egy nyeletlen verő hitván 25 xr. Egy gombolyito kalapáts 20 xr. Egy vastagabb vas gombolyitto kalapáts 25 xr. Egy nagy kettős szeg fejező 20 xr. Egy más kisseb egyes szeg fejező 13 xr. Egy nagy vas csap 25 xr. Egy srof kults 15 xr. Egy cső furu 1 Rf. Egy köszörü hajto Tengelyével 24 xr. Egy kő farago nagy véső 28 xr. Egy vas vágo kalapáts 20 xr. Egy kisseb vas vágo 15 xr. Egy szeg fejet gombolyitto 5 xr. Egy pár vas egyenesittő vas verő 36 xr. Más pár lyukaszto kisseb 24 xr. Két nagy négyszegü lyukaszto 40 xr. Egy pár vágo 18 xr. Két bélyeg kalapáts 10 xr. Egy vas tisztitto verő nyél nélkül 18 xr. Három ullőbe állo vágo 18 xr. Két ma-

rok vas hajto. Hat darab ülőbe állo vas gombolyitto. *Kováts müszerek* együtt licitáltatván... mint többet igérő vette meg Költze Károlly Udvari kováts legény (64/839.).

Kovácsszén. 1751: Nyoltz köböl *Kováts szén*ért egy malomhoz megkivántatoért adtunk 99 den. (Kvh.).

Kovácsüllő. 1708: Egi öreg *kovács ülő* 1 (Ap. A. VII.).

Kovács-vasfogó. 1837: Egy *Kováts vas fogo* (Cseh).

Kovászkeverő-kanál. 1729: Edgy *kovasz keverő kalan* (11360. l.).

Kovásztartó-cseber. 1840: Egy *kovász tarto* fületlen *cseber,* eladatott 4 xr. (64/839.).

Kovásztartó-teknő. 1749: egy liszt vagy *kovásztartó tekenő* (Ap. B. I.).

Kő. l. *al-, büdös-, fel-, fenő-, határ-, kemenceboritó-, köszörű-, malom-, palacsintasütő-.*

Kőfal. 1755: a házak falait *kőfal* modgyára megvakoltattuk (Kvh.).

Kőfaragó-véső. 1840: Egy *kő farago* nagy *véső.* Becsü árrok 28 xr. (64/839.).

Kőház. 1594: Az *keő ház* penigh hazaval es erezivel egyetembe Barra Istvannak juta (Tgy.). 1618: Nemes Vies helyen Egj puzta *keoházzal* (O. 1613—27.). 1621: az melly *keoház* Killyenben vagyon Nemes Elek czynaltata (Damok. 1600—44.). 1814: Egy benvalo Jószág... azon Jozságon Egy két Continátios Veres Tserepes *kő Ház* (1642/821.).

Kő-kapuláb. 1801: Egy *kő*ből rakott kettős *kapu láb*ak azon levő kapukkal (35/10. cs.).

Kőláb. XVII. sz. vége: vagjon az házban téglából jo felrakott tüzhely, nyul fel ez alatt *kő láb*akon állo kémény (Ap. A. VII.).

Kőlábos. 1761: melj nyilik egy jo nagy palotára, melyben van veres kájhákbol valo paraszt kemencze *kőlábos*ra véve (Ap. A. VII.).

Kőpince. 1603: az öröksegre sok boronakoth hordottak seoth hazatys chjnaltak egy *keo pynch*ere (11786. l. 1568—874.). 1625: az hol az feliel meghnevezet *keo pincze* vagion vgian hazatis ara az feöldre czinalt vala (Ap. A. II.).

Kőrontó-pöröly. 1840: Egy *kő ronto* vas *pöröly,* eladatott 1 Rf. 21 xr. (64/839.).

Kősó. 1692: Vettem az Árváknak fél *kő sot* den. 15 (B. M. 1674—700.). XIX. sz. eleje: Egy *kő só* 36 xr. (B. M. k. n. sz. n.).

Kőtörő. 1840: Egy festéktörő, *kőtörő*ivel (64/839.).

Kővágó-csákány. 1758: két *kővágo* jó *Csákány*ával együtt (Tgy. 1702—99.).

Kötöző l. *fonál-.*

Köböl. 1554: egy *keobol* buzat (Sz. 1371—700.). 1597: 6 *kobol* busza arra f. 7. d. 50. Varga Peter kezes 6 *kobol* buzaert fl. 9 (Damok.). 1616: az zegochegh penigh volt f. 4 egy zúr, Egy *keobeol* zab vetes, ket *keobeol* Búza vetes (O. 1613—27). L. még *kút-* al.

Köldökvas. 1716: az ekén egy *koldök vas,* gerendely karika, két szánto Tésola (Tgy. 1711—20.).

Köles. 1615: *Koles*wnk tizenket kalongia leven, Babunk harom kalongia leven (Mikó). 1707: *Köles*nek vékája 30 p. (Kvh.).

Köles-kása. 1779: Egy véka *köles kása* dr. 60 (279/779.). 1837: (177/837.).

Költséges-kamara. 1780: a mellyeket épitett *költséges kamarát*, szekér szint, mind deszkából, azon deszkákot mind a maga pénzivel vásárlotta (381/750. s.). 1840: A *költséges kamarába* egy főzelék tarto Almárium, eladatott 4 Rf. 26 xr. (64/839.).

Kölyű l. *almatörő-, kásatörő-.*

Köménymag. 1837: (177/837.).

Kőműves. 1726: Áts, Asztalos, *kőmives* és egyéb mester embereink munkájának megfizetésit megkivánjuk (Ap. B. XI.). 1766: *Kö Mies*nek 5 napi munkája flo. R. 3 (B. M. 1761—70.). L. még *vakoló-* al.

Kőműves-pallér. 1796: Miller Ignatz *kömives Pallér* (6. cs. 14.). 1859: *Kőmives* és ács *pallér*nak 400 léczszeg (Gid. 1664—864.).

Köntöskefélő-kefe. 1810: Egy kitsin *köntös kefélő kefe* 12 denár (740/810.).

Köntös-seprű. 1794: Egy *köntös Seprö* (Tgy. 1781—800.).

Köntöstisztító-kefe. 1716: Egj *köntös tisztitani* valo *kefe* (Ap. J. I.). 1776: egy nagyobb és kissebb *köntös tisztito kefe* (uo.).

Könyök l. *kemence-.*

Körömfaragó. 1708: egy *köröm farago* (3. cs. 7.). 1714: Az Atyámnak magának maradot hála (!) után patkoláshoz szükséges szerszámja ugym. harapofogo, *körömfarago* etc. (B. M. 1711—33.). 1830: ocska *körömfarago* 8 xr. (Cseh).

Körömfaragó-balta. 1729: Ráspoly, harapofogo, Patkolo verö, *Körömfarago balta* hozza (11360. l.).

Körömvágó. 1708: egj *köröm vágo* (3. cs. 7.).

Körömvágó-kés. 1788: *Köröm vágó kés* Nro. 2 (Tgy. 1702—99.).

Körte. XVII. sz. e.: ha gal Vitaliusne elne nem razna minden Ember azt a *keörte*övelt (B. M. k. n. sz. n.). L. még *árpás-, vackor-* al.

Körtefa. XVII. sz. e.: Az Eöregh *keörtevelj fat* tudom, hogi az galok Birtak raztak (B. M. k. n. sz. n.). 1643: azt az *kòrtòvel fatt* nem tudom ki vagta le (O. 1642—48.).

Körüldesen l. *lészáskert.*

Köszörű. 1621: Imecz Matthyas Vram is kerthe az *koszorút* Donat Borbaratol. Zachvaj Ferentz Eztelneky kerthe az *kozorut* Donat Borbaratol (O. 1613—27.). 1686: a Kovasznay viz melle czinaltam egj *küszürü*nek valo házat (O. 1680—88.). 1837: Egy fáin *küszürü* válluval együtt (Cseh). 1840: Egy *köszörü* Lábastol egy fa hajtoval (64/839.). L. még *fejsze-* al.

Köszörű-hajtó. 1840: Egy *köszörü hajto* Tengelyével. Becsü árrok 24 xr. (64/839).

Köszörűkő. 1686: az nagj *köszörü* köveket le nem szálittatta (O. 1640—88). 1805: egy *küszürő kő* 12 1/2 xr. (1761/807.). 1831: egy *köszörükő* fájával, megvette 12 xr. Ördög János (150. cs. 77.).

Köszörűkő-bánya. 1654: az *keoszeorw keo baniat* eo kezdette fel (K. 1653—57.).

Köszörűszék. 1809: *Köszörüszék* kövestől, vevő neve Jakó Pál strása mester 2 Rf. 1 (154/62.).

Kötél. 1614: el veotte feyzeyet *keo-*

*tel*et lanchat (O. 1613—27.). 1646: Thamas pap Uram ma(ga)nal tartotta a *kotel*ett (O. 1642—48.). 1678: Egy Eöregh *kötel*emet js ellopatta (K. 1678—88.). 1805: Egy Ulyonn *kötél* (Szőts 1800—96:). 1764: két *kötel*et egy szál istrangot vettem 1 flo. 32 den (B. M. 1761—70.). L. még *cövekes-, csiga-, elő-, erdőlőkender-, hárs-, kút-, öreg-, ruhaszárító-, vonó-* al.

Kötélcsináló. 1639: *kótel czinalok* (Kvh.).

Kötélrúd. 1723: Mas Nagyob hordo szeker vagy két lo utan vagyon azon formában jo vasas készeletel, de az faluzasra nem jo, arra hordo Lajtorjaival és *ketél rud*gyával együtt. (Ap. O. I.).

Kötélverő. 1823: A *Kötél Verők* dolgozzanak eszerént: Egy Nagy Kötélnek ölit a Gazda kenderiből tsinálja 3 xr. Egy szál hám Istrangot 2 xr. A Szárazto Gyeplőnek ölit 1 xr. (3043/823.).

Kötőfa. 1836: a nevezet Hid hellyre állitására 11 Piloták 4 Támaszok 2 Jégtörők, 15 külömbféle *kötőfák* és ezeknek megtámasztására . . . 11 farago mester emberek és 60 napszámosok kivántatnak (527/836.).

Kötő-fejsze. 1688: egy *kötö fejsze* (Ap. A. V.). 1779: Kotér Josephnek juta egy *kötö fejsze* és egy farago bárd (Tgy. 1781—800.).

Kötőfék. 1596: Szent Ferencz vtan valo wasarban wasarlottam Brassoban... weotemm 4 *keoteofek*et d. 50 (Mikó). 1645: az mely *kötöfek* egi Ciganome voltt es attol gonoszul veszett voltt el (O. 1642—48.). 1648: két állásbeli *keöteöfek* (Tgy. 1626—50.). 1830: Egy lánczos szijju *kötőfék* 40 xr. (Cseh).

Kötőfék-szár l. *lánc-*.

Kötőlánc. 1753: egj *kötő láncz* két darabbol állo harmincz kilencz szemből vallo, ennek vallora facit flo. 2 (25/753.). 1805: Egy *kötő lántz* 45 szemből állo és 26 szemből (Szőts. 1800—96.). 1818: Két *kötő lántz* darabba (Cseh).

Kötőtű. 1816: Egy tsomo *kötő tő*, becsültetett 8 xr. (61. cs. 37.).

Kötött-fazék. 1806: két nagy *kötött fazék* (B. M. 1801—10.).

Kötött-kapuláb. 1666: Szabo Miklos uram kapuja elott van egy hid, azon felyel van egy egel (?) *kötött kapulab*, azon deszka ki nyilo kapu (Ap. A. IV.). 1762: Két Deszka kapu, a Kis Kapunak *kötött Kapu láb*ja (8468. l. Mih. II.).

Kötött-kas. 1750: egj *kötöt kas* aestimatioja den. 15 (Láz.).

Kötött-pad. 1613: az derek Vdvarhazban kemencze vagjon, s ajto mind az zoban s mind az kamaran egj *keoteot pad*... (Tgy. 1606—25.). 1627: egj eoregh *keoteót pad* (Ap. A. II.).

Kötöző. 1838: Egy *kötöző*, a vásárló neve gyalog katona Imets Mosesné 11 xr. (140/24. cs.). L. még *fonál-* al.

Kővágó-csákány. 1787: két reszelő, egy harapo fogo, egy vágo véső, négy *kővágo Csákány* (1162/787.).

Kövér sertés. 1766: két *kövér Sertés*, két rideg Sertés 10 Rf. (460/768.).

Köz-élőföld. 1583: Ezt tudom hogy *keoz eleo feold*wnk volt (Kvh.). ua. Tudom eszt, hogy *keoz eleo feold* volt az Kaszon rety mind egesz Kezdyeknek (uo.).

Közember. 1583: mynd nemes embereketh es mynd *keoz ember* barmat az mellyet az eo tylalmasokba talaltak (Kvh.).

Köz-kenyér. 1754: *Köz kenyér*nek valo liszt három véka (Ap. J. I.).

Köz-kert. 1648: az en fundusom mellett hoszszaban kertel òròk fallal tartotta, nem akarvan *keosz kert*ett tartani (O. 1642—48.). 1800: az Csepegés az *közkert*en által tsepeg a Vásárhelyi Péter uram joszágára (8468. l. Vás.).

Krinta ‚faválu, melyben a juhász a sajtanyagban lévő savót kinyomja'. 1809: *Kerenta,* a vevő neve providus Kritza György 7 xr. (164/62. cs.). 1840: egy sajtnyomo hitvány *krinta* (64/839.). L. még *sajtoló-* al.

Kufár. 1809: A *kufár*oknak 10 ora előtt Gyümöltsött, Majorságot, Tojást vásárolni nem szabad, mivel a Vásárhellyi Gazdaszszonyoktol külömben elragadozzák (Kvh.).

Kufár-árú. 1646: engedgiek megh hogi varosokon arullion vetemenyekbol valo *kufar arut* (Kvh.).

Kufárkodó-sátor. 1740: nemzetes Szőtsi Istvánné Hanko Ersébeth Asszszony és Kováts Miklosné Gan Ilona ő kegyelmek *kufárkodo Sátor*ok vicinumába levő árultato helyemet... elfoglalták (Tgy. XVII—XIX.).

Kulcs. 1622: az el múlt zombaton *kolcz*ial fogta el az kapuiat (O. 1613—27.). 1650: az mely szwszekben gyuiti az molnar az szwszeknek *kulcz*iat w nem az compositio szerent tartotta (K. 1647—52.). 1708: Egy oreg *kolts,* kettő küsseb (3. cs. 7.). 1818: Egy ládátskában egy ajtora valo *koltso*k (Cseh). L. még *fagerezdes-, gerezdes-, kulcsol-, mutterteker*ő-, *srót-, srófteker*ő- al.

Kulcs-vas. 1841: két fülü sima *kolcs vas* (123. cs.).

Kulcsol. 1640: eo tudja miczioda kolczial nytotta megh a malom ajtajat, megh *kocziol*tam vala ihon az külcz is nalam, megh mutata az kólcziot (B. M. 1574—699). 1646: az istallo aitajatt be nem *kocziol*ta, sem penig be nem *kocziol*tatta (O. 1642—48.).

Kulcsos-ház. 1617: Az mely *haz*ban alloth peniglen azis *kolchos* volt (O. 1613—27.). 1679: *kulczos haz*amot fel nytotta (K. 1678—88.). 1788: Az *Koltsos Ház*ba hir nélkült bement (B. M. 1781—90.).

Kulcsos-láda. 1617: Mynthogy Illyen *kolchos lada*yokban alloth azt keoltheottek az Alperesek, hogy onnet az Eo ladayokbol az En marham ky vezet (O. 1613—27.). 1659: egj *kolczios lada*m leven az J(nctus) lakatoshoz vitte fel nyttatta (S. 1658—65.).

Kupa. 1617: poharth, *kupa*t az feoldhesz verte (O. 1613—27.). 1805: Tiz *kupa* pálinkát elküldvén a szedőben, eladta (B. M. 1801—10.). L. még *fa-, pléh-, vámoló-* al.

Kupás-cserép ‚a háztető élére rakott félhengeralakú cserép'. 1824: 24 *kupás tserép* (99. cs. 84.).

Kupás-lőcskáva. 1838: Egy *kupás lőts káva,* a vásárló neve gyalog katona Csiki Lajos 9 xr. (140. cs. 24.).

Kupás-marokvas. 1753: egj *kupás marok vas* vallet den. 3 (25/753.).

Kupás-tányér. 1771: Tizen nyoltz *kupás tángyér,* egy kemenczének Cseppeje (441/771.).

Kupás-vas. 1730: két szál vékony marok vas és két kis *kupás vas* (Ap. B. XXIV.). 1818: Egy hordo szekér vasas Lőttsivel felhértzivel négy *kupás vas*akkal (Cseh).

Kupás-vésö. 1708: egj *kupás veső* (3. cs. 7.). 1805, 1838: egy *kupás vésü* (Szőts. 1800—96. és 150. cs. 75.).

Kút. 1663: *Kut*ra valo keotelem [t. i. elveszett] (S. 1658—65.). 1713: kőből rakott *kut*, mellyis pro hic et nunc be van csinálva (Ap. B. XV.). 1840: Egy kőből kirakott fenyőfa gárdáju és Gémü kővel kirakott *kut*, melynek vizhuzo ostora végén egy vastag horog vagyon, Ágossa fenyőfa / vagyon egy kőből kirakott, fenyőfa gárdolattal levő *kut* (Ap. B. Ksztl.). L. még *csigás-*, *főző-*, *gémes-* al.

Kútágas. 1730: egy kőből rakott kut, az Gádrája megromlott, Gémje, kankoja, ágossa hitvánok (Ap. B. XXIV.). 1814: egy *Kut Ágas*sával és Gémjivel, Vas Derék szeggel 25 frt. (1642/821.).

Kútgém. 1758: Egy kővel ki rakatott *kut* köblivel az Udvaron Ágossával, *Gém*jével és egy vasas vederrel (8468. vegy.). 1796: Az *kut* ágas *gém* vas szegeivel, kankoval s lánczal (Ap. B. XV.). 1814: Egy *kut* Ágassal és *Gém*mel, Vasas Vederrel 30 fr. (1642/821.). 1840: Az Ágassa tölgyfa, benne levő vas derék szeggel, fenyő *gém*mel, vas lántzal egybefoglalt két részből állo *kut* Ostora, mely a' *gém*mel és vas lántzal vagyon egybe tsinálva (Ap. Ksztl.). L. még *kútágas* al.

Kút-köböl. 1758: Egy kővel ki rakatott *kut köbli*vel az Udvaron Ágassával, Gémjével és egy vasas vederrel (8468. vegy.).

Kút-kötél. 1663: *Kut*ra valo *keotel*em [t. i. elveszett] (S. 1658—65.).

Kútrakó-mesterember. 1753: Az *kut rako Mester emberne*k fizettünk 3 fo. (8468. vegy.).

Kút-veder. 1695: *Kut*ra valo *veder* 1 (Ap. A. V.). 1713: *Kut*ra valo *vider* Nro. 1. (Ap. B. XV.). 1764: Egy *kut*ra valo *vedre*t adtam 12 den. (B. M. 1761—70.).

Kuvasz. 1667: harom sertes marhamot szaggattak volt megh valami *kuvasz*ok, kik Leszfalvi szekerekkel ellegjeslegh iartak (S. 1665—69.).

Külső-kalmár. XVII. sz. e.: Sokadalom napian a *kvlseo kalmar*oktol ketket penzt d. 2 [t. i. szedtek a piacon mint vámot] (Kvh.).

Külső-mészáros. XVII. sz. e.: Az mely hozzu szint piatzunkra tsinaltunk, alaia vagho szekeket zerezven, az mely *kwlseo meszaros* vásár napokon azon hust vagh azoktol ket penzt d. 2 [t. i. szedtek mint vámot] (Kvh.).

Küpü. 1806: még tanáltatik három *küpü* Méh ezekből az Anya Méh mene a két leánynak (4714. l.). 1824: Egy vas veder vas jármával *küpü*jével együtt (99. cs. 84.).

Küpü-véka. 1819: két *küpü véka*. Egyik Joseffé az másik Istváné (B. M. 1811—20).

Küpülő-dézsa. 1755: A Cseléd házban *Küpüllő désa* 1 (Ap. J. I.).

Küpüs-lőcsfej. 1779: Két *küpüs Lőcsfej* egyik juta Mihálynak, a másik Josephnek (Tgy. 1781—800.).

Kürtő ‚halfogó eszköz'. 1728: az nagy Tootis eo foglala el az teob nemes emberekkel az eleot Nylas Thoo vala, az mint az nyl hozta kiki oda vetette reszere az *kürteö*tt . . . Gazpor Istvan hatalmasul vetet *kürteö*t oda (Tgy. 1628—50.).

Kürtő. 1763: Fogadtam meg a kő-

mivest, hogy a Sütő kementzét és a konyhára valo Tüzhellyet meg tsinállya, a Cseléd Ház *kürtejét* a kementzébe vigye és a Házakot megfehéritse, mellyekért in summa fizettem 3 flor. 50 xr. (1763. k. ml.). 1805: A hiu földen a *kürtő* mellett egy köböl haritska (866/805.). L. még *kemence-* al.

Kürtőskalács-sütőfa. 1810: Egy *Kürtős kalács sütőfa* cseréppel behuzva (836/810.). 1834: *Kürtős sütőfa* 1 xr. (43/834.). 1838: Négy kis lapito és egy *kürtős kalács sütő fa*, betsü árok 22 xr. (75/838.).

Küszöb. 1748: a ház *küszöbit* Benke Lőrincz kezdte vágni a Fiaival (Tgy. 1741—55.).

Küszöbláb. 1738: A Varos pincze torkaban csináltatunk egy *küszöblabat.* (Kvh).

Láb. 1766: Egy *lábakra* tsinált Csür borno Istáloval edgyüt. (460/768.). L. még *dagasztó-, dagasztószék-, disznó-, guzsaly-, kapu-, kecske-, kő-, kőkapu-, küszöb-, lugzószék-, pad-, rengőbölcső-, sertés-, üst-, vas-, vasüst-, vencsel-* al.

Lábföld. 1815: 60 vékás *lábföldet* adott a Báróné Ő nagysága Butyka urnak (Ap. B. VII.).

Lábos. 1708: Egy darab *lábas* (3. cs. 7.). XIX. sz. e.: három vas tserpenyő, egy *lábos*, egy fertájos leszürő pléhből (B. M. k. n.). 1838: 14 *lábos*, betsüárok 22 xr. (150. cs. 75.). L. még *cserépl ábos-, gyontáros böcsü-, kő-, mosdó-, puliszkafőző-, serpenyő-, tejes-, vas-* al.

Lábas-lábos. 1750: A Pinczében tanáltatott Portékák eszszerint Hét *lábas-lábos*, három mázas korso. (Ap. B. XXIV.). 1755: A Cseléd házban *Lábos Lábos* 1 (Ap. J. I.). XIX. sz. e.: *Lábas lábosok* (B. M. k. n.).

Lábasmarha. 1726: *Lábas marháimat* oszszák három részre (Tgy. 110/891.).

Lábasmosdó. 1744: Egy *lábas mosdo* aestimatioja den. 6 (41/744.).

Lábasserpenyő. 1801: egy *lábas serpenyő* 12 xr. (35. cs. 10.).

Lábas-vasserpenyő. 1714: Egy öregh *lábos Vas Serpenyő* (1714. k. Ml.).

Lábító. XVIII. sz. v.: osztovátára való *lábitto.* (N. S.). L. még *gyolcs-szövő-* al.

Láda. 1581: Egj kis *ladat* bezarolva es pechetelve egj sakot kibe egmas marha vagion (Tgy. XVI—XVIII. sz.). 1617: ugy monta megh azt hogy maga halgas, merth az tegez is az nylakkal eggyut el vezet az en *ladambol* (O. 1613—27.). 1681: Egi *láta* láb nélkül valo üres (Deák). 1703: Egj *ládára* valo zár (Tgy. 1701—10.). 1703: Egj öreg zöld *láda* zárjával (3. cs. 7.). L. még *bádog-, első-, félkéz-, gúnyás-, kalmár-, kenyértartó-, kettős-, kulcsos-, leveles-, paraszt-, rakott-, szecskavágó-, szekér-, tologató-, záros-* al.

Ládácska. 1818: Egy *ládátskában* egy ajtora valo koltsok (Cseh). L. még *varró-* al.

Ládás-asztal. 1691: Egy *ladas asztalt* az ki most az hazban vagyon ad florenum 1 den 50. a környüle levő ket belet padot böcsülettünk ad den. 87 (Tgy. 1693—700.). 1713: egj szegeletes *ládás asztal* (Ap. B. XV.). 1758: egj *ládás asztal* fedelivel egjütt (8468. l. 1565—800).

Ládás-pad. 1710: egj *ládás pad* (B. M. 1701—20.). 1729: edgy rövid szerü *ládás pad* (11360 l.). 1806: két *pad*, egy *ládás* és egy más féloldalu (B. M. 1801—10.). 1817: Egy hoszszu *ládás pad* (B. M. 1811—20.). 1847: Egy Festett *Ládás Pad* 194. cs. 29).

Lajtorja. 1691: Egy ökör szekeret böczülötünk egy bokor *rajtolya*val es löczivel edgyüt ad flo. 6 azaz hat forintra. (Tgy. 1682—92.). 1716: egy gané hányo lapát, az Istállo hijához támasztva egy *lajtra* (Tgy. 1711—20.). 1758: Egy *Lajtorja* fenyő fából tsinálltatott, meljen a Hijjuban szoktak felhágni (8468. vegy.). 1820: két uj *Rajtorja* Nyárfából. (Pótsa 1816—20.). L. még *ganézó-, hágdosó-, hordó-* al.

Lajtorja-ráma 1841: *lajtorja ráma* megvette gyalog katona Szász Mozes (Tgy. 1821—97.).

Lajtorjás-szán. XIX. sz. e.: *Lajtorjás szán*at Apor Pál uram 60 pénz [t. i. megvett]. (B. M. hiány.).

Lakat. 1586: ket *lakat*ot d. 30 (Mikó). 1713: *Lakat* nro. 3 (Ap. B. IV.). 1736: vamnak valo egy nagy öreg Szuszék harom reszben Szakasztott melyen talaltatott egy öreg *lakatt* Sorofos. (Ap. O. I.). L. még *békó-, srófos-* al.

Lakatos. 1659: egj kolczios ladam leven az I(nctus) *lakat*oshoz vitte fel nyttatta (S. 1658—65.). 1851: Téglás Gábor *lakatos* Szóts László házában lakik (8468. l. 1744—900.).

Lakatos-kert. 1648: *lakatos kert*embeol ket kosar mehemet loptak el (K. 1647—52.).

Lakatos-műszer. 1720: Lakatosnak requisitumi e szerént: edgy nagy pöröly, nagj verö nro 1, Szarvas ülö nro 1, Fél kéz verö nro 1, Apro szeg fejező nro 3, négj Szegü öreg Reszelö nro 1, öreg sutu horgával edgjüt nro 1, Szoritto Sutu küsded nro 2, Vas fürészelő fürész nro 1, Négy szegü öreg reszelő nro 2, mellj fellyel szakadott. Simitto reszelö nro 1, telljes vas reszelö nro 3 (Káln.). 1788: *Lakatos Müszer*t egygyüt szerzettek (2236/788.).

Lak(ó)hely. 1575: Tőnek illyen dryncheles hogy Illyessy Andras es Illyessy Lörinch ada Syko Györgnek azt az *lako helt*, mezeobely feoldetül fywetül kj walwa, melliet Jako Balas helynek hyttak (Káln.). 1600: azt a' *lak heljet* az Eche Lenart engede... az Battyanak Boldisarnak (Tgy. 1569—1608.). 1617: melj *lako helj* vgian az felwl megh irt Szentgeorgen az varos piaczon felul az orzag vtia mellet (8468. l. 1565—800.). 1634: az torvennek az teczik, hogy a *lakheliek*bol mintt hogy az attia ki eleghitette volt az *lak heli* azoknak az eóczieinek kezeben marad (O. 1632—42.).

Lakó-bolt. 1714: Az also Ház mellette *lako Bot*tal s az konyha (8468. l. 1565—800).

Lakóház. 1643: Az maga irt örökségén vagion egj *lako haz* fvst hazaval egiwtt (B. M. 1574—699.).

Lámpás. 1808: Egy roszsz *lámpás* Betsü ár 12 Dr. (Deák). 1810: Egy *lámpás* 50 dénár (740/1810.). L. még *bádog-, lantorna-, üveg-* al.

Lámpás-ráma. 1758: egy *Lámpás Ráma* (8468. vegy.).

Lánc. 1. 1579/650: Annak felette egi niakba veteot es lo niakara valo *lanczot*

az eo erdeme szerint (Tgy. 1568—608.). 1616: veoth volt Theorvenyre kezessen kj Chuz Mihaltol egy darab *lanchot* (O. 1613—27.). 1676: *Lancz* vagjon harom egjk 39 szem (Don.). 1678: Egy Eöregh *lanczomnak* az felenel nagiobbat elvesztette (K. 1678—88.). 1692: Egy darab *láncz* den. 48 (B. M. 1574—696.). 1808: 60 Szem *Láncz* dirib darabba Betsü Ár 1 R. flor. 20 Dr. (Deák). L. még *boronáló-, csatló-, erdőlő-, harang-, kötő-, lógó-, lejtő-, öreg-, szántalpaló-, talpaló-* al.

Lánc. 2. 1841: a Városnak Törvényes *Láncz*ával megmérvén, Hoszszura száztiz, napnyugoti betüjén 46·3 such, Közepén hatvan, napkeleti betüjén 77.3 such németh Ölekre 3 singes öllel terjedvén ki (Tgy. 1821—97.). L. még *földmérő-, kerékkötő-* al.

Lánc-borona. 1832: *láncz boronál*o, vevő neve Makai Istvánné 33 xr. (Gidóf. 1832—42.).

Lánc-kötőfékszár. 1794: Egy *láncz kötőfék szár* (Tgy. 1781—800.).

Lánc-nyűg. 1686: házambol vesztenek el u. m. két fejsze, két *láncznyüg*, fojto karika négj (K. 1678—88).

Láncos-béko. 1696: Egy Szegeletes *lánczos béko* (Damok.).

Láncos-fék. 1642: *lanczios fek* (O. 1642—48.). 1665: egj *lanczos fek*et elidegenitet (S. 1665—69.).

Láncos-fék-ágy. 1648: egj *Lanczos fek agy*, egy rezes kantar (Tgy. 1626—50.)

Láncos-késefa. 1801: Egy *Láncz*os *késefa*, aestimalas szerént valo ára 48 xr. (361/801.).

Láncos-kolomp. 1844: Egy nagy *láncz*os *kolomp*. Eladott árrok 1 Rf. 13 xr. (175. cs. 12.).

Láncozó. 1834: három *láncz*ozó (B. M. 1821—48.).

Lantorna. 1763: januarius 15-én a város hátulso házának ablakjára *lantorná*jert, deszkájért táblának, léczszegert fize(ttem) 15 xr. (Kvh.).

Lantorna-ablak. 1627: *lanterna ablak* 2 (Ap. A. II.). 1736: ket hitvan füstös szakadozolt *lantorna ablak* (Ap. IV.). 1755: a' házban vagyon egy sövenből font kemencze, egy *Lantorna ablak* rajta [t. i. a házon] (Ap. B. XV.).

Lantorna-lámpás. 1845: Egy *lámpás lantornáv*al behuzva (2152/845.).

Lapát. 1643: egi *lapat*tal farban ute Cziutak Demeternett (O. 1642—48.). 1722: egy áso fábol valo a *lapát*ja (Ap. B. XXIV.). 1637: azt mondotta Konda Miklos, hogy eò hevedere, egj pokloczia, egj lo vakaroja es egj *lapat*tja vezzett voltt el (O. 1632—42.). L. még *ásó-, búzahányó-, fa-, félkézszóró-, ganéjhányó-, ganéjhányó fa-, kenyérvető-, kétkézszóró-, lisztmerő-, sütő-, szóró-, vasas-* al.

Lapító. 1681: két *lapitto* deszka (Ap. A. VII.). 1808: két *lapito* Betsü ár 8 Dr. (Deák). 1835: *Lapitto* laska serittőstől 12 xr. (1608—835.). 1837: Két *lapito* egy lugzo Oláh János 41 xr. [t. i. megvette] (Cseh). L. még *párkányos-* al.

Lapocka. 1837: Egy *lapotzka* és Nyárs Demien János 22 xr. [t. i. megvette] (Cseh). L. még *szénszitó-, tűzszitó-, vas-* al.

Lapocka-fa. 1787: Szakáts Lászlo *Lapotzka fá*nak ött szál bük deszkát meljel ados vagyok az árrával (1162/787.).

Lapos-csákány. 1825: A' malomba *lapos tsákán* (10774. l.).

Lapos-cserép. 1750 körül: *Lapos Cserépnek* ezere 6 flor. (Kvh.).

Laposélű-fejsze. 1798: *Fejszék* kettő, egjik *Lapos Élü*, egj kisded keskeny Élü (11019. l.). 1817: Egy *lapos élü fejsze* 1 Rf. 30 xr. (1754/825.).

Lapos szántóvas. 1729: edgy *lapos szánto vas* fél viseltes (11360. l.).

Lapos-szeg. 1805: 1 *lapos szeg* (Szőts. 1800—96.).

Lapos-táblájú-fejsze. 1829: Egy *lapos tábláju fejsze* (B. M. 1821—48.).

Lapos-tál. 1818: 7 on tángyér, egy Leveses tál, két *lapos tál* (Cseh).

Lapos-vas. 1644/1788: egy hoszszu szánto vasat, két *lapos vas*at (104/788.). 1807: egy szánto lóekéjével *lapos* és hoszszu *vas*akkal Talyigával patingal, ahhoz valo lo ruddal (B. M. 1801—10.).

Lapos-véső. 1683: egy kez vono egy *lapos veső* (11786. l. 1577—847.). 1723: *véső* Kettő egyik *lapos*, másik kupás (Ap. Ksztl.). 1840: Kováts müszerek . . . Tiz *lapos* és csapot elő *vésők* és egy ár (64/839.).

Laskanyújtó. 1808: két *laska nyujto* Betsü Ár Dr. 4 (Deák). 1836: *Laska nyujto* Deszkástol (858/836.).

Laska-recéző. 1837: egy Vas lábos, két nyárs, egy vas kalány és *laska retzéző* és egy Lámpás 4 Rf. (Tgy. 1825—97.).

Laska-sirítő. 1814: Egy *laska serittő* és egy fazék (Tgy. 1643/821.). 1835: Lapitto *laska serittő*stől (1608/1833.). 1838: Egy *laska serittő*, a vásárlo neve nemes Farkas Lajos 2 xr. (140. cs. 24.).

Laska-tábla. 1840: Egy *laska tábla*, eladatott 20 xr. (64/839.).

Laska-vágó. 1847: Egy *Laska vágo* 3 xr. (194. cs. 29.).

Lat. 1708: egj *lót* (3. cs. 7.). L. még *kalmár-mérő-*, *mérő-* al.

Látó-mester. 1842: [a szabóknál] (Vad. 1610—919.).

Leányka l. *fonalvető-*.

Léc. 1637: Demeter Peter az kett lovatt szekerestöl kin az *lecz*iett be vitte szorin maganak kivannia, magatt dijaval kivannia, az *lecz*iett búcziüvel (O. 1632—42.). 1728: *Letz*et Tek(in)t(etes) Notarius Uram poroncsolattyából Osdolai és Martonosi szekerek hoztanak (1728. M.). 1758: jo Fenyő szarufákon és *Létz*eken jo szalma fedél alatt valo két odru Tsür (Tgy. 1702—99).

Léckapu. 1719: Az Udvar *lecz kapu* a kis kapu láb köttött, azon jo kapuczka kapu balvanyal jol talaltattak. Csürös kerten *leczkapu* deszkas kiskapuval talaltatott (Lázár). 1801: Egy akolyba nyilo *Létz kapu* tserefa kapu lábakkal (35/10. cs.).

Léckert. 1761: az belső Udvarra bé jövő kapu felett valo háznak szegletéig vagyon hat szakaszbol állo fedél nélkül levő romladozott alatsony *létz kert* (Ap. B. XXV.).

Lécszeg. 1728: Nagy *Létz szeget* (3/728.). 1762: attam Czigány Gyurkának 100 *lécz szeg*ért D. 36 (8468. Mih.).

Lécszeg-eresztőfúró. 1838: két kis *létz szeg eresztő furu* 3 xr. (150. cs. 75.). 1838: két kis *létzszeg eresztő furu*, megvette 14 xr. Imre István Kálnoki Mester (150. cs. 77).

Lécszeg-fúró. 1729: egy hitván *léczszeg fúrú* (11360. l).

Lécező-fúró. 1796: egy *Létzező furu* (670/796.). 1819: Egy Bokázó és egy *Léczező furuk* mennek Istvánnak (B. M. 1811—20.).

Lecsikózik. XIX. sz. vége: Holló *lecsikózott* IV. 17. (B. D.).

Légely. 1615: Azzonniom Aniank adott ennekem ... Egi kis *legelt* (Mikó). 1618: Emberseges emberek hogy a Ser el fogoth, megh mertek az *legelt*, zepen es igazan kj teolth (O. 1613—27.). 1632: *legeltol*, deszkatol, kargytol az vamot mind megh vetek (Kvh.). 1692: Egy *Legel* den. 9 (B. M. 1643—700.). 1730: Mezőre valo *Legel* 3 közrendüek (Ap. B. XXIV.). L. még *virics-*, *vizhordó-*, *vizes-* al.

Legelő. 1760: azon Gyepülés általl conserváltáke azon helynek füvit, anyira, hogy ottan kaszáltanak és szénát tsináltanak volna valaha, egy szoval azon gyepülés általl a Kálnoki marhák *legeleje* azon helyről al fogatotte, vagy hasznát azon helynek vettéke a kik le gyepülték volt azon gyepülés által (17/760).

Legeltet. 1727: Szent Györgj naptol fogva Szent Mihály napig az tanarok kapun belől az Járo marhán kivül semmi marhat nem szabad *legeltetni*. (Tgy. 1721—30.).

Legény l. *mester-*, *vándor-*.

Legyező. 1840: Kováts müszerek... egy *legyező* (64/839.).

Léhel. 1708: *Lehelt* 2 (Ap. A. VI). 1751: Egy öreg *léhel* (Ap. J. I.). 1839: Gyapott fésü, egy *lehelly* 3 Rf (B. M. 1821—48.).

Léhelő-léhel. 1778: *Léhellő lehel* nro. 2 (B. M. 1771—80.).

Lejtő-lánc. 1851: *Lőilő Lántz* 1 fl. (sz. n.). 1840: Egy *Löjtő Lántz*, eladatott 1 Rf. 31 xr. (64/839.). 1840: facsaros szemü *löjtő lántz*, eladatott 1 Rf. 32 xr. (64/839).

Lejtő-szij. 1840: Egy vásott *Löjtő szij*ju. (64/839.).

Lekötő-szij. 1692: Egj fel kengjel szi, egj heveder, egj farmatring, 4 szi, egj *lekötő szi* (Bar. urb.). 1729: egy hitván szij pating, hitván *lekötö szij* (11360. l.). 1838: Egy hitván *lekötő szij*u. a vásárló neve Vajda Mozesné 7 xr. (140. cs. 24.).

Lelemes ‚csere vagy vásárlás folytán kötött jobbágy- vagy föld-szerzemény'. 1574: Ösytol marat semi joszaga, hanem *lelemese* / twgjak Hogy bardi Matjas lakjk Aszt asz örökseget Borosnyaj Simonne lelte Ig Hög masal dirinczelte. Kjsz borosniay tompa balas fw ember elszw bizonosag kjsz borosniorol meg eskwek es aszt felele Hög twgja Hög mig Andras Ahol lakjk aszt asz Aszon lelte tot Isztwan Iszak benedek Ahol lakjk Asztjs twgja Hog borosnjaj Simon lelte vala mint lelte (B. M. 1574—699.). 1614: Az mi *lelemesim* ennekem vadnak azokat fiaimnak es leanimnak eggiarant hagiom es vallom (Tgy. 1560—626.).

Lelemes-jobbágy. 1617: Az Atthyamtul az nehay Donat Georgtul maradot *lelemes Jobagy* (O. 1613—27.).

Len. 1573: mykor az *len* es bwza ky keolt (Ap. A. I.). 1583: az Bozan vetettek az praszmariak *lent* (Tgy. 1569—608.).

Lenfonál. 1708: 25 paszma *len fonal* (3. cs. 7.).

Len-héhel. 1696: Egy *len héhell* (Damok.).

Lenmag. 1707: *len mag*nak vékája 90 p[énz] (Kvh.).

Lenmag-gyúró teknyő. 1736: *Lenmag gyuró tekenyő* (Ap. O. I.).

Lenmag-rosta. 1801: Egy *Len mag rosta,* aestimálás szerént valo ára 3 xr. (361/801.).

Lencse. 1615: *Lencze*nk negi zekerrel (Mikó). 1668: *Lencze* hullast talalt (K. 1661—69.). 1707: *Lencsé*nek vékája 90 p[énz] (Kvh.).

Lépes-méz. 1648: ket kosar mehemet loptak el, az meljnek *lepes mezi*ben ... (K. 1647—52.).

Lésza. 1755: Egy Szál bornáért attunk a *lésza* elromolván annak megujitására 4 xr. (Kvh.).

Lészás-kert. 1615: az örökségnek io *leszas kert*et tartozzanak körös körniul kesziteni (Kvh.). 1713: Az Veteményes kert, mellyis körüldesen alkalmas *lészás kert*tel van bekeritve (Ap. B. XV.).

Leszakasztó - asztal. 1729: edgy *leszakaszto* szélyes *asztal* (11360. l.).

Leszántó-rúd. 1814: Egy Eke Vasaival, Talyigájával, egy Vasas *leszánto Rud,* 1 pár Hámmal (1642/821.).

Lészűrő. 1675: egy öreg *lé szürő* Réz (Tgy. 1669—81.). 1767: Pléből állo njeletlen *lév szürő* egy (uo. 1548—798.). 1821: egy *léh szürő* (B. M. 1821—48.).

Levél. 1716: *level*ekből állo kisded kapu (Tgy. 1711—20). L. még *hiteles-, tekerő-* al.

Levél-ajtó. 1765: Vagyon cserefa Létzekből tsinált, fellyül vas pánton járo haszontalan *Levél Ajto*ja (Beth. vöi.).

Levél-kapu. 1755: a kertek leggyenek szép faragot léczekből Sasokba deszkával fedve, Zabola Gelencze kertett nem tsinál, hanem Cserefából tisztességes galambugos kapukot kis kapukkal *levélkapu*kkal együt galambházakot nem tsinálva, hanem szépen befessék (72/755.).

Levelesláda. 1689: (Ap. A. VII.).

Leves. 1732: Turo *leves*hez puiszkához költ 9 pénz (Kvh.).

Levestartó. 1781: Skatulya *leves tarto* (Tgy. 1702—99.).

Leveseskanál. 1751: kisded *leveses kalány* (Ap. J. I.). 1810: kilentz pléh kanalak és egy *leveses* on *kalán* 60 dénár (740/810.).

Leveses ón-tál. 1817: Egy *leveses Ontál* fedelivel (B. M. 1811—20.).

Levesestál. 1813: két Szejke Tál egy *Leveses Tál* (11786. l. 1610—919.). 1818: 7 on tángyér, egy *Leveses tál,* két Lapos tál (Cseh). L. még *cserép-* al.

Levonó - héhel. 1804: két *levono héhely* (866/805).

Liszt. 1659: (Ap. A. II.). 1660: az A(ctor)nak molnat megh lopta, az kar egy sak *liszt* (S. 1658—65.). L. még *gyakorló-, munt-, rántás-, szalad-* al.

Lisztmerő-lapát. 1756: *Liszt merő Lapát* nro. 2 (Ap. B. XXIV.).

Liszttartó-teknyő. 1749: egy *liszt* vagy kovásztarto *tekenő* (Ap. B. I.).

Lisztelő. 1758: egy *lisztelő* jo egy kövü Malom (Tgy. 1702—99.). 1846: A felső *lisztelő* tengelye tiszta uj viz kerekével együtt a folyo kő uj 6 colos, az alköve vékony, de hasznavehető, a Darékvasa jó állapotba lévén uj perpentzeivel együt, a Korong ugyan otska,

de karikáji meglehetősek. Mi a tengely végin levő karikákot illeti a belső végin dufla, a külső végin gyenge, de élhető, a csapokra nézve hengergője közepes mind küjel, mind belől. Az alsó *lisztelő*re nézve mi a köveket illeti a folyo kő 3 czolos, alkő vékony, a viz kereke használnavehetetlen, a tengelye fenyőfa, de élhető, mi a csapjait illeti a belkerék felől tiszta uj hengergővel vagyon, a karikája gyenge, a viz felől valo csapja gyenge hengergőjibe karikájával együtt. Különben a belkerék jó, Korongjával, Karikájával, darékvasával mind hámoron készült lett volna, perpentzéje is ép... Mi pediglen a két *lisztelő* körüli Garat és válukat illeti meglévén, mind élhető (Tgy. 1825—97.).

Lisztes-hámbár. Egy nagy *lisztes Hámbár*, a vásárlo neve Farkas Sándor 33 xr. (140. cs. 24.).

Lisztes-kád. 1847: Egy *lisztes kád* 20 xr. (194. cs. 29.).

Lisztes-szuszék. 1805: Egy *lisztes Szuszék* egy záros ládával (Szöts. 1800—96.).

Liú. 1664: egi *liu*s liukas Üstöczke (Ap. A. III.). 1826: Pálinka főzőbe két *Liu*k (10774. l.). XIX. sz. e.: *Liu* vagy Tölcsér (Cseh). 1840: Egy *Liu* két vas abroncsal 2 Rf. 30 xr. (64/839.).

Ló. 1548: egj *lo*val ki megh ert volna fl. 20 (Tgy. 1450—686.). 1554: Hagyok towabba nyolcz okrot es harom wnot Tyzenket disznot es egy *lo*wat (Sz. 1370—700.). 1616: 3 *lo*ua vezet el kinek Egyke menes *lo* volt (O. 1613—27.). 1618: Egy Darab Zegelet feoldet kin *lo*vakath tarthot az En meg holt atthyam Donat Janos atta volt Neky (uo.). 1625: Ada Borbely georgy az fianak Peternek Egy *lo*vat is, mely mindenek kek szeorü (B. M. 1574—699.). L. még *fő-, gyermek-, hámos-, herélt-, heréletlen-, mag-, mén-, ménes-, metszetlen-, monyas-, rúdas-, szamár mén-, szekeres-, vastag-, vert-, vonó-* al.

Ló-csikó. 1624: Vagion egi harmadfw *lo czikom* (Tgy. 1606—25.).

Ló-eke. 1807: egy szánto *loekéjével*, lapos és hoszszu vasakkal Talyigával patingal, ahhoz valo lo ruddal (B. M. 1801—10.).

Lóhágató-kapocán. 1840: Egy *lo hágato kapotzán*, eladatott 31 xr. (64/839.).

Ló-hajtó. 1645: az *lo haitao* is kerte, hogi allion ki (O. 1642—48.).

Ló-ház. 1585: Hodor Domokosnak vagion egy *lo haza* az Kelemen Deak rezereol, de az ugy vagion hogj valamikor Kelemen Deaknak *lo haz* kelletik tahat zinte egy ollyan *lo haza*t epyczen Kelemen Deak az hatulso rezzen Hodor Domokosnak, mivel hogg az koz *lo haz* el ne bontassek (Tgy. 1565—608.).

Ló-iskola. 1765: A *Lo Oskolá*nak Dél és Nap Nyugot közire néző szegeletiig, mellynek ujj suppal kötött magos ép fedele (Beth. vöi.).

Lókefe. 1810: Egy csizma kefe és egy *lo kefe* 36 dénár (740/810.). 1840: Egy ujj *lo kefe*, eladatott 25 xr. (64/839.).

Lókötő-hely. 1617: az hol my zabad *lo keóteó hellye* Osdola falvanak vagion, valamint abban valaky elfoglalt akar hun Arra tizenket eoregh embereket valaztvan megeskessek es valahun az hatarok az fele keózeónseges falu marhaia zabad eleóheljnek ky iariak (Tgy.

1606—25.). 1643: adgjanak az oroszfalviak az Zent Katolnaiaknak harom eolnire valo *lokeoteo hellyet* (Tgy. 1626—50.).

Lókötöző-hely. 1650: fel szabaditották az megh tiltot *lo keóteózeó heliet* (K. 1647—52.).

Lómarha. 1822: A kihajtás előtt mind a Szarvas, mind a *Ló Marhák*ot felróni és Lajstromba tenni kötelesek és minden Marhára a melly felróvatott, iratott és elejekbe adatott szemesen ügyelni (1642/822.).

Lómérték. 1840: (64/839.).

Lópásztor. 1787: Ezelőtt nehány Esztendőkkel Lisznyóba *Ló-Pásztor*ságot viselvén Szolgatársammal Molduván André nevezetü Oláh emberrel (763/787.).

Lópatkó. 1692: Hat *lo patko* den. 18 (B. M. 1574—696.). 1707: egy pár *lo*ra valo *patko* felverve szegestől 30 d. (Kvh.). 1808: két pár vásott *lo patko* Betsü Ár Dr. 24 (Deák).

Ló-rud. 1758: *Lo rud* hoza valo vasas karikaval (8468. vegy.). 1840: Egy *lórud* nyárfából (64/839.).

Ló-saroglya. 1729: Egy fedél alatt két Istállo edgyikban lo válu és felette *lo Saroglya* (11360. l.).

Ló-sing. 1763: Januarius 30-dik napjan *loo sing*ekért attunk 25 xr. (Kvh.).

Lószán. 1723: Két *Ló szán*, egyik egy Lóra valo (Ap. O. I.).

Lószekér. 1621: Gal Janos hilibi 15 napigh 2 *lo*ra valo *zekereth* cinalljon megh (O. 1613—27.). 1680: Az aszonynak juta egy *lo szeker* kese fastol (Ap. A. V.). 1714: Rendes kis *loszekér* ahoz valo készülettel, illendőképen vasas (B. M. 1711—33.). 1762: kis *Loszekér* mely betsültetet öt Forintokban (Gid. 1603—864.). XVIII. sz. v.: Vagyon egy nagy *loszekér* mellyenis vagyon hat vas kapocs, két vas csatlás, egy vasas lőcs, három fa kávás lőcs, két hordo lalytorja és két ganézo lalytorja, egy vasas késefa (N. S.). 1840: Edgy *Lo Szekér* Vasas Talpu, Ernyővel edgjut (64/839.).

Lóvakaró. 1637: azt mondotta Konda Miklos, hogy eò hevedere, egj poklocczia, egj *lovakaro*ja es egj lapattia vezzett voltt el (O. 1632—42.). 1824: Egy ujj *lovakaro* kaféval együtt (99. cs. 84.).

Lóvályú. 1729: Egy fedél alatt két Istállo edgyikben *lo válu* és felette lo Saroglya (11360. l.).

Lófő-örökség. 1578: Kjzdi Zekbe Dalnokba valo *Lofő örökség*ekbe es hazba melly ő reaiok anniokrol damokos ersebet azzonrol zalot (Tgy. 1569—1606.).

Lógó-lánc. 1840: facsaros szemü *logó lántz*, eladatott 2 Rf. 18 xr. (64/839.).

Lógó-marha. 1727: Az melly hellyet az falu jaro marhajanak meg szabaditott ott *logo* vagy hizo *marha*t nem szabad legeltettni, sub poena denar 40 (Tgy. 1721—30.). 1784: A kik *logó marhát* tsaptak a jármas ökrök legelő hellyekre azokra taxat vetett a falu (1159/784. S.).

Lombik. 1757: Égett bor főző üst egy *Lombik* egy jo egy rosz (8479. l.). 1840: *Lombik* sisakkal és 1 Csős káddal (64/839.).

Lopó. 1743: Egy *lopo* hoszszu száru (Ap. J. I.). 1838: egy bádik *lopo*, 30 xr. (150. cs. 75.). L. még *bádog-* al.

Lopótök. 1810: Három *lopo tök* 36 denár (740/810.).

Lovacska-csikó. 1615: Myko Peter eocenknek *Loaczka czitkot* nro. egiett (Mikó).

Lőcs. 1681: egi vasas *lőcz* (Deák). 1799: Egy fél vágás vasas tengejü szekér vasas *Lőtsökkel* (420/799.). 1818: Egy hordo szekér vasas *Lőttsi*vel felhértzivel négy kupás vasakkal kaptsaival (Cseh). L. még *fakávás-, hordó-, vas-, vasas-* al.

Lőcs-fej l. *küpüs-.*

Lőcs-karika. 1695: (Ap. A. V.).

Lúd. 1615: Azzoniom Aniank adot ennekem... *Lud*at adot nro. 18 (Mikó). 1625: az Vrunk eo felsege menyegzoye lakodalmaba igertek *lud*at 300, tsukot ezereth (O. 1613—27.). 1643: monda Cziusz Istvanne, hogi az henger giermeki töckeölek meg az en *lud*amott (O. 1642—48.). 1648: Szaczvaj Janos vram docealion Benedek András ellen hogj 4 *lud*giat verte s megh holtak (K. 1647—52). L. még *hízott-, tojó-* al.

Lúg. 1796: Podaschen vagyis *lug* 15 mása 60 Rf. [az üveggyártáshoz] (653/796.). 1818: egy mása *Lug*ért rizettek 5. 6 st. egész 10 Rf. (sz. n.).

Lúgfőzés. 1818: A *Lugfőzés*t soha senki egy időben is nem tilalmazta (sz. n.).

Lúgos-hordó. 1840: Egy *lugos hordo* tele hamusirral, másája 7 Rf. (64/839.).

Lúgzó. 1805: két kád, négy cseber, egy *lugzo* (Szőts. 1800—96.).

Lúgzó-cseber. 1806: Három *cseber*, kettő tiszta és egy *lugzó* (B. M. 1801—10.). 1811: egy *lugzo tseber* 25 xr. (750/811.).

Lúgzó-dézsa. 1692: egy *Lugzo Desa* es egy cseber den. 12 (B. M. 1674—700.). 1729: edgy *lugzo Désa* (11360. l.).

Lúgzó-kád. 1708: (3. cs. 7.).

Lúgzó-székláb. Egy *lugzo székláb*, a vásárlo neve Kitsi Miklosné 3 xr. (140. cs. 24.).

Lúgzó-üst. 1645: Egy *lugzo wst* (Tgy. 1626—50.). 1648: Egy *lugzo wste*őt vgian azzoniom hagia Istok szamara (Tgy. 1626—50.). 1659: egj *lugzo vst* val[ora] f. 2 (S. 1658/65.).

Lyukasztó. 1668: holmi Kovacznak valo miszert egi ülöt, Fogot, *likasztot*, Fuvot es egi vagot (K. 1661—69.). 1840: két nagy négyszegü *lyukasztó*. Becsü árrok 40 xr. (64/839.). L. még *cövek-, mutter-, ráf-, szeszám-, vas-* al.

Macska l. *vas-.*

Madárfej-gyűjtés. 1790: A *Madár Fej*eket a Rendelés szerint a Biro fel *gyüjtvén* küldöm az Urnak, akik között Egér, Csóka, Varju s Madár fejek elegendőképpen tanáltatnak (832/790.).

Madár-irtás. 1790: A *Madar*aknak és vadaknak ki *irtás*ok iránt meljek kárt tésznek, parancsolatyát az Inclyta Officiolatusnak, hogy minden Contribuens, aki az el mult Esztendőben be nem adta volt 100, aki pedig be adta tavaly 50 ad exitum usque cursum Mensis... azonnal kiis adtam a porontsolatot (832/790.). 1823: Varjak és csókák 1720, Verebek és férgek 2300. Hogy ezen fenirt summában foglalt *madar*ak és férgek fejei müelőttünk égetettek egy rakásban el, aztot ezenel tulajdon neveink all irásával a mü igaz Hütünk szerént bizonyitsuk (Bereck jkv. 1822—29.).

Madarász-háló. 1720: két tsomoban kötve *madarász hálok* (Káln.).

Mag. 1618: Mjkor az feoldet vethy volt Enis oda menthem az *mag*yaval, Enis vettem noha az I(nctus) is vetette es Akkor a *mag*yaval az kyt aba az peres feoldbe vetet megis kenaltham (O. 1613—27.). L. még *kender-, kömény-, len-, murok-, palánt-, petrezselyem-, tök-, vereshagyma-, vetemény-* al.

Mag-ló. 1793: Egy *mag lo* (10966. l. 1776—800.). 1840: barna *mag lo*, setét pej *mag lo* (64/839.).

Mag-méh. 1592: Egi disznot hetedmagávall, Egj onn kannatt, Egj *mag meh*ett Boczatottam viszsza (Tgy. 1565—608.).

Magvető. 1821: egy ponya egy surdély egy *magvető*, Rf. 8 (B.M. 1821—48.).

Maglás l. *búza-*.

Magyar-kengyelvas. 1750 körül: Egy pár Onnos *Magyar Kengyel Vas:* 60 denár (Kvh.).

Magyar-kovács. 1720: Asztalosnak műhellyére készittetet két hoszszu asztal, azon edgj Furo, *magjar Kovát*snak valo (Káln.).

Magyar-nyereg. 1581: eg kozak nierget egj *magiar nierget* ezeket agiak el (Tgy. XVI—XVII. sz.).

Mogyoróhagyma. 1614: valamy elvezet *mogyoro hagyma*yat talaltham megh nala (O. 1613—27.).

Majorház. 1583: Zent Margit Azony Nap taiba jeottek az en hazamra Jobbagiom Heya Andras *Mayor haz*ara (Kvh.). 1584: Anno 1582. Zent Margit Azzony nap tayba valami valo gondollattiokba az Kjzdjwasarhelyiek egy akarattbol eynek weztegsegebe mentenek *Mayor haz*amra, mely *Mayor haz*am vagion az holdosban... egy Akarattal hatalmas kezzel mykor az *mayorhaz*hoz Juttanak maiorymotth es paztorimott mynth ollyan Seotet Eyel az *Maior haz*bol ky kergettek, az *Mayorhaz*att mynd el vagdaltak (Kvh.). 1840: *majorház,* — ennek ajtaja félbérlett — viseltes — vas sorkakon forgo-retesz fövel — vagyon rajta két üveg ablak egyiken 12, a másikon 9 üvegtángyérok vagynak (Ap. Ksztl.).

Majorság ‚gazdaság, vagyon'. 1583: az mi *Maiorsag*om benne volt Mindenekbe Sakmant teottenek, teomleombe, ordaba es Saytokba Szakmant teóttek (Kvh.). 1599: holtom vtan neki haginy ... minden *maiorsag*unk (Ap. A. I).

Majorság ‚baromfi'. 1809: A kufároknak 10 ora előtt Gyümöltsött, *majorságot*, Tojást vásárolni nem szabad, mivel a Vásárhellyi Gazdaszszonyoktol külömben elragadozzák (Kvh.).

Majorság kotec ‚baromfi-ól'. 1713: *Majorsag kotjes / Majorsag* tarto *kotyes* (Ap. B. XV.).

Mák. 1689: egy sákban fél vékáni *mák* (Ap. A. VII.).

Mákőrlő-malom. 1769: *Mák őrlő malom* egy, vizhordo kártos kettő. (B. M. 1761—70.).

Máktörő-famozsár. 1808: Egy *mák Törő fa mozsár*, Betsü Ár 34 Dr. (Deák). XIX. sz. e.: Egy *mák törő Mosár*t Moritz Moses 34 pénz [t. i. megvett] (B. M. hiány.). 1845: *Máktörő famozsár* törőivel (2152/845.).

Makkoltatás. 1583: Erdeynek makyaval a' Szentlelekyek dyaznayt megh deszmaltak (Kvh.). L. még *őszi-* al.

Makkos-pásztor. 1732: Mikor a *makkos pásztor*ok a város sertésit felfogatták áldomás 2 kupa bor árra 15 pénz (Kvh.). 1780: maga is *makkos pásztor* társaival a Pap két makkos sertéseit nem tsak eltévesztette 's árokat ugj fizette meg (446/780. s.).

Makkos-sertés l. *makkospásztor*.

Makkos-sertésnyáj. 1802: 1800-dik Esztendőben Őszi Makkolás idején a panaszlo Eő kegyelme is mint Kálnoki possessor 4 sertésseit a *Makkos Sertés Nyáj*ban hajtatván ... (566/802.).

Malac. 1614: kinek *malach*at kinek djznajat, kynek eokryt loptak el (O. 1613—27.). 1643: noha ighertt egi tehenett ... 3 *malacz*ott (O. 1642—48.). 1708: egj gölye Diszno negj *malattzá*val (3. cs. 7.). L. még *verő*- al.

Máléfőző-üst. 1808: *málé főző üst* Betsü ár 4 R. flor. (Deák).

Malom 1561: Esmeth chinaltam azon patakon eg *Molnoth* kjben ket kw fut (Tgy. 1487—568.). 1568: Az Oltth wyzen az hydon alol egy *molnoth* chynaltatotth a falw feolden (uo.). 1609: citaltattya az Zent Lelekyek ellen az *Malom* dolgabol (Kvh.). 1616: Ezthendeotul Eoreoltem az *Malom*ba (O. 1613—27.). 1617: egy *Malom*nak az Arok Torkaba zegeket veretet (O. 1613—27.). 1618: az en eó rea bizott *Molnom*ban kett loppott Disznott tartott (Damok. 1600—44.). 1736: Az felső *Malom*nak minden nemü fa szerszam kett tengely vegen valo karika csapjan korongon levő vaskarika derek vassal edgjütt, also felső jo kövek benne (Ap. O. I.). 1756: A' *malom* jo forma készülettel valo avadag meglehetős sendellyel meg sendelyezve, a' viz felől valo oldala vizpaddal együtt erős ruinában, a' külső tornáczán le a' padlása megromolva a' silipje is ruinában, egy uj viz kerék, a' más kettő is transibilisek, két uj tengej és egy avadag, a' bel kerekek is Nro. 3 még transibilisek, egy uj fel kő a' többi ugymint Nro. 5. vásottak. A *malom* vasai ugymint derék vas nro. 3. serpenyő nro. 3, csapok Nro. 6. Karikák Nro. 12. hegyes csákány Nro. 1 mind jók, a' kő padnak kiváltképpen a' viz felől valo fele ruinában, a' garatok Nro. 3 jók. Szuszék Nro. 2, de egyiknek sincsen fedele, egy rosz rosta, szita is Nro. 1. Lisztmerő lapát Nro. 2. Kalocza egy pár, kecske Nro. 1. Kő körül valo kérgek Nro. 3 (Ap. B. XXIV.). L. még *alólcsapó-, felülcsapó-, fűrész-, mákőrlő-, malomgát, malomkő-, papiros-, sóőrlő-, száraz-* al.

Malombíró. 1787: mennénk a *Malom biró* Csulak László G(yalog) k(atona) eő kegyelme házához (11786. l. 1610—919.).

Malomfa. 1732: Mikor Erdőre *malomfa* vágni mentek, azoknak kenyér, égett bor 24 pénz (Kvh.).

Malomgát. 1647: ugj vetetek fel az *gat*iokot kj mian az en *molnom* az holt vizben iar (K. 1647—52.).

Malomház. 1640: hatalommal kolcz nelkül be menven az *malom haz*ban Bogdan gergine, az Butyka Lazlo buzajat az garatbol ki merte (B. M. 1574—699.). 1686: megh vágá az *malomház* ajtajának az mellyékét (Tgy. Harm.).

Malomkerék. 1594: az vyz fel ne erye az *(malom) kerek*et, Az mely ponk most otth az vyzben vagion Annal fel-

lyel az Gatott ne vetthessek (Tgy. 1569—606.).

Malomkő. 1561: Esmeth chinaltam ezen patakon eg Molnoth kjben ket kw futh (Tgy. 1487—568.). 1643: akar egyik *kevett* jartassak, a masikatt en, az *malom* el keszdett pusztulni (O. 1642 48.). 1758: Vagyon ezen Malomhoz valo két Uj heverő *Malomkő* (Tgy. 1702—99). 1765: a' mellyen állanak négy also és négy felső hetedfél arasznyi szélességü fél viseltes *Malom kövek* körülette levő sendellyből abrontsba apro vas szegetskékkel foglalt kérgével (Deák). 1820: Volt egy malompad minden készségével egy *Malom kő* is hoza (Pótsa. 1816—20.).

Malompad. 1820: Volt egy *malompad* minden készségével egy Malom kő is hoza (Pótsa. 1816—20.).

Malompor. 1736: *Malom por*nak valo regj tekenyő ket darab fenyő deszkabol állo polczon áll (Ap. O. I.).

Malomtengely. 1695: *Malom tengely* végiben valo csap 2 (Ap. A. V.). 1721: *Malom tengely*re valo vas csap egy pár (4692. l.). 1736: ki faragott bikfa *malom tengely*nek való 1 (Ap. O. I).

Malomvám. 1652: Apor Ferencz Vramnak az *malom vam*iabol az rovast hozza el az molnar (Ap. A. III.).

Malomvám-gabona. 1691: Hasonlokeppen az *malom vám Gabona*val s Tavasz Gabonarolis [t. i. adjanak számot] (Ap. A. III.).

Malom-zápora. 1622/XIX. sz. e.: Szőrtsei Jánosnak ki egy volt Salamon Ferentznével szabad be járo uttja volt *Malom záporá*ra (Don.). *Malom zápor*áig szabad uttyokat tudom Salamon Ferentznének (uo.).

Malomba-hordozó-talyiga. 1818: Egy *malomba hordozó Talliga* (Cseh).

Malomba-járó-szekér. 1778: *Malomba járo* ló *szekér* Nr. 1 (B. M. 1771 80.). 1806: egy vasas talpu szekér, egy erdőlő és egy *Malomba járo* fako *szekér* (B. M. 1801—10.).

Malomra való vaskarika. 1721: *Malomra való vas karika* nro. 3 (4692 l.).

Malotás-cseber ‚a szeszfőzés alkalmával nyert moslék hordására szolgáló cseber'. 1838: Egy *malotás* kis *cseber*, a vásárlo neve Jáni Zsigmond 13 xr. (140. cs. 24.).

Malotás-kád. 1688: *Malotás kád* 1 (Ap. A. IV.). 1838: Egy *malotás kád*, a vásárlo neve gyalog katona Balog Lászlo 51 xr. (140. cs. 24.).

Malotás-kártya. 1805: Kétt tiszta *kártya*, kétt *malotás* (866/805.).

Mángorló. 1840: Egy csere *mangollo* készületivel 11 Rf. 51 xr. (64/839.). L. még *üveg-* al.

Mángorló fa. 1808: Egy pár *mungorlofa*, Betsü Ár 6 Dr. (Deák).

Marha. 1569: az kezesek be Jtatak Daczo georgy vramnak minden *marha*iat (8468. l.) 1585: huszon Eot forinton maradgion ha lofeosegebe, vagj *marha*yaba vagj joszagaba megh haboritana (B. D.). 1591: az lopotth *marha*kerth vgyan felis Akarta Akasztatny, vgy mint nylvan valo orroth lopoth (Damok.). 1617: az Alperes azzon azt mondotta hogy oly *marha*t Duktam el hogy ha Micola Demeternenek hyre lenne benne Byzon megh Siúalkodnek (O. 1613—27). L. még *bitang-*, *böcsü-*,

igaz-, ingó-, bingó-, lábas-, ló-, lógó-, rideg-, sertés-, szarvas-, vágó-, vidék-, vonó- al.

Marha-akol. 1713: *Marha okol,* mellyis az Udvartol gyalog kertel van elrekeszve (Ap. B. XV.).

Marha-dög. 1755: Tisztán lévő Faluban *Marha dögi* kezdödni tapasztaltatnék azt mingyárt Falusi Biro, Hütösök... jelentsék, külömben ha holl hir tétel nélkül az *marha dögi* eszre' vétetnék az kemény büntetést el nem kerülik (6/755.). 1829: Minden helységet akár legyen, akár ne legyen *marhadög,* vagy más betegség, tizedekre oszszák (2484/829.).

Marhahajtó-cafrang. 1697: kordovany börrel megbörözött fecske farku czafrangot, mellyet ez üdö szerent *marha hajto czafrang*nak hinak (Tgy. 1693—700.).

Marha-kosár. 1729: Ezen Istálló háta megett vagyon edgy *marha kosár,* ebben edgy marha szin lábakon állo (11360. l.).

Marha-orvos. 1789: *Marha orvos* ember fel hozatására (fizettem) 36 xr. (1627/789.).

Marha-pajta. 1758: egy kis Sövényből tsinált horgokra fedett *Marha Pajtá*ja (Tgy. 1702—1799.).

Marha-pásztor. 1618: a k(e)g(yelme)d zolgaya ky az *Marha*nak *pazthor*a volt (O. 1613—27.).

Marha-szin. 1729: Ezen istálló háta megett vagyon edgy marha kosár, ebben edgy *marha szin* lábakon állo (11360. l.).

Marokvas. 1662: adot volt nekem ket *marok vas*at (S. 1658—65.). 1708: két hoszszu *marok vas* kotsi rudgyára valo (3. cs. 7.). 1713: Találtatott két béres fako szekér, melljeken vagjon hat vas karika, nyolcz rud *marok vas,* 4 fojto karika (Ap. B. XV.). 1814: Egy pár *marok Vas,* 4 kerék fejire valo karika, 1 Ostor fürész 3 fr. (1642/821.).

Marokvas-hajtó. 1840: (64/839.).

Marokveszö. 1794: Egy ujj *Marok veszö* (Tgy. 1781—800.). 1822: A *marok veszök* és kerék pánt megforasztás és fentöre valo karika tanálás után marada ados 6 sustákkal (Kéz. i. F. 13.).

Mártott-gyertya. 1802: 78 szál *mártott gyertyá*bol hibázik öt (1013/802.).

Masina l. *csőfúró-, eszterga-, pityóka reszelő-.*

Mázas-csupor. 1689: egy *mázas csupor* Abban zsendely szegh (Ap. A. VII.).

Mázas-étekmelegitő. 1729: edgy *mázas étek melegitö* (11360. l.).

Mázas-fazék. 1689: egy *mázas fazék*ban egy kevés Répa magh (Ap. A. VII.).

Mázas-kemence. 1666: Ezen hazban egy régi romlott *mazas kemencze* hoszszu vas rudon allo (Ap. A. IV.). 1708: Az botban egj *mázas kemencze.* (3. cs. 7.). 1713: egj zöld *mázas kemencze* (Ap. B. XV.).

Mázas-korsó. 1729: kilencz *mázos* kicsin rendü *korsok* (11360. l.). 1744: Zöld *mázas korso* numero kettő, három ejteles aestimáltatott den. 12 (41/744). 1750: A Pinczében tanáltatott Portékák Hét lábas lábos, három *mázas korso* (Ap. B. XXIV.).

Mázsa. 1645: egi *masa* vasatt adni ighirtem voltt (O. 1642—48.). 1707:

Egy *mása* hunyadi vas 9, l. (Kvh.). 1736: Negy *Masza* meszert attunk flo. 9 d. 12 (Kvh.).

Mázsáló-kompona. 1840: egy vas lántzon függő vas ruddal felkészitett, gerendán függő *másdlo kompona.* Betsü árrok 60 Rf. (64/839.).

Mécs l. *gyertya gyapot-.*

Medence. 1758: egj két *medentze* (8468. l. 1565—800.). XIX. sz. e.: Egy *medentzét* Baktsi Gáborné Asz(szony) 4 pénz, [t. i. megvette] (B. M. hiány.). L. még *mosogató-, szappanozó-* al.

Meddő. 1806: három kitsi borjus Tehén, kettő *meddü* közüllök. (B. M. 1801—10.).

Meddő-anyaméh. 1862: Az Ház ablakja mellett lévő kis kertben egy jo kosár *meddü anya méj* el változtatott. (1013/802).

Meddő-kecske. 1696: *Meddü kecske* Nr. 1 (Damok.).

Meddő-pásztor. 1640: egi eökrömot loptak voltt mellinek husatt börit talaltam meg az eo Esztanajokhoz közel mellien eo' *meddú pasztor* voltt (O. 1642—48.). 1730: Kovásznai Bács, Fejős és *Meddü Pásztor*ok semmi helly és mentséggel és jo ratiokkal magokot az számvevő és törvént tevő Gaszdák előt nem mentegethetik (57/748.).

Meddő-tehén. 1719: egy szöke *meddü tehen*t, Egy Rigo ökröm vagyon és egy tanulatlan tulkom azt meg kel ütni az toromra (Tgy. 1711—20.).

Megacéloztat. 1732: az Darék Vasat is *megatcéloztat*ta.

Megdagaszt. 1661: mindgjart haza viven *megh dagaszt*otta [t. i. a malomból a lisztet] (S. 1658—65.).

Megfojik. 1823: a tehenyem *megfojat*ot 1823 esztendőben Augustusnak 8-ik napján (Ki. F. 13). 1843: *Megfojt* a tehenünk junius 30-kán a nagyob Bikától (u. o.).

Meghágat. 1824: *Meghágatt*am a Tündért... *Meghágatt*am a Csilagot (Ki. F. 65.).

Meglátás. 1634: De ezeknek *megh latas*ara mind sernek es husnak bizonios emberek valaztassanak minden helljeken fideliter tartozzanak hivatalokban eljarni (O. 1632—42.).

Meggyfa. XVII. sz. e.: Tudom azt, hogi Bogdan Georg Czereszniet, *meggifat*, almafat vagdalt azon a ioszagon, mellien most lakik (B. M. 1574—699.). 1713: Veteményes kerttel, meljben feles *megj* és szilva*fák* vadnak, szakasztja meg jo lészás uj kert (Ap. B. IV.).

Meggyfa-fiatal. 1651: Es ha kerteimbeől hogyha Szent Georgy inepigh hol mi oly edgyetmasinkott ki nem hordhatnanak es ültetni valo *medgy fa fiatal*okat Pünköstighis avagy azutanis szabadon ki hordhassuk (Ap. A. VIII.).

Meggyes-kert. 1554: hagyok ket tulkot es eg haz helyet az *meggyes kert* helyen (Sz. 1371—700.).

Méh. 1617: azt monda Silo geornek halgas Bolond mert az *meh*eket zekeren vyttek el (O. 1613—27.). 1656: Az aszony reszereis az *meh*ekbol iutot kilenc kasval (9786. l.). 1665: Talaltam volt az Erdeon egj *meh*et faban, az mellirt megh mutattam (S. 1665—69.). XVIII. sz. v.: Április első hetiben Szeredán vagy Csütörtökön bocsásd ki *Méh*eidet (Ki. F. 22.). L. még *anya-, kas-, kosár-, küpü-, mag-, raj-* al.

Méhkas. 1668: Vice Tiszt Uramék mindenik faluban kvleon kvleon computalvan az eokreoket, vneo Teheneket, Juhokot, *Kas Meh*eket, lovakot azt is connumeralliak eo kegyelmek (S. 1668—78.). 1840: A Ház hijján 18 veszszö *méh kas*ok öt Deszka felemelővel, eladatott 3 Rf. 21 xr. (64/839.).

Méhraj. 1727: mivel ki nem ére a doss egj *raj méh*et is ada helyibe (20/727.).

Méhsör. 1632: sert, *meser*t szabad volt arulni (Kvh.). 1682: Kezdi Vasarhelyi piaczon a Csütörtök napi vasaron Dunatol hozott halat, vasat, *mesert* arultanak volna az sokadalmakon kivül (Kvh.).

Méhszín. 1809: Van egy *Méh Szin* (164/62. cs.).

Méhtisztitó-kés. 1840: Egy *méh tisztitto kés*, eladatott 12 xr. (64/839.).

Méheskert. 1754: A Csürön tul vagyon egy kisded *Méhes kert* veszszőből font sendely fedél alatt (Ap. B. XXIV.). XVIII. sz. v.: Vagyon a nagy ház megett egy *méh kert* (N. S.). 1801: Egy *méhes kert* körül Sendellyel födve (33. cs. 10.).

Méhkosár. 1695: Üres *me' kosar* (Ap. A. V.).

Méhész. 1776: Innen [t. i. mentünk] a Száldobos nevü helyre ott egy Fazakas Nyáguly n. Olához, ki Zágoni Vajna István Uram *Méhész*inek valja magát... (422/776. S.).

Melyék. 1678: tizenkét *melljék* Gyapjufonal, kender fonal, kilencz *melljék* fésült barany Gyapju (K. 1678—88.). 1758: Fonal megvetve 12 *mellyék*kel (Ap. B. XXIV.). L. még *ablak-, ajtó-* al.

Ménló. 1585: weottem *menj lo*wath fl. 11 (Mikó). 1667: egj *men lo*vamot az karoba szeoktette (S. 1665—69.).

Ménes. 1593: a' kalnoky Erdeobenys mind *mene*sik és barmik senky sem haborgatta (Tgy.). 1639: az mostani tavaz hatarban veottem volna el *mene*seket (O. 1632—42.). 1642: fogattam voltt meg az I(nctust) menes pasztornak, eleiben advan *mene*semett marhaimott (O. 1642—48.). 1678: Egy kobol szabot attam Az *mene*seknek (Ap. A. VII.). 1772: Futásfalván voltam az ell mult télen a *Méne*ssel telelni (Tgy. 1768—80). L. még *ménespásztor* al.

Méneskert. 1754: Az Istállok háta meget vagyon egy *Ménye*skert (Ap. B. XXIV.).

Ménesló. 1616: 3 loua vezet el kinek Egyke *menes lo* volt (O. 1613—27.). 1666: hozot Szent Imrehről *menes lo*vakot negyet vagy ötöt, egy kek kanczat, egy deres kanczat, egy feketet (Tgy. Harm.).

Ménespásztor. 1642: fogattam voltt meg az I(nctust) *menes pasztor*nak, eleiben advan menesemett marhaimott (O. 1642—48.). 1772: az néhai Ur flintája felét Oláh János nevezetü Jobbágy *Ménes Pásztor* ellszökvén magával vitte (Tgy. 1768—80.).

Menyezet. 1829: 96 darab gerendák A Dolgozo és Ebédlő Háznak *menyezet*ire, hoszsza 4öl 3láb (2245/829.).

Mér. 1573: az falw az feoldeket meg *mer*e (Ap. A. I.). 1606: mi az hordot ez okon *mer*tuk megh, nagiob igazsagnak okaert.../ az hordot mi megh *mer*tuk (Mikl. 1605—6.).

Mérce. 1691: egy *merczet* den. 9 [t. i. vettek] (Kvh.). 1736: vámot nem vétet... többet pedig egy Vékából egy *Mérczét* (Ap. B. Ksztl.). L. még *vámvevő-* al.

Meregető l. *réz- víz-*.

Meregető-kártya. 1837: nagy *kártyák meregetők* (Kvh.).

Meregető-sajtár. 1688: Egy *meregető sajtár* (Ap. A. IV.).

Mérés-kert ‚a hármas határrendszer idején az elvetett határrészt a falu kimérette és a tulajdonosokat a birtok nagysága szerint kerítés felállítására kötelezte, melyen közlekedés céljából kapukat tartottak'. 1678: falu hatara korul valo *meres kert*ol... legiek immunis (S. ejk. 1668—78.). 1727: Falu *mérés kert*in valo résnek kert látáskor, először kilencz pénz az büntetése (Tgy. 1721—30.).

Merítő. 1732: vizet vittenek mindenkor az magok *meritő*jökel vittenek... edgyik a másik *meritt*őiről élni szabad nem volt (B. D.).

Merő-kantár. 1758: Egy *merő kantár* fl. 1. den. 12 (23/758.).

Merő-késefa. 1809: *Merő késefa*, vevő neve Mihály Josef 12 xr. (154/62. cs.).

Mérő-lat. 1677: Egi kalmár *mérő lot* (Ap. A. IV.).

Mérő-véka. 1755: *Merő véka*, 1 (Ap. B. XV.). 1808: Két *merő véka* s egy fél véka. Betsü Ár 36 Dr. (Deák).

Mérték. 1660: Az Birák igaz fontra és *mérték*re gondot visellienek (S. 1658—65.). 1789: hozattam ide az Officiolatushoz egy fontot, 5 fontot, 10 fontot és 50 fontot nyomo kő vagy vas *mérték*eket, nem külömben egy vékát, egy ejtel, fél ejtelt, egy fertál, fél fertályos *mérték*eken, egy ölet, egy singet, egy refet, mely 5 fertályos (126/789.). 1830: Egy compona *mérték*kel 1 Rf. (Cseh. 1689—871.). — Különféle terület, ür és hossz*mérték*ek: 1846: ál, 1701: bécsi font, 1634: bor bejtel, 1634: brassói ejtel, 1849: col, 1622: ejtel (1753: fél-), 1700: erdélyi font, 1595: fél ál, 1753: fertály 1608: font, 1542: hold, 1849: hüvelyk, 1627: királyi sing, 1554: köböl, 1617: kupa, 1841: lánc, 1708: lat, 1789: marok, 1645: mázsa, 1841: német öl, 1779: oka, 1615: öl, 1789: rőf, 1608: sing, 1796: sokk, sukk, 1634: sőr ejtel, 1625: veder, 1615: véka, 1849: vonás.

Mester l. *ács-, asztalos-, atya-, csizmadia-, csizmadia atya-, főcéh-, főlátó-, faragó-, kiscéh-, kislátó-, kőmíves-, látó-, öregatya-, üveggyártó-, vicecéh-*.

Mesterember. 1726: Áts, Asztalos kőmives és egyéb *mester ember*eink munkájának megfizetésit absolute megkivánjuk (Ap. B. XI.). 1735: A város Csürit, hogy felraktak a *mester Ember*eknek 2 Napra kenyeret, turot, sert, eget bort Den. 18 (Kvh.). 1785: egy két hitványság foldozo varga kivévén minden *mesterember*ekkel fogyatkozik (1717/785).

Mesterlegény. 1638/1831: Ha valamelly *Mester legény* Czéhokbeli Mester Ember gyermekét vagy feleségét veszi csak hat forintot adva a Czéhban bevétessék (1973—831.).

Mesterség l. *képíró-, kézi-*.

Mész. 1669: igire az eoregh kő háznak végiben valo csonka kő falat, egj másа *mesz*et és egi rakás követ (8468. l.

Szgy. t. l.). 1736: Negy Masza *meszert* attunk flo. 9 d. 12 (Kvh.). 1753: Vettünk ugyan *Meszett* beoltottat (8468. l. vegy.). L. még *oltott-* al.

Mészégető. 1830: *Mészégető* Zöld Joseff fogadott fel 700 véka *meszet* (Biál.).

Mészoltó. 1848: három *mészoltó*nak 54 Kr. fizettünk (Kvh).

Mészoltó-verem. 1838: Egy *Mészoltó-vermet*, melly mind a földbe egy ölnyire bé ásott feneke, mind a' föld szinitől egy singnyi magosságu Oldala négy szegre laposson faragott vastag csere boronákbol vagyon ki rakva két ölnyi hoszszuságára és ött singnyi szélességire (Gidóf. 1820—40.).

Mészáros. XVII. sz. e.: Az mely hozzu szint piatzunkra tsinaltunk, alaia vagho szekeket zerezven, az mely kwlseo *meszaros* vasar napokon azon hust vagh azoktol ket penzt d. 2 (Kvh.). 1643: annak marhaja sem voltt, *meszaros* is nem voltt (O. 1642—48.). 1682: *meszaros* leven kertem fel potura sütni valo peczenyit (O. 1680—88.). L. még *külső-* al.

Mészáros-céh. 1766: a *Mészáros Czéh* nélkül valo emberek (Kvh.).

Mészárság. 1788: kereskedést avagy *Mészárság*ot magukra válalnak (1397/788).

Mészárszék. 1660: Hogj valakik marhakot vagnak *Meszarszek*re penzre emberseges emberek eleot aldomas itallal igaz marhat vegjenek (S. 1658—65.).

Meszelő. 1753: Adtunk Házak fejéritéseért a *Meszelő*nek 1 fo. 2 den. (8468. l. vegy.).

Meszelő-kefe. 1840: két *meszelő kefe* eladatott 1 Rf. (64/839.).

Meszes-cseber. 1840: Egy kis *meszes cseber* (64/839.).

Meszes-kád. 1809: *Meszes kád*, vevő neve Magyarósi Sigmond 10 xr. (154/62).

Meszes-sajtár. 1814: Egy *meszes Sétár* vette me Zajzon Beniámné 5 xr. (1643/821.).

Metélő-deszka. 1688: két *metélő deszka* (Ap. A. V.).

Metélő-fűrészdeszka. 1720: Egj *metéllö fürész Deszka* (Káln.).

Metszeni. 1637: neki egj gabonas hazra valo fatt *meccziet* eppen minden szer szamaval (O. 1631—42.).

Metsző-bárány. 1784: Kétt *mettző Bárány* megöletett (Ap. B. XXV.).

Metsző-kés. 1787: egy *metző kés* (1162/787.). 1840: Kováts müszerek... Egy *mettző kés* és tiz vésők (64/839).

Metsző-vas. 1682: az Feketeügyön levö Nyujtodi Füreszemtöl ellopvan a *meczövas*at (K. 1678—88). 1837: Hét *mettző vas* ebből öt vágo kettő tisztittó (Cseh).

Metszett-nyereg. Egy tisztességes Csontos és *metszet nyereg* 7 flor 70 denár (Kvh.).

Metszettlen-ló. 1729: egy *meczetlen* pej szörü *lo* (11360. l.). 1788: Kitsi pej szőrü *metszetlen lo*vatok serénye, farka fekete, négy esztendős s még két tsiko fog van a szájában (1941/788.).

Méz. 1662: Ghidofalvan pinczemet megh asvan egj czieber *mez*emet ki votte (S. 1658—65.). 1740: Sert és *Mézet* azon Executorok számára (vettünk) fo. -48 (Tgy. 1731. 40.). L. még *lépes-*, *szín-* al.

Mézes ‚mézeskalács-árus'. 1809: A kenyeresek, *mézes*ek az Sertés hus vágo Pad helyeik az Vertán Botya háta megé szoríttasanak árulás céljából (Kvh.).

Mézespogácsa. 1764: a Procuratornak, Postamesternek 6 nagy és 4 kisebb *Mézes Pogátsá*kért Brassoba 1-a Marty 1764, 1 Rf. 6 xr. (Kvh.).

Mezei-borsó. 1615: *Mezei Borso*nk negi zekerrell leven zeme ennek lön cub. 9 v. l. (Mikó.).

Mező. 1583: aszt tuggyuk hogy az peres reth Myndeneknek szabad eleo feold volt mynd Kyzdyeknek, Czykyaknak mynd Erdeye *mezeye* . . . (Kvh.). L. még *ősz-, tavasz-, ugar-, vetés-, vető-* al.

Mező-bírság. 1647: fizesse meg az *mezeo birsag*ot (K. 1647—52.).

Mező-föld. 1749: a kertek teljességgel roszak, ugy hogy *mezőföld*ön is gyalázat volna (S. ejk.).

Mező-kapú ‚a falu utcáinak a mező felől való végén felállított kapu, hogy a marha ki ne szabaduljon a vetésre'. 1701: Az *Mezò kapu* galambugos, Annak fa Horga és Vas Sorka (B. M. 1701—10.). 1802: Imre István Uram és fia Lázár Uram a magok *mező kapu*joknál állának (1057/802.).

Moldvai-hordó. 1698: Öreg *Moldvai Hordo* Üres (Ap. A. VI.).

Moldvai-kantár. 1708: Egy *moldvai kantár* viseltes nimet zabolával (3. cs. 7.).

Molnár. 1616: az zabad vthon ra menth az megh nevezet *Molnar*omra, az zantas, kertheles es kapotzha vithetes feleol (O. 1613—27.). 1643: az *molnar* nem akar benne lakni (O. 1642—48.). 1758: a *Molnár* számár tsinált egy sütő kementze a falu közönséges hellyen egy kis Ereszetske alatt (Tgy. 1606—25.).

Molnárház. 1758: vagyon egy jo *Molnár Ház* is épitve, ex fundamento jo Fenyő fákbol kész Gerendáju jo Padlással a Malommal közönséges jo szalma egy fedél alatt, melly *Molnár ház*bol a Malomba járnak be (Tgy. 7/899.).

Molnár-szán. 1809: *Molnár szán*, a vevő neve Laborfalvi Opra János 4 Rf. 35 (164/62. cs.).

Monyas ‚ménló'. 1691: Edgy deres kancza meddő, két negjed fü *monyas* gyermek lovak (K. i. E. 20.).

Monyas-borjú. 1808: Egy *monyas borju* Betsü árrok 12 Hflor. (11786. l. 1610—919.).

Monyas-ló. 1791: Köntzei Eleknek... egy *monyas lo*vat Pr. 20 (B. M. 1791 800.).

Mosdó l. *lábas-*.

Mosdó-kanna. 1776: Egy *mosdo kanna* medentzéstől, más kissebb medentzével (Ap. J. I.).

Mosdó-lábas. 1838: Egy *mosdo lábos*, a vásárlo neve gyalog katona Csiki Lajos 13 xr. (140. cs. 24.).

Moslékos-cseber. 1847: Egy *Moslékos Cseber* 6 xr. (194. cs. 29.).

Moslékos-hordó. 1719: *Moslék* tartó *Hordo*k Nr. 2 (B. M. 1765—70.).

Moslékos-kád. 1781: (Tgy. 1702—99.). 1847: Egy *moslékos kád* 10 xr. (194. cs. 29.).

Moslékos-kártya. 1838: *Moslékos kártya*, a vásárlo neve H(uszár) László János 9 xr. (140. cs. 24.).

Moslékos-sajtár. 1758: egj *moslékos sajtár* (8468. l. 1565—800.).

Mosópad. 1794: az ajto előtt egy *moso padon* (Tgy. 1702—99.). 1839: Vagyon két *moso pad* (155. cs. 82.).

Mosogató-medence. 1808: *Mosogato medentze*, Betsü Ár 12 Dr. (Deák).

Mosogató-cseber. 1744: *Mosogato cseber* aestimátioja den. 9 (41/744.).

Mosogató-teknyő. 1817: Egy *mosogató* kerek *Tekenyő* 18 xr. (B. M. 1811—20.). 1831: Vagyon *mosogato tekenyő* 26 xr. (123. cs. 19.).

Motola. 1730: *Motolla*ra vetett fonal (Ap. B. XXIV.). 1763: Aproság *Motollák* (B. M. 1761—70.). 1805: Egy hoszu *motola* s rövid (866/805.).

Motola-óra. 1840: Egy fonal *motolla ora* formáju ütő, eladatott 1 Rf. 41 xr. (64/839).

Motolácska. 1716: A kemencze végben egy kis kendő szeg, azon két kis czérna *motollácska* (Tgy. 1711—20).

Mozsár. 1659: egj rosz *mosar*, egj onnos czierpenieo val(ora) fl. 10 (S. 1658—65.). 1758: egj *mosár* törőstől (8468. l. 1565—800.). L. még *fa-, máktörő-, máktörőfa-, réz-, sótörő-, sótörőfa-* al.

Munka l. *tenyeres-*.

Munt-liszt. 1837: (177/837.).

Murok. 1716: *Murok* petreselyem, veres hagyma kevés (Tgy. 1711—20). 1758: A Háznál levő kertben tanáltatik Három Ágyás *Murok*, egy Ágyás Petersejem (8468. l. vegy.).

Murok-mag. 1696: *Murok mag*ot vött den. 24 (Káln.).

Mutter-fogó. 1840: Kováts müszerek... két kitsi *mutter fogo* és czirkalom (64/839.).

Mutter-lyukasztó. 1840: Kováts müszerek... *Mutter lyukaszto* négy (64/839.).

Mutter-tekerő-kulcs. 1840: (64/839.).

Műhely l. *asztalos-, kovács-*.

Műszer l. *kovács-, lakatos-, ötvös-*.

Műves l. *apró-, arany-, ón-, réz-*.

Nád. 1720: az Házban [t. i. vagjon] edgj Eke vas, *nád* rajta (Káln.).

Nádméz-porzó. XIX. sz. e.: (B. M. é. n.).

Nádmézvágó-szekerce. 1840: Egy *Nád méz vágo* kis *Szekertze* 25 xr. Vevő neve Bálint furir (64/839).

Nádütő. 1692: negy furu, egy czap hanyo, *nadütő* egy, kézvono den. 21 (B. M. 1674—700). 1743: egy *nádütő* (Ap. B. XXIV.).

Nádütő-fúró. 1729: edgy *nádütő furu* (11360. l.).

Nádal. 1736: Mikor a perpentzet *nadlot*tak vettünk egy vasat d. 96 (Kvh.). 1764: a Malom kőnek Darék Vasát meg*nádol*tatván és hoszában nyujtatván azon kőnek perpentze vasat tsináltatván annak dolgozására vettünk kasza vasat az árra 1 Rfl. (uo.).

Nádaló-fúró. 1821: két *furu*, az egyik kerek szeg, a más *nádolo*, megvette Fazakas Josef 48 xr. (1640/821.).

Nádas-üveg. 1774: (8468. l. cs.).

Nadrágszíj. 1708: (3. cs. 7.).

Nagy-fogó. 1788: *Nagy fogó* Nr. 9. Kovács mihelybe valo (Tgy. 1702—99.).

Nagy-fúró. 1840: Egy kerék torkát furo *nagy furu* 3 Rf. 10 xr. megvette András Josef (64/839).

Nagy-ház. 1641: Emlekezem arra,

hogi Mikes Benedek Uram az *nagi haz*-ban felhivata es Tott Pal biralvan engemett jobbagiul kote magat Mikes Benedek Uramnak (O. 1632—42.).

Nagy-kapu. 1722: A kapun bémenvén vagyon egy deszkából valo *nagy kapu* és más kiskapu vas nélkül valo paraszt kapu lábakon állo (Ap. B. XXIV.). 1758: két hevederre csinált Tserefa sorkon fordulo két paraszt kapu fél fák között valo *Nagy kaput* találtunk (Tgy. 1702—99.). 1804: Az Udvari *Nagy-kapura* tsináltatam 12 vas Szegeket (866/805.).

Nagy-verő. 1773: *Nagy verő* ugyan Kovács Mühellybe valo Nro. 7 (B. M. 1781—800.). 1840: Kováts müszerek ... Hat *nagy verők* (64/839.).

Napszám. 1685: Lakatos Mihalinak attam buzat gr. 1. ugj hogj niarban *nap szammal* le dolgozza (Ki. E. 20.).

Napszámos. 1772: Ti(tularis) Janko Ferentz Uramnak *nap számossa* voltam (B. M. 1771—80.). 1859: Tenyeres munka *napszámosok* (Gid. 1664—864.).

Négylábú-szán. 1808: Egy *négy Lábu Szán* Betsü Árrok 36 xr. (11786. l. 1610—919.).

Négyszegű-reszelő. 1720: Lakatosnak requisitumi e szerént: edgy nagy pöröly, nagj verő nro 1, Szarvas üllő nro 1, Félkéz verő nro 1, Apro szeg fejező nro 3, *négj Szegü öreg Reszelő* nro 1 ... (Káln.).

Negyed-fű. 1615: egy *negyed fw* Eokor tino (O. 1613—27.). 1646: egj fekete gjermek lovat *negjed fü*vet tizennyolc forintért (Pótsa. 1581—814.). 1642: es egi szürke *Negied fu*re keleo giermek lowa valora fl. 20 (O. 1642—48.). 1743: *negyedfü*re menő ökörtino (Ap. B. XXIV.).

Néma ‚persely'. 1689: attam egj *nemat* kezihez, hogj abbol valo proventust abba güiczen (Ki. E. 20.).

Német-csap. 1809: *Német csap*, vevő neve Budai Ferencz Dulo 10 xr. (154/62. cs.).

Német-nyereg. 1750 körül: Egy kotsis alá valo *nimet nyereg:* 7 flor. 40 denár (Kvh.).

Német-öl. 1815: Készittessék egy jo 20 *Német öles* Gyeplő, melyel fog az egész tizedbeli kaszálló az Imetsfalva felől végin kezdve felmérettetni (1451/815.).

Német-rúdas-hám. 1801: Két *Német Rudas Hám* kantárostol, aestimalas szerént valo ára 2 Hf. (361/801.).

Német-sör. 1806: egy kupa u. nevezett *Német ser*nek az árra $2^1/_2$ xr. (566/806.).

Német-zabola. 1708: Egy molduvai kantár viseltes *nimet zabolával* (3. cs. 7.).

Nemez. 1596: Szent Ferencz nap vtan valo wasarban wasarlottam Brassoban weottem ket *nemezt* egj vakaroth d. 15 (Mikó). 1729: egy viseltes nyereg alá valo *nemez* (11360. l.).

Nőszabó. 1851: Makai Ferencz *nő szabo* Benkő Sámuel házában lakik (8468. l. 1749—900.).

Nőstén-bárány. 1637: az karaim Negj dizke baranios jo, Negj *nosteni barani*, negj kos (O. 1632—42.). 1678: Item adtam diszke *nösten bárán*t kilenczet számban (Ap. A. VII.).

Nőstén-pujka. 1708: egj kakas *pujka* s egj *nöstény* (3. cs. 7.). 1732: *Nöstény Pujka* Nro. 5 (Ap. O. l.).

Nyáj. 1645: egi disznott az eo *niaj*ok kòzùl valott eok tekoszlottak el, valahova tòttek (O. 1642—48.). 1658: egi sertes marhamat vitte el az *Niaj*bol (S. 1658—65).

Nyak l. *vas-*.

Nyakbavető. 1581: Az pej lowat fekesteol, Niergesteol az eoregebik *niakba veteo*vel, bonchokal... hagiom Zekel mojsesnek (Tgy. XVI—XVII.).

Nyakló. 1729: edgy szántani valo *nyakló* szijjas vas karikák rajta (11360. l.). 1758: Egy szánto *Nyaklo,* meljnek egyik része kenderből, a másik része szijjból valo egy páár Vaas karikával együtt (8468. l. vegy.).

Nyár-nyomtatórúd. 1716: egy *nyár nyomtatórud* (Tgy. 1711—20.).

Nyári-ajtó. 1720: Az élés házba mennek bé jo záros vas Sorkokon forgo belső ajton, külső Ajtaja *nyári Ajto*reteszes lakatos (Káln.).

Nyári-bárány. 1663: huszonhat *niari baranyo*mot [lopták el] (S. 1658—65.).

Nyári-dolog. 1658: ados volt negy forintal, s negj napi *niari dolog*gal (S. 1658—65).

Nyári-ház. 1594: az felseo haz az *Niari haz*al es pinczevel egietemben Sido Balasnenak juta fiaval egietembe (Tgy.). 1669: az *Nyári ház*ban isznak vala (Ap. A. IV.). 1761: találtatik egy cserefa sasokon állo *nyári ház* fenyő boronákból kicsinálva (Ap. B. VII).

Nyári-kaszálás. 1823: A Napszámosok dolgozzanak eszerént: Egy kaszálonak *nyári kaszálás*kor 18 xr, Őszi kaszáláskor 15 xr. (2013/823).

Nyári-konyha. 1827: Egy más hat öles hoszszuságu kőépületet, melyben lészen egy *Nyári konyha* (Gidóf. 1656 849.).

Nyárs. 1618: azt mondotta, hogy ocset Egy *Nyas*sal eoklettek (O. 1613—27.). ua.: oth esset raytha az *Nyas*sal valo Gy(a)kas (uo.). 1693: Egy *Nyárs* den. 18 (B. M. 1674—700.). XIX. sz. e.: egy *nyárs* Becsü árr 15 xr. (B. M. 1811—20.). 1846: Egy *nyárs,* egy vaskalán 1 frt. 15 (8468. l. vegy.). L. még *kávépergelő-, pecsenyesütő-, vas-* al.

Nyél l. *fejsze-, kasza-, vasvilla-*.

Nyeles-vágó. 1840: Kováts müszerek... *Nyeles vágo* (64/839.).

Nyelves-békó. 1809: *Nyelves béko* a vevő neve Lisznyói Kese Miklós 15 xr. (154/62. cs.).

Nyereg. 1581: Az pej lowat fekesteol, *Nier*gesteol az niakba veteovel, bonchokal... hagiom Zekel mojsesnak (Tgy. XVI.—XVII.). 1658: egi lovat vitte el fekiben *nierg*iben (S. 1658—65.). 1692: Egy hitvan *nyereg* den 9 (B. M. 1674—700.). 1753: egj puszta *nyereg* ket kengyel vassal valet den. 24 (25/753.). 1806: Három *nyereg,* kettö csontos egy pedig szolga *nyereg*... (B. M. 1801—10.). 1818: Egy csoré *nyereg* készség nélkül (Cseh). L. még *borított-, csontos-, fa-, magyar-, metszett-, német-, szolga-* al.

Nyeregfa. 1809: *Nyeregfa,* vevő neve Dancs Ferentz 30 xr. (154/62. cs.).

Nyeregtakaró. 1808: Egy hitván Medve bör *nyereg takaro* Betsü Ár 72 Dr. (Deák). XIX. sz. e.: Egy *nyereg takarot* Barabás Pál 4 pénz [t. i. megvett] (B. M. hiány.).

Nyeregvánkos. 1719: egj *nyereg vánkos* Desö Benedek Uramnal ujj (Láz.).

Nyereség. 1608: kilencz oraigh sem varosbeli zemelynek sem kwlseo embernek nem szabad mindent venni haza zwksegire, *nyeresegre* annak sem zabad migh az szazlo fenn all (Kvh.).

Nyerges. 1719: Vagyon két ládám Brassoban az *nyergesnitt* (Tgy. 1711—20). u. a.: A *nyergesnitt* vagyon egy Derekally, ket vankos (uo.). 1851: Demanoczki Elias *nyerges* a város házában lakik (8468. l. 1749—900).

Nyíl ‚1. sorshúzás; 2. 12 lépés széles kaszáló'. 1628: az nagy Tootis eo foglala el az teob nemes emberekkel az eleot Nylas Thoo vala, az mint az *nyl* hozta kiki oda vetette reszere az kürteött (Tgy. 1628—50.). 1700: Henter Kelemen *nyila* teszen 39 cub. 2 m. (54/11. cs.). 1801: András Sámuel uram a maga *nyilán* kivül Biro füve helyrőlis a Sarjut maga számára megkaszáltatta (413/1803.)

Nyíl-föld. 1618: egy *nyil földet* adnak (Tgy. 1606—25.).

Nyíl-húzás ‚sorshuzás' (A XII. sz. elején a nyílhúzás már legtöbbnyire apró cédulák alapján történt, melyekre reá irták az osztozásra került földek, állatok, stb. nevét. Ilyen nyílcédula százával van a Múzeumban). 1780: kinálám az Urat Geréb Ferentz Urat hogy *huzzon nyilat*, de azt mondta hogy én *nyilat* nem *huzok* (10966. l. 1776—810.).

Nyíl-vetés. 1675: *nyilat vetven* ra hun kezdődgyék (S. 1668—79.). 1680: Az Eos joszagot kette merven *nilat vetven* rea, az nil hoza Kovacz Peter Uramnak az naptamadat felől valo felit Kerekes Mihaly vicinumiaban rajta leveo rakot kutal es egy küs sendelies feozeo kutaczkaval egiut (Ap. A. V.). 1680: Az szallogos Joszagokat penigh meriek kette s *vessek nilra* (uo.). 1680: Vagion ket kas meh is melyre *vessenek nilat* (uo.).

Nyíl-vonás. 1794: Juta Baktsi Mária aszszonynak tartására férjhez meneteléig *Nyil vonás* szerint (636/806.).

Nyírő-olló. 1755: *Nyirő ollo* l. (Ap. J. I.). 1779: Egy *nyiro ollo* Dr. 24 (279/779. s.).

Nyomás-határ. 1576: eoszve is fekszik az Szent leleki *Nyomas hatar* es Canthafalvi niomas (Kvh.). 1814: A faluk határai 3 forduloban lévén felosztva azok közül minden esztendöben egyik ugarnak, vagy *nyomás*nak maradván azon esztendöben nem használtatik. Következésképpen mindenik forduloba két esztendöben egymás után u. m. az elsőbe ősz, a másodikba tavasz vetéssel használtatik. A 3-dik esztendöben pedig *nyomás*ban marad, melyért váltolag használhatoknak mondatik (B. D.).

Nyomó l. *sajt-, vassajtoló-.*

Nyomtató. 1751: Vas sajtolo *nyomtato*jával. (Ap. J. I.).

Nyomtató-rúd. 1716: Egy *nyomtato rud* (Tgy. 1711—20.). L. még *nyár-* al.

Nyoszolya ‚csusztató saroglya, melyre szénát raknak'. 1822: Bokor András is meghalgattatván egyebet nem felel, hanem hogy az édes Attyárol Bokor Andrástol maradott reá és mind udvarát birta maig békeségesen, de amikor reája maradot tsak egy buglyára valo volt és aztán szaporitotta ugy hogy most 5 *Nyoszolya* széna teremhet. (1274/822. S.).

Nyújtó. 1716: a' Szekér szin felett 3 oldal hordo lejtra, egy *nyujto* (Tgy. 1711—20.). L. még *laska-* al.

Nyúla. 1680: két *nyulla* s három oldal (Ap. A. VII). 1840: 5 *nyula* per 12 xr. (64/839.).

Nyűg l. *lánc-, szőr-.*

Nyűgöz. 1769: egy gonoszul elveszet Deres szőrü lovamot a Sepsi Rétyi hidon alol a' füzesben az falu felől egy pej és egy fejér szörü lovakkal öszsze kötve és *nyügözve* egy szál és egy darab istranggal (252/769.).

Nyüst. 1662: az eleot valo nap eo teolle *nivst*eot kert (S. 1658—65.). 1721: egj gjolcs szövő *nyüst* (4692. l.). 1753: Egy fertájos üveg, Egy sikitó üveg egy *nyüst* az egér elrágta (128/753.). 1808: Négy pár *nyüst* Betsü Ár 90 Dr. . . . Négy gomolya *nyüst*nek valo Betsü Ár 12 Dr. (Deák). 1817: Egy *nyüst* és egy borda 30 xr. (1631/821.). L. még *egyszemes-, gyapju-, zekeszövő-* al.

Ó-bor. 1806: egy kupa jo *Oh bor*nak az árra 28 xr. (566/806.).

Odor. 1722: egy közönséges két *odro*cskáju Csür ajto nélkül valok (Ap. B. XXIV.). 1758: jo Fenyő szarufákon és Létzeken jo szalma fedél alatt valo két *odru* Tsür (Tgy. 1702—99.). 1789: A Lakta joszágon vagyon két *odra* jo fedéllel (11019. l.). 1814: Egy Csür Ajtoval, egy *Odor* és egy Istállo mind egy fedél alatt (1642—821.). L. még *jég-* al.

Oka. 1779: Három *oka* gyapju Den. 54 (279/779.).

Ól l. *disznó-, sertés-, törekes-, tyúk-.*

Olaj. 1736: Zsendej szegnek *olay*at vettunk egy fontot d. 14 (Kvh.). 1738: Sendely szeg olajozni *olaj*at (uo.). L. még *fa-* al.

Olajtörő. 1736: Az *olaj törő*höz valo romlot lyukas üst (Ap. O. I.).

Olaj-üttető. 1736: Az sütő arnyekja alatt *olaj ütető* (Ap. O. I.).

Olajos-korsó. 1708: *Olajos korso*t 3 (Ap. A. VI.).

Olajoz l. *olaj.*

Oldal-föld. 1772: Az Csitkos kantzákot az *oldal föld*ek mellé ne Czovekellyek, vagy ha Czoveklik Csitkaját Pásztorolják a kiké (Különf. id.).

Oldal-kamrácska. 1758: vagyon egy *oldal Kamrá*tska is (Tgy. 1702—99.).

Oldal pad. 1836: 2-do vagyon egy *Odalpad.* Betsü ára 36 xr. (2180/836.).

Oldalas. 1680: Négy *oldalas*, nyolcz diszno láb (Ap. A. VII.). 1721: szalonna idei 3 orjával, *oldalas*ival, lábaival edgyütt (4692. l.).

Olló. 1751: egy nagy *ollo* 18 den. (3. cs. 7.). 1836: kisded *Ollo* 6 xr. (1605/835.). L. még *fanyirő-, juhnyírő-, kecske-, kertész-, nyirő-, papiros-, singszeg kivevő-, vászonmetsző-* al.

Ollózó-kecske. 1698/730: Találtatot . . . Fejős vagj *ollozó* számban levő *ketskék* nro 2, ezeknek két ideji Ollójok (Káln.).

Oltó-fűrész. 1841: egy *olto Fürész*, eladott árok 30 xr. megvette Miko György (166. cs. 19.).

Oltó-kád. 1691: egy eresztő kadat flo. 1., egy *olto kád*at den. 12 (Tgy. 1693—700.). 1729: három *oltó* edgy eresztő *kád*ak (11360. l.).

Oltott-mész. 1753: Vettünk ugyan *mesz*ett be*oltott*at (8468. vegy.).

Oltovány. 1840: Az Istálo háta megett levő és a' házak mellett elnyuló kertekbe . . . egy nehány *Oltovány*ok (Ap. Ksztl.).

Olvasztó-serpenyő. 1838: Más kissebb *olvaszto serpenyő*, a vásárlo neve n(eme)s Kovács Ferenczné 30 xr. (140. cs. 24.).

Olvasztott-vaj. 1812: Egy kupa *olvasztott vaj* jó pénzbe 48 xr. (953/812.).

Ón-kanál. 1781: Gazdálkodo Nagy *Ónkalány* 36 xr. (Tgy. 1781—800).

Ón-kanna. 1592: Egi disznot heted magavall, Egj *onn kanna*tt, Egj mag mehett Boczatottam viszsza (Tgy. 1562—608.). 1606: ket *on kana*t, egik fedeletlen (Damok. 1600—44.). 1615: *On kana*t fedeletlent masfel eitelest egiet. *On kanna*t fedelest egi viseltest egiet (Mikó).

Ón-gyertyatartó. 1702: két öreg *on Gyertya Tarto* (Biál.).

Ón-műves. 1750 körül: *On Müve*sekrről: Fejjér on szerszámnak fontya munkájával 30 den. (Kvh.).

Ón-palack. 1661: oda vagion negj *on palaszk*om egj egj ejteles (S. 1658—65.). 1676: ket *on palaczk* (Donáth).

Ón-sótartó. 1712: *On Soo Tarto* edgj (Tgy. 1711—20.). 1778: *Ón So Tarto* Nro. 2 (B. M. 1771—80).

Ón-tál. 1606: 3 *ontal*at (Damok. 1600—44.). 1615: *On tal*at kozep rendet eotott. *On tal*at apro rendet nro. harmat (Mikó).

Ón-tányér. 1615: *On tangert* nro. hatot (Mikó). 1675: harom on tal, s egy *ontanger* s ket kanna (Tgy. 1669—81.). 1817: Hat Levesnek valo *On tángyér* (B. M. 1811—20.). 1839: Egy Pár *óntányér* 18 Plé kalányok és 6 kés villával 6 Rf. (B. M. 1821—48.).

Ondó. 1772: a Gátt el szakadása mián Brassóból *ondó*val és az szekerekről korpával hizlaltam (507/778 s.).

Ónozó. 1698: Egj öregh *onozo*, három vasabronts (Káln.).

Ontok. 1635: Tudom azt hogj ez az keszkenó Vaina Mihaline-e, maga szöve Vaina Mihaline, az *ontok*ott en fontam (O. 1632—42.).

Óra. 1818: Egy *óra* tokostól. (Cseh). L. még *fa-, motola-, ütő-* al.

Órás. 1732: az *Orás* mesternek attam 3 köböl tiszta buzat Biro Uram poroncsolattyából, ennek árra 6 forint 24 pénz (Kvh.). 1735: Az *oras*nak aprillisnak 20 Napjan attunk 2 köböl tiszta buzat (uo.).

Orda. 1583: az mi Maiorsagom benne volt Mindenekbe Szokmánt teottenek, teomleombe, *orda*ba es Saytokba szokmant teóttek (Kvh.). 1613: Anno 1613 die 11 July attam Tegzeo Danielnek egj veder *orda*t Zent Mihalj napigh valo varasra d. 84. (8468. l.). 1663: az elmult esztendeobeli hasznok hatod fel Temleo, hatodfel sait, hatod fel veder *orda* s az gjapjok (S. 1658—65.).

Ordafőző-üst. 1654: egi *Orda feozeo wust*emot tartotta oda, melyben ket veder ordat . . . (K. 1653—57.). 1667: Serfeozeo, lugzo es *Orda feozeo vst*eok, rez mosar es aba is teob eszkeozeokkel eggjvt maradot osztatlan (S. 1665—69.). 1676: Egi *orda főző üst* (Don.).

Ordamerő-kanál. 1751: Egy *orda merő kalán* (Ap. J. l.).

Ordás dézsa. 1818: Egy *ordás Désa* (Cseh).

Órja. 1680: egy *orja* fejestől (Ap. A. VII.). 1721: szalonna idei 3 *orja*val, odalassival, lábaival edgyütt (4692. l.). 1806: sok sertés lábak, *orid*k, Oldalosok és sodarok (B. M. 1801—10.).

Orot ‚1. irt; 2. arat'. 1592: iol tudom, hogy Bola Gaspar *orota* vala, mint hogy feltörök is ot valek, mert en akor Bola Gaspar czimboraia valek (Tgy. Harm.). 1615: . . . az Atthya az nehaj Mihalcz Georgy *Orottatta* volt az feoldet es Byrta. 1616: Ennek a Buzanak egy rezet meg *Orottak* volt. (O. 1613—27.).

Orsó. XIX. sz. e.: Egy vetöllőt, fa *orsokat*, puska tső darabot Mihálly Josef 6 pénz [t. i. megvette] (B. M. hiány.). L. még *gyapotfonó-*, *vas-* al.

Orsó-fa. 1764: 46 Bokor korongbeli *Orsonak* való *fákért* adtunk egy véka Tiszta Buzát és 1 véka Elegy Buzát 1. R. 12 xr. [a malomhoz] (Kvh.). 1764: Korong karikáért a melly áll tsögből 12 bokor *Orsófával* fizettünk egy köböl buzát és 2 véka Elegy buzát (uo.).

Ostor. 1692: Egy darab hárs kötél, egy gyeplő és *ostor* den. 5 (B. M. 1674—700.). L. még *béres-*, *kerek-*, *kocsis-*, *szíj-*, *vadász-*, *vizhuzó-* al.

Ostorfürész. 1713: *osztor fürész* nro. 1 (Ap. B. XV.). 1838: Egy *ostor fürész*, a vásárlo neve Kotsis Sámuel 6 xr. (140. cs. 24.).

Oszkotár ‚pásztor'. 1723: Gyurka János *oszkotár* (Aöi.).

Oszlás. 1579: hogy my el mennenk az Wytezlo Apor Imrehez, Apor Mykloshoz es Apor Ferenczhez felso Toryara es w tollok kalnoky Balyntnak *ozlast* kernek (Ap. A. I.). 1606: Pylbart georke, ki megh holt annak az reze az mi volt *Oslas*ban, aequaliter az Atiafiakra maradot (Mikl. 1605—6.).

Osztováta. 1645: egi *osztovatatt* kertt ki tollem (O. 1632—42.). 1662: egj nagy szuszekot, egi edgies szeket, *osztovatat* edgiet (Tgy. 1651—68.). 1681: Egi *osztovata* minden szerszamaval (10908. l.). 1710: egj *osztovátája*, egj vető, egj héhely (B. M. 1701—10). 1758: egj *eszteváta* (8468. l. 1565—800.) 1808: Egy Széles *osztováta* Betsü Ár 3 Rflor. Más keskeny *osztováta* Betsü Ár 2 Fflor 50 Dr. (Deák).

Ökör. 1544: Hagyok towabba nyolcz *okrot* es harom wnot Tyzenket diznot egy lowat (Tgy. 1427—569.). 1575: adot Syko Ghjörgy ket *ökröt*, kynek az Arra fl. 6 (Káln.). 1676: juta hat *ökör* becsültek ad fl. 66 hatvanhat (8468. l. 1565—800.). L. még *derék-*, *járó-*, *jármos-*, *rudas*, *tézsolás-*, *vonó-* al.

Ökörcsorda-pásztor. 1660: Ugian Bod Mihaljnak kezessegire Adtam az *ökör csorda pasztor*nak matenak harom veka buzat pro flo 2 den. 50 (?).

Ökörfésü. 1809: *Ökör füsü*, a vevő neve Kováts Antal 1 xr. (154/62. cs.).

Ökörharang. 1616: Also chernatony Kezdy Zeky Zabo Istvan hozoth egy *Eokeor* nyakra valo *harang*oth. (O. 1613—27.). 1794: (B. M. 1781—800.). 1843: egy *harang ökör*re valo Lántzostol 2 Rf. (B. M. 1821—48.).

Ökörjászoly. 1807: az istálo *ökör jászol*ra vagyon készitve jo hidlással 11410. l.).

Ökör-örzés. 1656: Szántottam bak Mihalynak ket hold paragot pro denare kilencven (!) de az hatvan penzit hattam az *ökrök örzes*ben, az harminc penzivel ados (9786. l.).

Ökörszekér. 1676: adgyon edgy négy *ökör* utaán valo *szeker*et . . . kinek allya vasas legyen, Járommal, sikotyu teslyastol, Az Lánczokbol a Gyer-

mekek részére fl. 3 három forint (8468. l. 1565—800.). 1680: Az *eokor szeker* eppen marada Kovacs Peter Uramnak (Ap. A. V.). 1691: Egy *Ökör szekeret* böczülötunk egy bokor rajtolyaval es löcsivel edgyut ad flor. 6 azaz hat forintra (Tgy. 1682—92.). 1801: Egy egész vágás fatalpu *ökörszekér* 6 Rfrt. 20 xr. (35. cs. 10.).

Ökörtehén. 1581: *eokeor tehent*, meli meg Er f. 2 d. 50. (Pótsa. 1581—824.). 1587: *eokeor tehen*t meli meg Er fl. 2 (uo. 1561—814.). 1618: Egy *Eokeor tehen*emet kellett Th(örvény)re kyvennem (O. 1613—27.). 1625: Ada Borbely Georgy az fianak Peternek... kett *Eokeőr tehen*et, Annak az Egyike Barna, az masik szeőke (B. M. 1574—699.).

Ökörtinó. 1615: Egy Neged fw *Eokeor tino* (O. 1613—27.). 1615: Myko Mihalj Vramnak *Eokor tino*t nro egiett (Mikó.).

Ökörtulok. 1806: két *Ökör tulok* edgyik egy, a más pedig két esztendős (B. M. 1801—10.).

Öl. 1615: Donat Pal Thamassal convyncalanak 12 zal farol, ennek 9 zala Gerenda 4 *Eol*, az ketthey kozorufa 5 *Eol*, Egy *Eol* Talp 3 *Eol*. Ezeket 12 napon aggya megh (O. 1613—27.). 1788: 3½ *öll* fának Brassoba valo viteliért 6 rf. 18 xr. (Don. 1760—93.). 1816: az egész jószág 289 □ *öl*, mely teszen egy vékát és 7 ejtelt (Deák). ua.: Napkelet felől valo szélje 13-rom *öll* és egy sing (uo.). L. még *német-* al.

Öntő l. *gyertya-, üveggyertya-*.

Öntöző-kártya. 1818: Egy *öntözö kántya* badug csőivel (Cseh). 1840: *öntöző kártya*, eladatott 15 xr. (64/839.).

Öreg-atyamester. 1770 k.: Kiss Daniel *öreg Atya Mester* [csizmadia] (Kvh.).

Öreg-fúró. 1688: Az asztal ladajaban vagjon egj *öregh furu*, ket tölgjer, ket kerek szegh furo, egi folio furo, az masik elveszet (K. i. E. 20.). 1669: ket *eoregh kerek*kel volt ados, megh Ertenek volna fl. 2 (K. 1669—74.). 1678: Egy *Eöregh kötel*emet js ellopatta (K. 1678—88.). 1678: Egy *Eöregh Lanczo*mnak a felenel negiobbat elvesztette (K. 1678—88.). 1688: Az asztal ladajaban vagjon... Egj *öregh vesö*, egj kezvono (K. i. E. 20.).

Őrlő. 1736: Az *örlök*kel pedig jol és embersegesen él, s ki nem tanittya öket a' Malombol sőt a' kit lehet be tanit (Ap. B. Ksztl.). L. még *hús-, torma-* al.

Örök. 1569: En az Nagy Martont tellyesseghvel ky fyzettem az *örök*böl penzvel es egyeb Bötyw Marhaval (8468. l.).

Örök-fal ‚a falunak a mező felé készített védőkerítése, hogy a marhák ki ne mehessenek a határba'. 1635: az falu gondviselettlenseghe az, hogy azra az eozhatarunkra az fuggő *òròk falak*at es hitvan tanorokot meg nem czienaltattanak mostis Nemeli *eòreòk falon* 6 eokru szeker salvum sit kiterne oly res vagion (O. 1632—42.). 1737: Erdőről, Határkertekről, *Örökfal*akrol és Szénafü étetésről és annak hordásárol tartozzék a Biro minden Esztendőben háromszor esketni (587/802).

Örökség. 1549/1573: az Pelbart *Eoreokseg*enek kyt hynak zent gyergion, mely *Eoreokseg* Sepsy zekben

wagyon (Tgy. 1487—568). 1572: *Eoreoksegbe* vagy Benne lakol (uo. 1569—608.). L. még *lófő-* al.

Őröl. 1616: zabad legien oth *eoreolni* (O. 1613—27.). 1616: Ezthendeotul *Eoreoltem* az Malomba (uo.). 1678: Az tiszta buzabol *őrlettek* megh cubuli 3 (Ap. A. VII.).

Őr-szeg l. *fűrész-*.

Őrzés l. *erdő-, falu-, ökör-*.

Ős-föld. 1604: *Eos feoldem* kik nem zallogosok Padon Apor Andras feolde mellett egy hold feold... Az Anyamtol maradott *eos feoldem* Oszlason kiveul (Ap. A).

Őszbúza-vetés. 1617: egj fell all *ősz buza vetést*, ky mostan az földben vagion (Ap. A. II.).

Őszgabona. 1738: *Ősz gabonák*: Buza, a rogya érvén, mediocris termés remélhetvén... (2283/788.).

Őszhatár. 1635: az falu gondviselettlenseghe az, hogy azra az *eozhatarunkra* az fuggo òròk falakott es hitvan tanorokat meg nem czienaltattanak, mostis Nemeli eòreòk falon 6 eokru szeker salvum sit kiterne oly res vagion raita (O. 1632—42.). 1643: marhajokott illettlenul benne jartatak az tilalmas *eosz hatar*ban (O. 1632—42.). 1752: kivivén az Dálnok felől valo hegybéli *ősz Határ*okra azt velünk Oculáltaták (105/752.).

Ősz-mező. 1620: Ismet Cziki Antalnak egj czegely földe nalam zalogon p. denar 80 az elő labba az pokahalma felöl ez most az *ősz mezeő*ben (Tgy. 1606—25.).

Őszi kaszálás. 1823: A Napszámosok dolgozzanak eszerént: Egy kaszálonak nyári kaszálláskor 18 xr, *Őszi kaszálás*kor 15 xr. (2043/823.).

Őszi makkolás. 1802: 1800-dik Esztendőben *Őszi Makkolás* idején a panaszlo Eő kegyelme is mint Kálnoki possessor 4 sertésseit a Makkos Sertés Nyájban hajtatván... (566/802.).

Őszi vetés. 1816: A közelebbről mult *őszi vetés*kor mely földeket bé vettem (B. M. 1811—20.).

Ösztöke. 1778: *Eszteke* Nro. 2 (B. M. 1771/80.). 1805: egy *Eszteke* (Szőts. 1800—896.). L. még *fűrész-, vas-* al.

Ösztöketok l. *fűrészmalom*.

Ösztövér-hús. 1634: Az jo es szep keover husnak fontia d. 2, az *eozteover hus*nak fontia d. 1 (O. 1632—42.).

Ötödfű. 1743: *ötöd füre* menő ökör (Ap. B. XXIV.).

Ötvös. 1640: tudom, hogj eó kegielme egj talat hoza *eothves* Janoshoz Keszdi Vasarhelire, nem tudom mitt beszelle eo kegielme az *eottves*sel (O. 1632—42.). 1686: Egy *Ötves*nek valo furo den. 50 (Tgy. 1669—81.). 1751: Szőts István *ötves* (Kvh.).

Ötvös-műszer. 1686: Az *Ötves miszer*ekből jutottanak külömb külömb féle dib dáb rosdás miszerek Nr. 23 darabok, kik mind edgiut aestimaltattanak ad fl. 2 (Tgy. 1669—81.).

Pácoló-héhel. 1758: két *héhel* egyik *páczollo* den. 66 (21/66.). 1838: *Pátzollo Héhel* 27 xr. megvette Nagy András ur (150. cs. 77.).

Packona-kakas. 1832: *Paszkona kakas*, vagyis kappan (Ap. M. VIII.).

Pad. 1592: ot mutata az *pad*on egi

wy fazekban egi zöld bekat (Ap. VIII.). 1659: egy *pad*otis [t. i. kértem meg] azertis potentian (S. 1658—65.). L. még *bélelt-, boritott-, csiptető-, falazó-, fentőző-, furdaló-, fürész-, gyapjufésülő-, gyaluló-, húsvágó-, juhnyúzó-, karjos-, kártya-, kerékfalazó-, kerékkötő-, kézvonó-, kolbászvagdaló-, kötött-, ládás-, malom-, mosó-, oldal-, srófos-, szijgyártó-, ülő-, vályus-, víz-* al.

Padfedél. 1679: Egy *pad fedel*et, Egy kaposztas kadat... elveött (K. 1678—88.).

Padláb. Egy asztalosnak valo *Pad láb* (64/839.).

Pádimentum. 1765: Éléskamra, mellynek Padlása négy csere kereszt gerendára csere deszkákkal boritott. Also *Pádimentum*a csak föld (Bethl.).

Padlás. 1613: ... az zobanak *padlas*a vagion (Tgy. 1606—25.). 1686: *padlás*át, házam körül valo kerteimet elégette (O. 1680—88). 1758: *padlás* nélkül valo Füst Ház ... Háznak vagyon négy jó Fenyő Gerendáju jo *Padlás*a (Tgy. 1702—99.).

Padol. 1758: egy kis szinetske Fenyő Deszkákbol bé *padol*va (Tgy. 1702—99.).

Pajta. 1713: Az *pajta* háta megett vagyon egy marha akoly (Ap. B. IV.). 1758: Ezen házat már számos esztendőtől fogva, marhákat teleltetvén benne, *Pajtá*nak tartották, vagyon két Jászoly benne (Tgy. 1702—99.). L. még *disznó-, hizlaló-, marha-, ridegdisznó-, sertés-, sertéshizlaló-, sövény marha-, sövény sertés-* al.

Pakulár ‚oláh juhászlegény'. 1783: Ha Báts és *Pakulár*ok idegenek lesznek, azoknak saját aprob és nagyobb marhájok elszenvedtetik, mig Szolgálatban lesznek (Tgy. 1702—99.). 1787: Kurta nevü *Pakulár*ok közül kettő u. m. Miklós és János kévánsága szerént elfogattatott (1265/787.).

Palack l. *fa-, ón-*.

Palacsinta-sütő. 1698: *Palacsinta Sütő* (Ap. A. VI.). XIX. sz. e.: három vas serpenyő, egy lábos, másik *palatsinta sütő*, harmadik nyeles (B. M. k. n.). 1808: Egy vas *platsinta sütő* Betsü Ár 1 Rflor. (Deák).

Palacsinta-sütő-kő. 1759: bemenénk Kézdi Vásárhelljre edgjüt, de engem ot hagjván kijöve, s az alat töllem a *Palacsinta sütő követ* megához vitette volt, s én is haza érkezvén palacsintát akarván sütni után menék, s hát éppen akkor sült edgj palacsinta a kövön (Ap. J. I.).

Palacsinta-sütő-serpenyő. 1714: Egj *palacsinta sütő serpenjő*. (Ml. 1714. k.).

Palánt. 1663: Nagy Thamas, mint A(ctor) per Stephanum Baczio proclamaltata Szaraz Giergjeot Szotyorit Egy kertemben *palant*amot etette meg... Az *palant* megert volna den. 60 (S. 1658—65).

Palánta-mag. 1696: *Palant mag*ot is vött den. 12 (Káln.).

Palántál. 1627: Egj *p'antal*ni valo szeoleo (Ap. A. II.).

Pálca. 1610: Az mely *palcha* az zolgamnal akkor volt azt az I(nctus)nal talaltham meg (O. 1608—711.). 1617: Oth az tuzhelyen talalek Egy Darab *Palcha* zabassu fat (O. 1613—27.). 1643: ighen veri vala egi Nagi *paczia*val (O. 1642—48.). L. még *járom-* al.

Pálinka. 1755: Kőmiveseknek hogy jobb szivel és serényebben dolgozzanak *pálinkára* 4 Rfl. (Kvh.). 1805: Tiz kupa *pálinkát* elküldvén a szedőben eladta (B. M. 1801—10.). 1806: Egy kupa *Pálinkának* az árra 32 xr. (566—806.). L. még *szilva-* al.

Pálinkafőző. 1826: *Pálinka főző*-ben két Liuk (10774. l.). *Pálinka főző*be Keverő kádak (uo.).

Pálinkafőző-ház. 1789: *Pálinka Főző ház* kettős sendelj fedéllel, ajtokkal (11019. l.).

Pálinkafőző-üst. 1808: *Pálinka főző üst* Sisakkal s csőjivel. Betsü Ár 40 R. flor. (Deák). 1828: Vagyon 1 *pálinka-főző üst*, 1 Cselekedő Uj Üstök 40 Rf. (B. M. 1821—48.). 1837: egy 5 kártyás *Pálinkafőző üst*, csőscseberrel, három kádal, csebrekel és Kártyákkal együtt 45 Rft. (Tgy. 1825—97.). 1839: alattomoson több féle portékákot el rekkentett u. m. *Pálinka főző üst*öt (Cseh).

Pálinka-jártató-korsó. 1801: egy *pálinka jártato korso* 4 xr. (35. cs. 10.).

Pálinkás-általag. 1763: (B. M. 1761—70.). 1823: Egy vedres *pálinka átallag* (1198/824.).

Pálinkás-fazék. 1788: *Pálinkás* nagy *fazék* Nro. 2 (Tgy. 1702—99.).

Pallér. 1737: Az *Palleroknak* serre d. 3 (Kv.). L. még *ács-*, *kőműves-* al.

Palló l. *zab-*.

Palota l. *ebédlő-*.

Pánkó-vágó. 1838: egy *pánko vágo* badik, megvette 7 xr. Köröspataki unitárius pap (150. cs. 77.).

Pánt l. *kerék-*, *vas-*.

Pánt-fogó. 1840: Egy *pánt fogó*, nagy harapofogó (64/839.). Kováts müszerek... *Pántfogo* egy (uo.).

Papiros-ablak. 1740: *Pappiros Ablak* rosz, kivül fél tábláju két vas sorkon (28/870).

Papiros-malom. 1731: a' *Pappiros malom*ban lako Molnár (11786. l. 1610—919.).

Papirosnyirő-olló. 1720: két öreg *Papiros nyirő Olló* (Káln.). 1822: (1597/822.).

Paraszt-ablakkeret. 1764: Egy *paraszt ablak keret* rámájával együtt 30 xr. [t. i. a munkadíj] (147/764.).

Paraszt-asztal. 1794: négy lábu *Paraszt Asztal* (Tgy. 1781—800.).

Paraszt-csempe. 1744: ... melyben tüzelő kemencze negyven veres, avagy *paraszt csempé*vel fel rakva... (46/744.). 1753: *Paraszt Csempé*t vettünk száz hatvant egynek az árra denar $1^1/_2$ (8468. l. vegy.).

Paraszt-csempekemence. 1755: A házban egy *Paraszt Csempe kemencze* és két lantorna Ablak (Ap. B. XV.).

Paraszt-fazék. 1689: Uy *Paraszt fazék* 4 (Ap. A. VII.).

Paraszt-fék. 1751: két *paraszt fék*ek 72 den. (1750—52. k. M.).

Paraszt-fogas. 1744: Ezen házban találtatott egy hoszu és nagy fogas kendő szeg és kétt igen *paraszt fogas*ok... (46/744.). 1758: Az első Házban találtatot napnyugot felől egj pohár Szék, a falra felszegezve három *paraszt fogas* (8468. l. 1565—800.).

Paraszt-gyertyatartó. 1716: a' kemencze előtt egy fogas egy *paraszt gyertyatarto* rajta (Tgy. 1711—20.). 1794: *Paraszt Gyertya tarto* 1 (Ap. B. XXV.).

Paraszt-hám. 1722: két *paraszt hám* fotos (Ap. B. XXIV.).

Paraszt-kályha. 1698: Füttőnek avagy kemenczének valo *paraszt kályha* tetejére valo szép ött lapos kő, selye formán csinált két küsdeg ládácska tele üvegel (Ap. A. V.). egy *paraszt kályhás* kemencze sütő kemenczéjével edgyütt (uo.). 1713: egj *paraszt kályhák*bol rakott kemencze (Ap. B. XV.). 1758: Fenyőfa lábakra rakatott négy sor *paraszt kájhák*bol állo tüzelő kementze (Tgy. 1702—99.).

Paraszt-kapu. 1722: *paraszt kapu*, lábakon állo (Ap. B. XXIV.). 1729: Ennek csür kert kapuja fenyő deszkából valo *paraszt kapu*, edgy béjáro kis ajtó rajta (11360. l.).

Paraszt-kapufélfa. 1758: két hevederre csinált Tserefa sorkon fordulo két *paraszt kapu fél fák* között valo Nagy kaput találtunk (Tgy. 1702—99.).

Paraszt-kemence. 1761: melj nyilik egy jo nagy palotára, meljben van veres kájhákbol valo *paraszt kemencze* kőlábakra véve (Ap. A. VII.).

Paraszt-láda. 1708: Egj fejér *paraszt láda* (3. cs. 7.).

Paraszt-padszék. XVII. sz. v.: egy hoszszu *paraszt pad szék* (Ap. A. VII.).

Paraszt-szekér. 1750 körül: A *paraszt szekerek* készületeit s eszközeit a helység Tisztei limitálják (Kvh.).

Paraszt-táltartó. 1817: Egy *paraszt Táltarto* (B. M. 1811—20.).

Paraszt-tornác. 1627: egj *paraszt tornacz* (Ap. A. II.).

Paraszt-vaskengyel. 1729: egy pár *paraszt vas kengyel* viseltes Szijjával (11360. l.).

Paraszti szolgálat. 1626: Igire magat arra my eleöttwnk, hogj Eletygh lova hatan zolgallia Janko Boldisar Vramot, mikor lova lezen, s mikor lova nem lenne eő kegelme is vdvarbeli zolgalattal, s nem *paraszti zolgalat*tal zolgaltassa (8468. l.).

Paripa. 1581: Az roh *paripa* fekesteol niergesteol . . . hagiom Janosnak (Tgy. XVI—XVII.). 1617: 2 lovamot loptak el az Eggyk Egy Barna vak *paripa*, az massyk egy pey zeoru kancha (O. 1613—27.). 1643: beszzegh ighen kellene ennekem egi jo erős *paripaa* (O. 1642—48.). XIX. sz. e.: ebből is tartotta eleitől fogva familiám a *Paripa*lovat (Pótsa. 1581—814). L. még *hámos-*, *hátas-* al.

Párkány. 1753: Füttőkre és kementzére vettünk *párkány*okot, srofokot, könyökit, Csipkéket és Gombokot nro. 252 (8468. l.). L. még *kemence-* al.

Párkányos-fogas. 1713: egj *párkánjos* és egj katona *fogas* (Ap. B. XV.).

Párkányos-lapító. 1834: *Párkányos lapito* 1 darab (43/834.).

Párkányozó-gyalu. 1696: két *párkányozo gyalu* (Damok.). 1798: Gyaluk: egj Eresztő, három simitó, egj párkányos (11019. l.). 1837: Öt *párkányozo gyalu*, négy simpla vassal, egy négy vassal (Cseh). 1838: Egy poros és egy *párkányozo gyalu*, megvette 20 xr. Bálint Mihály (150. cs. 77.).

Parlag. 1632: ha valaki az maga *parlag*jan avagy szena fúviben marhajat kótelen tartya, avagy szabadon, ha az mellette valo Vicinomjaban kaszalo szena fúvere avagy *parlag*jaban kart tenne, az karos ember, hútós emberek-

kel latassa megh (Tgy. 117/886.). 1636: meli fóld sokaig *parlag*ul leven szegettem volt fel (O. 1632—42.). 1700: egy Hold *Parrag*ot zalogon otven magyar forintokert (Kvh.).

Párna l. *alsó-, felső-.*

Párna-gerenda. 1817: (65. cs. 71.).

Párnás-hám. XIX. e két *párnás hám* (B. M. k. n.).

Pászma. 1708: 25 *paszma* len fonal /. . . Egj sakban szösz fonal 64 *paszma* (3. cs. 7.).

Pásztor. 1608: Az olah *paztor*oknak kik az juhot eorzik chedula adassek. (O. 1608—711.). 1609: az my *paztor*unk peniglen Peter neveo Ola (u. o.). 1642: *pasztor*nak fogattuk voltt meg tób gazdakkal eggiútt (O. 1642—48.). 1659: az mely Juhot az *Pasztor* az uyaval megh mutatot tudom hogj szabad volt niuzni (S. 1658—65.). L. még *disznó-, erdő-, fejős-, határ-, juh-, kecske-, ló-, makkos-, marha-, meddő-, ménes-, ökörcsorda-, tehén-, tehéncsorda-, törökbúza* al.

Pásztoroltat. 1727: Ha valaki szánt-szándékkal marháját gabonában hajtattya, avagy *pásztoroltat*tya forinton marad, minden kegyelem nélkül toties quoties. (Tgy. 1702—99).

Pásztorkodás. 1822: A kihajtásnak ideje kezdődik miként az Üdő annyira kedvez, hogy a' fü Nőni kezd és tart a *Pásztorkodás* ideje mindadig a mig elteled (1642/822.).

Patikás skatulya. 1708: Egy *patikas Skatulya* (3. cs. 7.).

Pating. 1750: Egy *pating* 60 denár (Kvh.). 1807: egy szánto loekéjével lapos és hoszszu vasakkal Talyigával *pating*al, ahhoz valo loruddal (B. M. 1801—10.). 1840: Husz darab *patingok*, darabja per 9 xr. (64/839.). 1861: Egy vasastalpu szánto taliga *pating*al 2 f. (Cseh). L. még *szij-* al.

Patkó. 1623: Donat Janos öt *Patko* nekul valo lovakat vitte volna maga golgaban el (Kvh.). 1707: Egy par lora valo *patko* felütés szegestől 30 p. (Kvh.). 1850: két ujj *patko* 1 fr. 12 kr. (8468. l. vegy.). L. még *ló-* al.

Patkószeg. 1823: A Kovátsok dolgozzanak eszerént: Egy ló *patkoszeg*et 1 xr. [t. i. készítsenek] (2043/823.).

Patkoló-kalapács. 1753: egy kis *patkolo kalapáts*, vallet den. 6. (25/753.).

Patkoló-verő. 1658: egi *patkolo vero* harapo fogoval egiut (8468. l. 1500—880.). 1692: Egy *patko verő* harapofogoval den. 36 (B. M. 1574—699.). 1708: egj *patkolo verő* (3. cs. 7.).

Patkoló-zacskó. 1708: Egy bőr *patkolo zatsko* (3. cs. 7.).

Patkoltat. 1692: Az arvak Lovait *patkoltat*tam, az ket lovat 6 sustakkal (B. M. 1674—700.).

Pázsit. 1592: Az viszen tull az mienk mellett Egi darab *pasint*ott veöttwnk szalogon Donatt Geörgyteöl f. XI (Tgy. 1569—608.). 1666: aszt mondotta hogy bocziasd kj az *pasint*ra (S. 1658—65.).

Pecsenye. 1681: meszaros leven kertem ket potura sütni valo *peczenyit* (O. 1680—88). 1758: egj vas *pecsenye* alá való (8468. l. 1565—800.). 1808: Vas *petsenye* alá valo, Betsü Ár 50 Dr. (Deák). L. még *bőrös-, hoszszú-* al.

Pecsenyesütő-kerék. 1765: Földben ásott két vékony cserefa lábak kö-

zött forgo megavult rongyorlott *petsenye sütő kerék*, mellyet kutya-czenk szokott forgatni (Bethl.).

Pecsenyesütő-nyárs. 1808: Három *petsenye sütő nyárs* Betsü Ár 1 R. flor. 32 Dr. (Deák).

Penecilus. 1807: Egy *penitzillus* bitsak (K. i. F. 65.).

Pénz l. *ványoló-, vásár-.*

Pénzes-csupor. 1723: Az kendő szegen találtatnak hat ivó edén és *pénzes csupor*is vagy 6, egy tőtő korso (Ap. O. I.).

Perec. 1861: Vas hámtő *pereczel* öszvekötve. 10 kr. (Cseh). L. még *vakaró-* al.

Pergő-szekér. 1830: egy viseltes *pergő szekér* 45 fr. (Cseh. 1689—871.).

Perje. 1839: Vagyon egy Csür szalma fedéllel fedve, alatta levő Istáloval és odorral rajta levő *perjé*vel és Csürkapuval (155. cs. 82.).

Perpence. 1732: a czigánnak *perpentze* csinálás és a Darék vasat megatzélotta, költ étire és itára 15 pénz (Kvh.). 1736: Mikor a *perpentzé*t nádlották vettünk egy vasat d. 96 (uo.). 1738: A felso kőre *perpencse*t Darek vasat csinaltattunk (uo.). 1820: Egy korong darék vasával *perpentzé*vel (Pótsa. 1816—20.). L. még *lisztelő-, malom-* al.

Persely. 1794: Vasas talpu egész Hordo Vágás Szekér, melynek a' negyedik kereke megromlott, de a' vasa jo, ketteje kereke *Perse*jes, a' más kettő *Persej* nélkül valo (Ap. B. XXV.). L. még *vas-* al.

Persely-véső. 1840: Kováts müszerek . . . Két *persej vésü*. Becs árrok 20 xr. (64/839.).

Petrezselyem. 1643: vasarhelre vitem retket vagi *petre'seliem*et (Kvh.). 1758: A Háznál levő kertben tanáltatik Három Ágyás Murok, egy Ágyás *Petersejem* (8468. l. vegy.). 1805: Murok kétt véka, Hagyma kétt véka, *petreseljem* fél véka (866/805.).

Petrezselyem-mag. 1696: Veres hagyma es *peterselyem mag*ot d. 24 [t. i. vett] (Kvh.).

Piac. 1588: minden heljeken, *piacz*okon, sokadalmakon . . . (Kvh). XVII. sz. eleje: Az mely hozzu szint *piatz*unkra tsinaltunk alaia vagho szekeket zerezven . . . (uo.). L. még *barom-* al.

Pikkely l. *réz-.*

Pilota. 1836: a nevezet Hid hellyre állitására 11 *Pilotá*k 4 Támaszok 2 Jégtörők, 15 külömbféle kötőfák és ezeknek megtámasztására . . . 11 farago mester emberek és 60 napszámosok kivántatnak (527/836.).

Pince. az *pinczen* valo zobanak sem ajtaja, sem padlasa az zobanak, az belseo *pinczen*ekis vagjon ajtaja (Tgy. 1606—25.). 1617: *pynche*yrwl a Retez feyet le vonattam (O. 1613—27.). 1627: Egj gabonas haz, annak alatta egj küs *pincze* (Ap. A. II.). 1714: Az ház alat valo *Pincze*, ugj hogj az Filagoria alat légyen (8468. l. 1565—800.). 1803: *pintze*, az felett árnyék (B. M. 1801—10.). 1830: Egy köből rakott boltozatlan *Pintze* (112. cs. 93.). L. még *kő-, zöldséges-* al.

Pincetok. 1672: egj inas az kit Vajdanak hinak egj *pinczetok*ot hoza be az vallan borostol (Ap. A. VII.). 1708: Egj vasas *pincze tok*ban vagyon hét üveg (3. cs. 7.). 1767: egy küs *pincze tok*

négy üveg palaczk benne, ki tele, ki félig éget borral (Tgy. 1548—798.).

Pincetorok. 1738: A Varos *pincze torka*ban csinaltattunk egy küszöblabat (Kvh.).

Pincés-kád. 1692: Ket kaposztas kad es egy *pinczés kad* den. 20 (B. M. 1674—700.).

Pipe. 1627: *pipe* 18 (Ap. A. II.). 1640: en az ludatt meg *pipe* koraban meg jegjzettem (O. 1632—42.). 1643: monda Cziusz Istvanne hogi az pislen labu töczkeole meg az en *pipe*mett (O. 1642—48.). 1696: Székely Boldisár Uram Udvarában *pipét* őrisztettek (8468. l. 1565—800.).

Piritó l. *kenyér-*.

Pislen ‚csirke'. 1658: Attam az fel czernatoni Szaniszlo tamasnenak flo. 3 kolczon Szent marton napig varom, *pislen*t adot az interessire (9756. l.) 1758: két lud, a mellynek egyike ül nyoltz tojáson, kakas három, *pislen* 8. (8468. l. 1565—800.).

Pisztráng. 1682: Olah Miklos nevü molnáromnak vötte el veder *pisztrang*-ját az országh uttyán (O. 1680—88.).

Pitvar. 1666: a' *pitvar*ba nyilik egy vaspantokon sorkokon forgo berlet Ajto (Ap. A. IV.). 1840: A' Hijjuba feljáro *Pitvar* fa sorkas ajtaja reteszel és retesz fövel, a' *Pitvar* egyik oldala s a' külső világa deszkára vagyon, a' hijjuba egy feljáro grádits. (Ap. Ksztl.).

Pityóka. 1812: egy köböl *pityoka* jó pénzbe 3 Rf. 12 (953/812.). XIX. sz. e.: ½ véka *pityoka* (B. M. k. n.).

Pityókareszelő masina. 1843: Egy *pityoka reszelő masina* 2 Rf. (B. M. 821/48).

Pléh l. *borító-*.

Pléh-ejtel. 1708: *Pléb*ől csinált két *ejttel* egj fél (3. cs. 7.).

Pléh-fedő. 1708: két kitsi *pléh fedő* (3. cs. 7.).

Pléh-fűtő. 1848: 1 *Pléh füttő* csövekkel 6 f. (N. S.).

Pléh-kanál. 1810: kilentz *pléh kanal*ak és egy leveses on kalán 60 denár (740/810.). 1851: Egy kalántarto nyoltz *plé kannál* (N. S.).

Pléh-kanál-tartó. XIX. sz. e.: Két *plé kalántarto* kanalastol (Cseh). Két *plé kalán tarto* kalányokkal (uo.).

Pléh-kanna. XIX. sz. e.: Egy *pléh kanna* becsü árr 6 xr. (Cseh).

Pléh-kupa. Egy *Pléh kupa* (10774 l.).

Pléh-lészürő. 1730: egy *ple'* hitvan *lev szürő* (Ap. B. XXIV.).

Pléh-szivó. 1840: Egy *Pléh szipó* (Tgy. 99/846.).

Pléh-szűrő-szita. 1841: *Plé szürő Szita* 40 xr. (Kvh.).

Pléh-tormareszelő. 1730: egi *ple Torma reszelő* (Ap. B. XXIV.).

Pléh-tölcsér. 1730: egj *ple Töltser.* (Ap. B. XXIV.). 1810: Egy *pléh tölcsér* 36 xr. (740/810.).

Pléh-zsír-alá-való. 1823: (1198/824.).

Plubog. 1739: az kementze fejinél egy tölgyfából állo circiter négy ejteles *plubog* tele bor etzettel... (Ap. B. XXIV.).

Podasen. 1796: Tizenöt Másа *Podássen*, vagyis Hammusirba 60 Rf. [t. i. fizeteti] (653/796.). ua. *Podaschen* vagyis Lug 15 másа 60 Rf. [üveggyártáshoz] uo.

Pofa-vas. 1813: Vagyon egy Gangos, egy Csap, három nagy karika, a

retzés Vas, *Pofa Vas*ak szoritto karikával együtt... (431. l. 1777—857.).

Pogácsa l. *mézes-*.

Pohár. 1617: *pohar*th, kupat az feoldhez verte (O. 1613—27.). 1637: azt mondgja hogy el loptak tòlle az *pohar*tt, seott azt is mondgja, hogj ladajatt es Hazatis felvertek volna (O. 1632—42.). 1838: Két borivo s egy fertályos *pohár*, a vásárlo neve nemes Betző Sándor, 15 xr. (140. cs. 24.). L. még *borivó-*, *fedeles-* al.

Pohárszék. 1613: az zobanak es haznak ajtaja vagion, kemenczeis az zobaban, ket pad, egj *poharzek*... (Tgy. 1606—25.). 1681: Egi kis *pohar szek*eczke (10908. l.). 1713: találttatot egj ajtos *Pohárszék* (Ap. B. XV.). 1716: egy festett *pohár szék* ládás vas sorkokon vas záros, benne 2 holyagos tsupor, két holyagos fazék, egy rosz compona, egy mázas zergős korso (Tgy. 1711—20.). 1758: találtatott egj *pohár Szék* a falra fel szegezve (8468. l. 1565—800.). 1843: Egy *pohárszék* festett 7 Rf. (B. M. 1821—48.). 1846: Egy *Pohárszék* üveg ajtokkal 15 frt. (8468. l. vegy.). L. még *felakasztó-* al.

Pokróc. 1635: hogy Gatt agat vittem vala kegyelmednek az Fazakassal el lopta vala egy *poklocziomt* es te adatad meg vele (O. 1632—42.). 1637: azt mondotta Konda Miklos, hogy eò hevedere, egj *pokloczia*, egj lovakaroja es egj lapattia vezzett voltt el (uo.). 1667: *pokroczabol* kalibat js czenialt (K. 1661—69.).

Pokróc-heveder. 1692: Negj *pokrocz heveder* (Barab.).

Pokrócszövő-nyüst. 1770: *Pokrocz* vagy Csujtár *szövő Nyüst* pár 2 (Tgy. 1548—798.).

Polc. 1729: edgy gyümölcsnek valo szélyes deszkákbol csinált *pólcz* (11360. l.). 1736: az monar hazban az gerendan fell szegzet fenyő deszkabol allo *pocz* ket hitvan füstös szakadozott lantorna ablak az hazon egj regj Süvegtarto az asztall felett (Ap. O. I.). L. még *almatartó-*, *alsó-* al.

Polyva. 1645: ket Sagh arpat *polivas*tol az malomban el vitt volt (O. 1642—48.).

Polyvahordó-kas. 1638: *poliva hordo kas*sa köz vala tele vala fűvel (8468. l. 1500—880.).

Polyvatartó. 1840: A *pollyva tarto*ba egy Szatska vágo készületivel 25 Rf. (64/839.).

Polyvás-kas. 1548: lopta valamj vassas kerekeimet el, kiknek az vasait Nala talaltam vala megh egj *poljvas kas*ban (Tgy. 1548—686.).

Polozsnyak. 1832: *Polosnak*, mellyet a fészekbe hagyunk, hogy megint oda járjon a tyuk tojni (Ap. M. VIII.).

Ponyva. 1810: Vagyon 10 uj zsák *Ponya* 12 fl. (Deák). 1821: egy *ponya*, egy surdély, egy magvető, Rf. 8 (B. M. 1921—48.). 1838: egy *ponya*, a vásárlo neve nemes Benkő Lajos 2 f. 40 xr (140. cs. 24).

Por l. *malom-*.

Porcellán-korsó. 1821: 5 *portzellány* és 10 Cserép *korsok* 5 Rf. 30 (B. M. 1821—48.).

Porgalát-kapu ‚a falu végén lévő vetéskapu, mely arra szolgál, hogy a marhák ne mehessenek ki a bevetett határba'. 1757: a falukbol kijáro uttzák

bekerteltessenek és *porkoláb kapu*kkal láttassanak el (118/757.). 1758: *Porkolat kaput* tegyenek vagy tétessenek (B. M. 1751—60.).

Porong ‚a szövéskor használt vászonfeszítő fa'. 1808: Négy *porong* Betsü Ár 8 Dr. (Deák). 1810: két *porong*, két vetőllő, öt kasornya (836/810.). 1838: Egy *porong*, a vásárlo neve gy(alog) k(atonáné) Balog Trésia 15 xr. (140. cs. 24.).

Porozó-gyalu. 1819: Egy Eresztő, egy *Porozo* és simitto *Gyalu*k (B. M. 1811—20.). 1838: Egy *porozo* és egy párkányozo *gyalu*, megvette 20 xr. Bálint Mihály (150. cs. 77.).

Porzó l. *nádméz-*.

Porzsoló. 1713: *Porsolo* nro. 7 (Ap. B. XV.). 1716: (Tgy. 1711—20.).

Pozdorjáz. 1737: Senki Falu között Derék orszagh uttjan Kendert ne tsinaljon se ne *pozdorjazz*on, hanem ki ki maga életin (10906/160).

Pöröly l. *kőrontó-, vas-*.

Pulyka. 1627: *puika* 7 ketteje kakas (Ap. A. II.). 1713: *Puljka* aprostol nr. 11 (Ap. B. XV.). 1848: 8 kappan, 8 *Pujka*, 10 Rétze, 12 csürke 16 fr. (N. S.). L. még *bak-, kakas-, nőstény-, tojó-* al.

Pulyka-fiók. 1763: (B. M. 1761—70.).

Puliszka ‚tengeri-, ritkábban árpalisztből készült étel'. 1782: Turo leveshez *puiszká*hoz költ 9 pénz (Kvh.).

Puliszkafőző-lábas. 1804: Egy *puiszka főző Lábas*om (866/805.).

Puliszkafőző-üst. 1781: (Tgy. 1702—99.). 1838: egy *puliszka főző üst* 1 Rf. 40 xr. (150. cs. 75).

Puska l. *vadász-*.

Puszta. 1616: az eleoth valo vdeokbe az helj *puzthay*aba alloth (O. 1613—27).

Puttony. 1758: Egy *puton*ka káposztának valo valora den. 36 (21/758.). 1781: Egy nagy *putony* (Tgy. 1702—99.). 1840: Egy rosz *putton* 7 xr. (64/839.). L. még *gabonatartó-* al.

Ráf. 1850: Négy ujj kerékre négy avadag *ráf*ot huztam 4 frt. (8468. l. 1565—800.). L. még *kerék-, vas-* al.

Ráf-húzó. 1840: Kováts müszerek... Két *Ráf huzo* (64/839.).

Ráf-lyukasztó. 1840: Kováts müszerek... *Ráff lyukaszto* (64/839.).

Ragya. 1788: Ősz gabonák: Buza a *rogya* érvén, mediocris termés remélhetni (2283/788.).

Raj l. *méh-*.

Raj-méh. 1703: Egy *Ray meh*emet szaporodasaval kertem ki Mathe Andrastol (8468. l. vegy.).

Rajzoló-vas. 1710: Rajzoláshoz valo edgj csumo kepeket, 3-rom legyezőt, edj *rajzolo vas*at (Ap. A. VII.).

Rák. 1811: 25 közönséges *Rák* 15 xr. (430/811.).

Rakó-szán. 1758: (Ap. B. XXV.). 1767: (Tgy. 1548—798.).

Rakott-láda. 1606: egi szep *rakot lada*t (Damok. 1600—44.).

Ráma l. *ablak-, fűrész-, lajtorja-, lámpás-, recekötő-, szita-, tokos-, varró-*.

Ráma-tok l. *fűrész-*.

Rámás-fűrész. 1752: Lántz erdőlni valo kettő, *Rámás fürész* egy (Ap. B. Kszt.l.). 1797: egy hitván farago fejsze, *rámás fürész* hitván (B. M. 1791—800.).

1829: egy hoszu száru furu eltőrve, egy *rámás fürész* (B. M. 1821—48.).

Rántás-liszt. 1837: (177/837.).

Rántó l. *vas-*.

Ráspoly. 1729: (11360. l.). 1781: *Ráspor* (Tgy. 1702—99.). 1838: egy *ráspor*, megvette 25 xr. Kerlány Mihály (150. cs. 77.). 1840: kováts müszerek... Három közönséges és két *ráspor*. Betsü Árrok 2 Rf. 40 xr. (64/839.).

Réce. 1713: *Récze* nro. 34 (Ap. B XV.). 1806: volt négy lud, kilentz *rétze* (B. M. 1801—10.). 1812: Egy *Rétze* 12 xr. (953/812.). L. még *bak-, tojó-* al.

Réce-fiú. 1636: Kis Mihali eczier egj Nehani *rece fiatt* fogott vala az vizben (O. 1632—42.).

Receköto - ráma. 1716: egy *rece köto ráma* (Tgy. 1711—20.).

Recés - kankó. 1840: Egy szatska vago *reczés kankó* (64/839.).

Recés-vas l. *fürész-*.

Recéző l. *laska-*.

Rekesz l. *tyúk-*.

Rengő-bölcsőláb. 1716: egy *rengő böltső lab* egy horgával (Tgy. 1711—20.).

Répa l. *gyökér-*.

Reszelő. 1644: egi *reszeleott* enimett talaltam meg az kemenczie meghett (O. 1642—48.). 1787: két *reszelő*, egy harapo fogo, egy vágo véső, négy kővágo csákány (1162/787.). 1838: kitsin *reszelő*. Betsü ár 6 xr. Nagyobb rendü *reszelő*. Betsü ár 12 xr. (177. cs. 60.). L. még *fűrész-, négyszegü-, pléh torma-, simító-, torma-* al.

Rész-jószág. 1591: Az eo *rez jozag*atth eoreoksegeth kyk volnanak Illyefalvan (Damok.).

Rét. 1583: aszt tuggyuk hogy az peres *reth* Myndeneknek szabad eleo feold volt mynd Kezdyeknek, Czykyaknak, mynd Erdeye mezeye (Kvh.). L. még *széna-* al.

Retek. 1642: Mikor Ferencz Andrasneval egi eleten lakom vala, az en udvaromon vetette Peterselymet, *Retket*, Fokhagimat... (Ap. A. III.). 1642: valami kerttben valo *retek* el lopasa felöl vadlottak volt (O. 1642—48.). 1643: vasarhelire vitem *retket* vagi petre'selimet (Kvh.).

Retesz. XVII. sz. v.: *reteszes* reteszfejes félszer Aito (Ap. A. VII.). 1758: fa sorkon fordulo *reteszes* és reteszfős Fenyő Deszkákbol valo Ajtoja (Tgy. 1702—99.). L. még *vas-* al.

Reteszfő. 1617: pyncheyrwl az *Retez fey*et le vonattam (O. 1613—27.). 1666: festet Ajto zar szegtza (!!) rajta mind ütközőivel együtt, fogantyu, retesz *reteszfő* rajta (Ap. A. IV.). 1713: bellett ajto vas sorkokon járo vas ránto és *retesz fő* rajta (Ap. B. XV.) 1758: fa sorkon fordulos reteszes és *reteszfős* Fenyő Deszkákbol valo Ajtoja (Tgy. 1702—99.).

Réz l. *téglázó-*.

Réz-bogláros-kantár. 1808: Egy *réz bogláros kantár*, ahoz valo Szügyellő s farmatring. Betsü ár 2 Rflor. (Deák).

Réz-csengettyű. 1819: Vagyon két *Réz Tsentyü* Egyik Josefé, az másik Istváné (B. M. 1811—20.).

Réz-fazék. 1676: Egj *rez fazek* 7 ejteles (Donáth).

Réz-gyertyatartó. 1648: egy *réz gyerttia tarto* (Tgy. 1616—50.). 1758: Egy pár *Réz Gyertyatarto* hozá valo koppantokkal együt (Ap. J. I.).

Réz-kompona. 1800: (711/800.).

Réz-kandér. 1703: *Réz kondér* szegletes nr. 4 (Ap. A. VII.). 1807: Egy kupás *Réz kondér* (B. M. 1801—10.).

Réz-mozsár. 1606: egi *rez mossart* (Damok. 1600—44.). 1661: egj *Rez mosar*omot teoreoivel edgiut elvette (S. 1658—65.). 1808: Egy *réz mozsár* törőjével Betsü Ár 2 Rflor. 40 Dr. (Deák).

Réz-műves. 1720: Vajda Kakas János *Rézmives* (Káln.). 1750: *Réz Müves*ekről: A Rézből valo Edényeknek fontya rezivel onozással s munkájával együtt 80 den. (Kvh.).

Rézpikkely. 1708: egy kantár zabolátlan *réz pikel*ekkel (3. cs. 7.).

Réztál. 1676: Egj *rez tal* (Donáth).

Réz-tepsia. 1708: Egj öreg *rez tepsia* (3. cs. 7.).

Rézüst. 1837: Egy *Réz üst* gyalog katona Páll János 2 Rf. 18 xr. [t. i. megvette] (Cseh).

Réz-vízmeregető. 1772: Az Avadag *Réz viz meregető*ből a Biro két Harangot veretett meg a Marhákra (Ap. B. XV.).

Rezes-szerszám. 1619: egi lora *rezes szerszam* (11360. l.).

Ridegdisznó. 1729: vagyon edgy *rideg diszno* pajta szalmás, edgy kas kert előtte kereken kertelve (11360. l.).

Ridegmarha. 1691: Az Olt Szemi Udvarháztol el hajtott *rideg marhák*ban . . . az mely marhák tudnilik döggel megh nem holtanak, azoknak fele reszit megh igiré (Káln.).

Ridegsertés. 1755: *Rideg sertés* aprostol nro. 19 (Ap. B. XV.). 1766: két kövér Sertés, két *rideg Sertés* 10 Rf. (460/768.).

Ritka-szita. 1788: *Ritka Szita* Nro. 1 (Tgy. 1702—99.).

Rosta. 1615: Adott Azzoniom Aniam . . . ket *rosta*t (Mikó). 1692: Két *rosta* den. 12 (B. M. 1674—700.). 1744: *Rosta* öt kérgesek aestimáltatott den. 66 (41/744.). 1838: kilentz *Rosta* megvette 1 Fr. 31 xr. Nagy András ur (150. cs. 77.). L. még *bőr-, búza-, búzapalló-, fa-, fövény-, kása-, lenmag-, rostáló-, vas-* al.

Rosta-csináló. 1720: Kukulj Samu *Rosta Csinálo* [cigány!] (Káln.).

Rostáló-rosta. 1794: *rostálo rosta* nro. 1 (Tgy. 1702—99.).

Rostély. 1708: (Ap. A. VI.). L. még *drót-, halsütő-, hússütő-, vas-* al.

Rostély-ablak. 1765: . . . fenyőfából csinált *rostélly Ablak* (Bethl.).

Rostélyos-ágy. 1847: Egy festett *Rostélyos Ágy* 3 Rf. (194. cs. 29.).

Rovás. 1790: Negyedfü, sárga és hodos kantza Lovam *Rovás*ok és gondviselések alá lévén adva, elkárosodott (833/790.). 1797: *rovás*ra vágván a' Petsenyét a' Mester Embereknek s más munkásoknak, annak utánna azoknak fizetésekből lehuzván (511/797.).

Rozs. 1707: Az szep *ros*nak vékája 30 pénz (Kvh.). 1766: *Ros* szalmájába 17 kalongya (460/768.). L. még *tavasz-* al.

Rozsos-búza. 1723: egy edémben *rosos buza* kenyérnek valo két véka (Ap. B. Ksztl.).

Rúd. 1643: ugi veott *rud*att es ugi verte ki (O. 1642—48.). 1730: Tormáné Aszszonyom Földe Hoszsza 73 *rud*, Szélyessége 3 *rud* s fél (Ap. B. XXIV.). 1748: Hogy a' két öles *rud*akkal meg mérettetvén az helly (12424. l.).

L. még *cseber-, cséza-, egyes-, feszítő-, kétkéz-, kocsi-, kötél-, leszántó-, ló-, nyárnyomtató-, nyomtató-, szán-, szántó-, száraztó-, üst-, vas-, vasüst-* al.

Rúdvas. 1755: Hét *Rud vas*ért Rudgyát per 54 facit 6 Rf. 18 xr. (33/755.).

Rudas-hám. 1806: két *rudas* és két elő paraszt*hám* (B. M. 1801—10.).

Rudas-ló. 1807: vagyon négy lora valo hám egy pár *rudas lo*vakra valo farhám (B. M. 1801—10.).

Rudas-német-zabola. 1750 körül: Egy *rudas Nimet zabola*:68 denár (Kvh.).

Rudas-ökör. XIX. sz. e.: két nagy *rudas ökör* (Lázár).

Rudas-zabola. 1729: viseltes kantár *rudas zabolá*val (11360. l.).

Ruhaszáraztó-kötél. XIX. sz. eleje: *Ruha szárasztо kötél* 12 xr. (különf.).

Sajgó-hold [?]. 1585: ket *saligo holgi*a feoldet ada (Lázár).

Sajt. 1583: Kezdj zeken az eztenát elvagdalták az teomleomben *Sayt*ban sok kart tóttek ... az mi Maiorsagom benne volt Mindenekbe Szakmánt teottenek, teomleombe, ordaba es *Sayt*okba Szakmant teóttek (Kvh.). 1663: az el mult esztendeobeli hasznok hatod fel Temleo, hatodfel *sait*, hatod fel veder orda, s az gjapiok (S. 1658—65.). 1678: 10. May in anno 1678. Küldöttem szalad lisztet köb. 2, szalonnát kettőt, *sajt*ot kettőt, Tömlőt, szalonnát (Ap. A. VII.).

Sajt-nyomó. 1840: Egy *sajt nyomo* hitvány krinta (64/839.).

Sajtár. 1649: keziben veve az *Saitart*, hogj az vizre menne (Tgy. 1647—50.). 1818: Öt Légelly és egy *sétár* (Cseh).

L. még *félkéz-, meregető-, meszes-, moslékos-, tehénfejő-* al.

Sajtó. 1765: Vagyon benne Alma töréshez valo külyü, ki *sajtol*áshoz minden accidentiaival edgyütt elkészitett, de más hellyin-hellyin gyengülni kezdett *Sajto* (Bethl.). L. még *alma-, csigás alma-, vadalma-, vas-, viasz-* al.

Sajtoló-krinta. 1716: egy *sajtolo krinta* (Tgy. 1711—20.).

Saláta. 1737: *Salata*ra den. 3 [t. i. adtunk] (Kvh.).

Salétrom-főzés. 1705: Fát *Salétrom főzés*hez vettünk, erdőnk magunknak nem lévén, curris Nr. 215 cum den. 30 facit 64.50 (Kvh.). 1770: *Salétrom főzés*sel szolgálta Felséges koronás királynénkat (161/1770.).

Salétrom-főző. 1728: Osvát Mihály *salétrom-főző* (1728. Adó öi.).

Sámfa. XVIII. sz. v.: két *sámfa* kapocsal (S.). XVIII. sz. v.: egy *sámfá*ra valo kapocs (N. S.). 1840: Egy *sámfa*, eladatott 32 xr. (64/839.).

Sárhordó. 1763: novembernek 12-dik napján Tiszt Uramnak poroncsolattyából a város Istalaját tapasztván a *Sár hordo*knak számára vettünk vala egy házi kenyeret, egy ejtel éget bort atunk 16 ½ xr. (Kvh.).

Sarjú. 1710: Mikor a *Sarju*t egyező akaratbol a határ birák felfogják senki lovát, tehenit, barmát odabocsátani ne' merészellyen mig meg szabaditya az határ biro sub poena flo. 11 den. 50 (Tgy. 29/882.). 1801: Andrád Sámuel Uram a maga nyilán kivül a Birofüve hellyről a *Sarju*t maga számára kaszáltatta (413/803.). 1848: 18 szekér *sarju* 180 frt. (N. S.).

Sarkantyú. 1776: 2 pár fány *Sorkantyut* 71 d. (Ap. J. I.).

Sarló. 1632: *sarlot*, kapat kúlsó embernek szabad volt arulni. (Kvh.). 1692: ket *Sarlo* den. 6. (B. M. 1674—700.). 1808: 6 *Sorlo* betsü Ár 30 dr. (Deák). 1829: Egy *Sallo.* (B. M. 1821—48.).

Saroglya. 1755: Istálloban vagyon egy felől alkalmas jászolly és *sarogja* (Ap. B. XV.) 1810: Egy vasas talpu és hiba nélkül valo lo szekér al, első ládával és *sarogjával* 135. Rfl. (740/1810.). 1828: én a szekér farkánál a *sarogja* alá bé huztam magam (1270/828.). 1838: Egy *sarogja*, megvette 15 xr. Bodor Farkas ur (150. cs. 77.). L. még *elő-*, *hátulsó-*, *ló-* al.

Sarok. 1666: a' pitvarba nyilik egy vas pantokon *sorko*kon forgo berlet Ajto (Ap. A. IV.). 1758: két heverederre csinált Tserefa *sorko*n fordulo két paraszt kapu fél fák között valo Nagy kaput találtuk (Tgy. 1702—9.). L. még *ajtó-*, *fa-*, *fordító-*, *hosszú-*, *szegletes-*, *vas-*, *virágos-* al.

Sarú. 1591: ket kys *Saru*ra az giermekeknek d. 24 (Mikó.). 1617: zinte olijan Njom vala mynth az Donat Borbara Saruynak az Nyoma, mert az *Saru* foltos volt mynt zinte az Donat Borbara Saruya (O. 1613—27.). . . . az *Sarw*ya Talpa foltos volt (uo.).

Sas ‚deszkakerítéshez felhasznált földbeásott oszlop'. 1713: *Sas*okban foglalt Sendelj fedel alatt levő deszkás kert (Ap. B. XV.). 1758: az Kapunál a kissebb kert körül vagyon 16 Csere *Saas* (8468. l. vegy.). 1761: találtatik egy cserefa *sas*okon állo nyári ház fenyő boronákbol kicsinálva . . . / A nemes curiára bé járo kapu igyenessen áll északra a falu közzé, melj három cserefa *sas*okon van, már megrothadtanak (Ap. B. VII.).

Sáska. 1692: Istennek kemény ítéleti szerint rettenetes temérdek sokaságu *Sáská*k érkezvén határunkra az tavaszi vetést meg emésztették (K. i. E. 10.).

Sátor. 1546: En mikor vasarhelt arultam en ugian *sator*ban arultam. (Kvh.). 1790: A Vásár Birák pedig meg Hiteltetvén mindenkor hitek után vették a Vásárpénzt az áruloktol egy egy krajczárjával a Botos, vagy *Sátor*ban árulo Emberektől (817/790.). L. még *kufárkodó-* al.

Sátoros-kert ‚ágakból, vesszőből font kerítés, melyet szúrós ágakkal, vagy szalmával fednek be'. 1688: Ezen Csürös kertbőt nyilik be a Veteményes kertben (mely is *sátoros kerítel* van körül véve) egy fel szer fenyő fa deszka ajto (Ap. A. V.).

Satú. 1788: Fülöp Moses azelőtt circiter négy esztendőkkel adot el a 13 Fatensnek egy *Sutu*t flor. hung. 6. egy ülőt flo. R. 1 (2236/788.). 1788: *Satuly* Nro. 1 (Tgy. 1702—99.). 1840: Kováts müszerek . . . Egy *sutu*, eladatott 12 Rf. (64/839.). L. még *szorító-*, *vas-* al.

Selyem-bogár. 1787: Itten a Szederfák plantalása nem usualtatik, se pedig *selyem* eresztő *Boga*rak nem tanáltatnak (1186/787.). 1789: a' Lakosok *selyem* Eresztő *Boga*rak tenyésztésiben sohult nem foglalatoskodtanak (1623/789.). 1789: *Selyem* Eresztő *Boga*rak is a' Lakosoktol nem tartanak (uo.).

Seprő. 1737: *Seprü* d. 3 (Kvh.). L. még *bor-, jelző-, köntös-, tisztitó-* al.

Serpenyő. 1615: Azzoniom Aniank adott . . . *Serpeniot* egiet (Mikó). 1659: egj rosz mosar, egj onnos *czierpenio* val(ora) fl. 10 (O. 1658—65.). 1708: Egj öreg *serpenyő* vas fülivel (3. cs. 7.). 1808: két kis *Serpenyő*, Betsü Ár 36 Dr. (K. Kov.). 1843: Egy pár Héhelj 1 *tserpenyő* 1 kasza, 1 Sallo 1 for. 42 (B. M. 1821—48.). L. még *lábas-, olvasztó-, palacsintasütő-, vas-* al.

Serpenyő-lábas. 1698: Egj nagj *serpenyő labas* (Ap. A. VI.).

Sertés. 1723: Két öreg *Sertés*, egyik ártán, másik gőlye (Ap. O. I.). L. még *félhúsú-, hízó-, kövér-, makkos-, rideg-* al.

Sertés-aprólék. 1767: Szalonna, *Sertés aprolék*, tejverő dések, Méh kasok (460/768.).

Sertéshizlaló-pajta. 1736: egj *Sertés hizlalo* hitván *pajta*. fedetlen modon (Ap. O. I.).

Sertéshúsvágó-pad. 1809: A kenyeresek, mézesek az *Sertés hus vágo Pad* helyeikre az Vertán Botya háta megé (Kvh.).

Sertés-láb. 1806: sok *sertes lábak*, oriák, Oldalosok és sodarok (B. M. 1801—10.).

Sertés-marha. 1645: egi *sertes marhajatt* rekesztette voltt megh (O. 1642—48.). 1658: egi *sertes marhamot* vitte el az Niajbol (S. 1658—65.).

Sertés-ól. 1840: A *Sertés ol* fenyő boronából-Zsendely alatt- négy szakaszokba (Ap. Ksztl.).

Sertés pajta. 1766: Egy bornából rakott *Sertés pajta* (460/768.). 1789: *Sertés pajta* a lako jószágon ketős hizlalo, rideg 1 (11019. l.).

Sertés-vályú. 1821: Egy hitván *sertés* Eleiben valo más *válu* 20 xr. (sz. n.).

Sikárol. 1837: Meg*sikárol*tattam a Házat. (F. I.).

Sikító-gyalu. 1809: *Sikitó gyalu*, a vevő neve Gazda Josef 18 xr. (154/62. cs.).

Sikító-üveg. 1753: Egy fertájos üveg, Egy *Sikito üveg* egy nyüst az egér elrágta (128/753.).

Sikoltyú. 1648: Alsotorian harom *sikoltiut*, mely *sikoltiuk* ugian akor ejel veztenek el (K. 1647—52.). 1676: *Csikultju* nro. 3 (Don.). 1758: egj tésolya vas *sikotyuval* (8468. l. 1565—800.). 1829: Egy *Sikolytyu* 5 szemből álló (B. M. 1821—48.). L. még *vas-* al.

Sikoltyús-tézsolya. 1836: Egy *sikojtyus Tésolya* 1 Rf. 10 xr. (1032/836.).

Simely-karika. 1723: két *simely karika* (Ap. B. XXIV.). 1743: ketteje a' Szekereknek erdőlő, mellyben is találtatnak jo kerekek, a' tengelyei ezen Szekereknek vasatlanok, *Simely karika* pedig 9 találtatik rajtok vasbol állo három (Ap. B. XXIV.) . . . mind az első és hátso tengejeken vasbol állo *simelly karikák* (uo.).

Simító. 1755: két vakolonak avagy *Simito*nak 4 xr. (Kvh.).

Simító-gyalu. 1798: *Gyaluk*: egj Eresztő, három *simitto*, egj párkányozo (11019. l). 1819: Egy Eresztő, egy Porozo és *simitto Gyaluk* (B. M. 1811—20.).

Simító-reszelő. 1720: Lakatosnak requisitumi e szerént: edgy nagy pö-

röly ... *Simitto reszelő* nro 1, tellyes vas reszelő nro 3 (Káln.).

Sing. 1608: minden embernek igaz *singy* es fonttia legien ... / az ky oly marhat arul, az kett *sing*el kell merni, mindennek egy egy *sing*et kel valtani az polgartol ... / ha kinek hamis *sing*it vagy fonttjat talalljak, velle arult, az mely marhat velle arult azt az polgar mind elveszy (Kvh.). 1765: a föld szinitől egy *sing*nyi magasságu (Bethl.). 1817: Napkelet felől valo szélje 13-rom öll és egy *sing* (B. M. 1811—20.). L. még *királyi-, ló-* al.

Singfa ‚állatmérték, mellyel a vásárbíró a baromvásárra vitt állatot megmérte'. 1755: *Sing fáért* a Mester Embernek adtunk 25 xr. (Kvh).

Sing-fejező. 1720: edgj kis pinczébe mellyben is találtattak ... *Sing fejező* (Káln.).

Singszeg-fejező. 1840: Kováts müszerek ... Egy *sing szeg fejező* (64/839.).

Singszeg-kivevő-olló. 1840: Kováts müszerek ... egy *sing szeg kivevő-olló* (64/839.).

Singvas. 1585: negj *sing vas*ra d. 26 (Mikó).

Sirítő l. *laska-*.

Sirítő-fa. 1808: Egy *serittő fa* (1761/807.).

Sisak. 1808: Pálinka főző üst *Sisak*kal s csőjivel, Betsü Árr 40 R. flor. (Deák). L. még *hidegítő-* al.

Skatulya. 1708: egj füszerszam tarto, plehből csinalt öt *sakatuj*ával (3. cs. 7.). L. még *patikás-* al.

Skatulya-leves-tartó. 1781: (Tgy. 1702—99.).

Só. 1632: az *so*tol varos szamara megh vetek az vamoth (Kvh.). XVIII. sz. e.: *So*ert attam ismett //24 (Ap. A. VII.).

Sóőrlő-malom. 1716: egy *so őrlő* (Tgy. 1711—20). 1801: Egy *só örlő malom* (226/801.).

Sóőrlő-resnyice. 1719: Egj *So öllő resnyicze* (Lázár).

Sótartó. 1676: Egj *Soo tarto* (Donáth). 1688: Egi *so tarto* (uo.). 1835: egy *sootarto* és egy Bors törő, egy torma őrlő, 10 xr. (1608/835). L. még *brassói-, fa-, föld-* al.

Sótörő-famozsár. 1664: egi *so törő fa mosár* (Ap. A. III.).

Sótörő-favályucska. 1688: egy *so-törő fa vályucska* (Ap. A. V.).

Sótörő-mozsár. 1729: a tapasztatlan házban két jo *So törő mosár* (11360. l.). 1789: *Mosár So törő* (11019. l.).

Sós-káposzta. 1740: *Sos kaposztat* kerti vetement vettem flo. 1.34 (Tgy. 1731—40.).

Sóstej. 1681: két *sostej*nek valo Deberke (Ap. A. V.).

Sóstejes-dézsa. 1703: *Désa sostej*nek valo egj (3. cs. 7.). 1808: Négy *Sóstejes Dézsa* Betsü Ár 24 Dr. (Deák). 1814: Egy kitsi *Sostej Désa* (Tgy. 1643—821.).

Sód. 1744: ... ezen kemenczének az elején Cserefa vagyon, a lába kőből valo, az *sod*gyát kőből és sárbol rakták ki (46/744.). 1803: haza jöve és beült a *sod* alá (632/803.).

Sódar. 1806: sok sertés labak, oriák, Oldalosok és *sodar*ok (B. M. 1801—10.). 1840: *sodar* per 8 xr. (64/839.).

Sok. 1796: kell vala Administralni 22 Hetek allatt 2640 *Sok* üveget, de

tsak 1990 *Sok*ot administraltak (653—796.).

Sokadalom. 1588: minden heljeken, piaczokon, *sokadalmak*on . . . / bizonios szabad *sokadalmac* napjait haggiuc Reminiscere valo vasarnapra . . . / 1623: szalad sert is *sokadalom* napian kwweol nem szabad varosunkban arulni (Kvh.). 1646: egj *Sokadalom* hetjn egj falka marhat kj urit vala (Tgy. 1626—50). 1662: megh elleneztettem az Zent gjorgy beojtj *sokadalom*kor, hogj nem engedem megh (S. 1658—65.). 1680: Eőszi *sokadalom*igh halasztotta volt (K. 1669—74.).

Sokadalom - beharangozás. 1755: hogy a *Sokadalmat beharangoz*tattuk a harangozonak adtunk 3 xr. / . . . az őszi *Sokadalom* kiáltonak és *harangoz*onak attunk $4^1/_2$ xr. (Kvh.).

Sokadalom-kiáltó. 1755: Hogy megkiáltottuk, hogy senki Szarvas marhával ide ne jöjön a Vásárra a *kiált*onak attunk $1^1/_2$ kr. / . . . az őszi *Sokadalom kiált*onak és harangozonak attunk $4^1/_2$ xrt. (Kvh.).

Sokadalmi-vásár. 1623: *Sokadalmi vasar*kor penigh generaliter mindenekteol ket ket penz (Kvh.).

Sonka. 1840: *sonka* tavalyi 11 darab 2 Rf. 12 xr. (64/830.).

Sóra-járó-szán. 1806: Három derék *szán*, két erdőlő és egy *sóra járó* / . . . egy *Sora járo szán* (B. M. 1801—10).

Sóra-menő-szán. 1767: (Tgy. 1548—798.).

Sör. 1615: Az mely *ser*th az Gal Janos zolgay az eo hazanal megh Jttak eo nem tutta Mychoda ser volt (O. 1613—27.). 1618: Emberseges emberek, hogy az *Ser* elfogoth megh mertek az legelt zepen es igazan kj teolt (uo.). 1622: az *Ser*nek ejtele mas fel penzth eryen (uo.). 1645: egik ùltiben harom kupa *ser*tt megiszik (O. 1642—48.). L. még *korcsma-, méh-, német-, szalad-* al.

Sör-ejtel. 1634: Az bor es *ser ejtel*ek feleol vegeztetik, hogi minden korczmarosok az Brassaj ejtelhez szabjanak ejtelt (O. 1632—42.).

Sör-élesztő. 1806: fertály *Ser Élesztő* 4 xr. (566/806.).

Sörfőzés. 1665: Veszteglet el eg napot itala mia Tavaszal, akor mate miklos szantot, szaladi *ser*t *főz*ött, ő alut az paitaban (9786. l.).

Sörfőző-ház. 1613: Az *serfeozeo haz*nakis kel keves foldozas (Tgy. 1606—25.).

Sörfőző-kád. 1759: Gabona tartohat edényei *Serfőző* és káposztás három *kád*gyai tsak könnyen meg értek volna Rh. flor. 5 (B. M. 1751—60.). 1838: *Serfőző kád*, megvette 18 xr. gyalog katona Sebestyén Sámuel (150. cs. 77.).

Sörfőző-üst. 1618: maradoth volt egy *Serfeozeo vst,* mely az J(nctuso)k kezinel vagyon, megkivanom az Serfeozeo vstbely rezemet (O. 1613—27.). 1667: Az *ser feőző üst* pedig rosz leven eladtam (K. 1661—69.). 1708: Az pinczeben vagjon egj öreg jo *serfőző üst* circiter 6 öreg csebres (3. cs. 7.).

Sörfőző-verem. 1614: Egy Ereoksegerúl az kerthet el hanta es *Ser feozeo vermet*h assoth, es oth Serth feozeoth (O. 1613—27.).

Sör-korcsmárolás. 1634: Az *Ser*

korczziomalas es hus adas feleól deliberalok az jo sernek ejtele d. 2, az alab valo ser d. 1 (O. 1632—42.).

Sör-látás. 1727: Sert azki korcsomára akar adni, *serlátás* után adhassa (Tgy. 1721—30.).

Söröshordó. 1648: egj kaposztas, egj *seres hordo* (Tgy. 1626—50.). 1750: a' néhai Tekintetes Nemes Tamás Uram *seres hordo*ját Szekerestől ezen Barompiatzrol béhajtván Bako György udvarára, az ő kegyelme Emberei megijedvén az érkező városiaktol, oda a' városiak utánna futának s a' fenekét bévágták (8468. Sztgy. t.).

Sötétes-ház. 1720: Az Ur Házában levő Erkéljből Délre vagjon az *Sötétes Ház* [köntös tarto Kamara] (Káln.).

Sövény. 1666: Ez mellett vagyon egy küs kertesznek valo *sövény*ből fontt haz (Ap. A. IV.). 1719: A Sütő *sövény*ből font arnyekjaval egjüt (Láz.). 1722: A kis házban egy hitván *sövény*ből való kemencze (Ap. B. XXIV.). 1755: a' házban vagyonegy *söven*ből font kemencze egy Lantorna ablak rajta (Ap. B. XV.). 1758: *Sövény*ből készült tüzelő Kementze (Tgy. 1702—99.). 1758: egy kis *Sövény*ből tsinált horgokra fedett Marha Pajtája (Tgy. 1702—99.). 1766: Egy *sövény*ből font Sertés pajta (460/766.). 1800: Két *sövény*ből kötöt kasok, egyik két szakaszu, a másik egy (1711—800.).

Sövény-istálló. 1633: egy cziwrt az vegeben *seoveny Istallo*val egjwt (Pótsa. 1581—814.).

Sövénykert ‚vesszőből, ágakból font kerítés'. 1730: *Söven*ből font fedeles régi támaszos *kert* (Ap. B. XXIV.). 1766: Jószág körül valo *Sövény kert*ek (460/768.).

Spárga. 1788: *Spárga* Nro. 3 (Tgy. 1702—99.) L. még *száraztó*- al.

Sróf. 1736: vamnak valo Egy nagy öreg Szuszek harom reszben szakasztott, melyben találtatott egy öreg lakatt *Soro*fos (Ap. O. I.). L. még *almasajtoló*- al.

Sróf-kulcs. 1840: Egy *srof kults.* Betsü árok 15 xr. (64/839.).

Sróftekerő. 1844: Egy *sorof tekerő.* Eladott árra 13 xr. (175. cs. 13).

Sróftekerő-kulcs. 1810: Egy *sroff tekerő kolts* (1198—1824.). 1840: két srofos szeg, egy *srof Tekerő kolts* (64/839.).

Srófvágó. 1840: egy nagy *srof vágo* (64/839.).

Srófos-lakat. 1729: edgy jo *Sorofos lakat* (11360. I.). 1736: Mas Szuszek az melyben Szombati vamott szoktanak eöszel tartattny ket reszből állo *Sorofos Lakat* van rajta (Ap. O. I.).

Srófos-pad. 1807: A *Strofos pad* 2 Rf. 37½ (1761/807.).

Srófos-szeg. 1840: két *srofos szeg,* egy srof Tekerő kolts (64/839.).

Stakatura. 1859: Nád *Stakatur*ának 15 Rf. (Gidof. 1604—864.).

Stekli-kés. 1837: (Cseh).

Stempely l. *fürész-.*

Stempelyeztet. 1769: meg voltak rómolva a Palota felső Gerendái, melyeket megkellett *Stömpöjösztet*ni (1740/796.).

Stráj-fa ‚választó rúd, mely az istállóban az egyik lovat a másiktól elválasztja'. 1823: Lévén benne (t. i. az istállóban) négy *Strájfák* (99. cs. 44.).

Sulyok. 1640: a *sulik*ott meg búcziullia bator az ladajaban tarczia (O. 1632—42.). 1810: két szoro lapátok és egy *suljok* 8 dénár (740/810.).

Súrdé. 1821: egy ponya egy *surdé*ly egy magvető Rf. 8 (B. M. 1821—48.). 1838: Három *surdé*, a vásárlo neve Bagoly János 2 f. 12 xr. (140. cs. 24.). L. még *szalma-* al.

Surló l. *torma-*.

Suta. 1847: *Suta*, Dézsi Mihály solvit Rf. 8. 4 (Kvh.).

Suvikszos-csupor. 1825: Egy *Suvixos Csupor* (8468. l. Séra k.).

Süldő. Myko Mihaly Vramnak *Suldo*kot nro hatot (Mikó). 1620: neki hagjo(k) harom eöreg disznot ket *süldöt* (Tgy. 1606—25.). 1692: Három *süldö*cske flo. 1. den. 50 (B. M. 1674—700.). 1716: Találtunk a' Szekér Szinben 6 tarka *süldöt*, 3 veres *süldöt* és veres disznot (Tgy. 1711—20.).

Sütő. 1686: hogj az mely *Sütő* arraert keresi Szekel Mojsesne azt a *sütöt* az öcsitől [kapta] (8468. l. 1500—800.). 1686: Haromszeki Lemhenyi Janos az Urfi eo k(egye)lme *sütő*je (uo.). L. még *kolbász-*, *palacsinta-*, *vas palacsinta-* al.

Sütőház. 1627: Egj *Süteó haz* abba suteo kemencze egy (Ap. A. II.). 1640: az *Süteó haz*att becziültesse meg emberseges emberekkel (O. 1632—42.). 1663: az eoreoksegen vadnak Istallok, Czjvr, *Svteohaz*, Tyukol, ket Diszno ol (S. 1658—65.). 1713: *Sütő ház*ban egj czipo szakaszto tábla (Ap. B. XV.). 1758: Fenyö Gerendáju jo Fenyö szarufákon és Létzeken közönséges szalma fedél alatt való *Sütőház*, melynek közepén kőből rakott Sütőkementze vagyon (Tgy. 1702—99). 1768: Vatsora után elő álomkor akkor égett el fen meg irt Magyarosi Benedek ő kegyelminek egj bornából valo *Sütő ház*ának szarvazattya s a hátulso fara és ágasokra csinált Szekér árnyéka szán állaival egj pár szekér ágassaival sok eszköz fáival együtt (167/768). 1789: *Sütő Ház* a kapu előtt Sendelj fedéllel ajtoval 1 (11019. l.).

Sütőkemence. 1627: Egj Süteó haz abba *suteo kemencze* egy (Ap. A. II.). 1722: A Sütő házban *Sütő kemencze* és éget bor főző katlanocska (Ap. B. XXIV.). 1803: egy csempe kementze, egy *sütő kementze* (B. M. 1801—10.).

Sütőlapát. 1716: két *sütő lapát* (Tgy. 1711—20.). 1744: *Sütő lapát* numero kettő aestimáltatott den. 6 (41/744.).

Sütőteknyő. 1692: Egy gyuro es *Sütő Tekenő* den. 30 (B. M. 1674—700). 1808: Egy nagy *sütő teknő*. Betsü Ár 36 Dr. (Deák).

Szabad-erdő. 1787: Különös tilalmas erdő nem lévén, itten is a' *Szabad Erdő*nek gondviselője a' falus Biro (775/787.).

Szabadítás l. *határ-*.

Szabó. 1764: Ezenkivül mikor lehoztak *Szabo*t, Csizmadiát, Mészárost, mellynek ados volt, feles pénzemmel fizettem ki (Tgy. 1763—854.). L. még *nő-* al.

Szabó-asztal. 1841: *Szabo asztal* avult 4 xr. (Kvh.).

Szabó-céh. 1830: Városunkban Lako minden rendü *Szabo* mestereknek *Céh*os Társaság felállitása aránt beadott Levelekre Válasz... (8468. 1. cs). 1842:

*Szabó Céh*unk a maga Öröm Innepe megülése napjára ... (11786. l.).

Szabó-társaság. 1830: Az ide valo *Szabo Társaság*nak céhale privileginum hellybe hagyására beadott instantiara Válasz ... (8468. 1. cs.).

Szakács. 1623: Az melj nemes embernek lovas legenie, *zakacza*, beresse es molnara vagion az lofeo emberekis az mellyk rend vagion supplication hogj azok ne connumeraltassanak (Tgy. 1606—25.). 1713: Tordai Márton *szakács*. Fizetés 13 fr. 1 pár kordovány csizma, két ing, lábravalo, öt véka árpa vetés (K. Székely felj.).

Szakács-kés. 1806: négy nagy *Szakáts kés* (B. M. 1801—10.).

Szakács-tűzhely. 1755 kirakot egy *Szakáts Tüzhelly* (Ap. B. 15.).

Szakácsné. 1732: Generalis it járásakor a *Szakáts aszszon*nak vit másfél poltrára égett bort (Kvh.).

Szakaszos-kas. 1788: (Tgy. 1702—99.). L. még *egy-* al.

Szakasztó-deszka. Egy uy *szakaszto deszka* (Ap. A. VII.). Egj *szakaszto deszka* (uo. VI.).

Szakasztó-tábla. 1817: (B. M. 1811—20.).

Szakasztó-teknő. 1713: *Szakaszto Tekenő* nro. 1 (Ap. B. XV.). 1719: *Szakaszto Tekenyő* (Ap. O. I.).

Szál. 1560: az prasmary erdeobe, ki az fekete wyz mellett wagyon ott wagthanak zylffat es teolgyfat ket zaaz *zal*at negy hean hatalmaswl (Tgy. 1427—1565.). 1786: *Szál* Gyertyát adot a a Falusi Biro (1221/787.).

Szalad ‚sör főzésre csiráztatott árpa'. 1628: harom kóból *szalad*ott harom forintba (Ap. A. II.). 1628: egi keöbeöl arpas *zalad*ot es komlot den. 50 (Kvh.). 1617: az azalast elvegheztem vgyan eontheozthemis a tuzet az Azalo torkaba vgy indultam a *zalad* levenny (O. 1613—27.).

Szalad-aszaló. 1750: Sepsi Szent Györgynek két *Szalad aszalo*ja volt, edgyik volt a' Debren kapujánál, másik volt Szemerja fele ... Az emlékezetben forgo *Szaladaszalo*nak torkát és köveit láttam (8468. l. Sztgy. t.).

Szalad-liszt. 1678: 10 May in anno 1678. Küldöttem *szalad liszt*et köb. 2., szalonnát kettőt, sajtot kettől, Tömlőt, szalonnát (Ap. A. VII.). 1691: Az *szalad liszt*emből maga jobbágya házánál főzetet sert Dosa Uram (Ap. A. IV.).

Szalad-sör. 1623: *szalad sert* is sokadalom napian kwweol nem szabad varosunkban arulni (Kvh.).

Szalafa ‚sörfőzésre csiráztatott árpa'. 1666: *Szalafa*tt egy egy köblöt ... az ki *szalafa*tt nem czinal egy egy köböl zabot ad (Tgy. 1662—82.). L. még *szalad-* al.

Szaladás. 1678: Eökreomet, szörjröl protestalok, haytotta be az Futasfalvi tilalmas hatarbol, az *szaladás*sal megkinaltam nem levalta (K. 1678—88.). 1712: Ha mely gazdának marhái nappal kárba szaladnak és a határ pásztor megkapja, büntetése denár 6. Ejszaka pedig azon *szaladas*ert denár 12 (1. cs.). 1727: Az *szaladás*nak büntetése Két pénzt, s a kárt fizesse meg (Tgy. 1702—99.). 1772: Valamely Marha mellett Pásztor lészen, ha Gabonában tapasztaltatik *Szaladás*nak nem lehet nevezni, hanem mint szánszándékos kártékony ugy büntettessék (különf.).

Szál-fa. 1615: Donat Pal Teleky Mayos Thamassal convyncalanak 12 *zal farol* . . . (O. 1613—27.). 1803: Csere avassábol hogy *szál fát*, vagy koszorufát szokot vinni (B. M. 1801—10.).

Szalma. 1616: az Goch geörgy hazatul hozoth volt *zalmat* (O. 1613—27.). 1617: Az *Zalma*ba aluznak (uo.). 1766: Buza *szalmá*jába 70 kalongya. Ros *szalmá*jába 17 kalongya (460/768.).

Szalmafedél. 1713: Diszno okol, melyben találtatott fenyö bornábol valo két rekeszü két ajtaju s egy lábon állo *szalma fedél* alatt levö Diszno oll (Ap. B. XV.). 1755: három szakaszbol állo és fenyö bornábol rakott alkalmas *szalmafedél* alatt egy Diszno Oll . . . *szalma fedél* alat egy jégverem (uo.).

Szalmakosár. 1695: (Káln.).

Szalmás-épület. 1703—5: *Szalmás épület*en, ha ki a ház hijján bocsáttya kementze kürtejit az Tiszt cum poena fl. 3 bontassa el, ha ugj sem szabadosson le üttethesse (Kvh.).

Szalmasurdé ‚szalmazsák'. 1831: Vagyon egy *Szalma Surgyé* (23. cs. 99.).

Szalmatartó. 1807: A Csüröskert kapuján kivül levö veteményes kert azon hátul levö *Szalmatarto* helyek (B. M. 1801—10.).

Szalmazsák. 1740: tanáltatott egy rosz *szalma Sák* egy szalmábol valo vánkos (11786. l. 1577—847.). XIX. sz. eleje: Egy *Szalma Sak* (B. M. hiány.).

Szalmazsúp. 1817: A Gyümöltsös kertben egy Bikfa Boronákbol rakott *szalma Sup*pal szépen bé fedett Csür (B. M. 1811—20.).

Szalonna. 1627: egj egesz *szalonna* (Ap. A. II.). 1643: szeghen legeni leven cziepleim leven menten egi aszszonihoz, valami *szallanat* ighert (O. 1642—48.). 1646: oly *szalannat* adot hogi az giermeki meg dühottek (uo.). 1808: Másfél kisdég *Szalonna* u. m. 59 font, két Háj u. m. 10 font s egy 7 fontos Orjos Betsü Ar 35 R. flor. (Deák). L. még *avas-* al.

Szalú. 1681: harom *Salu* (10908. l.). XIX. sz. e.: egy nagy darék *szallu* (Lázár). 1840: egy *szallu* és kézvono 2 Rf. (B. M. 1821—48.). L. még *falazó-* al.

Számadás. 1642: az marham mellöl el allott hivattam *szaamadas*ra nem jeott (O. 1642—48.).

Szamár-kanca. 1819: Egy *szomár kantza* adatott el 5 Rf. 7 xr. (72. cs. 61.).

Szamár-ménló. 1819: Egy 4 Esztendös *Szomár Ménló* adatott el 3 Rf. 8 xr. (72. cs. 61.).

Számtartó. 1711: Terh hordozásban *számtartot* is tartottunk (Kvh). 1711: Mind a' két város tarcson egy egy *számtartot* (uo.).

Számvevő. 1730: Kovásznai Bács, Fejös és Meddő Pásztorok semmi helly és mentséggel és jo ratiokkal magokot az *számvevő* és törvént tevő Gazdák elöt nem mentegethetik (57/748.).

Szán. 1593: Mi falustol hatunk vala egimasnak lly hagiomant egy forinthig, hogy valamely Kalnoky ember videk falubol valo *szan*okoth latna meg tartosztassa es az Kalnoky Erben Erdeolt volna megh tartosztassak (Tgy. 1569—606.). 1645: *szan*omon jarvan ugi utottem volna kett lovat, hogi fel döltenek volna, eggikben az *szan* rudgia bele ment (O. 1642—48.). L. még *béres-*,

darék-, derék-, deszkás-, erdőlő-, futó-, ganézó-, korcsolya-, lajtorjás-, ló-, molnár-, négylábú-, rakó-, sórajáró-, sóramenő- al.

Szán-áll. 1809: Ujj *szán áll,* a vevő neve Budai Ferentz Duló 1 Rf. 1 (164/62. cs.). L. még *szekér-, ágas-* al.

Szán-rúd. 1645: szanomon jarvan ugi utottem volna kett lovat, hogi fel döltenek volna, egyikben az *szan rud*gia bele ment (O. 1642—48.).

Szántalpaló-lánc. 1683: Egy *szan talp*ara valo *lanc*zott harmatt jokott (11786. l. 1577—847.). 1794: Egy *szántalpalo* kurta *Lántz* (Tgy. 1781—800.). 1797: két Erdőlő szán és egy *szántalp*ába való kis *Lántz* (B. M. 1791—800.). 1807: Egy *szán talpalo Lántz* is vagyon (B. M. 1801—10.).

Szánt. 1616: vgyan azon megh *zant*oth feoldet az had alat bevethette kapoztaval es bekertelte (O. 1613—27.). 1617: Mikor *zant*hot volna kj tiltatta pechettel az Inctust Thorvenyre kellet fel Bochuznom (uo.). 1642: Seot kett Ekewel my *szant*ottunk vala benne (8468. vegy.).

Szántás. 1605: ebbe az eztendeoben tavaz veteskor az megh *zantas*ert az maior potentian hiuk (Mikl. 1605—6.). 1616: az zabad vthon ra menth az megh nevezet Molnaromra, az *zantas,* kertheles es kapoztha vlthetes feleol (O. 1613—27.). 1622: Mjert hogy ezen feold *zanthas*ert Tarchy Georgy Torvenyben hytta az ki megh *zanth*otta azt (uo.).

Szántóföld. 1569: az en tulaydon örökseghemhez valo *zanto föld*et attam vala zalogon (8468. l.). 1576: vagion az hatarban is *szanto feold*wnk, szenafwvwnk (Kvh.). 1596: volnanak valamy *szanto föld*ek Teolgyes Pal Eoreoksegeben (Tgy. 1569—1606.).

Szántó-rúd. XIX. sz. e.: Egy *szánto rud*at Gidofalvi Sámuel ur 4 pénz [t. i. megvett] (B. M. k. n.). 1814: Egy *Szánto* Lo *rud,* vette meg Oláh Todor 19 xr. (1643/821.).

Szántó-taliga. 1756: *szanto taliga* vasas 1 (Tgy. 1702—99.). 1808: két *Szánto talyiga* egyik vasas, Betsü Ár 4 R. flor. (Deák). 1861: Egy vasas talpu *szánto taliga* patingal 2 f. (Cseh).

Szántó-tézsolya. 1716: az ekén egy köldök vas, gerendely karika, két *szánto Tésola* (Tgy. 1711—20.). 1723: Egy Eke Talyigájával és vasaival, *szánto tésolyá*val és járommal (Ap. O. l.). 1758: egj *szánto tésolya* vas karika rajta (8468. l. 1565—800.).

Szántó-vas. 1632: *szanto vas*at es egyeb apro vassat arultanak (Kvh.). 1659/1681: egj bokor *szanto vas* (S. 1658—65). 1691: Az edgy bokor *szanto vas*at es szuszekot meg igire Nemes Tamas Uram (Káln.).

Szappan. 1763: Deczembernek 15-ik Napján Tiszt Urunk poron(csolattyából) egy rud *Szappan*t vetünk (Kvh).

Szappanfőző. 1750 k.: *Szappan-Főzők*ről: A legvastagabb ugymint négy ujjni vastagságu szokott rud szappan kiben három font vagyon 24 den. (Kvh.).

Szappanfőző-üst. 1840: a katlanba rakott ércz *Szappan főző Üst* (64/839.).

Szappanos. 1734: *Szappanyos* (Kvh.). 1781: Kézdi Vásárhellyi *Szoppanos* Szőts Jánosnál hálván egy kötő Lántzát ellopta (658/782.).

Szappanozó-cseber. 1836: Hosszu *szapanozó cseber* (988/836).

Szappanozó-fazék. 1698: Egj *szappanozo Fazék* (Ap. A. VI.).

Szappanozó-medence. 1788: (Tgy. 1702—99.).

Szappanozó-teknő. 1713: *Szappanjozo tekenő* nr. 1 (Ap. B. XV.). 1808: Egy *Szappanozo tekenő*, Betsü Ár 8 Dr (Deák). 1817: Egy *szapanyozo Tekenyő* (B. M. 1811—20.).

Szapuló-cseber. 1740: *Szapullo Cseber* nro. 1 (28/740.).

Szapuló-dézsa. 1808: két *Szapullo Dézsa*, Betsü Ár 48 Dr. (Deák).

Szapuló-kád. 1840: (64/839.).

Szapuló-szék. 1688: (Ap. A. V.).

Szapuló-üst. 1664: egi io *szapulo üst* (Ap. A. IV.). 1808: Egy hitván *Szapullo üst*, Betsü Ár 3 R. flor. (Deák).

Szárazmalom. 1755: A *Száraz malom*nak romlot falai helljébe, hogy Uj falakat csináltunk $3^1/_2$ xr. (Kvh.).

Száraztó l. *gabona-, szilva-.*

Száraztó-gyeplő. 1838: egy *szárazto gyeplő*, megvette 17 xr. Tisztteletes Boérné (150. cs. 77.). 1840: Három vásott *száraszto Gyeplő* (64/839.).

Száraztó-rúd. 1664: kett *szaraszto rud* (Ap. A. III.).

Száraztó-spárga. 1835: 1608/835.).

Szarúfa. 1613: Az zeker Istallo semire nem io, az agasiban valik io keves, az *zarwfa*jaba, de a kozorwfaja, leczj es sendelje semire nem io (Tgy. 1606—25.). 1635: En pedig Tegzeo Peternek cziak jo akaratombol igerek 10 szal *szaru fatt* hogy el egtek vala (O. 1632—42.). 1729: ezen Sütőházon eszterhaja alatt gabonás Ház *szarufá*jának valo apro bornák nro. 11 (11360. l.). 1758: jo Fenyő *zarufá*kon és Létzeken jo szalma fedél alatt valo két odru Tsür . . . Fenyő Gerendáju jo Fenyő *szarufá*kon és Létzeken közönséges szalmafedél alatt valo Sütőház, melynek közepén kőből rakott Sütő kementze vagyon (Tgy. 1702—99.). L. még *fattyu-, fiók-* al.

Szarvasmarha. 1755: Hogy megkiáltattuk, hogy senki *Szarvas marhá*val ide ne jöjön a Vásárra a kiáltonak attunk 1 $^1/_2$ kr. (Kvh.).

Szarvas-teknő. 1698: Egj *szarvas tekenyő*. Fenyő magh benne / . . . Egj *szarvas tekenő*ben len (Ap. A. VI.). 1763: *Szarvas*os nagy *Tekenő* / . . . kisebb kenyérsütő *szarvas*os *Tekenő* (B. M. 1761—70.).

Szarvas-dagasztóteknő. 1681: három *szarvas dagaszto tekenyő* (Ap. A. v.). 1698: Egj *szarvas dagaszto Tekenő* (Ap. A. VI.).

Szarvas-üllő. 1720: Lakatosnak requisitumi e szerént: edgy nagy pöröly, nagj verő nro 1, *Szarvas ülő* nro 1, Félkéz verő . . . (Káln.). 1780: . . . el loptak egj nagj *Szarvas Ülőt*, három nagj öreg Fogokot, egj nagj fél kéz Verőt, egj nagj Fogzo Vasat (356/780. s.). 1840: Kováts müszerek . . . Egy használhato Tőke Ülő és egy *szarvas Ülő* (64/839.).

Szarvaz. 1646: bornat hozank ide, fel sem *szarvaz*hatok, hanem az Varos nekj s kj hania a piaczra (Kvh.). 1775: A Templomot ujra *szarvazzák* (S. ejk. 1775—97.). 1804: az 1802-ben 26-ik Oktobris a rettenetes földindulás által

megromladozott tornyát ujra *szarvaz*ván (S. ejk. 1801—6.).

Szarvazat. XVII. sz. v.: *szarvazásit* az esső viz igen megvesztegette (Ap. A. VII.). 1777: Fenyőfa *szarvazat*ra és állásra 80 száll, szálát xr. 12 (Kvh.).

Szavatos l. *zuvatos-*.

Szecskavágó. 1795: Egy *Szatska vágo* (542/796.). 1840: A pollyva tartoba egy *Szatska vágo* készületivel 25 f. (64/839.).

Szecskavágó - kasza. 1840: Egy *Szatska vágo kasza,* eladatott 50 xr. (64/839.).

Szecskavágó-láda. 1740: *Szatska vágo Láda* kaszájával edgyüt nro. 1 (28/740.).

Szecskavágó-vas. 1840: Egy *Szacska vágo* darab *vas* (64/839.).

Szeg 1. ‚kaszáló'. 1628: tudom hogj az Geörgy Ghereb uram *szeg*ehez szakada (Tgy. 1628—50.).

Szeg 2. 1617: egy Malomnak az Arok Torkaba *Zeg*eket veretet és agakatis rakata oda, az mely Agnak Oda rakasa az Malom vyzenek Artalmas (O. 1613—27.). L. még *derék-, ék-, festett kendő-, gombolyag-, hátló-, kendő-, kerék-, kerékfej-, lapos-, léc-, őr-, patkó-, srófos-, vas-, vas derék-, vető-, zsindely-* al.

Szegfejező. 1788: *Szeg fejező* Nro. 9 (Tgy. 1702—99.). 1840: Egy nagy kettős *szeg fejező.* Becsü árok 20 xr. (64/839.).

Szegfej-gombolyító. 1840: Egy *szeg fej*et *gombolyitto.* Becsü árrok 5 xr. (64/839.).

Szegtartó-bőrzacskó. 1861: *szegtarto bőr acsko* 10 kr. (Cseh).

Szeges-asztal. 1681: ket *szeges asztal* (Deák).

Szegelet. 1618: attam volt Egy Darab *Zegelet* feoldet kin lovakath tarthot az En megh holt atthyam Donat Janos atta volt Neky (O. 1613—27.). 1675: Balog István része szerint valo egy darab *szegelet*et (Tgy. 1669—81.). 1806: mely is neveztetik Páll Miklos *szegelet*tyinek, mely megnevezett *Szegelet*i vagyon a Zabolai halom mezejében (B. M. 1801—10.).

Szegődik. 1616: az Vra meg *zegedeoth* volt vele azt megh tartozyk adni (O. 1613—27.).

Szeglet-mérték. 1809: *Szeglet mérték* a vevő neve Szabo Sigmond 2 xr. [ácsszerszám] (164/62. cs.).

Szegletes-sarok. 1764: Egy ablak rámákra *szegeletes Sarkok*ért által foglalo veszszőkért kivono gombocskákkal és bezáro forditokkal 1 Rfl. 8 xr. (147/764.).

Szegődség. 1606: megh kivanom az *szegeoczeg*et es ell varja ezten Napigh (Mikl. 1605—6.). 1615: 3. *Zegodseg*re marazthottam volt megh (O. 1613—27.). 1616: az *zegocheg* penig volt f. 4 egy zúr, Egy keobeol zab vetes, ket keobeol Búza vetes (uo.). 1635: ha az *szegeczieg* melle jeo jo (1614—35.).

Szegődött-szolga. 1611: Goczmany Istvannak ugj mint *szegeodeot szolga*ianak berere (B. M. 1574—699.). 1618: Ez Jelen valo ezthendeore *zegedeot zolga*ya volt es elhagyoth oknelkúl (O. 1613—27.).

Szegődött - szolgálóleány. 1618: Egy *zegedeoth zolgalo leany*omot Talaltam megh nala, mely zolgalo leanyomot

kertem ky pechettel az felesegetol (O. 1613—27.).

Szejke-tál. 1813: két *Szejke Tál* egy Leveses Tál (11786. l. 1610—19.).

Szék. 1808: Öt festett, két fejér viseltes *Szék*ek Betsü Ár 84 Dr. (Deák). L. még *árnyék-, csiptető-, egyes-, faragó-, felakasztó-, festett-, guzsaly-, gyalog-, húsvágó-, karjos-, karjos egyes-, kerékfalazó-, kézvonó-, kis-, köszörű-, parasztpad-, pohár-, szapuló-, ülő-, vágó-* al.

Székely-fogas. 1758: két közönséges *Székely fogas*, egyik hoszszabb, rövidebb a másik (Tgy. 7/899.).

Székely-jószág. 1601/1801: az eü *Zékely Jozagh*ert és eőröksegekert mást igértünk (Ap. H. I.).

Szekér. 1574: mikor az *szekér*eth veottwk vala (Damok.). 1584/XIX. sz. e.: mind barmokal s mind *szeker*ekkel eljárhassanak rajta (Ap. B. XV.). 1616: veottem volt Boronat, mely megh veoth Brassoban hozok volt egy *zeker*rel. Hogy az boronat el nem hozhattam 4 Eokreomot *zeker*esteol zenastol vytte be (O. 1613—27.). 1617: azt monda Silo georgnek halgas Bolond, mert az meheket *zeker*en vyttek el (uo.). 1713: Szekér szin, mellj alatt is találtattak egy hoszszu karos pad, három szán, két fako *szekér* (Ap. B. XV.). L. még *béres-, egészvágás-, erdőlő-, ernyős-, fa-, fatalpu-, félvágás-, futó-, gabonahordó-, gyékényes-, hintó-, hordó-, ide s tova járó-, járó-, kasos-, ló-, malombajáró-, ökör-, paraszt-, pergő-, szénás-, tár-, trágyahordó-, vasas-, vasastalpú-* al.

Szekér-ágas. 1768: Vatsora után elő álomkor akkor égett el fen meg irt Magyarosi Benedek eő kegyelminek eg bornából valo Sütő házának szarvazattya s a hátulso fara és ágasokra csinált Szekér árnyéka szán állaival egj pár *szekér ágas*aival sok eszköz fáival együtt (167/768).

Szekér-alj. 1664: egi öregh *szeker Aly*, 3 marok vas rajta (Ap. A. III.). 1676: adgyon edgy negy ökör utan valo *szeker*et . . . kinek az *ally*a vasas legyen, Járommal, sikotyu, teslyastol (8468. l. 1565—800.). 1808: Egy hitván *Szekér aly* két roszsz kerékkel. Betsü Ár 50 Dr. (Deák). XIX. sz. e.: Egy nagy *szekér aj*jat két elő kerék nélkül Forro Károly. ur 2 m. f. 74 pénz [t. i. megvett] (B. M. k. n.).

Szekér-árnyék l. *szekérágas-*.

Szekér-elő. 1843: Egy hordo szekér minden vasával, s egy kiss *szekér elő* minden vasával /. . . Két kiss *szekér elő* kerék vass talpu (B. M. 1821—48).

Szekér-istálló. 1613: Az *zeker Istallo* semire nem io, az agasiban valik io keves, s az zarwfajaba, de az kozorw faja, leczj es sendelje semire nem io (Tgy. 1606—25.).

Szekér-kas. 1810: Egy vasas talpu minden hiba nélkül valo lo *szekér kas*sal, első ládával és sarogjával együtt 135 Hfl. (740/810.).

Szekér-kenőcs. 1889: *Szekér kenőcs* 1 f. 6 xr. (Imreh D.).

Szekér-kerék. 1691: ket lo *szeker kerek*et böcsültünk den. 96 (Tgy. 1682—92.).

Szekér-láda. 1805: Egy *szekér láda* és egy kis tekenő (Szőts. 1806—96.). 1821: Egy *szekér láda* 2 Rf. (sz. n.).

Szekér-szín. 1713: *Szekér szin*, melly

alattis találtattak egy hoszszu karos pad, három szán, két fako szekér (Ap. B. XV.). 1722: Istálo végiben *Szekér szin* ágosokon állo (Ap. B. XXIV.). 1760: a mellyeket épitett költséges kamarát, *szekér szin*t, mind deszkából, azon deszkákot mind maga pénzivel vásárlotta (381/750. s.). 1788: jo Istallo *szekérszin*ivel volt aszt mind elégette (B. M. 1781—90.). 1817: Bikfából rakott két Istállo és közbül egy *szekér szin* (B. M. 1811—20.). 1839: lábakra kötött *Szekér szin* (155. cs. 82.).

Szekér-taliga. 1686: *szekér talyigá*val, kötéllel, fejszével (K. 1678—88.).

Szekér-tartó. 1801: Egy *Szekértarto* és 8 Sallo, aestimalas szerint valo ára 66 xr. (361/801.).

Szekér-vezető. 1592: Balyka Istwan az eo feolden hazasodot vala meg es en valek az Nasznagyanak bot palnak *szeker vezete*ie (Damok.).

Szekeres. XVII. sz. e.: Vagion eottwen eztendeye hogy en az Attiammal *szekeres*kettem, most is *szekeres*kedem (Kvh.). 1708: Egy *Szekeres*nek valo vas héver (3. cs. 7.). 1711: *szekeres*t is fogadván az közös Marhánk és árrunk alá (Kvh.). 1728: Fedni valo Cserepet Tekintetes Notarius Uram poroncsolattyából fel Csernátoni *Szekeres* administralt (M. 1728.).

Szekeres-fék. 1708: Két hitván *szekeres fék* (3. cs. 7.). 1729: egy viseltes *Szekeres fék* (11360. l.).

Szekeres-ló. 1581: Vagion neg *zekeres lo*wam mind zekeresteol (Tgy. XVI—XVII.). 1726: Négy *szekeres lo*vat hagyok Gyárfás Pál fiamnak (Tgy. 110/891.).

Szekérkenő-csiga. 1840: Egy *szekér kenő csiga*, eladatott 3 Rf. 31 xr. (64/839.).

Szekereskedik. XVII. sz. e.: Vagion eottwen eztendeye hogy en az Attiammal *szekereskettem* most is *szekereskede*m (Kvh.).

Szekeresség. 1660: *szekeressegre* igirte volt magat az I(nctus) (S. 1658—65.).

Szekerce. 1616: Ez alat talaltam megh az I(nctus) kezenel egy Topanfalvi *zekerchet*, mely *zekerchet* az Theorveny eleyben hoztam / . . . az *Zekerche*ys Chorbas, Az fanis az mellyet vagtak Jele vagyon, hogy Corbas *zekerche*vel vagtak (O. 1613—27.). 1834: *Szekertze* 1 darab (43/834.). L. még *nádmézvágó-, zsendelyező-* al.

Szekerce-fejsze. 1824: egy *szekertze fészi* 15 xr. (91. cs. 1825.).

Szekrény. 1681: (Deák). 1692: Egy *szekrény* den. 36 (B. M. 1674—700.).

Szél-deszka. 1758: *szél*, vagy szin *Deszká*kbol karok közé csinált nem igen jo kert (Tgy. 7/899.).

Szemétmerő-kas. 1838: két *szemet merő kas* (150. cs. 75.).

Szemöldök. 1688: Ezen pitvarbol nyilik be a' konyhára avagy kémény allyára egy fel szer fenyö deszka ajto minden vas nélkül, tölgy fa ajto mellyékivel, *szemöldök*ivel edgyütt / . . . tölgyfa ajto mellyékivel, *szemöldök*ivel (Ap. A. V.). 1765: Kapu zábéllyi jo kemény vastag cserefákbol valok ugy *szemöldöke* és kötéssei is cserefábol sendellyel fedett ép Galambug alatt / . . . És mind a' kapu zábéllyi *szemöldöke* és kötéssei, mind pedig a' kis

kapunak mellyékei, *szemöldöke* és talpai (cserefából lévén) belső részekkel edgyütt az Uttza felől igen szép formáju figurákkal virágokkal ki vagyon mettzve és azon mettzés is veres, sárga . . . fejér és fekete szinekkel megfestve / . . . Vagyon egy Galambugos sendellyel fedett jo vastag cserefa lábakon állo kapu, ezen kapunak zábéi, *szemöldöke* az udvar felőll Napnyugotrol formás mettzésekkel vadnak megczifrázva (Bethl.).

Szén. 1732: Vettünk 6 köböl *szen*et város számára 9 pénzivel, árra 54 pénz, [a városi cigánykovács számára] (Kvh.). L. még *bükkfa-, kovács-* al.

Szénégetés. 1788: a' régi le vágott Cserefáknak töveiből *égettek* a' Kovácsok eleitől fogva *szen*et / . . . a' Szent Györgyi cigány kovácsokot kitiltottam volna *szen*et *égetés*re valo nézve tilalmas Csere Erdeinkből (1793—788.).

Szénfogó. 1847: két *szén fogo* 10 xr. (194. cs. 29.).

Szénszító-vaslapocka. 1795: Egy *Szén Szittó Vas Lapotzka* (Ap. B. XV.).

Széna. 1555/XIX. sz. e.: Hütünk szerint irjuk akkoron pedig az Iktatáskoron az fellyel megirt Joszágoknak ellene senki nem szolla. Továbbá akkoron Iktatásnak idejin egy kert *széna* vala ottogyon, azt aztán Apor János és Apor Péter elhordatta (Ap. B. Ksztl.). 1562: az Mely kazalth *zena*th ott talaltuk (Sz. 1374—700.). 1616: veottem volt Boronat, mely megh veoth, Brassoban hozok volt egy zekerrel. Hogy az boronat el nem hozhattam 4 Eokreomot zekeresteol *zena*stol vytte be (O. 1613—27.). 1605: 12 szeker *szena*t keres az falu (O. 1642—48.).

Szénaboglya. 1614: az mely *Zena Buglya*th megh tyltoth volt hogy Mezey Istvan el ne vige, azt eo myngyarast felrakta es elvytte (O. 1613—27.).

Szénafű. 1562: *zena fy*wet az en attyam Bekeseges wrasagaban Byrta mynd halalayglan (Sz. 1371—700.). 1565: el foglalta tollem az *zena fj*weth (uo.). 1676: vagion az hatarban is szanto feoldwnk *szenafw*uwnk (Kvh.). 1613: Egh zeker *zena fue*met meg kazalta es elvytte (O. 1608—711.). 1617: Csya Peterne Teórek Anna aszszony *szenafw*e (Damok. 1600—44.).

Szénamérő-kompona. 1757: A Varos *széna mérőkompona*jara csinaltattunk egy Vas tengelyt (Kvh.).

Szénarend. 1634: peczіettel kertem voltt meg *szena rend*emett, melliett eo kaszaltatott voltt meg (O. 1632—42.).

Szénarét. 1591: hoza tartozokal zantho feoldekel *zena ret*ekel erdeyvel (Damok.).

Szénaság. 1631: attunk falustol egy darab *szenasag*ot (Ap. A. II.).

Széna-szekér. 1575: ahol ket *zena zeker* egy Mas mellet el mehet (Ap. A. I.).

Szerszám. 1616: Marhainkat *zerza*mostol Barmainkath mellyekben megh 40 lovaink es kacholaink oda vadnak es 8 eoregh 12 negivenes 2 Althalag (O. 1613—27.). 1637: egj gabonas hazra valo fatt meccziet eppen minden *szerszam*aval (O. 1632—42.). L. még *rezes-, vas-* al.

Szerszám-lyukasztó. 1840: Kováts müszerek . . . Két *szerszám lyukaszto*, egy nagy, egy kissebb (64/839.).

Szer-tartó. 1808: Egy *Szertartó* 6 xr. (1761/807.).

Szérű. 1758: A Csürben a *szérü* körül vagyon 11 Csere Deszka hozá tartozando Csere lábakkal együtt. (8468 l.).

Szerző-bíró. 1574/1687: az dolog-*szerző birák* Pál János és Tamás Benedek (Ap A. I.).

Szigony l. *békafogó-*.

Szíj. 1657: vòttem ket szal *szijat* ket poturaval (9786. l.). L. még *faragott-, kengyel-, kerülő-, kocsitartó-, lekötő-, lejtő-, nadrág-, terhelő-, vonó-* al.

Szíj-farhám. 1774: *Szijju farhám* 1 pár (8468. l. cs. i.).

Szíjgyártó. 1599: *Zigyarto Janos* vgian Kjzdy Vasarhely (Barab.). 1773: Nagy Mihály *szijjárto* Jantso Simon *szijjárto* (Kvh.).

Szíjgyártó-pad. 1840: Egy *Szigyarto* rosz *pad* (64/839.).

Szíj-gyeplő. 1708: *Szijj gjeplő*vel kotsis ostorral (3. cs. 7.). 1805: két lora valo farhám minden hoza tartozo varásos fékekel és *Szij Gyeplő*vel (866/1805.).

Szíj-ostor. 1810: Egy kitsin *sziu ostor* 24 dénár (740/810.).

Szíj-pating. 1729: edgy hitván *szij pating* . . . edgy roszsz *szij pating* (11360. l.).

Szilfa l. *szál.*

Szilva-aszaló. 1730: talaltatik egj el veszet földből asott *Szylva Aszalo* haszontalan (Ap. B. XXIV.). 1840: szép jövedelmü Gyümölcsös és benne egy gazdaságos *Szilva aszalo* jo állapotba megkivántato Lészáival edgyütt (Ap. Kszti.).

Szilvafa. 1713: Veteményes kerttel, meljben feles megj és *szilva fák* vadnak, szakasztja meg jó lészás uj kert (Ap. B. XV.).

Szilvapálinka. 1848: 20 kupa 2 éves *szilva pálinka* 12 fr. (NS.).

Szilvaszáraztó. 1840: Hat *Szilva Szárosztok* tsere kötéssel kihuzoiával (64/839.).

Szilvaszárasztó-üst. 1840: Egy *Szilva Száraszto* Ércz *Üst* (64/839.).

Szilvatörő. 1834: *Szilva törő* 9 xr. (Különf. k.).

Szilvás-kert. 1561: mely kys *zylwas kert*et dolos györgy ereztet volt (Tgy. 1487—568.).

Szín. XVII. sz. e.: a mely hozzu *szint* piatzunkra tsinaltunk, alaia vagho szekeket zerezven az mely kwlseő meszaros vasar napokon azon hust vagh azoktol ket penzt d. 2 (Kvh.). 1758: egy kis *szin*etske Fenyő Deszkákbol bé padolva (Tgy. 1702—99.). 1789: Azon joszágon istálo *Szin*nel (11019. l.). L. még *árnyék-, csizmadia-, marha-, méh-, szekér-, timár-, ülő-* al.

Szín-alj. 1794: A *Szin áj* mellynek egyik fele sövényből vagyon 4 flor. (Gidóf. XVII—XIX.).

Szín-deszka. 1753: *Szin doszkát* Gelentzeit vettünk száz szálat Istálo padlani, 3 fo. 58 dr. (8468. l. vegy.). L. még *széldeszka-* al.

Szín-méz. 1840: Egy cseberben *szin méz.* Becsült ár 70 Rf. (190. cs. 99.).

Szín-vaj. 1759: ket ejtel *szin vaj* 48 xr. (B. M. 1751—60.). XIX. sz. e.: *Szin vaj* 5 ejtel f. 2 xr. 40 (B. M. k. n.).

Szita. 1636: megkerdezte az Actrix az Inctatol, hogj vagione itt Guruzda Georgjnenek *szitaja* az Inctanak, azt

mondtak hogj vagjon, Kovacz Istvanne el vitte az *szitat* (O. 1632—42.). 1692: ket *szita* den. 21 (B. M. 1674—700.). XIX. sz. e.: Két *Szita* Becsü árr 30 xr. (Cseh). 1839: kétt Rosta, két *Szitta* 2 Rf. (B. M. 1821—48.). L. még *abárló-, borsszitáló-, fátyol-, gyakor-, gyér-, pléh szűrő-, ritka-, szitáló-, szűrő-, tejszűrő-* al.

Szita-ráma. 1840: (64/839.).

Szitál. 1754: Sütők lako Háza, melyben *szitál*nak és dagasztanak (Ap. B. XXIV.).

Szitáló-szita. 1853: Két *szitálo szita*, két rosta. Betsü ár váltóban 3 Rfrt. 40 (117/1043.).

Szító l. *szén-, tűz-*.

Szító-vas. 1676: Egj *szitto vas* (Don.).

Szivárvány. 1720: Innen ismét mennek az belső Pinczében job kéz felől, ebben vagjon... Egj *Szivárvány*, bor tisztitto etset, Báldog hordo töltő (Káln.). L. még *bádog-, boltozat-* al.

Szívó l. *pléh-*.

Szoba. 1614: Az felesegem peniglen az *zoba*ban fekút merth Eyel volt (O. 1613—27.). 1619: megh engede eo kegyelme hogj el hordgjak az *zobat* az eoreokségreol (11360. l.). 1662: az mj epvleteket epitettvnk *szobat*, Istallot, Czjvrt (S. 1658—65.).

Szoba-ár. 1670: ados az Inctanak az Vra nehai Szasz Peter az *szoba arra*bol fl. neggiel (K. 1669—74.).

Szolga. 1606: fogattam volt meg *zolga*nak vgian ezen eztendeoben vgymint az Aratas elót Zent Janos Napp tayaba Karaczonigh (Mikl. 1605—6.). 1634: Jarai Istvanne Aszszoniom menedekre foga az Ghelencziej Birora hogy az eo kegyelme *szolga*ja az Birotol kertte volt az harangott hogi az marhara kòsse Esztennap eo kegyelme az menedeket producalja az harangot is (O. 1632—42.). L. még *béres-, kenyérevő-, konvenciós-, szegődött-* al.

Szolga-nyereg. 1806: Három nyereg, kettő csontos egy pedig *szolga nyereg*, az edgyik csontos nyereg minden szerszám nélkül (B. M. 1801—10.). 1807: Egy *szolga nyereg* szerszámostol (uo.).

Szolgál. 1637: Nem *szolgal*tt oly allapottal, mint jobbagynak kellett volna *szolgal*ni, mertt az Nòtelen legeni, haza tùzeis Ninczien kiròl szolgaltatthattam volna (O. 1632—42.).

Szolgáló ‚leány'. 1618: Egy zegedeoth *zolgalo* leanyomot Talaltam megh nala, melj *zogalo* leanyomot kerthem kj pechettel az felesegetol (O. 1613—27.). 1644: szegedott *szolgalo*ja volt (O. 16432—48.). L. még *szegődött-* al.

Szombati-vám. 1736: Az *Szombati vám*ot Pénteken Éjfeletol fogva Szombaton Éjfeleig minden féléből Buzából, Rosbol etc. külön veszen az Udvar számára igaz hüti szerent / ... Mas Szuszek az melyben *Szombati vam*ott szoktanak eőszel tartattny ketreszből allo Sorofos Lakat van rajta (Ap. O. I.).

Szopó-borjú. 1635: kett ania *szopo*t *borju*tt el iktattatott 12 dutkaig (O. 1632—42.). 1840: (64/839.).

Szopornicás. 1680: egy lovat cserettem volt tölle két ökrökkel, felelt felőle, hogy nincs semmi nyavayaia, *szoporniczds* volt (S. 1679—91.).

Szórás. 1792: Most az ősszi vetéskor

mulék el két esztendeje ottan az udvarban szolgáltam, a mikor is ottan Cséplettek Tasaj János és Gothár András eő kegyelmek, akkor *szorás*nak idején megfogadá Gothár András Zölde Antalt maga helyett szorni (1057/792.).

Szorító-satú. 1720: Lakatosnak requisitumi e szerént: edgy nagy pöröly, nagj verő nro 1, Szarvas üllő nro 1, F élkéz verő nro 1, Apro szeg fejező nro 3, négj Szegü öreg Reszelő nro 1, öreg sutu horgával edgjüt nro 1, *Szoritto Sutu* küsded nro 2 ... (Káln.).

Szóró-lapát. 1806: két *szoro lapát* (B. M. 1801—10.). 1810: két *szoro lapát*ok és egy suljok 8 dénár (740/1810.). 1825: *Szoro lapát* és Gabona merő kalány (10774. l.). 1838: *szoro lapát* megvette 1 xr. Kertsuj János (150. cs. 77.).

Szotyor. 1727: Ha valaki hüvelykes gabonát lopna tarisnyával, *szotyor*ral pusztitana 33 pénzig megbüntessék (Tgy. 1721—30.). 1810: Négy *szotyrok* egyikbe holmi orvosságok 36 dénár (740/810.). 1835: *Szotyor* viseltesek 6 xr. (1608/835.). L. még *ablakos-* al.

Szőcs. 1640: az *szöcz* monda Tomanenak, Annaazzony engemett az bóriertt tórvenihez hittak menczietek meg; az monda müis mastol veottuk es meg kel mentenünk (O. 1632—42.). 1733: Benkő Pál Uram is igire Szőcs Jánosnak házat és az lengyel *szőcs*nek mesterségihez valo portékáját (Ap. B. XXIV.).

Szőcs céh. 1761: A' Betsületes *Szőts Czéh* ellen ex eo, hogy heted szakos Vásáros Napokon külső embereknek akármi renbeliek legyenek szabados adást anyival is inkább semmiféle bárány és alávalo egyébféle bőröket venni nem engednének (Kvh.). 1757: Pro Anno 1757 a nemes *Szőts Czéh*től Városnak járando Roka vagy Nest bőr árrát a Conventio szerint pénzre forditotta 2 rhf. (Kvh.). 1766: a *Szőcs Czéh* Mesterembereknek szabad bárányt és berbécset minden Csütörtök nap és nem máskor vágni (Kvh.).

Szőlő l. *gerezdes-*.

Szőr-általvető. 1808: két *szőr általvető* Betsü Ár 36 Dr. (Deák.).

Szőr-nyűg. 1692: Egy vakaro, két *szőr nyüg* (Barab.). 1836: Egy *szőr nyűg* (1036/836.).

Szőr-zabló. 1840: Egy hitvány *szőr zablo* 29 xr. (64/839.).

Szösz. 1708: Husz gusalj *szösz* (Ap. A. VI.). 1755: *szösz*sel öltöt ványolatlan záknak valo poszto (Ap. J. I.).

Szösz-fonál. 1758: egj darab fejér *szösz fonal* (8468. l. 1565—800.).

Szösz-gomolya. 1708: Három mellyékből állo *szösz gomolya* (3. cs. 7.).

Szösz-vászon. 1758: 17 sing *szösz vászon* egj pár kereken (8468. l. 1565—800).

Szövés. 1738: holmi gyolcsának *szövés*it velem az Actrixal szötetvén meg (M. 1738).

Szulák l. *karó felverő-*.

Szuszék. 1627: *szuszek* ketto (Ap. A. II.). 1650: az mely *szwszek*ben gyuiti az molnar az *szwszek*nek kulcziat nem az compositio szerent tette (K. 1647—50.). 1652: mely malombelj *szwszek*nek kulczia feleol az compositiokor vgj alkuttunk volt, hogj egj bizonios embernel tarcziuk (uo.). 162: egj nagy *szüszek*ot, egi edgies szeket, osztovatat edgiet (K. 1678—88.). 1721: A Gabo-

nás hazban vagjon egj kis *Szuszék* (4692. l.). L. még *gabonatartó-, lisztelő* al.

Szügyelő. 1644: egy állazo féket egy *szügyellőt* (104/788.). 1794: Egy rosz kötőfék s egy *szügyellő* 12 xr. (Tgy. 1781—800.). 1808: Egy réz bogláros kantár, ahoz valo *Szügyellő* s farmatring. Betsü Ár 2 R. flor. (Deák).

Szüret. 1661: ha az jövö közelbik *szüreten* meg nem adhatnak a Mustot, hogy ha nem lenne must ugy az buzanak meghirt arrat tartozzanak mindgyarast megh fizetni (Ap. A. VII.). 1703: a jövö *szüretkor* adgjanak harmad fél veder bort (uo. A. VI.).

Szűrő l. *komló-, lé-, pléh-lé-, vas-lé-.*

Szürő-kanál. 1781: *Szürő kalány* s hozza való Villa (Tgy. 1781—800.).

Szűrő-szita. 1723: *Szürő Szita* egi (Ap. B. XXIV.). 1730: egy *szörö szita* (Ap. Ksztl.). 1838: egy kitsiny kerek *szürő szita*, a vásárlo neve nemes Farkas Lajos 30 xr. (140. cs. 24.).

Tábla. 1615: Azzoniom aniam adott . . . Vagdalni valo *tablat* egiett (Mikó). L. még *ablak-, cipószakasztó-, laska-, szakasztó-, üveg-* al.

Táblás. 1840: Egy kis Fürész *táblástól*, eladatott 1 Rf. 15 xr. (64/839.).

Tacskó. 1639: teis olian *taczjko* komondor legj mint amaz nagj hasu bestie kurva fia (Tgy. 1626—59.).

Tajték. 1686: az mig veres *taytek*kal a száján ki nem turja (O. 1680—88.).

Tajtékszedő-kanál. 1840: egy *tajték szedő kalány* (64/839.).

Takács-vetélő. 1769: *Takáts vetöllő* 3 (B. M. 1761—70.).

Takar. 1732: Mikor *takar*tatni mentek tiszt Uramnak a kantai határra, vettünk 6 pénz árra kenyeret (Kvh.).

Takarmány. 1614: Az mezon valo Gabonanak es *takarmany*oknak akar my Nevel neveztessenek equalis djvisioyat kivanom (O. 1613. 27.).

Takaró. 1772: és jol esik neki, ha adok vagy egy fazakacskát, vagy egy *takaro*dzot (B. M. 1771—80.). L. még *nyereg-* al.

Takarodás. 1624: most a *takarodas* idejen megallnak [t. i. a perek a nyári gabona betakaritás idején] (O. 1614—35.). 1635: Az Szek az *takarodas*nak idein az a jeovendő Kis Aszszony Napig dilatiot teón minden törveniekből (1632—42.). 1691: menyit vetettenek el az Aszszony földeibe benne és *takarodásáért* mennyi kelhetett el (Káln.).

Tál. 1627: *tal* 3 (Ap. A. II.). 1692: Nyolcz *Tal* Tangyer is 8 den. 11 (B. M. 1674—700.). 1819: Vagyon 6 *Tál* és 12 Tángyér 3 fr. (B. M. 1811—20.). L. még *bécsi-, cserép-, cserép-leveses-, fa-, lapos-, leveses-, leveses-ón-, réz-, szejke-* al.

Tál-tartó. 1664: egi *tal tarto* (Ap. A. I.). 1666: az Ajto meget Egy Eoreg *tal tarto* (Ap. A. IV.). 1681: egi öreg *taltarto* ajtos. (10908. l.). 1699: néhai Jáno Mátétul maratt házat minden benne levő appertinentiakkal, kemenczekkel, fogassal, kivévén egy fogasocskát és az *Táltartot*, mivel hogy a háznak fedeliben vagyon defectus (8468. l. ideg.). 1808: Egy nagy *táltarto* Betsü Ár 1 R. flor. (Deák). XIX. sz. e.: Egy *Tál-*

tarto rea valo Tálakkal (Cseh). L. még *paraszt-* al.

Talabor. 1840: Egy hitvány *Talabor* darab, eladatott 20 xr. (64/839.). L. még *vas-* al.

Tálas. 1744: Egy jo készlettel valo *tálas,* aestimáltatott flo. 1. de. 8. (41/744). 1835: egy *Tálos* 50 xr. (1608/835.). L. még *faparaszt-, paraszt-* al.

Tálca l. *fa-.*

Taliga. 1630: hozoth volt meg *taloga* veseoth (O. 1608—711.). 1640: kett eokreòtt *taligas*tol 20 forintban adta be (O. 1642—48.). 1664: egi eke *taligas*tol (Ap. A. III.). 1818: Két eke edgyik vas nélkül *Tajigá*val (Cseh). L. még *eke-, erdőlő-, fatalpú-, malombahordozó-, szántó-, szekér-, vasas-, vontató-* al.

Taliga-kerék. 1681: Egi *talyiga kerek*en ket vas karika (10908. l.).

Talp. 1613: Donat Pal Teleky Mayos Thamassal convyncalanak 12 zal farol annak 9 zala Gerenda 4 Eol az ketthey kozorufa 5 Eol, Egy zal *Talp* 3 Eol. Ezeket 12 Napon aggya megh (O. 1613—27.). 1660: egj szal gerenda, s ket szal *talp,* azt is cum duplo [kevanom megh] (S. 1658—65.). 1730: ezen Istállonak régi rothadot *Talp*iai és igen régi bornái igen veszedelemben (Ap. B. XXIV.). L. még *fenyő-, kerék-* al.

Talp-alj. 1615: teob tarsayval egethembe az Cwrynek az *Talp allya*th megh astha es oth be Buth az Czvrbe (O. 1613—27.).

Talpfa. 1613: ... az erezjnek *talp faj* es keoniókkej ninczenek ... (Tgy. 1606—25.).

Talpaló-lánc. 1793: 2 *Talpalo lántz* 2 Rf. 90 (8468. l. 1565—800.). 1819: egy vásot *Talpalo Láncz,* három tángyér karika, egy kerék főre valo vaskarika jutott Istvánnak (B. M. 1811—20.).

Támasz. 1613: Az kapv lab el deolt czak *tamaz*ok tartiak (Tgy. 1606—25.). 1836: a nevezet Hid hellyre állitására 11 Piloták 4 *Támasz*ok 2 Jégtörők. 15 külömbféle kötőfák és ezeknek megtámasztására 11 farago mester emberek és 60 napszámosok kivántatnak (527/836.). L. még *kapu-, kert-* al.

Támasz-cövek. 1817: *támasz tzövek* [hidépitéshez] (67/71. cs.).

Támaszos-kert. 1730: Sövenből font fedeles régi *támaszos kert* (Ap. B. XXIV.).

Tánk. 1845: Vagyon három *Tánk* dohány (182. cs. 45.).

Tanorok. 1591: az ket chernaton keozt valo *tanorok*oth eloztak, hogy kwleon kwleon kazalliak /... azt tudom, hogy az Nadbelj *tanorok*ot ell intiltettek vala eokeozteok / ... az *tanorok*ot keozteok el intileok (Damok.). 1618: Egy Eroksegemen ... mely *Tanorok*nak mondatik (O. 1608—711.). L. még *tanorok-, kapu-* al.

Tanorok-kapu. 1632: ha valaki tizenket napra tanorokot vagy *tanorok kaput* fel nem czinalna az tizenket 12 napra flo. 1 buntethesse meg az falu (Tgy. 117/886.). 1643: az *tanora kaput*is segheczie tartani (O. 1642—48.). 1643: 4 *tanora kapu*kott kel feltònni (uo.). 1712: Ha valamely ember a *tanorok kaput* nyitva hagyná, legyen a büntetése flo. 1 és ha a *tanorokkapu* rosz talál lenni és kár esik a kapurol, azon kaputarto emberek tartoznak a kapurol tett kárt megfizetni (1. cs.).

Tanorok-kert. 1616: Eokreomet zekerstúl zenastúl vytte be egy *Tanorok kert*hembeúl (O. 1613—27.).

Tányér. 1627: *tanner* 14 (Ap. A. II.). 1635: egj *tanger*al arcziul haitot (O. 1632—42.). 1636: Lengiel Janosne bizoniczia meg azt sufficienter, hogj mikor nagy Tamas az peres *tangiertt* eòvenek mondota, azt kerdette az Incta jegiese az te *tanger*od, amaz azt mondotta Ninczien jegie az en *tanger*omnak (O. 1632—42.). 1677: Tál fábol No. 27, *Tanier* 20 (Ap. A. IV.). 1692: Nyolcz Tal, *Tangyer* is 8 den. 11 (B. M. 1674—700.). 1819: Vagyon 6 Tál és 12 *Tángyér* 3 fr. (B. M. 1811—20). L. még *bécsi-, bokály-, cserép-, fa-, fenyőfa-, kaláka-fa-, kupás-, ón-, tányértok-, üveg-* al.

Tányér-karika. 1688: házambol vesztenek el . . . nyolcz *tángyérkarika* (K. 1678—88.). 1808: Két *Tángyér karika*, Betsü Ár 24 Dr. (Deák). 1818: Egy *Tángyér karika*, egy tarto karika (Cseh). 1819: Egy vásot Talpalo Láncz, három *tángyér karika*, Egy kerék főre valo vaskarika jutott Istvánnak (B. M. 1811—20).

Tányér-tok. 1689: egy *Tángyér Tók* abban Tángyér 12 (Ap. A. VII.). 1708: Egj *tangjer tok* 9 fa tangjer benne (3. cs. 7.).

Tapasz. 1650: Szabo Andrásnak is tartozzanak hasonlo épületeket épitteni az micsodásokat Szabo Jánosnak épitettek s edgyütt ennek utánna is épittnek, s az házat az hajazattyáigh mind *tapasz*szával földelésivel együtt segéllyék (Tgy. 1669—81).

Tapaszos-búzás-kas. 1664: regi io *tapaszos buzas kas* (Ap. A. IV.).

Tapaszos-ház. 1768: Isten haragja le szálván egy Csere bornábol rakott, *tapaszos*, jo fedéllel valo készült üvegablakos *Ház*ára és kamarára, mely langot vetvén aztott megemésztette, ért volna Rf. 18 (460/768.).

Tapasztatlan. 1729: Vagyon edgy Udvarház Supos azon fedél alatt hamu tüzes Ház es edgy *tapasztatlan* és készületlen Ház (11360. l.).

Tapasztó-cigány. XIX. sz. e.: *Tapaszto Czigány*oknak a Vájog készitésinél 14 Rf. 36 xr. (11786. l.).

Tapló. 1648: kovat *taplo*t probaltatot, hogj fel wgiekezet hazat giujtani (K. 1647—52.).

Targonca l. *hordó-*.

Targonca-kerék. 1825: Egy kis *Targontza kerék*re valo vas ráf (10774 l.).

Tarisznya. 1661: veczernie harang tajban ment el onnet, egj feket hordozvan titkon az *tariszniai*aban (S. 1658—65.). 1843: Vagyon Sák 6, *tarisnya* 3-rom 6 fr. 32 xr. (B. M. 1821. 49.). L. még *abrakos-, bőr-, csikóbőr-, kenyeres-, vadász-* al.

Tarló. 1592: elvete az *torlo*ba (Ap. A. VIII.). 1685: ket lovamot elvitte az *Torlo*rol (K. 1678—88.).

Társaság l. *szabó-*.

Társzekér. 1645: tartoznak Bogio Istvan es Ferencz az *tar szeker*beli marhaert reszszek szerent fizetni (O. 1642—48.). 1659: egy kancza lovat adtam volt nekik *Tarszeker*be (S. 1658—65.). 1680: egy kancza lovat adtam volt közönséges *társzeker*ünkben (O. 1680—88.).

Tartó l. *cső-, fűszerszám-, ganéj-, garat-, gyertya-, kanál-, kés-, korpa-, leves-, ón só-, paraszt tál-, pléhkanál-, polyva-, skatulya leves-, só-, szalma-, szekér-, szer-, tál-, üveg-.*

Tartó-karika. 1818: Egy Tángyér karika, egy *tarto karika* (Cseh).

Tavaszárpa. 1680: *Tavasz árpa* vagyon cub. 2//1 (Ap. A. VII.).

Tavaszbúza. 1667: *Tavasz buza* cub. 2 met. 2 (Ap. A. VII.).

Tavaszbúza-vetés. 1617: hogy mikor Bathory Gabor fejedelmwnk havaselfeoldebe ment volt haddal, hogy *Tavaz Buzavetes* bevesse az kis Vgarat (O. 1613—27.).

Tavaszgabona. 1691: Hasonlokeppen az malom vam Gabonarol es *Tavasz Gabona*rolis [t. i. adjanak számot] (Káln.). 1723: *Tavasz gabona*ja othon nem tanaltatot meg a' Mezõn vagyon (Ap. B. Ksztl.).

Tavaszhatár. 1639: az mostani *tavaz hatar*ban veottem volna el meneseket (O. 1632—42.). 1667: az Killieni *tavasz hatar*t hiremnelkvl meg szabaditottak (S. 1665—69.).

Tavaszmezõ. 1620: az Thamasfalvi hatarba mostany *Tavaz mezeo*be (O. 1613—27.).

Tavaszrozs. 1758: *Tavasz Ros* 30 kalongya (Ap. B. XV.).

Tavaszvetés. 1605: ebbe az eztendeoben *tavaz veteskor* az megh zantasert az maior potentian hiuk (Mikl. 1605—6.). 1709: *Tavasz vetes*sel ugyan az Isten megh vigasztalt vala, de a' takarodaskor valo hallatlan essõzés miatt ezert job részt kárba ment (11/709.).

Tégla. 1728: *Téglát* n(emes) Baktsi Gábor Uram küldött (M. 1728.). L. még *borító-, katlan-* al.

Tégla-kemence. 1840: ezen Oldal szobába vagyon egy *tégla kementze,* lakik most ezen szobába Hoszu Mihály zsellér (Ap. Ksztl.).

Téglázó-réz ‚vasalóeszköz, melybe hevített téglát tettek; az felmelegítette a rezet, ezzel aztán a ruhát téglázták'. 1808: *Téglázó réz* vassal edgyütt Betsü Ár 2 R. flor. 40 Dr. (Deák.). 1817: Egy kis *Téglázo réz* vasával (B. M. 1811—20.). 1838: egy *réz téglázó* két vasával 2 Rf. 50 xr. (150. cs. 75.).

Téglázó-vas. 1833: *téglázo vas* két vasával együtt (162. cs. 58.). 1841: Egy nagy *Téglázo vas* (Kvh.).

Tehén. 1609: Egh *thenem*et haythatta volt el melljet potentiose vet volt el (O. 1608—711.). 1614: az *tehen*nek az zeore zeoke tehen (O. 1613—27.). 1616: Az Eo feyos *tehen*enek teyet meghozhassam (uo.). 1681: Az tulyoknak arra flor. 5. Az *tehen*nek az arra flor. 2 (B. M. 1674—700.). L. még *borjús-, borjúzó-, diszke-, fejõs-, gyermek-, jármos-, meddõ-, ökör-, ünõ-* al.

Tehén-bél. 1774: *Tehen bel*et vettem 24 den. (1774. k. s.).

Tehén-bivaly. 1722: *Tehen Bial*ok 4. n. b. az edgyiket de praesenti fejik (Tgy. 1702—99.).

Tehéncsorda-pásztor. 1662: Szent Janos napian mikor az *tehenczorda pasztor*okal szamot vetunk fizettem en neki penszt negven negi pensztt (9786. l.).

Tehénfejõ-sajtár. 1713: *Tehén fejõ sajtár* nro. 1 (Ap. B. XV.). 1730: *Tehen fejõ Sétár* egj (uo. XXIV.).

Tehén-hús. 1622: Az *tehen hus*nak

fonthja mas fel penzt... erjen (O. 1613—27.). 1740: *Tehén husra* és diszno husra költöttem flo. 2.34 (Tgy. 1731—40.).

Tehénpásztor. 1691: Oláh János *Tehén Pásztor* (Káln.). 1702: Az *tehén Pásztor*nak az kenyeret megadtam (11786. l. 1610—919.). 1780: *Tehény pásztor* fogadáskor áldomásra 16 xr. (Vegy.).

Tej. 1616: az Goch geörgy hazatul hozoth volt zalmat, forgachot es fekete eger levelet az vegre hogy az eo feyos tehenenek *tey*et meghozhassa (O. 1613—27.). 1813: Egy kupa jó édes *tejj* jó pénzbe 4 xr. (953/812.). L. még *sós-* al.

Tejoltó-cseber. 1758: Három *Tej Otto Csebrek* den. 36 (23/758.).

Tejszűrő-szita. 1740: *Tej szűrő szita* Nro. 2 (28/740.). 1844: Egy *téj szűrő szita.* Eladási árrok 3 xr. (175. cs. 12.).

Tejverő-dézsa. 1708: *Tejverő désa* 1 (Ap. A. VI.). XVIII. sz. v.: egy *télyverő désa* (8468. l. cs. i.). 1814: Egy *Tej Verő Désa* (Tgy. 1643/821.).

Tejesjúh. 1687: Attam Oláh Kelemen elejben öreg *tejes iuh*ot Nr. 47 (K. i. E. 20.).

Tejeslábas. 1836: (988/836.).

Tejfel. XIX. sz. e.: *Tejfel* két ejtel 36 xr. (B. M. é. n.). 1812: 1 kupa jó *tejfel* 18 xr. (953/812.).

Tejke ‚a malomban a garat alatt levő vállu; ezen keresztül folyik le a gabona a forgó kőre'. 1765: ... körülette levő sendellyből abrontsba apro vas szegetskékkel foglalt kérgével Garat tartojával Garattyával és *Tejké*jével edgyütt (Deák).

Téka. 1750: Deszkáért *Téká*nak valoért d. 11 (Szőts).

Tekercs-vasdrót. 1720: négj Karika *tekerts vas drot* (Káln.).

Tekerő l. *fonál-, kecskés-, sróf-.*

Tekerő-fúró. 1836: Vagyon egy *tekerő furu* 30 xr. (2020/836.).

Tekerő-kecske. 1804: kétt pár *tekerő Ketske* azon Csöllő szerszám 8 Szegei (866/805.).

Tekerő-levél. 1758: egj *tekerő levél* lábával együtt (8468. l. 1565—800.). 1808: Egy *Tekerő level*eivel, Betsü Ár 10 Dr. (Deák).

Teknő. 1615: Azzoniom Aniank adott ennekem... Egi eoregh *tekeno*tt kenier sutni / ... Egy kis *tekeno*t czipo sutnj (Mikó). 1681: egy kis *tekenio* (Deák). 1837: 4 *Tekenyő* Héjja Lajosné 1 Rf. 32 xr. [t. i. megvette] (Cseh). L. még *cipósütő-, dagasztó-, fürösztő-, gyúró-, kenyérleszakasztó-, kenyérsütő-, kenyérszakasztó-, kovásztartó-, lenmaggyúró-, liszttartó-, mosogató-, sütő-, szakasztó-, szappanozó-, szarvas-, szarvas dagasztó-, vagdaló-, virics-* al.

Teknő-állásfa. 1840: Egy *tekenyő állás fa* (64/839.).

Teknő-vakaró. 1838: Egy *tekenyő vakaro,* a vásárlo neve n(eme)s Kováts Juliánna 2 xr. (140. cs. 24.). 1839: Egy Vas Lapotzka és egy *Teknyő vakaró* (B. M. 1821—48.).

Teleltet. 1646: az peres citkott egi telen Kovasznai Balint *teleltet*te (O. 1642—48.). 1758: Ezen házat már számos Esztendőktől fogva marhákat *teleltet*vén benne Pajtának tartották, vagyon két Jászoly benne (Tgy. 1702—99.).

Tengely. 1743: mind az első és hátulso *tengej*eken vasbol állo simelly karikák (Ap. B. XXIV.). 1756: ... két uj *tengej* és egy avadag ... (uo.). 1846: Mi a *tengely* végin levő karikákot illeti a belső végin dufla, a külső végin gyenge, de élhető ... a viz kereke hasznavehetetlen, a *tengely*e fenyőfa, de élhető ... (Tgy. 1825—97.). L. még *malom-, utó-, vas-, vizderék-* al.

Tengely-fa. 1729: *tengely fák* három (11360. l.). 1840: Tizenöt *Tengelyfák* 3 Rf. 45 xr. (64/839.).

Tenyeres-munka. 1859: *Tenyeres munka* napszámosok (Gidóf. 1664—864.).

Tepsi. 1703: Onos *Tepszi* nro. 4 (Ap. A. VII.). L. még *réz-* al.

Terhelő-szíj. 1664: egi io *terhelő sziu* (Ap. A. III.). 1708: Egj fejer *terhelő szijj* igen jo (3. cs. 7.).

Termés. 1788: a bolha a zabokat nagyon megévén vékony lehet remélleni *termés*t (2283/788.).

Teherhordó-cövek. 1817: *terh hordo tzövek* [hídépítéshez] (67. cs. 71.).

Tésztametsző-vas. 1708: Van edgy *Tészta meczö vas* (Ap. A. VI.).

Tézsolya. 1664: egi sikoltius *tesoia* (Ap. A. III.). 1758: egj *tésolya* vas sikotyuval (8468. l. 1565—800.). 1769: *Tésla* végire valo vas sikoltyu (B. M. 1761—70.). 1838: egy *tésolya*, a vásárló neve n(eme)s Kozma István 80 xr. (140. cs. 24.). L. még *sikoltyus-, szántó-, vasas-* al.

Tézsolyás-ökör. 1714: Két *Téslás Ökrök* (Ap. B. XXIV.).

Tik l. *tyúk.*

Tilalmas. 1577: egy darab zena rett, kit ez newel neveznek, az kantha retyn fellywl, mely az mi barmunktol is *tilelmas*unk volt / ... egy darab szena ret *tilalmas* volt, melybeöl az mi barmaynkat behaytottatok volna / 1583: mynd nemes embereketh es mynd keoz ember barmat az mellyet az eo *tylalmas*okba talaltak behaytottak (Kvh.). 1618: Mathis Thamas Barmath be haytotta volt az *Tilalmas* helyreol, akkor az teob Emberek marhajat be haythotta volt (O. 1613—27.). 1678: Eökreömet szörjrol protestalok haytotta be az Futasfalvi *tilalmas* hatarbol (K. 1678—88.). L. még *falu-* al.

Tilalmas-erdő. 1560: *tylalmas erdeo*nkben le wagatjak zanzandekkel (Tgy. 1427—565.). 1591: az Bodolara czüggeo *erdw*nek tulso oldalanal teob *tilalma*t nem tud, hanem innegseo oldala mindenwt zabad volt (Tgy. 1569 608.).

Tiló. 1805: Egy kender törő s két *tiloló*, Betsü Ár 1 R. flor. 48 Dr. (Deák). 1831: Három *tilo* megvette gyalog katona Szinte Lajos (150. cs. 77.). L. még *kender-, kenderszépitő-, kettős-* al.

Tímár. 1729: Egy Ló bőr lévén a *Timár*nál, ha kikészül oszszák ad tres coeqvales partes (11360. l.). 1830: mesterséget nem értő emberek *Timár*oknak adván ki magokot (111. cs. 84.).

Tímár-céh. 1830: a *Timár Czéh*oz Inspectoroknak rendeltetnek Senator Császár Sámuel és Gyárfás Imreh atyánkfiai (8468. l. cs. i.). 1761: Ámbár még eddig halasztotta a *Timár Czéh*unk Evocaltatását (Kvh.).

Tímár-szín. 1809: A Gyümölts Árulok az Utak széllyeinél és ismét

amot valo árulásoktol szorittassanak a *Timár Szin* napkeleti oldala mellé végig (Kvh.).

Tinó l. *ökör-, ünős-, vonó-.*

Tiszt l. *udvari-.*

Tiszta-ház. 1833: *Tiszta házba* zár, ablak, kementze vagyis kályha (9225. l.).

Tiszttartó. 1587/1818: Bernád János *tisztartoja* Nagy Péter (Damok. 1505—89.). 1583: Matys Georgy Annorum 60 Tarnochy Peterne *Tysztartoja* (Kvh.). 1642: Bethlen Ferenc Uram *tiszttartaja* leven akkor (O. 1642—48.).

Tisztáló-víz. 1788: amely előruhát megszappanozva a *tisztálo vizben* hagytam sehult sints (Tgy. 571/787.).

Tisztító-seprő. 1716: Egy uy *tisztitto seprü* (Ap. J. I.).

Tized. 1727: Az falu tizenkét hütöst falu törvényének folytatására tartozzék a három *tizből* két két series szerént kiállitani (Tgy. 1702—99.). 1755: determinaltatott, hogy minden Faluk *Tizedekre* osztassanak az Faluknak állapottyához képest két, három, négy, vagy töb *Tizedekre* is, minden *Tizednek* egj egj jo értelmes Tizedes rendeltessék, a' kik kötelesek legyenek minden estve, reggel magok *Tizedségek* alá bizattatott házakot el járni és megh visgálni. (9/755.). 1758: Éjszakára minden falunak 3 *tizre* kell szakadni, kik a falut mind utzánkint, mind küljel is a falun egész éjjel szorgalmason strasalják (Tgy. 1702—99.). 1829: Minden helységet akár legyen, akár ne legyen marhadög *tizedekre* oszszák... Minden *tized* külön tizedest, ki ügyes még pedig marhás gazda és a czélra alkalmatos ember legyen, nevezzenek (2484/829.).

Tizedes l. *tized-.*

Tojás. 1736: Fejer Samuel uram Biro uramnit Lévén költöttünk kenyere, Csemere, Bora Szalonara, Bosra *Tojásra* flo. 1 de. 65 (Kvh.) 1804: Hét tolyo tyuk, a Nyoltzadik 16 *tojáson* ül (866/805.). 1812: 10 *tojás* jó pénzbe 3 xr (953/812.). L. még *tyúk-* al.

Tojás-szik. 1759: a' tavasz buza liszttel tyuk *tojás székit* lenmag olajjal gyurja meg, aszalván és törvén az égést hintik vélle (Ap. J. I.).

Tojó-lúd. 1778: *Tojo Lud* Nro. 6 (B. M. 1771—80.).

Tojó-pulyka. 1795: Öt *Tojo* egy Kakas *Pujkát*, ugy két Tojó és egy Bak Rétzét vittenek által a Torjai Udvarban (Ap. B. XV.).

Tojó-réce l. *tojó-pulyka.*

Tojó-tyúk. 1804: Hét *tolyo tyuk*, a Nyoltzadik 16 tojáson ül (866/805.).

Tok l. *ablak-, beretva-, fenőkő-, fésü-, ösztöke-, pince-, ráma-, tányér-.*

Tokos-ablakkereszt. 1839: Ablakokra *Tokos Ablakok* kereszteket belső és téli Flingereket Dufláson firnátzal jo moddal behuzva (Gidóf. XVII—XIX.).

Tokos-ráma. 1764: Egy ablak rámáért, mely *tokos* és nagy *rámáju* leszen tollójával és ablak kereteivel edgyütt 1 Rf. 8 xr. [t. i. a munkadij] (847/764.).

Tollas-vas. 1823: Egy régi ablakkereszt három *tollas vas* rajta (99. cs. 44.).

Tollatlan-fúró. 1744: egy kis *Tollatlan furu*, más kissebb nyél nélkül valo aestimáltatott ad den. 3. (45/744.).

Toló-zár. 1698: Mely udvarházon Északról nyilik tölgyfából faragott bál-

ványu állo vas kávás két fele nyilo fenyő deszka kapu bejáro kis kapucskával vas be *tolyo zár*jával edgyütt (Ap. A. VI.).

Tologatós-láda. 1695: egy küs *Tojogatos Ládá*ban Egj Gomkötő kerek (Káln.).

Tolvaj-kiáltás. 1662: *kjaltottam tolvajt* hogj kelljenek fel, az harangot is felen verettem (S. 1650—65.). 1717: Minthogy az Ország Articulussa szerint *Tolvajkiáltás*ra s harang felénverésére tartozik a falu felkelni 's támadni egy mást bestelenségre az affélével a' falut akármi időben fellázasztya eo facto megzálogoltassék (Tgy. 7/719.). 1750: *Tolvai kiáltás*ért valósággal megdulatot Király Ferentz és 12 forintig Marhája el is adatott (8468. l. Sztgy t.).

Torma. 1667: mikor az biro *torma*t kert volna azt mondotta, hogj adok en most vagjon nalam Veres gjuker (S. 1665—69.).

Torma-őrlő. 1688: Edgy *torma örlő* (Ap. A. IV.). 1708: Egy *torma örlő* (3. cs. 7.).

Torma-reszelő. 1808: Egy *torma reszelő*. Betsü Ár 1 R. flor. (Deák). 1843: vagyon egy *Torma reszelő* és bádok Gyertyatarto 1 Rf. 10 xr. (B. M. 1821—48.).

Torma-súrló. 1846: Egy serpenyő egy *Torma surló* 1 Frt. 5 (8468. l. vegy.).

Tornác. 1627: egj dazkas *tornacz* abban egj bellett pad, egj niozolia (Ap. A. II.). 1756: ... a külső *tornáczán* le a padlása megromolva ... (Ap. B. XXIV.). L. még *paraszt-* al.

Tornácos-ház. 1613: az *tornaczos haz*nak ajtaia vagion s egj hitvan kemencze benne ... (Tgy. 1606—25.).

Torockói-vas. 1632: az *Thoroczkai vas*at megh vasarlotak varos szamara (Kvh.). 1700: A *Toroczkoi* sing*vas* —60 (uo.). 1814: 10 szál *Torotzkai* Sing *Vas*, két kis darab pedig Hunyadi és Egy kapots 13 fr. 6 xr. (1642/821.).

Torok l. *pince-, vas-.*

Torok-gerenda. 1829: 26 darab *Torok gerendák* hoszsz 4 öl 3 láb (2245/829.).

Tök. 1627: egj *teök* vaj (O. 1613—27.). 1795/7: 200 *Tök*ért 2 fr. 40 xr. (591/797.). L. még *borvonó-, lopó-* al.

Tökmag. 1844: *Tökmag* egy véka, vékája per egy frt 12 xr. (175/12.).

Tőke. 1641: Vaina Istvan az *tőke*ket le hanta (O. 1632—42.). 1758: Négy darab Bikfa *Tőke* (8468. l. vegy.).

Tőkemetélő-fűrész. 1688: Egy öreg *tőke metelő füresz* is volt Pap Marton vitte el sindely hornyolo vassal edgyütt (Ap. A. V.).

Tőke-üllő. 1840: Kováts müszerek... Egy használhato *Tőke Ülő* és egy szarvas Ülő (64/839.).

Tőkevivő-kerék. 1758: vagyon egy jo szalma fedél alatt uj Fürész vassal és a *Tőké*t elebb *vivő kerek*en valo hasonlo uj fogas vasakkal és más minden eszközökkel fel készült jo Fürész Malom (Tgy. 7/899.).

Tőke-zár. 1714: vagyon egy Galambugos kapu faragott fa, mellyeken deszkabol csinalt kapu *Tőke zár*jával Sendelyezés alatt (Ap. B. VIII.).

Tölcsér. 1758: két hordo *tötsér* egyiken vas káva (8468. l. 1565—800.). XIX. sz. e.: Egy *tőtsér* becsü árr 3 xr.

/ ... Liu vagy *Tölcsér* (Cseh). L. még *bádog-, pléh-, üveg-* al.

Tölcséres. 1720: Egy skatulyában *Tölcséres* szerszám, vagy eszköz nro. 23 aprostol edgyütt. Más Ládátskában Hámokra valo öregh czifra Csattok nro. 20. Kisseb nro. 20. *Tötséres*nek valo On olvaszto kalánok nro 5, egj vas zár kolts nélkül valo, egy hasat réz tsengettyu, egy pléh kalán, két nagy fogo, egy koho nyárs, egy küs vas lapotzka, egj kisded Sorofos Vas Cziga, külömb külömb forma kalapáts nro. 7. Ajtóra valo virágos fogontju nro. 3, ütköző 1, ajto pánt nro. 2. Kendő tarto Sorofos Szeg ajtora valo nro. 3. Szeg alá valo pléh nro 12 (Káln.). 1750 k.: A *Tölcséres*ek fejjér munkájok pro limitatione a helységbeli Magistratusoknak subjudicialtatnak (Kvh.).

Töltő l. *bádog kolbász-, hordó-, kolbász-.*

Töltő-korsó. 1723: Az kendő szegen találtatnak hat ivo edén és pénzes csuporis vagy 6, egy *tőtő korso*, Cserép tál Hét, aprocska Tál ött (Ap. O. I.).

Tömlő. 1583: az mi Maiorsagom benne volt Mindenekbe Szokmánt teottenek, *teomleo*mbe, ordaba es Saytokba Szokmant teottek (Kvh.). 1583: Kezdj zekben az eztenat elvagdaltak, az *teomleo*be Saytban sok kartt tóttek (uo.) 1678: 10 May in anno 1678 Küldöttem szalad lisztet köb. 2, szalonnat kettőt, sajtot kettőt, *Tömlőt*, szalonnát (Ap. A. VII. 7.). 1682: Eöt *teml*onkot es 15 veder ordankot es egy fejszet tiltot meg (O. 1680—88.).

Tömlő-túró. 1688: ados fél *Tömlő Tu*róval es egj veder ordaval (O. 1680—88.).

Tönk. 1616: Vayna Thamas az mynth az Bogdan Antal *teonk*it zolgaia el hozta volt, Azerth Vayna Thamas az zalogot eleo tartozyk ide allithny az Zekbe (O. 1613—27.). 1641: Vaina Janost arra tiltotta, hogi a peres heliról az *teònk*òkòtt el hordgia (O. 1632—42.). 1646: az kett *tònk* felòl megfizetett (uo.). 1679: Nehani szamu *tönk*eim es bornaim vesztek volt el Niaros nevw heliből (K. 1678—88.).

Tönkmetsző-fűrész. 1688: Edgy *tönk metszeni* valo *fürész* (Ap. A. IV.).

Tönköly. 1707: *Tönköly* vékája 30 pénz (Kvh.). 1709: zab, *tönköly*, alakor vékája 30 d. (uo).

Törekes-ól. 1765: Suppal és Szalmával fedett alkalmasint ép *Törekes ól* (Bethl).

Törő l. *bors-, festék-, fokhagyma-, jég-, kender-, kettős-, kő-, olaj-, szilva-.*

Törökbúza. 1688: *Török buza* edgy rakás (Ap. A. IV.). 1692: az varosban vötem 2 véka *török buzá*t hét 7 sustákon (B. M. 1674—700.). 1707: *Török buzá*nak vékája 90 p. (Kvh.). XIX. sz. e.: Gazdag reményü *Törökbuzás* és fekete borsos termő helyétt el pusztitotta (B. M. k. n.). L. még *csős-* al.

Törökbúzacséplő-kas. 1844: Egy *török buza tséplő kas.* Eladási árrok 7 xr. (175. cs. 12.).

Törökbúzakapáló-eke. 1840: Egy *Törökbuza kapálo Eke* 5 Rf. 2 xr. (64/839.).

Törökbúza-kas. Vagyon egy *törökbuza* kas, abban valami kevés Törökbuza is vagyon (541/796.). 1814: Vagyon Egy *Törökbuzás kas*, amelybe tsős Török Buza vagyon, a felsö koszoru-

fáján egy fél Singnivel alol (642/281.). 1817: Öt pár Csere Oszlopokon négy szakaszba bikfa gerendákkal kötött csigolya Veszszővel font, Szalma Suppal fedett és alól bikfa Deszkákkal padolt *Törökbuza kas.* (B. M. 1811—20.).

Törökbúza-kocsány. 1820 k.: *Törökbuza kotsán,* a vevő neve Kobritza András 6 f. 33 kr (Gidóf. 1822—59.).

Törökbúza-pásztor. 1763: A Bölöni *Törökbuza pásztor*ok panaszolnak (100/763).

Törökbúza-torzsa. 1719: *törökbuzának torsá*jával, berkenyefának gyümölcsiből sült máléval . . . kételenittetnek magokat tartani (Tgy. 1/719.).

Török-kantár. 1708: egj *török kantár* zabolátlanul (3/7. cs.).

Török-kengyel. 1698: két *Török kengyel* vas (Káln.).

Török-túrba. 1744: egy fél viseltes *Török Turba* aestimaltatott ad flo. 1.20 (45/744.).

Törzsök. XVI. sz. v.: Tudom hogi el kertelt Bede peter benne. Aztis tudom hogi egi *törsök* vala az hatara Bede peter elkerte Azt az *törsök*öt (Tgy. 1567—605.).

Trágya. 1816: a mult Télen *Trágya* együtt Fele része mennyen Nagy Uram részére (B. M. 1811—20.).

Trágyahordó-szekér. 1840: Egy félvágás *Trágya hordo szekér* vasas ajakkal (sz. n.).

Tubák-fürösztő. 1808: egy *Tubák förrösztő* (1761/807.).

Tulok. 1554: hagyok ket *tulkot* es eg haz helyet az meggyes kert helyen (Sz. 1371—700.). 1581: Lazarnak hattam tiz *tulkot* (Tgy. XVI—XVII.). 1617: megh aggya azokoth az *tulko*koth az kyket az lo arraba Igirth volt eo neky (O. 1613—27.). 1643: Az beres inasnak Poliani Istoknak az meli ket *tulik*ot es egy üneő tinot megh attam aztis el ne vegiek teőle (Ap. A. III.). L. még *ökör-* al.

Turba. 1745: egy *turba* egy forint husz pénz (41/744.). 1768: 1 Rongyos *turba* más Iszalékkal 2 xr. (Ap. J. I.). L. még *bőr-, török-* al.

Túró. 1662: Egj darab *Turo*mot meli lehetet ket vider [t. i. elvitte] (S. 1658—65.). 1713: egj deberkében egj kis *turo* (Ap. B. XV.). 1732: két font *turo* ugjan az utra árra 18 pénz (Kvh.). L. még *tömlő-* al.

Túró-boritó. 1758: Egy Nagy *Turo Boritto* (8468. vegy.).

Túró-bőr. 1808: Hét *túro bőr,* Betsü Ár 14 Dr. (Deák).

Túrómerő-veder. 1758: Két *Turo merő Veder* den. 24 (23/758.).

Túrós-dézsa. 1664: egi *turos desa* (Ap. A. III.). 1810: két *turos dések* 24 dénár (740/810.).

Tutaj. XIX. sz. e.: Egy puszta fenyőfa *Tutaj* 15 Rf. 30 / Négy *Tutaj* Gerenda per 1 Rf. 30 xr. (11786. l.).

Tű l. *csizmadia-, kötő-, varró-.*

Tükör. 1808: Egy falra valo *tükőr,* Betsü Ár 3 R-flor. / Más asztalra valo kis *tükőr* Betsü Ár 18 Dr. (Deák). L. még *acél fali-* al.

Türedék ‚végvászon'. 1685: Kese Lászloné mikor megholt, akkor házától titkon *türedék* vásznát ki vitte volna el? (Láz.).

Tüzelő-ház. 1736: Az monar *Tüzelőhaz*aban belepven az ajtajat tanaltuk

joformaban vas szegekkel megverve vas Sorkokon jaro vas Kilincs es forditoval. Az hazban jo kemencze van Csempeből allo vas nelkült. Harom kis szegezett fogasok az falloldalan egy Szarazto rud. Egy asztall egy agy mas kisseb agyall edgyütt. Asztal körül valo pad kettő. Tüzhellyen allo padocska, egy kis üst rudacska (Ap. O. I.). 1744: Ezen joszágon levő *Tüzelő ház* Szalmás jo fedéllel és jo tapaszoson el van készitve, kinek a padlása fenyőgerendákbol, fenyő deszkákkal vagyon megpadolva párkányokkal, mellyben tüzelő kemencze negyven veres, avagy paraszt csempével fel rakva, mellynek az teteje ugyan veres csipkével vagyon megrakva 3-rom Csipke hijával; ezen kemenczének az elején Cserefa vagyon, a lába kőből valo, az sodgyát kőből és sárbol rakták ki. Ezen házban találtatott egy hoszu és nagy fogas kendő szeg és kétt igen paraszt fogasok, négy rud tartofa gerendákhoz fel szegezve; vagyon egy táltarto ött szakaszával. A házban találtatott két fenyő deszkából készitett pad, fal mellett valo ülő padok, egyik hoszab az más rövideb; ezen háznak két ablakja keresztben, kik is fenyő deszkával körül az belső részin béllettek, ezeken semmi ablak nintsen, melly háznak az ajtaja béllés nélkül valo vas sorkokon járo, a bé huzója az ajtonak egy kis vas karika. Ezen háznak egy kis kamarája, melyen béllетlen ajto vas sorkokon forgo vass retesz rajta, mely is fenyő deszkával vagyon padolva parasztoson; vagyon két fenyő füst deszkából valo polcz benne; ezen fedél alatt vagyon egy füst ház is, melyben vagyon egy sövenyből font kemencze tapaszos, mely is padolva darék és szin deszkával meg vagyon padolva, mellynek béllетlen paraszt fa sorkokon forgo ajtaja vagyon, 3-rom lyuk ezen házban ablak helyett valok. Ezen háznak eresze deszkával megdeszkázva parasztoson, mellynek is felső részin fenyő deszka találtatik nro 10 szál, az egyike szin deszka, mellynek be járo ajtaja vass sorkokon forog, koltsolo tartó van eszkába rajta; ezen eresznek a végiben fenyő deszkából épitetet nyári kamara parasztul vagyon elkészitve, padlásán hat fenyő deszka tapasztatlan és le szegezetlen állanak, közönségesen épittetet fa sorkokon fenyő deszkából állo ajtaja, az küszöb lábon egy vas reteszfő (46/744).

Tüzelő-kemence. 1758: Fenyő fa lábakra rakatott négy sor paraszt kájhákbol állo *tüzelő kementze* (Tgy. 1702—99.). 1798: *Kementze tüzelő* a nagy házban veres tsempéből (11019. l.). L. még *tüzelő-ház* al.

Tűzhely. 1617: Oth az *tuzhely*en talalek Egy Darab Palcha zabasu fat (O. 1613—27.). 1639: Hallom az hazamba, hogj az *tüz hellien* ülök vala az el multt vasarnap estve keseon, hogj tolvait kiallt vala Gheczie Istvanne Marghitt (O. 1632—42.) 1640: jo akarattia szerint jeott *tuszhelli*ünkre mint egy 11 esztendeig tartottuk *tuszhelli*ünkon (uo.). XVII. sz. v.: vagjon ez házban téglából jo fel rakott *tüzhely*, nyul fel ez alatt nagy kő lábakon állo kémény (Ap. A. VII.). 1762: 3 *Tüszhej* Csinálásáért s Fal kivágásáért és beboltozásáért (Ap. O. I.). L. még *szakács-* al.

Tűzszitó. 1695: Az *tüz Szitto*nak és

favágoknak, béreseknek is attak fl. 23//90 [a zalánpataki üvegcsürnél] (Ap. A. VII.).

Tűzszító-lapocka. XIX. sz. k.: *Tüzet szitto Lapotzka* és egy nyárs (8468. l. Incze k.).

Tüzes-ház. 1701: Egy Udvar haz, azokban hat *tuzes haz*. Ezeken mind io ajto vas sarkaj, Hevederjvel Ereszszelj, Egy kéménes abban le szakaszto Dészka, Három három, Het üveg ablak. Az Aszszony eo kegyelme hazaban az falon 3 karpit, Egy asztal, ket pad, egy Agy, Egy Poharszek. Az pohar szeken vagyon nyolcz Ejtel vay 3 fazekban, ket fogos, Egy Pinczeben bejaro ajto vas sorkon, Egy egygyes szek (B. M. 1701—10.).

Tüzzel-házzal tart. 1637: hogj azt az peres földeket se vetesre es zalogonis el ne adhassam ennekem ketelenseg tartotta, hogy el adgiam oka ez voltt illien szonk ugj mintt Jano Ferencel hogj engemett meleg *tüzzel* es *hazzal* el *tart*ott (O. 1632—42.).

Tyúk. 1615: *Tyk*ot adot eo k(egye)lme nro kilenczet (Mikó). 1625: Vrunk eo felsege menyegzoye lakodalmaba igertek . . . ludat 300, *tsuk*ot ezereth (O. 1613—27.). 1639: kett elveszett *tiuk*omot Kovacz Peterne eggiütt eotte meg az Uraval az maga hazanal (O. 1632—42.). 1645: doceallia hogi azok a peres *tiuk*ok eove voltt (O. 1642—48.). 1713: *Tyuk*, galamb megszámlálhatatlan (Ap. B. XV.). 1759: Hét *tyuk*ok à xr. 3 és 13 *tyuk*fiak a x. ½ facit x. 46 ½ (B. M. 1751—60.). 1812: Egy *tyuk* jó pénzbe 9 xr. (953/812.). L. még *tojó*- al.

Tyúkborító. 1716: két veszszőből font *Tyuk boritto* (Tgy. 1711—20.). 1840: két veszső *Tyuk borito*. Becsü ár 2 xr. (64/839.).

Tyúkfi. 1759: Hét tyukok a xr. 3 és 13 *tyukfi*ak a x. ½ facit x. 46 ½ (B. M. 1751—60.). 1794: *Tyukfi* 7 (Ap. B. XXV.).

Tyúk-kakas ‚olyan tyúk, amely úgy kukorékol mint a kakas'. 1770: *Tyukkakas* 2 (Tgy. 1548—798.).

Tyúkól. 1663: az eoreoksegen vadnak Istallok, Czjür, Svteohaz, *Tjukol*, ket Diszno ol (S. 1658—65.). 1666: Innen kijöve az kiskapu előtt vagyon Egy *tyuk Oll* (Ap. A. IV.). 1794: Egy Kotiátza vagy *Tyuk oll* (Gidóf. XVII.—XIX.).

Tyúkrekesz. 1716: Az konyhán egy hoszszu kötött pad, két romladozott *Tyuk rekesz* (Tgy. 1711—20.).

Tyúktojás. 1735: Mikor Biro Uram Brassoban a Gyeneralis ö Exc(ellentiá)hoz Csürkekel bement ö kegyelme s *Csuk tojás*sal attunk az utra Jövetére mentére kenyeret, pecsenyet, bort den. 30 (Kvh.).

Tyúk-ültetés. 1649: Nagj Palne . . . *tiuk*otis *wltete* Donat Matias vram szamara (K. 1647—52).

Tyúkmony ‚tojás'. 1625: Vrunk eo felsege menyegzoye lakodalmaba igertek . . . *tiukmony*at az menninek zeryt teheti (O. 1613—27.).

Udvar. 1616: Santa Anna neveo Jobbagyom azzon, ky vagyon *vdvar*omba (O. 1613—27.). 1623: az Aytho eleoth az *vdvar*on zida (uo.). 1649: Somodi Peter az verekedeskor

beieove az Georczeon Benedek *odvar*ara (K. 1647—52.).

Udvarbíró. 1659: *Vdvarbiro* leszen, s az Ura szemelyt viseli (S. 1658—65.).

Udvarház. 1613: In praesenti 1613 anno, die 29 mensis Juny, Ide jeottunk kys Borosniora az *Udvarhaz*hoz es az epuleteket ugj revidealtuk: 1.) az derek *Vdvarhaz*ban kemencze vagjon, s ajto mind az zoban s mind az kamaran egj keoteot pad, az zobanak padlasa vagion, az tornaczos haznak ajtaia vagion s egj hitvan kemencze benne, de az zoba mellet valo haznak es az pinczen valo zobanak sem ajtaja, sem padlasa az zobanak, az belseo pinczenekis vagjon ajtaja, sendeljezetlenek, keves hea vagion, de az czatorna nem joo hanem az helliben mas kel. 2.) Az masodik haznak sendeljezese igen el tavult, de feokepen az erez felet es hatul az sendelj semire nem joo, az erezjnek talp faj es keoniókkej ninczenek, az zobanak es haznak ajtaja vagion, kemenczeis az zobaban, ket pad, egj poharzek, egj kendeozegh, az kamarajanakis ajtaia vagion. 3.) Az melj Istallo Thompa Gaspar zamara volt, azon ket aito vagion, sendeljezéseis iol vagion, egjeb ninczen benne. 4.) Az czwrnekis kel foldozas mert hullot el az sendeliben helliel helliel egj általfa megteoreot, kj az odor felet iar ele, kj ala agast vittek. 5.) Az reghi Istallonak felinel teobj az utt feleol el tavult az sendelje epitetlen nem io ezutan ahol iobban vagion ottis kel foldozas nekj, egj aito vagion rajta, de azis hitvan. 6.) Az zeker Istallo semire nem io, az agasiban valik io keves, s az zarwfajaba, de az kozorw faja, leczj es sendelje semire nem io. 7.) Az serfeozeo haznakis kel keves foldozas. 8.) az gjwmeolcz kertnek iob rezze uj fedeles kertben vagion czak egj darab vagion, o kert benne. Az czwr kert s mind az vdvarkert o kertek. 9.) Az kapv lab el deolt czak tamazok tartiak s az sendeljezeseis hitvan nem io semire. Ezeken kwwl semi hazj ezkeozeok ninczenek sem kwn sem ben (Tgy. 1606—25. 110—1891. sz.). 1621: az killyeni *Vdvar haz*at pacifice [t. i. birta] (Damok. 1600—44.). 1729: Vagyon edgy *Udvarház* Supos, azon fedél alatt hamu tüzes Ház és edgy tapasztatlan és készületlen Ház és ezen Háznak pitvara ajtaja fa Sorkon járo, hogy bé mennek jobb kéz felől vagyon edgy nagy Ház ennek ajtaja fa sorkokon járo, hárma ablak üvegesek onba foglaltattak, ennek edgyikét a falu készitette, edgy rövid Asztal két kötött pad mellette, s mindenik ládás, két hoszszu kendőszeg, edgy pohárszék, edgy rövid ládás pad, egy rövid szerü karjos pad, edgy edgyes szék, edgy ágy, egy tüz eleiben valo kis asztal, a kemencze mellett edgy kis kendő szeg, edgy fa rud, edgy tisztességes veres csempe kemencze (11360. l.).

Udvar-kapu. 1627: egj eoregh dezkas *udvar kapu* /. . . egj kis *udvarkapu* dezkas (Ap. A. II.). 1823: Az *Udvar kapu* két felé nyilo ujj fáin bérléssel, Cserefa rámával, vas sorkokkal jármokkal, alol vas bé zároval hasonloképpen a' rajta levő kitsi kapu is bérlett vas sorkokkal zár nélkült vas horgoloval (99. cs. 44. sz.).

Udvari-tiszt. 1736: Az *Udvary Tiszt*eket meg becsülli Vélek nem koczodik,

nem veszekedik, hanem mindenekben engedelmeskedik (Ap. B. Ksztl.).

Ugar. 1814: A faluk határai 3 forduloban lévén felosztva, azok közül minden esztendőben egyik *ugar*nak, vagy nyomásnak maradván azon esztendőben nem használtatik. Következésképpen mindenik forduloba két esztendőben egymás után u. m. az elsőbe ősz, a másodikba tavasz vetéssel használtatik. A 3-ik esztendőben pedig nyomásban marad (B. D. gy.).

Ugar-hát. 1717: Az Forgatast Nagj Boldogh Aszony nap utanra kell hadny hogjha az utan Isten jo essőt ad be kell vetni *Ugar hat*ra boronaljak el. (Ap. O. I. Ksztl.).

Ugar-mező. 1617: Mikor Bathory Gabor feyedelmünk havasalfeoldebe ment volt haddal, hogy Tavaz Buzaval bevesse az kis *Ugar*at /. . . mostany *vgar*lo *mezeo*be mely Telek fele vagion (O. 1613—27.). 1619: Zagon feleol valo mostany *Ugar mezeo*nkben ozthozának megh (uo.). 1694: Az melly két fél áll föld vagyon az mostani *Ugar*lo *Mezö*ben (1574—699.).

Ugar-szer. 1596: Az mel mostan *vgar szerbe* vagjon aszt nem valtya meg egy *vgar szer*yg (Tgy. 1568—1605.). 1600: Szent Maria Magdolna Aszony nap ellot valo zeredan vizza tartozek boczjatanj de akkor mikoron *vgar zer*be fordul (8468. l. 1565—800.). 1647: Damokos Peterne feolde Szeles Laszlonal marad ez egj *ugar szer*re (K. 1647—52.).

Ugarol. 1617: Egy hold feoldet *vgarlott*a megh most az Sz. Janos nap tayaban (O. 1613—27.). 1642: egi foldemett melliett ugian magam *Ugarlat*tam meg (O. 1642—48).

Ugorka. 1640: Bizoniczia meg aztt Vaida Mihali hogi eo azt az szott hogi cziak gianosagbol mondotta Jakocz Lòrincznek az *Ugorka* elveszese felòl az dolgott (O. 1632—42). 1805: *Ugorka* termet 1 véka (866/805.).

Ugorkás cserépkanta. 1769: *Ugorkás cserép kanta* (B. M. 1761—70.).

Új-bor. 1806: egy kupa *ujj bor*nak az árra 32 xr. (566/806.).

Úri-hám. 1806: volt hat párnás *Uri hám* kantárokkal és Gyeplőkkel edgyütt (B. M. 1801—10.).

Utó-ágasfa. 1809: *Utóágasfa*, a vevő neve Kováts Sámuel (164/62. cs.).

Utó-árpa. 1840: *uto árpa* 10 véka 15 kupa elütve a' vékát (Ap. B. Ksztl.).

Utó-tengely. 1719: Egj elő tengelj agassaval egjüt *uto tengely* agassaval egjüt vasatlan ket vasas lőts aestimatioja ket forint huszonnyolcz penz ket kerekkel egjüt (Lázár). 1758: egj *uto tengely* ágasostol vas nélkül (8468. l. 1565—800.).

Üdüllő l. *felfog-*.

Ül. 1758: két lud, a mellynek egyike *ül* nyoltz tojáson, kakas három, pislen 8 (8468. l. 1565—800.). 1804: Hét tolyo tyuk a Nyoltzadig 16 tojáson *ül* (866/805.).

Ülés-hely. 1561: Hogy az mely *wles helie*ken laknak Zabo Janos, Zabo papp, Peter György es az Zabo Benedek Bessenyeyek, a kys Zylwas kert kynek hatara az seppedek es az o haza melet az wermyzthe ala, mely kys Zylwas kertet dobos györgy ereztet volt . . . (Tgy. 1487—568.). 1610: az melj zalo-

gos *Vleshelt* ennekem muthatot volt (O. 1608—1711.). 1618: Nemes *Vles helyen* Egj puzta keohazzal egeszben az i(nctuso)k Byrnak (O. 1613—27.). 1666: ada Barabas Peter Uram egy *üles hellyt* itt Albisban, mely *üles hely* Pancél Janos haz es eoröksege mellet vagyon (Tgy. 1651—68.).

Ülő-szék. 1.) 1839: Felállitottam három kapu lábot a Ház belső szegiben, aztat Zsendellyel megfedettem a kapu eleibe egy *Ülő széket* fedezővel együt csináltattam (F. I.). — 2.) 1666: egy árnyék szék kőből rakott, *ülő szék* nélkül valo (Ap. A. IV.).

Ülő-szín. 1758: a kapu előtt egy *ülő szin* régi Sendelj födélel (8468. l. vegy.).

Üllő. 1668: holmi Kovacznak valo miszert egj *ülőt*, Fogot, likasztot, Fuvot es egi vagot (K. 1661—69.). 1778: Vas *ülő* Kováts Mihellybe valo Nr. 1 (B. M. 1781—80.). 1789: Kasza verő kalapáts és ahoz valo *Ülő* (11019. l.). 1808: kasza verő kalapáts *ülő*jével, Betsü Ár 36 Dr. (Deák). 1819: Egy kasza karikájával, nyelével és *Üle*jével jutot Joseffnek (B. M. 1811—20.). L. még *kasza-, kovács-, szarvas-, tőke-, vas kovács-* al.

Ülő-pad. 1744: ... fal mellett valo *ülő pad*ok, egyik hoszab, az más rövideb (46/744.).

Ültetés l. *káposzta-, tyúk-.*

Ünő. 1554: Hagyok towabba nyolcz okrot es harom *wnot* Tyzenket diznot es egy lowat (Sz. 1371—700.). 1620: neki hagjom az karika szarvu szóke *ünót* is mind tinostol (Tgy. 1606—25.). L. még *borjús-, borjúzó-* al.

Ünőbivaly-borjú. 1816: Egy tavalji *ünő bihal borju* betsültetett 25 Rf. (61. cs. 37.).

Ünőborjú. 1723: Vagyon két Tehene egyiknek vagyon Kis *üno Borja,* az Tehenek szőrire egyik barna másik Sárga (Ap. Ksztl.).

Ünőtehén. 1614: Egy fekete *vneo tehen* vagyon az I(nctus) kezenel (O. 1613—27.). 1618: Egy *vneo tehen*et vgyan Barathoson Orbay Zekben az zekere melleol elvytte ... az tehennek a zeore zeoke tehen (uo.). 1816: Egy fejér két esztendős *ünő tehen*ke becsültetett 20 Rf. (61. cs. 37.).

Ünő(s)tinó. 1625: Ada Borbely Georgy az fianak Peternek ... Egy tavali szeoke *Wnes tinot* (B. M. 1574—699.). 1763: Tarkaszőrü esztendős *ünő Tino* (uo. 1761—70.).

Üst. 1592: Adot Azzoniom Aniam ... *Wstot* egiett (Mikó). 1649: Egj *wsteot* veöt kj teorvenire, s annak beocwin val(ora) f. 3 (K. 1647—52.). 1676: Egj onnos *üst*, ket küs üst (Don.). 1681: egj konter forma *üst* (Deák). 1692: Egy *üst* fl. 1 den. 50 (B. M. 1674—700.). 1753: egj rosz 4 ejteles *üst* valet den. 24 (Cseh). 1789: *Üst*ök hitvánok egyik kissebb más nagyob és egj bor Főző *üst*, más fél viseltes (11019. l.). 1818: Három tüzre valo *üst* (Cseh). L. még *borfőzó-, cselekedő-, égettbor főző-, érc-, eszközlő-, esztena-, faggyúfőző-, felakasztó-, félkéz-, lúgzó-, máléfőző-, ordafőző-, pálinkafőző-, puliszkafőző-, réz-, sörfőző-, szappanfőző-, szapuló-, szilvaszáraztó-, ványoló-, vas-* al.

Üstláb. 1758: a Kementze alatt valo fában vagyon egy vaskarika csinálva,

melyben az *Üst láb* szokott állani (Tgy. 7/899.). 1808: két hitvány *üst Láb*, Betsü Ár 18 Dr. (Deák).

Üstgyártó. 1780: Virág Bukur a S(epsi)Sz(ent)Györgyi sokadalomba a Brassai *Üstjártó*tól egj üstöt ellopván, azért elfogattatott (446/780. S.). 1851: Lang Josef *üstgyárto* Zajzon Moses házában lakik (8468. l. 1749—900.).

Üstrúd. 1758: egy Vass nélkült valo *Üst rud* (8468. vegy.). 1808: Egy vasas *üst rud* Betsü Ár 24 Dr. (Deák).

Üstös-hordó. 1664: egj két *Üstös hordo* (Ap. A. III.).

Üszögös. 1788: Árpa: Egy arasznyi aprok és *üszögesek* (2283/1788).

Ütköző. 1666: festet Ajto zár rajta mind *ütközőivel* együtt, fogantyu, retesz, reteszlő rajta (Ap. A. IV.).

Ütő-óra. 1708: Egy falra valo *ütő óra* (3. cs. 7.).

Üttető l. *egér-, olaj-.*

Üttető-vas. 1837: (Cseh).

Üveg. 1708: öt *üveg* negy szegüek ejtelesnel valamivel nagjobbak (3. cs. 7.). L. még *ablak-, borvizes-, bugyogós-, ecetes-, égettboros-, nádas-, sikító-, vizes-* al.

Üveg-ablak. 1619: En is *üvegh Ablak*ot czinaltam ott (Ap. A. I.). 1681: az nehai Uraval az *eoveg ablak*ok kezeben devenialtak (O. 1680—88.). 1722: két hitván fába rakott *üveg ablak*, harmadára papirosbol valo (Ap. B. XXIV.). 1763: a balog Samuel hazanak egy *eveg ablak*ot cináltattunk, azert fizetunk 51 xr. (Kvh.). 1793: három *Éveg Ablak*ot fában vétettem (12424. l.).

Üvegcsináló-kemence. 1772: Tudgyae a tanu Nyilván és bizonyoson, láttae szemeivel l-m, hogy az mostan fenállo *Üveg Csinálo Kemenczét*, vagy katlant kik és micsoda moddal csinálták az elmult 1771-dik Esztendőben? (1772. k. S.).

Üveg-csupor. 1689: *Üveg Czupor* //1 (Ap. A. VII.).

Üveg-csűr ‚üveghuta'. 1697: eo az *eveg czur*nel senkire nem feniegetozodik, sem penig maga senkinek kart nem teszen sem uton iaro ellen sem az *eveg czur*nel valoknak (Káln.). 1790: A Málnási *Üveg Csür*ből Kurucz Jánosnak 50 forintos szürke lovát éjjel ellopta (8468. l. Kiss k.). 1818: *Üveg Csür*t ennél kivül még csak edgyet birnak t. i. Bükszáditt (sz. n.).

Üveg-edény. 1817: az Üveg Csürben találtatott üveg Edényeket megszámláltatván találtunk egészsz summába 1106 schok *üvegedény*eket (190/817.).

Üveggyártó-mester. 1817: az *Üveg gyárto Meste*rek az 1-sö kérdésre ezt felelék: . . . (sz. n.).

Üveg-gyertyaöntő. 1808: (1761/807.).

Üveg-huta. 1828: a Zalánypataki *Üveg Hutta* mostani arendatora Vermes János ur / . . . Hamu sirt más Hutták számára forditotta, nem pedig a maga Huttája számára (1280/828.).

Üveg-kancsó. 1758: egy fél ejteles *üveg kantso*, más *üveg kantso* egj fertályos (8468. l. 1565—800.).

Üveg-lámpás. 1708: Egj *üveg lámpás* (3. cs. 7.). 1743: felsö polczon valami hitván ablakrámák és egy *üveglámpás* (Ap. J. I.). 1795: egy *üveg lámpás* H. flor. 1 (Tgy. 312/797.).

Üveg-mángorló. 1838: Egy *üveg mangollo* megvette 5 xr. Szabo Josefné Aszszony (150. cs. 77.).

Üveg-tábla. 1840: Három ablaka mintegyikbe hat hat nagy tángyér *üvegtábla* (Ap. Ksztl.).

Üveg-tányér. 1666: Az Ablakok mind jok tsak ket *eöveg tangyer* hija (Ap. A. IV.). XVII. sz. v.: onban foglalt *üveg tángyéros* ablak, mellynek két *üvegtángjér* heja (Ap. A. VII.). 1762: 80 *Üveg Tángyérért* 1 Rf. 20 xr. (8468. l. Mih. II.).

Üveg-tartó. 1837: Egy *üveg tarto* Szánto Ferentzné (t. i. megvette] (Cseh).

Üveges. 1763: Az *Üveges* tsinált egy uj ablakot a kamarán, melyben vagyon 13 üveg tángyér, melyért adtam 40 xr. (M. 1763. k.) 1764: Az *Üvegesnek*, hogy a Hanko Miklos házára a Hadnagj számára ablakot rakot a Tángyérok summája 140, 6 Rf. 42 (Kvh.).

Üveg-tölcsér. 1810: Egy *üveg tőtsér* (1198/824.).

Vackor-körte. 1688: Két véka hitván *vaczkor körtvély* (Ap. A. IV.).

Vacsora. 1639: az el mult Vasarnap estve kesön *vacziora*kor Konia Istvan fustely bestie lelek kurva fianak szida meg Gheczie Istvant (O. 1632—42.). 1671: Eő tudgia miert keseo *vaczora*kor riogatvan ki üzöt (K. 1669—74.).

Vadalma-sajtoló. 1756: Egy *vad alma sajtolo* (Ap. B. XXIV.).

Vadászik. 1753: Kováts János *vadászni* Puskát nem tartott, mi tudtunkra sohasem *vadászot*. (49/753.).

Vadász-háló. 1779: Koter Mihálynak juta egy *Vadász hálo* (Tgy. 1781—800.).

Vadász-ostor. 1779: Egy *vadászni* járo uj *Ostor* 30 xr. (553/796.).

Vadász-tarisznya. 1809: Egy kisded *vadász tarisnya*, a vevő neve Magyarosi Mihály 32 xr. (164/62. cs.).

Vad-irtás. 1790: A Madaraknak és *vad*aknak ki *irtás*ok iránt meljek kárt tesznek, parantsolatyát az Inclyta Officiolatusnak, hogy minden Contribuens, aki az el mult Esztendöben be nem adta volt 100, aki pedig be adta tavaly 50 ad exitum usque cursum Mensis . . . azonnal kiis adtam a porontsolatot (832/790.).

Vagdaló-asztal. 1716: A konyhában . . . egy *vagdalo asztal* (Tgy. 1711—20.).

Vagdaló-kés. 1708: *Vagdalo kés* (3. cs. 7.). 1744: egy *vagdalo kés* aestimaltatott ad den. 12 (45/744.).

Vagdaló-tekenő. 1805: Egy Nagy dagaszto tekenő és egy kis *vagdalo tekenő* (Szőts. 1800—96.).

Vágó. 1668: holmi Kovacznak valo miszert egj ülőt, Fogot, likasztot, Fuvot és egi *vago*t (K. 1661—69.). 1840: Három Üllőbe állo *vágo* (64/839.). L. még *fa-, fűrész-, hideg-, kereszt-, körömlaska-, nyeles-, pánkó-, sróf-, szecska-* al.

Vágó-fűrész. 1809: *Vágo fürész*, a vevő neve nemes Mihály Josef 30 xr. (164/62. cs.).

Vágó-kés. 1615: Azzoniom aniank adott . . . *vago kes*t egi felet (Mikó). 1758: egj *vágo kés* (8468. l. 1565—800.).

Vágó-marha. 1740: Egyszer *Vago Marha*t az Markosfalvi Stabalis hazhoz vasarlott 1 fo. 20 (Tgy. 1731—40.).

Vágó-szék. XVII. sz. e.: Az mely hozzu szint piatzunkon tsinaltunk alaia *vagho szek*eket zerezven, az mely kwlseó meszaros vásár napokon azon hust vagh azoktol ket penzt [t. i. szedjen] (Kvh.).

Vágó-véső. 1714: jutott nekem 42 szem lántz, egy bokázo furu, egy *vágo véső*, egy üst (B. M. 1711—33.). 1805: 1 *Vágo vésü* (Szőts. 1800—96.). 1819: Egy Csapozo és két kis furuk, Egy fa nyelü *vágo Véső* (B. M. 1811—20.).

Vaj. 1625: Vrunk eo felsege menyegzoye lakadalmaba igertek . . . Az vthan megh teobitetek 200 berbechel es 200 eythel *vay*al (O. 1613—27.). L. még *irós-, olvasztott-, szin-* al.

Vajverő-dézsa. 1692: Egy *Vaj Verő désa* mas boritoczkaval den. 9 (B. M. 1674—70.).

Vájó l. *kanál.*

Vájó-véső. 1720: négj *vésö*, edgjik füles, ketteje *vájo*, a negyedik kupás (Káln.).

Vak-ablak. 1720: egj *vak ablak*ban egj öreg hordotska (Kál.).

Vakaró. 1692: Egj *vakaro*, két szőr nyüg (Barab.). 1840: Egy kefe és *vakaro* (64/839.). L. még *ló-, teknő-* al.

Vakaró-perec. 1686: egy *vakaru pereczet* tet az helyire (O. 1680—88.).

Vakoló. 1755: a két *vakolo*nak avagy Simitonak 4 kr. (Kvh.).

Vakoló-kanál. 1838: *Vakolo kanál* Betsü ára 8 xr. (177. cs. 60.).

Vakoló-kőmüves. 1755. Az *Vakolo kömives*eknek a Házak vakolásáért és egy sütő kemenczének rakásáért facit 22 x 40 (33/755.).

Váltó-eke. 1770: A Felső Hinto szinben *Válto Eke* kormányal l. (Tgy. 1548—798.).

Váltó-gerenda. 1829: 6 darab *Válto gerenda* hoszsza 5 öl (2245/829.).

Váltó-határ l. *nyomáshatár.*

Vályú. 1642: Istallo 2, abban eggikben *valu* (Ap. A. II.). 1642: az Inctusnak eletin az Istalloiaban *valu*ia elot (K. 1647—52.). 1758: Cserefa *Valu* Sarogjával együtt (8468. l. vegy.). L. még *almatörő-, fa-, kásatörő-, ló-, sertés-, sótörő-fa-* al.

Vályus-pad. 1758: egj *vállus pad* (8468. l. 1565—800.).

Vályog. XIX. sz. e.: Tapaszto Czigányoknak a *Vájog* készitésénél 14 Rf. 36 xr. /. . . *Vájog*nak valo valu hordozásáért, 9 Rf. (11786. l.).

Vám. 1640: Compositionk voltt hogj az masink (!) hiri nélkül oztasig az *vám*hoz ne niullion (O. 1632—42.). 1736: mindenféle *vám*ot ványoló pénzt megveszen s kiadgya (Ap. B. Ksztl). L. még *malom-, szombati-* al.

Vám-búza. 1640: az osztattlan *vam buza*bol az mit es menit akartak el vittek hirem nélkül osztatlan (O. 1632—42.). 1736: Tiszta *vambuza* Cub-//3 (Ap. O. I.).

Vámoló-kupa. 1770: *Vámlo kupa* (Tgy. 1548—798.).

Vámvevő-véka. 1736: uyab kavabol allo *vam vevő* veka (Ap. O. I.).

Vámvevő-mérce. 1736: egy *vam vevő mercze* (Ap. O. I.).

Vándorló mesterlegény. 1851: Zajzon Antal *vándorlo mester legény* holléte nem tudatik (8468. l. 1788—900.).

Ványol. 1645: Brassai posztott keczier *vanio*ltat (O. 1642—48.).

Ványoló. 1736: Az Silibek megh lehetősek, az *vanyolo* Silibinek hogy revonatio kevantatik . . . (Ap. O. I.). 1758: két bottal járo jo *Ványolo* (Tgy. 1702—99.). 1786: Gelentzen sok malom fürész, *ványolo* és egres füzes helyek vadnak. (C. Táb. 1786.).

Ványoló-bot. 1736: *Ványolo bott* kettő meglehetősek (Ap. O. I.).

Ványoló-pénz. 1736: minden féle vámot *ványolo pénzt* megveszen s kiadgya (Ap. B. Ksztl.).

Ványoló-üst. 1758: három vedres *Ványolo Üst* (Tgy. 1702—99.).

Varga. XVII. sz. k.: Janos batyam uram is ütöt egy *vargat*, hogj a vere kijöve az fejeböl (Tgy. XVII—XIX.). 1751: Szabo János *varga* (Kvh.). L. még *foltozó-* al.

Varr. 1823: A Szabok dolgozzanak eszerént: egy Nagy férfj bérlet köppenyeget *var*janak meg 2 Rf. Egy Ujjos Lajbit bérléssel 1 Rf. Egy Harisnyát 13 xr. Egy Zeke 24 xr. (2043/823).

Varró-ládácska. 1708: Egj küs festett *varro ladacska* (3. cs. 7.).

Varro-ráma. 1740: *Varro ráma* nro. 2. (28/740.).

Varrótű. 1814: 2 papiros *Varo Tő* Csizmadia Tővel elegy 18 xr. (2565/824.).

Varsa l. *cérna-, halász-.*

Vas. 1616: Egy Malomnak az *vas*sayba egy Darek *vas*at talaltham (O. 1613—27.). 1623: mindenfele *vas*at szabad volt vasarkor arulni mindenkor (Kvh.). L. még *bélyegző-, cánkoló-, csatlás-, csiki-, csőtartó-, darék-, deszkametsző fürész-, félmarok-, fogzó-, fürész-, fürészmetsző-, gyalu-, hosszú-, jegelő-, jégtörő-, hunyadi-, karikás marok-, kasza-, kengyel-, korong-, köldök-, kulcs-, kupás-, kupás-marok-, lapos-, lapos-szántó-, magyar kengyel-, marok-, metsző-, pecsenye alá való-, pofa-, rajzoló-, rúd-, sing-, szántó-, szecskavágó-, szitó-, téglázó-, tésztametsző-, tollas-, torockói-, üttető-, vesszö-, zsendelyhornyoló-, zsír alá való-* al.

Vas-abroncs. 1703: *Vas abronts* kettő (3. cs. 7.). 1840: Egy vasas véka három *vas abront*sokkal két vas füllel. Eladatott 3 Rf. 30 xr. (64/839.). 1840: egy Veder két *vas abront*sal, vas fülekkel, vas Oszlopokkal (Ap. Ksztl.). 1848: 4 darab kád *vasabront*sal, 10 sajtár, 4 darab *vas*, 6 darab fa *abront*sal 36 fr. 48 (N. S.).

Vasáruló-bolt. 1800: 5 darab Torotzkai kasza Vasamat és 6 lapossat elvétette és a maga *vast árulo boltyá*ban bé tétette (440/800.).

Vas-ásó. 1689: Bak Judith keziben attam negj kapat, egj asot közönsegeset es egj *vas asot* (K. i. E. 20). 1744: egy *aso vass* jo aestimaltatott den. 6 (45/744.). 1850: 4 darab *vasásó* 3 fr. 12 (N. S.).

Vas abárló-villa. 1744: egy *vass abarlo villa* aestimaltatott den. 3 (45/744.).

Vas-békó. 1763: *vasbéko*ban veréttek, tsufolkodtak véle (34/763).

Vas-csákány. 1825: *Vas Tsákány* nro. 2 (10774. l.).

Vas-csap. 1708: egj *vas csap* (3. cs. 7.).

Vas-csatlás. XVIII. sz. v.: Vagyon egy nagy loszeker, mellyenis vagyon

hat vas kapocs, két *vas csatlás* . . . (N. S.). 1835: egy pár *vas tsatlás* 50 xr. (1608/835.).

Vas-csatt. 1752: Uj hámok *Vas csatt*okkal (Ap. B. Ksztl.).

Vas-derék. 1719: Egj vas kalán tepsiához valo, edgj *vas Derék*, edgj vas tábla kürtőre való (Káln.).

Vas-derékszeg. 1644/1788: egy *vas derek szeg*et (104/788.). 1814: Egy Kut Ágassával és Gémjivel, *Vas Derék szeg*gel 25 frt. (1642/821.). 1838: Egy *vas derék szeg* a vásárlo neve n(eme)s Farkas Lajos 15 xr. (104/788.).

Vas-drót. 1708: *Vas drot* kettő 11 karikában (3. cs. 7.). 1720: egy romladozot nagy Láda párkány zár nélkül valo (ebben edgj kevés rosda ötte *vas drót*) (Káln.).

Vasegyenesítő-vasverő. 1840: Egy pár *vas egyenesittő vas verő*. Becsü árok 36 xr. (64/839.).

Vasfazék. 1774: (8468. l. Mih.).

Vasfedő. 1696: (Damok.). 1781: (Tgy. 1702—99.). 1818: Egy *vas fedő*. Betsü Ár 24 Dr. (Deák).

Vas-felfogó. 1683: Egy *vas felfogo* jo, egy vas Serpenó (11786. l. 1577—847.).

Vas-fogantyú. 1758: vas kilints és *vas fogantyu* (8468. l. 1565—800.).

Vasfogú-gereblye. 1825: Egy fa *vasfogu gereblye* (10774. l.). 1840: Egy kisebb és nagyobb *vasfogu gereblye*. Eladatott 1 Rf. (64/833.).

Vas-fül. 1840: egy Veder két vas abrontsal, *vas fül*ekkel, vas Oszlopokkal (Ap. Ksztl.).

Vas-fűrész. 1720: Lakatosnak requisitumi e szerént: edgy nagy pöröly, nagj verő nro 1, Szarvas üllő nro 1, Félkéz verő nro 1, Apro szeg fejező nro 3, négj szegü öreg Reszelő nro 1, öreg sutu horgával edgjüt nro 1, Szoritto Sutu küsded nro 2, *Vas fürészelő fürész* nro 1 . . . (Káln.).

Vas-gereblye. 1825: Egy kis *vas gereblye* (10774. l.).

Vas-hajtó. 1758: Egy Gyapott fono és egy Csöllő kerék *Vaas hajto*val együtt (8468. l. vegy.).

Vas-héver. 1708: Egy Szekeresnek valo *vas héver* (3. cs. 7.).

Vashorog. 1825: Égés ellen valo *vas horog* (10774. l.).

Vasjárom. 1824: Egy vas veder *vas járma*val (99. cs. 84.).

Vaskanál. 1696: Egy *Vas kalán* Tüz szittani valo (Donáth). 1753: egj kisded *vaskalány*, valet den. 4 (25/753.). 1846: Egy nyárs, egy *vas kalán* 1 frt. 15 (8468. l. vegy.).

Vaskankó. 1783: Három *vas kankó*ért 2 Hf. 52 (sz. n. vegy.).

Vaskapa. 1696: (Damok.).

Vaskapocs. XVIII. sz. v.: Vagyon egy nagy loszekér, mellyenis vagyon hat *vas kapocs* . . . (N. S.). 1808: Három nagy *vas kapots*, Betsü ár 1 R. flor. (Deák). 1837: Egy foglaló *vas kapots* (Cseh).

Vaskarika. 1681: (10908. l.). 1695: Kerék főre valo *vas karika* 8 (Ap. A. V.). 1708: Az udvaron vagjon vasas talpu negj kerek mindenik kereken negj negj *vas karika* (3. cs. 7.). 1713: Találtatott két béres fako szekér, melljeken vagjon hat *vas karika*, nyolcz rud marok vas, 4 fojto karika (Ap. B. XV.). 1789: Fürész vas végibe való *vaskarikák*

(11019. l.). 1819: egy vásot Talpalo Láncz, három tángyér karika, Egy kerek főre valo *vaskarika* jutott Istvánnak (B. M. 1811—20.). 1829: Egy Hordo Szekér minden készségével 11 *vas karikával*, 4 kapotsal, 1 vas veszővel. Ezeken kivül két vas lőts (B. M. 1821—48.).

Vaskáva. 1698. Mely udvarházon Északrol nyilik tölgyfából faragott bálványu allo *vas kavas* két fele nyilo fenyő deszka kapu bejaro kis kapucskaval vas be tolyo zarjaval edgyütt (Ap. A. VI.).

Vaskemence. 1840: egy viseltes *Vas kementze* állo Sipjával együtt (Ap. Ksztl.).

Vaskilincs. 1713: Vas pántos, *vas kilincses* ajto (Ap. B. XV.). 1758: a ház ajtaján két vas sorok, *vas kilints* és vas fogantyu (8468. l. 1565—800.).

Vas-koppantó. 1838: Egy *vas koppanto*, a vásárlo neve n(eme)s Farkas Sigmond 11 xr. (140. cs. 24.).

Vas-kovácsüllő. 1776: Also Csernatonban lako Nobilis Farkas Istvánnak egy nagy *Vas Kováts Üllő*je hozza valo nagy Vas verőkkel, a melyek is 32 forintokat megértek volna, gonoszul az miheljéből el károsodtak (539/1778.).

Vas-láb. 1836: 988/836.). 1838: egy *vas láb*, a vásárlo neve gyalog katonáné Kovács Ferenczné 6 xr. (140. cs. 24.).

Vas-lábos. 1837: egy *Vas lábos*, két nyárs, egy vaskalány, egy laska retzéző és egy lámpás 4 Rf. (Tgy. 1825—97.). 1841: Egy kis *vas lábos* 5 xr. (Kvh.).

Vas-lapocka. 1723: egy hitván *vas lapoczka* (Ap. B. Ksztl.). 1806: volt még két *vas lapotzka* (B. M. 1801—10.). 1808: Tüzhelyre valo *vas lapotzka* Betsü Ár 30 Dr. (Deák).

Vas-lészűrő. 1720: Egj *vas lev szűrő* (Káln.).

Vas-lőcs. 1663: talaltam megh az I(nctus)nal ket *vas leoczieot* (S. 1658—65). 1829: Egy Hordo Szekér minden készségével 11 vas karikával, 4 kapotsal, 11 vas veszővel. Ezeken kivül két *vas lőts* (B. M. 1821—48.).

Vas-lőcskarika. 1695: (Ap. A. V.).

Vas-lőcskáva. 1805: Egy Béko és egy *vaslőts káva* (Szőts. 1808—96.). 1838: Egy pár *vas lőts káva*, a vásárlo neve providus Székely Moses 50 xr. (140. cs. 24.).

Vas-lyukasztó. 1841: egy *vas jukaszto* (Kvh.).

Vasmacska. 1744: egy *vas macska* négy lábu aestimaltatott den. 30 (45/744.). 1830: Egy Tüz alá valo *Vas Matska* 3 Rf. (Cseh. 1689—871.). 1840: Egy tüz helyre valo *vas matska*. Eladatott 1 Rf. 12 xr. (64/839.).

Vas-nyak. 1735: A Cziganyal a darek *vas nyak*at meg Csinaltatuk attunk kenyeret, turot Den. 6 (Kvh.).

Vas-nyárs. 1615: Azzoniom aniank adott... *Vas niars*at egiet (Mikó). 1676: *Vas njars* (Donáth).

Vas-orsó. 1808: Csörlő kerék *Vas orso*val, Betsü ár 1 Hflor. (Deák). 1835: egy tsülő kerék *vasorso*jával 10 xr. (1608/835.).

Vas-ösztőke. 1729: edgy *vas Esztéke* (11360. l.).

Vas-palacsintasütő. 1817: Egy *vas palacsinta sütő* rosz 12 xr. (B. M. 1811—20.).

Vaspánt. 1666: a pitvarba nyilik egy *vaspant*okon sorkokon forgo berlet Ajto (Ap. A. II.). 1765: Vagyon cserefa Létzekből tsinált, fellyül *vas pánt*on járo haszontalan kisded Levél Ajtaja (Bethl.).

Vaspántos-ajtó. 1713: *vas pánt*os, vas kilincses *ajto* (Ap. B. XV.).

Vas-persely. 1765: A kapu négy ujjabb, tiz viseltesebb fellyül csipkéssen Fenyő deszkákbol, cserefa Hevederekre ött rend Létz szegekkel öszve szegezve, *vas persell*ybe eresztett vas karikás vas csapon . . . (Bethl.).

Vas-pöröly l. *kőrontó-*.

Vas-ráf. 1825: Egy kis Targontza kerékre valo *vas ráf* (10774. l.).

Vas-rántó. 1755: bellett ajto vas sorkokon járo *vas ránto* és retesz fő rajta (Ap. B. XV.).

Vas-retesz. 1666: bellet Ajto *vas retesz* retesz fő rajta (Ap. A. IV.). 1713: Gabonásház melyben nyilik be fenyő deszkából valo fa Sorkokon forgo *vas reteszes* ajto (Ap. B. XV.).

Vas-rosta. 1703: (Ap. A. VII.). 1721: (4692. l.).

Vas-rostély. XVII. sz. k.: az ablaka azon háznak kivül *vas rostélyos* (Ap. A. VII.).

Vasrúd. 1666: Ezen hazban egy regi romlott mazas kemencze hoszszu *vas rud*on allo (Ap. A. IV.).

Vas-sajtoló. 1751: *Vas sajtolo* nyomtatojával (Ap. J. I.).

Vas-sarok. 1627: ket zaros ayto *vassork*aival edgiut (Ap. A. II.). 1708: Az böton egj ajto *vas sorkon* forgo (3. cs. 7.). 1722: ajtaja *vas sorkokon* jaro fa kilincsü (Ap. B. XXIV.). 1755: bellett ajto *vas sorkok*on járo vas ránto és retesz fő rajta (Ap. B. XV.).

Vas-satú. 1838: *Vas Sutu*, Betsü ár 30 xr. (Ap. B. XXIV.).

Vas-serpenyő. 1681: egj *vas serpenyő* (Deák). 1683: Egy vas felfogo jo, egy *vas Serpenó* (11786. l. 1577—847.). XIX. sz. e.: Egy *vas cserpenyő*. Becsü árr 35 xr. (Cseh). L. még *lábas-* al.

Vas-sikoltyú. 1769: Tésla végire valo *vas sikoltyu* (B. M. 1761—70.).

Vas-szeg. 1621: vas veszszeoth, *vas szeg*eket es czigakereket ki vitt volna füreszireol el? (O. 1613—27.). 1736: Kasa törő vanyolo kamaran fenyő deszkabol allo ajto *vas szeg*ekel megszegezve . . . (Ap. O. I.).

Vas-talabor. 1840: Egy *vas Talabor*. Eladatott 2 Rf. 25 xr. (64/839.).

Vas-tengely. 1757: A Város széna mező komponájára csináltattunk egy *Vas tengely*t (Kvh.).

Vas-tisztító-véső. 1840: Egy *vas tisztittó véső* nyél nélkül. Becsü árrok 18 xr. (64/839.).

Vas-torok. 1837: Bernád Ferentz csinált egy Ajtott a' Hijura *vass torkok*kal edgyütt (F. I.).

Vas-üst. 1681: egi kis *vas üst* (Deák).

Vas-üstláb. 1756: (S. 1755—60.)

Vas-üstrúd. 1818: Egy tiszta *vas üst rud* (Cseh).

Vasvágó-kalapács. 1840: Egy *vas vágo kalapáts*. Becsü árrok 20 xr. (64/839.).

Vas-veder. 1814: Egy kut ágassal és Gémmel *Vasas Veder*rel 30 fr. (1642/821.). 1824: Egy *vas veder* vas jármával (97. cs. 84.).

Vas-verő. 1776: Also Csernátonban lako Nobilis Farkas Istvánnak egy nagy Vas Kováts Üllője hozza valo nagy *Vas verő*kkel, a melyek is 32 forintokat megértek volna, gonoszul a miheljéből el károsodtak (539/1776.). 1837: Egy nagy *vas verő* tiz fontos (Cseh).

Vasvesszö. 1621: *vas veszszeo*th, vas szegeket es czigakereket ki vitt volna el füreszireol el? (O. 1613—27.). 1808: fonal vető Leányka két *vas veszszővel*, Betsü Ár 24 Dr. (Deák). 1829: Egy Hordo Szekér minden készségével 11 vas karikával, 4 kapotsal, 11 *vas veszővel*. Ezeken kivül két vas lőts (B. M. 1821—48.).

Vasvesszö-gyertyatartó. 1722: egy hitván *vas veszszőkből* valo *gyertya tarto* (Ap. B. XXIV.).

Vasvilla. 1756: (Tgy. 1702—99.). 1811: Három ágas *vas villa* 3 rf. (750/811.). 1808: két három águ s egy két águ *vasvilla*. Betsü Ár 2 R. flor. 50 Dr. (Deák).

Vasvilla-nyél. 1794: egy *vasvilla nyél*nél nagyobb rendü tsere botyát is vékonba jol meg huzá (Tgy. 312/797.).

Vasas-kerék. 1548: lopta valamy *vasas kerek*eimet el, kiknek az vasait Nala talaltam vala megh egj poljvas kasban (Tgy. 1548—686.).

Vasas-késefa. 1675: harom *vasas kesefa* (Tgy. 1669—81.). 1723: egy *vasas késefa* (Ap. B. Ksztl.).

Vasas-lapát. 1663: egj *vasas lapa*tom is gonoszul veszet el (S. 1658—65.). 1755: *vasas lapát* 1. (Ap. J. I.).

Vasas-lőcs. XVIII. sz. v.: Vagyon egy nagy loszekér, mellyenis vagyon hat vas kapocs, két vas csatlás, egy *vasas lőcs* (N. S.). 1808: Egy *vasas Lőts*, Betsü Ár 36 Dr. (Deák).

Vasas-szekér. 1723: Találtatott az Udvarán eg jo *vasas szekér*, tengelye, kerékfeje, lőcse, Ferhelycze és kerékszege is vas (Ap. O. I.). 1758: egj egész *vasas szekér* (8468. l. 1565—800.).

Vasas-taliga. 1840: Egy *vasas Talyiga* ekével és vasával 14 fl. 1 xr. (64/839.).

Vasas-veder. 1837: Egy *vasas vider* (Cseh).

Vasas-véka. 1840: Egy *vasas véka* három vas abrontsokkal, két vas füllel. Eladatott 3 Rf. 30 xr. (64/839.).

Vasas-talpú kerék. 1708: Az udvaron vagjon *vasas talpu* négj *kerek*, mindenik kereken negj negj vas karika (3. cs. 7.). 1806: volt még ezen kivül három avadag *vasas talpu kerék* letéve (B. M. 1801—10.). 1830: Egy rosz szekér *vasas talpu kerek*ekkel és még egy gáratlan kerék 25 Rf. (Cseh. 1689—871.).

Vasas-talpú szekér. 1794: *Vasas talpu* egész Hordo *Szekér*, melynek a' negyedik kereke megromlott, de a' vasa jo, ketteje kereke Persejes, a' más kettő Persej nélkül valo (Ap. B. XXV.). 1795: egj *loszekér vasatalpu* legalább is Hfl. 50 (312/797.). 1806: egy *vasas talpu szekér*, egy erdőlő és egy Malomba járo fako szekér (B. M. 1801—10.).

Vasas-tézsolya. 1801: Egy *vasas Tésolya* Jármostol, aestimalás szerént valo ára 60 xr. (361/801.).

Vásár. XVII. sz. e.: Az mely hozzu szint piatzunkra tsinaltunk, alaia vagho szekeket zerezven, az mely kwlseo me-

szaros *vasar* napokon azon hust vagh azoktol ket penzt d. 2. [t. i. kell szedni] (Kvh.): 1606: Jeoveo *Vasar*igh varion ell (Mikl. 1605—6.). L. még *abrak-, barom-, sokadalom-* al.

Vásárbíró. 1608: keovetkezedó nap penigh az kett *vasar biro* ismeth ky tezy ugyan azon pleh zaszlott, mely zaszlo kilentz oraigh ott all (Kvh.). 1643: ugi vegeztem az *vasar bira*kal hogi ne ióienek minden Czótórtókón elomben (uo.).

Vásárpénz. 1790: A Vásár Birák pedig meg Hiteltetvén mindenkor hitek után vették a *Vásárpénz*t az áruloktol egy egy krajcárjával a Botos, vagy Sátorban árulo Emberektől (817/790.).

Vásárlás. 1623: Az mj az *vasarlas* dolgat illeti mind a kulseo orzagbelik és mjnd ezen harom zekbeliek, ha mit kereskedesnek es *vasarlas*nak okaert behoztak zabadosan arulhattak, kj az zeknek nem kes haznara volt (Tgy. 1608—25.).

Vastag ‚jól táplált'. 1625: mindgiarast is *vastagh* hat lovat, kik az utra elegsegessek lehessenek kesedelem nelkwl adgiatok (Kvh.).

Vászon l. *szösz-*.

Vászon-általvető. 1692: Egy *vaszon altalvető* den. 12 (B. M. 1674–700.).

Vászonmetsző-olló. 1708: egj *vászon mettző ollo* (3. cs. 7.).

Veder. 1625: veott szaz huszonkett *veder* bortt (Kvh.). 1645: egi *vider* serrel volt ados (O. 1642—48.). 1654: Orda feozeo wsteomòt tartotta oda melyben ket *veder* orda volt az iutalma, mivel meg nem atta a ket *veder* ordat... (K. 1653—57.). 1660: Janos az ola ados en nekem negi *vider* turoval, s egh Saytval az niaron meg adgia (9786. l.). 1682: Olah Miklos nevü molnaromnak vötte el egy *veder* pisztrangját az országh uttyán (O. 1680—88.). 1775: Székely Julianna Aszszony küldött 7 *vider* turot, három köböl elvegy buzát szépet, három fekete Diszke gyapjut. (B. M. 1771—80.). 1840: egy *Veder* két vas abrontsal, vas fülekkel vas oszlopokkal (Ap. Ksztl.). L. még *fa-, kút-, túró-, merő-, vas-, vasas-* al.

Vedres-cseber. 1740: *Vedres Cseber* nro. 1 (28/174.).

Véka. 1615: Azzoniom aniank adott Egi *veka*tt (Mikó). 1678: . . . vittek harom *veka*t az malomba (Ap. A. VII.). 1692: az varosban vötem 2 *véka* törökbuzat (B. M. 1674—700.). 1758: egj rosz *véka* vas kapcsokkal (8468. l. 1565—800.). 1816: az egész joszág 289 □ öl, mely tészen egy *vékát* és 7 ejtelt (B. M. 1811—20.). L. még *abroncsos-, füles-, igaz-, küpü-, mérő-, vámvevő-, vasas-* al.

Vemhes. 1625: Ada Borbely Georgy az fianak Peternek egy *vemhes* kanczat czitkostol (B. M. 1574—600.). 1642: Egi eoreg szurke kabalam az idey lovaczka *vemhivel* (O. 1642—48) 1646: egy szürke kek *vemhes* io kanczat (Pótsa. 1581—814.).

Vencsel. 1720: Kisseb apro és öreg Bordák nro 30. Nyüst nro három pár, Gjapot fono nro 2, egj *Venczel* (Káln.). 1808: *Ventsel*, Betsü Ár 36 Dr. /... Egy *Ventsel* leveleivel, Betsü Ár 16 Dr. /... Egy kitsiny *Ventsel*, Betsü Ár 6 Dr. (Deák). L. még *fonalvető-* al.

Vencsel-láb. 1840: Egy *Ventsel láb*

4 xr, vevő neve Szakáts Ferentz (64/839.).

Vendégfogadó. 1758: Dobollo nevezetü Hellyben levő Méltóságos Groff Mikes István Ur eő Nagysága *Vendég fogadójában* (S. 1755—60.).

Vendel. 1730: egj *vendelj* (Ap. B. XXIV.). 1750: Egy *vendel*, más ugyan kisseb *vendel* (uo.). 1808: Egy *Vendel* Betsü Ár 12 Dr. (Deák).

Verem. 1659: Egj *vermemet* bontotta fel (S. 1658—65.). L. még *jég-, mészoltó-, sörfőző-.* al.

Veresgyökér. 1667: mikor az biro tormat kert volna azt mondotta, hogj adok en mert vagjon nalam *Veres gjuker* (S. 1665—9.).

Vereshagyma. 1716: Murok, petreselyem *veres hagyma* kevés (Tgy. 1711—20.).

Vereshagyma-mag. 1696: *Veres hagyma* es peterselyem *mag*ot d. 24 [t. i. vett] (Káln.).

Verő l. *cövek-, félkéz-, fonál-, hamú-, kötél-, nagy-, patkoló-, vas-, vasegyenesítő-vas-.*

Verőmalac. 1704: Azt is hallám az én magam házamnál Vitkainé Aszszonyomtol, hogy vadgynak hizot ludaim *verő Malacz*aim (Tgy. 1702—9.). 1704: vadnak hizot ludaim *verő malacz*aim s bizony Graffeusnak viszem ajándékba s Németet hozok reája (uo.).

Vert-ló. 1754: *Vert lo* nro. 3 (Ap. B. XXIV.).

Vésett-ajtó. 1839: *Véset ajtot* filungos futer béléssel (Gidóf. XVI—XIX.).

Véső. 1691: egy hitván *véső* den. 12 (Tgy. 1682—92.). L. még *általfoglaló-, asztalos-, cifrázó-, cifrázó kupás-, csapott elő-, tairó-, kőfaragó-, kupás-, lapos-, lapos cifrázó-, öreg-, persely-, vágó-, vájó-, vastisztító-* al.

Véső-fejsze. 1793: hirem s akaratom ellen az én javatskáim közül elvitt: A kamarából egy jó *Vésőfejszét* (1056—812.).

Vessző. 1716: *veszszőből* font jászoly a' marhák előtt (Káln.). 1817: Egy *veszszőből* font kas (B. M. 1811—20.). L. még *általfoglaló-, marok-, vas-* al.

Vessző-kas. 1838: egy kis csigolya *veszsző kas,* 6 xr. (150. cs. 75.).

Vessző-kert. 1831: Galambugos kaputol kezdve balra találtatik 170 öl *veszsző kert* (Tgy. 79/888.). 1834: Tanáltatott a joszág körül 82 öl romladozott *veszszőkert* (uo.).

Vesszővágó-fejsze. 1794: *Veszsző vágo fésze* 2 (Ap. B. XXV.). 1810: Egy *veszsző vágo fejsze* (1198/824.). 1819: egy *Veszsző vágo fejszi* jutot Istvánnak (B. M. 1811—20.).

Vessző-vas. 1808: 4 vásott *veszsző vas*ak Betsü árrok 12 xr. (Tgy. 1610—919.).

Vet. 1696: Ennek vtannays búzawal zabbal be *vet*hesse Teolgyes Gaspar (Tgy. 1693—700.). 1691: menyit *vet*ettenek el az Aszszony földeibe benne és takarodásáért menyi kelletett el (Káln.).

Vetélő. XIX. sz. e.: Egy *vetőllőt,* fa orsokot, puska tsö darabot Mihálly Josef 6 pénz [t. i. megvett] (B. M. k. n.). 1810: két porong, két *vetöllő,* öt kasornya (836/836.). L. még *takács-* al.

Vetemény. 1646: Varosokon arullia *vetemeny*ekbol valo kufar arut (Kvh.). 1740: Sos kaposztat *vetement* vettem flo. 1.34 (Tgy. 1731—40.).

Vetemény-mag. 1844: *Vetemény magok*. Eladott árrok 32 xr. (175. cs. 82.).

Veteményes-kert. 1627: Egj *vetemenies kert* azon deszkas aito (Ap. A. II.). 1713: *Veteményes kert*tel, meljben feles megj és szilva fák vadnak az akasztja meg jo lészás uj kert / Az *Veteményes kert*, mellyis körüldesen alkalmas lészás kertel van bekeritve (Ap. B XV.). 1817: Az Uttzán fellyül levő *Veteményes* és Gyümölts nagy *kert* (B. M. 1811—20).

Vetés. 1599: holtom vtan neki haginy Bwzank, aztagunk es *vetes*wnk... (Ap. A. I.). 1727: Azki a *vetés*en keresztül megyen, vagy az utat kiszántja, büntetése 20 pénz (Tgy. 1721—30). L. még *árpa-, búza-, gát-, nyil-, őszbúza-, őszi-, tavasz-, tavaszbúza-, zab-* al.

Vetés-kert. 1628: *veteskert*nek idejen ne legyen szabad ot jarnia (Tgy. H. I.).

Vetés-mező. 1648: az *mezó*nek *veteó* es niomas szerentt valo allapottia szerent biratott (O. 1642—48.).

Vetetlen. 1617: az feold is *vetetlen* maradoth melyen leoth volna Geli(nae) 25 (O. 1613—27.).

Vető. 1710: egj osztovátája, egj *vető*, egj héhely (B. M. 1701—10.). L. még *fonál-, mag-, nyakba-, víz-* al.

Vető-mező. 1640: Nehai Donat Gergeli azt az peres földett birta, be vetette es meg aratatta az mikor *vető mező* voltt mindenkor (O. 1632—42.).

Vetőszeg. 1838: egy *vető szeg* megvette 25 xr. Bodor Farkas (150. cs. 77.).

Vevő l. *hamú-*.

Viaszgyertya. 1743: Az also polczon egy ládában száz szál *viasz gyertya* (Ap. J. I.). 1744: két *viasz Gyertyát* tsináltanak 6 de. (1774. k. s.).

Viasz-sajtoló. 1826: (10774. l.).

Viaszos-palack. 1719: Egj *viaszszas palaczk* majd semmire kellő (Láz.).

Vice-céhmester l. *csizmadiamester*.

Vidék-marha ‚idegen falu marhája'. 1727: *Vidék marhát* senkinek hir nélkül nem szabad tartani az faluban sub poena fl. 1 (Tgy. 1702—90.).

Vindok l. *konyha-*.

Villa. 1781: Szuro kalany s hozza valo *Villa* 8 xr. (Tgy. 1781—800.). 1839: Egy Pár ontányér, 18 Plé kalányok és 6 kés *villá*val, 6 Rf. (B. M. 1821—48.). 1841: Négy evő *villa* és 2 kés 36 xr. (Kvh.). L. még *abárló fa-, ganéhányó-, vas-, vas abárló-* al.

Vinye ‚cigánykovács műhelye'. 1800: két hütöseimmel a Czigány *vinyé*iben jövénk ki Lázár Sigmond urat, az irt Czigány *Vinyé*iben tanálám, haragosan oda érkezni (629/800.).

Virágos-kender. 1723: Az *virágos kender* most tőben vagyon egy kalongya (Ap. O. I.). 1732: *Virágos kender* gelinae Nr. 8 (uo.).

Virágos-kert. 1713: Kis *virágos kert* az gjümölcsös kerttel fenyő veszszőkkel elrekesztve (Ap. B. XV.).

Virágos-sarok. 1764: Egy pár *virágos Sorok*ért [ajtóra] 1 Rfl. (147/764.).

Virics-kád. 1645 és 1648: ket *viricz kad* (Tgy. 1626—50.). 1682: hon nem létemben egy *viricz kád*am veszet el, mely kádat vizzel töltöttek volt meg (O. 1680—88.). 1692: Egy *viriczes kad* (B. M. 1674—700.). 1698: *Viricskád* 4 (Ap. A. V.).

Virics-teknyő. 1729: edgy nagy

Virics fogo *tekenyő* (11360. l.). XIX. sz. e.: mint tulajdon örökséget ugy birták itten jobb kéz felől *Virits tekenő* nevü hellyet (Sz. l.).

Víz l. *halász-, tisztáló-.*

Víz-deréktengely l. *fürész-.*

Vízhordó-cseber. 1778: *Viz Hordocsebet* Nr. 2 (B. M. 1781—800.).

Vízhordó-kártya. 1688: (Ap. A. V.). 1769: Mák őrlő malom egy, *vizhordo kártos* kettő (B. M. 1761—70.). 1808: Nagy *viz hordo kártya,* Betsü Ár 24 Dr. (Deák). 1810: Három *viz hordo kártyák* 48 dénár (740/810.).

Vízhordó-korcsolya. 1708: Egy *viz hordo korcsolya* de(nár) 30 (11786. l. 1582—843.). 1794: Egy *viz hordo* kicsin *kortsoja* (Tgy. 1781—800.).

Vízhordó-légely. XIX. sz. e.: Egy *vizhordo Légelt* Elekes Imre 8 pénz [t. i. megvett] (B. M. k. n.).

Vízhúzó-ostor. 1840: Egy kőből kirakott fenyőfa gárdáju és Gémü kővel kirakott kut, melynek *vizhuzo ostora* végén egy vastag horog vagyon Ágossa fenyőfa (Ap. B. Ksztl.).

Vízkerék. 1735: a Mester Emberek a *viz kerek*eknek valo fat kifaragtak (Kvh.). 1736: Az Silibek megh lehetősek, az vanyolo Silibinek hogy renovatio kevantatik, az also es felső *viz kerek*ek jok, az közepsőknek renovatio kevantatik, az Silibfő jo (Ap. O. I.). 1787: Az Állo *Vizkerék* penig őszszel mihent a viz szajlani kezdett, mingyár beromlott (1162/787.). L. még *lisztelő-, malom-* al.

Vízvető. 1829: Ellent állo gerendák a' *vizvető*k mellé a' flügelre, hoszsza 2 öl 2 láb (2245/829.).

Vízvontató-kád. 1751: Egy *viz vontato kád* viseltes 24 d. 1750—52 k.).

Vizes-légely. 1817: két *Vizes Légely* (Tgy. 1811—20.).

Vizes-üveg. 1714: Egj nehány *Vizes Üveg*ek (Ap. B. XXIV.).

Vízi-pad l. *malom-.*

Vonó l. *abroncs-, fog-, kéz-.*

Vonó-háló. 1698/1720: Egj *vonó hálo* közep szerü (Káln.).

Vonó-kötél. 1758: egj nagj *vono kötél,* 3-rom szál istrangok valora 18 denár (21/758.) 1794: Hordo szekérre valo *vono* és Elő *kötél* 2 (Ap. B. XXV.). 1759: Egj hoszszu *vono kötél* xr. 17 (B. M. 1751—60.).

Vonó-ló. 1683: Az *vono Lo*vakott azt is Osztak harom reszre (11786. l. 1577—847.).

Vonó-marha. 1683: Az *vono marha*kott, ugy mint az ökrökött azt is osztak meg negy reszre (11786. l. 1577—842.). 1792: vagyon fizetetlen egy egész Statiora 88 *vono marha* (425/782.).

Vonó-ökör. 1668: Minden *vono eokeor*teol adgjanak az Orszagh adoiaba denar 30 (S. 1668—78.). 1725: *Vono ökör* Nro. 5 (Tgy. 1720—30.).

Vonó-szíj. 1719: *Vono szij* nro. 1 (Ap. O. I.). 1755: *Vono szij*ju Nr. 2 (Ap. J. I.).

Vonó-tinó. 1615: Azonniom Aniank adot ennekem . . . *Vono Tino* nro. ketto (Mikó).

Vontató-talyiga. 1846: Ein Waldwagen *vontato taliga* (Tgy. 155/846.).

Zab. 1596: ennek vtannays buzawal *zab*bal be vethesse Teolgyes Gaspar (Tgy. 1568—605.). 1615: *Zab*nak negi

zaz negiven kalongia leven (Mikó). 1707: *Zab*nak vékája 30 p. (Kvh.). L. még *fekete-* al.

Zab-kéve. 1642: *zab kevee* el lopasertt es valami kerttben valo retek el lopasa felól vadlottak volt (O. 1642—48.).

Zab-palló. 1794: *zab pallo* (Ap. B. XXV.).

Zab-vetés. 1616: az zegochegh penigh volt f. 4 egy zúr, egy keobeol *zabvetes,* ket keobeol Búza vetes (O. 1613—27.). 1616: Az Wra megh zegedeoth volt vele azt megh tartozyk adni, vgy minth fl. 8 masfel keobeol buza, 1 keobeol *zab vetes,* 1 keobeol arpa vetes (uo.).

Zabált-kanca ‚rokkant elejű, leromlott ló'. 1823: Egy 12 Esztendős félszemü *zabált kantza* /. . . Egy *zabált* elejü pej *kantza* (sz. n.).

Zabáltat. 1640: egy veres szörú lovamott *szabaltatt*a meg (O. 1632—42.).

Zábé l. *kapú-.*

Zabló. 1840: két gyapottas Sákbol *Zablo*k 16 xr. (64/830). L. még *szőr-* al.

Zabola. 1708: Egy kantar *zabolat*lan rez pikelekek (3. cs. 7.). 1810: Egy kantár szárával és kantár *zabolá*val együtt állazo nélkül 4 Hfl. (740/810.). L. még *fehérvári forma-, fehérvári hólyagos rudas-, kantár-, német-, rudas-, rudasnémet-* al.

Zacskó. 1708: Egj *zatsko*ba gjapott (3. cs. 7.). 1743: az asztalon egy véka fenyőmag, egy ládában veteménymag egy *zacsko*ban (Ap. J. I.) L. még *bőr-, patkoló-, szegtartó-, bőr-* al.

Zahána. 1840: Az Udvar alatt levő Malom hijjába Egy cső Furo masina . . . Ezen belöll van a *Zahána,* mellynek ereszszébe találtattak Egy Fenyő kád . . . Belöll a *Zahánáb*a 3 réz üst 3 kádjával 9 vas abrontsal (63/839.).

Zahána-kád. 1840: Egy *Zahana kád* 3 vas abrontsal (64/839.).

Zálog. 1548: ezek mynd en nalam *zalog*ba vadnak. Ezeket senky addig meg ne valthassa Myglen az en fyam fel no (Láz.). 1569: Adok egy zanto földet Neky *zalog*on ket forymtherth (8468. l. 1565—800). 1603: ada *zalog*ban ket helien valo szanto feoldet (Damok.). 1632: az Falusi Biro ha valakit közúllúnk Falu elot vagy Falu kepiben törveny szerent megh nyerne az falu elót dolgat mingyarast *zalog*ot kel küldeni rea es *szalog*jat vagy marhajat kel el hozatni (Tgy. 157/886.).

Zálogló. 1727: Ha valakihez *zálaglo* megjen és zálagot nem adna az Biro *zálaglo*jának a zálag nem adásért fl. 1 büntettetik (Tgy. 1721—30.).

Zápor l. *malom-.*

Záportartó. 1833: A Malomba *Záportarto* (9225.).

Zár. 1666: festett Ajto *zár* rajta mind ütközövelegyútt, fogontyu, retesz reteszfő rajta (Ap. A. IV.). 1763. januarius 15-én a város tsürire *zár*ért fize(ttem) 4 xr. (Kvh.). L. még *ajtó-, láda-, toló-* al.

Záros-ajtó. 1627: ket *zaros ayto* sorkaival edgiut (Ap. A. II.).

Záros-láda. 1615: Egi feier *ladat zaros*t (Mikó). 1648: ket eoregh *zaros lada* (Tgy. 1626—50.).

Závor. 1661: Vagion mas Brassai ladais *zavor* nelkül valo (Damok.).

Závora deszka. 1844: kertnek valo *závora Deszka* Eladási árrok 5 Rf. 5 xr. (175. cs. 12.).

Zekeszövő-nyüst. 1801: Egy *Zeke szövő nyüst* 6 xr. (361/801.).

Zeller. 1720: koszoru veres hagjma nro 39, koszoru Foghagjma nro 10... *Zeller*, Retek, Fekete Káposzta (Káln.).

Zergős-korsó. 1716: egy festett pohár szék ládás vas sorkokon vas záros, benne 2 holyagos tsupor két holyagos fazék, egy rosz kompona, egy mázas *zergős korso* (Tgy. 1711—20.

Zöld-korsó. 1835: *zöld korso* 3 xr. (1608/835.). 1838: Egy két kupás *zöld korso*, a vásárló neve Huszár kapitány Szvetenay 20 xr. (140. cs. 24.).

Zöldséges-pince. 1840: a' gabonástol a' *zöldséges pintzé*ig hasonlolag kertelés hellyett szolgálo kőrakás jó állapotban (Ap. Ksztl.).

Zsuvatyos. 1793: Nagy Ajtán lako Udvari Joseff mint utolsó *zuvatyos* ellen elég tételt kiván (506/797.).

Zsák. 1582: Azzoniom Aniank adott ennekem . . . *Sak*ot harmatt (Mikó). 1584: Egj kis ladat bezarolva es pechetelve egj *sak*ot kibe egmas marha vagion (Tgy. XVI—XVII.). 1642: az *sak*ott cziak ugi hozta el, hogi az eovett el vettek volt (O. 1642—48.). 1692: Egy *Sák* den. 6 (B. M. 1674—700.). L. még *gabonás-*, *lisztes-*, *szalma-* al.

Zsalú. 1819: Vagyon egy Bárd, egy *Salu*, egy kézvono (B. M. 1811—20.).

Zsalugáter. 1839: Az Ablakra az Uttza felől Duflás *Salugater*eket (Gidóf. 1656—849.).

Zsellér. 1704: Lászlo Péter Benkő János uram *sellére* (1704. öi.). 1727: A *sellér*ek vagy szabadok, vagy jobbágyok, ha olyanok találtatnak azkik nem szántanak s vetnek, s marhájok vagyon tartozzanak azokis hat hat öl kertet tartani marha ellen (Tgy. 1721—30.).

Zsemlekása. 1837: (177/837.).

Zsilip. 1617: megh foytottak es hazabol ky vonvan az Molnon felul az *Silib*e vyzba bevontak hogy Jegh ala Rekkenhessek (O. 1613—27.). 1736: Az *Silib*ek megh lehetősek, az vanyolo *Silib*inek, hogy renovatio kevantatik az also es felső viz kerekek jok, az közepsőnek renovatio kevantatik, az *Silib*fő jo (Ap. O. I.). L. még *alólcsapó-*, *malom-* al.

Zsilip-fa. 1736: Az Monár az erdőre menven *zilibfa* vágatni (Kvh.).

Zsilip-fő l. *zsilip-*.

Zsilip-padló l. *fürész-*.

Zsindely. 1613: Az czwrnekis kel foldozas, mert hullot el az *sendeli*ben helliel helliel... (Tgy. 1606—25.). 1633: 1 Testis Czje Mathe juratus fatetur hallam hogi monda Lazlo Pal Donat Palnak hogi vitesse el az *Sendel*t (O. 1632—42.). 1721: Egj ujj gabonás Ház jo *Sendelly* alatt (4692. l.). 1762: 8000 *Sendej*nek az árra 16 Rf. (8468. l. Mih. II.).

Zsindelyfedél. 1713: Czifra faragot tölgyfa oszlopokon állo galambugos jo *sendelj fedél* alatt levő deszkából valo Csürös kert kapuja / Sasokban foglalt *Sendelj fedél* alatt lévő deszkás kert (Ap. B. XV.). 1789: Pálinka Főző ház kettős *sendelj fedél*lel ajtokkal (11019. l.).

Zsindelyhornyoló-vas. 1688: Egy öreg tőke metélő fürész is volt Pap Márton vitte el két *sindely hornyolo vas*sal edgyütt (Ap. A. V.). 1844: Egy *zsendely hornyolo*. Eladott árrok 8 xr. (175. cs. 12.).

Zsindelyszeg. 1708: Egj fedeletlen vasas küs pincze tokban *sendely szeg*,

elegyesleg harom ejtelnyi (3. cs. 7.). 1728: *Sindely Szeget* Batzoni György Uram küldött (M. 1728.).

Zsindelyező. 1735: Első Nap hogy zsindelyeztenek a *zsindelyezők*nek kenyert, sert, turot, bort Den. 12 [t. i. vettek] (Kvh.). 1736: Szeredan az *zendejezők*nek vettem kasat Szalonnat Czemert Borsot Sert eget Bort d. 95 (uo.).

Zsindelyező-szekerce. 1740: *Sendelyező szekertze* Nro. 1 (24/740.). 1789: *Szekertze Sendejező* (11019. l.). 1840: Egy kis *zsendellyező szekertze* Eladatott 33 xr. (64/839.).

Zsinór l. *csaptató-*.

Zsír l. *háj-*.

Zsír-alá-való l. *pléh-*.

Zsír-alá-való-vas. 1810: Két *vas zsir alá valok* 3 Hfl. (740/810.). 1835: egy *Vas sir alá valo* 20 xr. (1608/1835.).

Zsírfogó. 1708: Egj öreg *sir fogo* onnos (3. cs. 7.). 1756: *Sirfogo* vas (Tgy. 1702—99.). 1838: két *zsir fogok* 3 xr. (150. cs. 75.).

Zsombori-korsó. 1744: *Sombori korso* kettő, egyik egy ejteles, a másik fél, aestimaltatott den. 6 (41/744.).

Zsúp. 1765: *Supp*al és Szalmával fedett alkalmasint ép Törekes ól (Bethl.). L. még *szalma-* al.

Zsúpozó. 1827: A' *Supozo*knak Nap Szám és Intertentiojokra 15 fr. (98/37. cs.).

ÁLLATSZÍNEK, TULAJDONSÁGOK ÉS NEVEK

LOVAK

Almásszürke. 1836: *Almás szürke* ló, 14 markos (504/836.). 1849: *Almás szürke* paripa (370. l.).

Almás-sötétszürke. 1791: 14 maroknyi s két hüvelyknyi magosságu, 10 esztendős *Almás setét szürke* szőrü, az első jobb és hátulso bal lábán holt tetem vagyon és kevéssé kehes egyébként apro lépésü ló (Ml. 1791. cs.).

Aranypej. 1836: *Arany pej* ló, 14 markos (504—836.).

Aranyszőrű-sárga. 1849: *Aranyszőrü sárga* paripa, homlokán kis csillag (370. l.).

Babos. 1797: egy *babos* vén kantza, egy 3 esztendős *babos* csikojával együtt (673/797.).

Barna. 1617: ket lovamot loptak el az Eggyk Egy *Barna* vak paripa, a massyk egy pey zeorw kancha (Mikl. 1605—6.). 1624: *barna* zeorw iramo paripa 32 for. ereo (O. 1613—27.). 1803: *Barnás* szőrü Lo, mellynek Hátulso Ballába a Sikloja alatt fejéres (607/803.).

Barna egérszőrű. 1857: *barna egér szőrü* kantza (Kvh.).

Barnafakó. 1828: Meghágattam Czerjék Antalnak a' *barna-fakot* (Ki. F. 65).

Barnapej. 1840: Lusta név alatt levő *barna pej* kantza 4 esztendős 70 Rf. (94/839.).

Barnaszorát. 1837: *Barna szorát* jegy nélkül 14 markos (1789/832.).

Békaszájú. 1849: szeg sárga paripa homlokán csilag, orrán balfelől fehér vonal, *béka száju* és hátulso ballába szár (370. l.).

Csapott-fülű. 1857: job *füle tsapot*, 3 lába fejér hoka pej lo (Kvh.).

Csikosbarna. 1857: *csikos barna* kantza (Kvh.).

Csillaghomlokú l. *tarkalábú-*.

Csillagos. 1849: Homlokán *csillagos* nyári barna kantza /. . . Aranyszőrü sárga paripa homlokán kis *csillag* (370. l.). 1857—8: tarka lábu *csilag* homloku barna lo (Kvh.).

Csókaszemű. 1849: *Csoka szemü* nyári barna paripa, az első két lábába keveset fehér, hátulso két lába szár, homlokán csillag, az orra balfelől fehér (370. l.). 1849: piros pej hódos, bal*szeme csóka* (Sztk.). L. még *hóka-orrú-* al.

Csókaszürke. 1849: *Csoka szürke* paripa (370. l.).

Csukaszürke. 1849: Jegy nélküli *csuka szürke* paripa, 4 éves, 14 markos, 2 hüvelykes, 2 vonásos (Szt.).

Deres. 1620: Egi *deres* paripa (Mikó). 1637: loptak el *deres* szorú Herelt lovamott töb lovakkal eggiútt (O. 1632—42.). 1643: *deres* szeorú lo. (Ap. A. I.). 1666: hozot Szent Imrerol menes lovakot negyet, vagy ötöt, egy kek kanczat, egy *deres* kanczat, egy feketet (2724. l.).

Deresszürke. 1809: *Deres Szürke* Lo (Ap. M.).

Egérszőrű. 1778: attam egy *egér szőrü* kantza Lovat (329/778. s.). 1789: *Egér szőrü* lo, mintegy 7 esztendős, 14 markos, homlokán fejér csillag és orrán fejér folt (1649/789. s.). 1849: *Egér szőrü* barna lo jegy nélkül 7 éves 15 markos (Sztk.). L. még *mocskos-* al.

Egérszőrű-barna. 1849: *Egérszőrü barna* lo jegy nélkül 7 éves 15 markos (Sztk.). 1857: *egér szőrü barna* ló (Kvh.).

Egérhátú. 1654: egy lovat *egher hatut* veotte (K. 1653—57.).

Fáklyásbarna. 1791: eladtunk Egy *fákjás barna* kantzát Fábiánnak ötsémnek 1791-be Rflo. 10 (B. M. 1791—800.).

Fakó. 1618: egy *fako* zevru lovat veott volt (O. 1613—27.). 1752: Szekeres lovai mellyeken maga az Ur járt maradtak négy *fako* szőrüek, vén lo kettő, edgyik Setét, a másik világos pej szőrüek (35/10. cs.). 1849: Egy *fako* kantza fekete serény és farka (Sztk.). 1857: *fako* csődör béjege (Kvh.).

Fakócsillagos. 1837: *Fako csillagos* 14 markos (1781/837.).

Fecskeorrú. 1799: A' másik pedig Kantza Tsiko *fetske orru*, barna szörü, szár lábu (660/799.).

Fehér. 1627: Egy *feier* lovon Hordozak vala az Kiraly singit (Ap. A. II.).

Fehérkék. 1608: Egy *feyer kek* zeorü lo vot pro flo. 34 (O. 1608—711.). 1645: az egyik loo hereltt, az masik kanczia mindenek *fejer kek* (O. 1642—52.).

Fehérszürke. 1794: Egy Vass szőrü kancza, más *Fejéres szürke* (B. M. 1791—800.). 1836: *fejér szürke* lo 15 markos (504/836.).

Fekete. 1646: *fekete* gjermek lo negjed füvet tizennyolcz forintert (Pótsa. XVII—XIX.). 1670: Moldvay kantza lovakot menteol szalasabbakat *Fekete-*

ket es egy igen seotet peyeket küldtem (uo.).

Feketésszürke. 1849: *Feketés szürke* kancza, homlokán fejérség (Sztk.).

Fülevágott. 1857: *füle vágot* barna lo (Kvh.).

Félcsipőjű. 1840: *fél csipejü* lo (64/839.). 1857: *fél tsipejü* pej lo / ... *fél csipeü* sárig kantza (Kvh.).

Félfarcsokú. 1617: ket kacholamat loptak el, eggyik feyer kek, az massyk *fel farchyoku* volt (O. 1613—27.).

Gesztenyeszőrű. 1620: Egi *geskene zorro* paripa (Mikó).

Gesztenyepej. 1836: *Gesztenye pej* lo, 14 markos (504/836.). 1849: *Gesztenye pej* kancza, homlokán csillag / *Gesztenye pej* paripa orrán egy vonás (370. l.).

Hasítottorrú. 1857: az *ara hasitot* pej 7 éves pej lo (Kvh.).

Hermelinszínű. 1836: *Hermelin szinü* lo 15 markos (504/836.).

Hóka. 1857: *hóka* kantza (Kvh.)

Hókahomlokú. 1857/8: *hoka homloku* pej lo (Kvh.).

Hókalábú. 1840: egy pej *hóka lábu* hodos paripa (64/839.).

Hókaorru. 1857: *hoka aru* és csoka szemü barna lo (Kvh.).

Hókapej. 1857: *hoka pej* kancza / ... job füle tsapot 3 lába fejér *hoka pej* (Kvh.).

Holdasbarna. 1801: Egy *hodos* szál lábu *barna* lo (35/10. cs.). 1857/8: *hodos barna* csődör (Kvh.).

Holdasfakó. 1729: Gyermek lo *hodos fako* szőrü hatodfü (11360. l.).

Holdashomlokú. 1857: *hodos homloku* setét pej kantza (Kvh.).

Holdaspej. 1656: edgh *pey* szoru *holdos* lo (9786. l.). 1809: *Hodos pej* (Ap. M.).

Holdassötétpej. 1809: *Hodos Setét Pej* (Ap. M.).

Húzottcsillagú. 1849: Világos Sárga kancza *huzott csillaggal* / ... Piros Sárga kantza *huzot Csillaggal* 9 Éves 14 markos 2 zollos (Sztk.).

Kajlafülű. 1857: *Kajla fülü* pej kantza (Kvh.).

Kékszőrű. 1614: egy *kek zeorw* kachola (O. 1613—27.). 1617: Az nehay Mako georgy kuldeoth volt be Egy *kek zeorw* lovat (uo.). 1621: *kek zeorw* feo lovat attunk volt az meg nevezet Mako Georgynek 200 magyar forintba (uo.).

Kerekesszürke. 1784: *kerekes szürke* lo (1022/784.).

Lámpás. 1849: Szeg sárga kancza homlokán *lámpa*, hátulso bal lába csuklojába fehér (378. l.).

Lámpásorrú. 1849: *Lámpás orrú* szeg sárga paripa, hátulso jobb lába csukloján fehér (378. l.).

Legyes. 1837: *Legyes* jegy nélkül 15 markos (1789/837.).

Legyesszürke. 1837: *Legyes szürke* jegy nélkül 14 markos (1789/837.).

Meggyszínpej. 1849: *Medgy szin pej* paripa, homlokán csillag, hátulso jobb lába fehér / ... *Medgy szin pej* kancza, homlokán virág s fehér szájju (370. l.).

Mocskos. 1793: egyik lovat, mellyen Vásárhelyre mentenek Barnának mondja, a másik egérszőrünek, most eztett Plugor Tamás is vallya, hogy *motskos* szőrü Lo volt, hogy pedig az edgyik Inctus detentus Kis Miklos Barnának

mondja nem tsuda, mert ő minthogy gyalog volt a Lovak szőrire kevés gondja volt, mikor vagy egyszer rá nézett és izzadva látván feketétt mutatott, de tsak világosabban el lehet hinni, hogy egér szőrü volt, hogy sem barna (731/798.).

Mogyorópej. 1849: *Magyaro pej* kantza / *Magyaro pej* ló (Sztk.).

Múrga. 1788: a Lunguly lova volt szürke szőrü, melyet cserélt barna, vagyis *Murga*, a Csitko volt sárga szőrü (226/788.).

Nyáribarna. 1836: *nyári barna* lo 15 markos (504/836.). 1849: jegy nélküli *nyári barna* kancza / Homlokán csillagos *nyári barna* kancza (370. l.).

Nyergeshátú. 1789: Egy sárga szőrü kantza Lo, mintegy 13 markos circiter 8 Esztendős a' háta kisség hajlásos, mint egy *nyerges hátu*, szügyes, szélyes nyaku és temérdek dereku, vemhező, a' marján hátul két fejérség vagyon, mintegy tyuk tolyás helye (1649/789.).

Pej. 1581: Az *pej* lovat fekesteol, Niergesteol (Tgy. XVI—XVII.). 1617: 2 lovamot loptak el az Eggyk Egy Barna vak paripa, a massyk egy *pey* zerw kancha (Mikl. 1605—6). 1788: Kitsi *pej* szőrü metzetlen lovatska, serénye, farka fekete, négy esztendős, még két tsitko fog van a szájába (1957/788.). L. még *piros-* al.

Pej csillagos. 1840: Mokány név alatt levő 10 Esztendős *pej csillagos* kantza 50 Rf. (64/839.).

Pej-tarka. 1809: *pej tarka* lo (Ap. M.).

Pettyes. 1837: *Pettyes* szőrü jegy nélkül 15 markos (1789/837.).

Piroshajnal. 1828: A *piros hajnal* kantzát meghágattam (Ki. F. 65.).

Piros. 1783: láttae ismerie ezen *Piros* pej szőrü lovat (B. M. 1781—95.). 1849: *Piros* pej paripa homlokán csillag / *Piros* pej paripa hátulso két lába szár, homlokán csillag / *Piros* pej paripa, homlokán virág (370. l.).

Pirossárga. 1849: *Piros sárga* kancza csillaggal, négy lába kesely / *Piros Sárga* kantza 9 éves 14 markos 2 zoll (Sztk.).

Pókos. 1857: *pokos* pej ló (Kvh.).

Rózsaszürke. 1849: *rózsa szürke* paripa (370. l.).

Sárga. 1691: Vettem Sepsi széki Ettfalvi Gidofalvi Gábor Uramtol egy *sárga* szőrü Lovat pro fl. 15 (Ki. E. 20.).

Sárgaderes. 1836: *sárga Deres* lo 14 markos (504/836.).

Sárgaholdas. 1789: *Hódos sárga* kantza (1649/789.). 1790: Negyedfü *sárga* és *hodos* kantza Lovam Rovások és gondviselések alá lévén adva, elkárosvdott (833/790.).

Sárig. 1857: *sárig* kantza / *sárig* koros lo (Kvh.).

Seregélyszürke. 1776: *Seregé szürke* lo (460/776. s.). 1836: *Serege szürke* 14 markos (504/836.). 1849: *seregély szürke* kantza (370. l.). 1849: *Serege szürke* ló csillaggal (Sztk.).

Sötétbarna-pej. 1836: *Setét Barna pej* ló 15 markos (504/836.). 1840: egy *setét barnás pej* 9 esztendős 100 Rf. (64/839.).

Sötétfakó. 1794: Egy *sötét fako* lo (Tgy. 1781—800.).

Sötétfekete. 1849: 7 éves *sötét fekete* mén (Sztk.).

Sötétpej. 1670: Moldvay kantza lovakot menteol szálasabbakat Feketé-

ket és egy igen *seotet pe*yeket küldtem (Pótsa. XVII—XIX.). 1849: Jegy nélküli *sötét pej* paripa szőre elegy fehérrel, különösen a homlokán (370. l.).

Sötétsárga. 1764: Az elvitt *sötét sárga* kantza (B. M. 1761—70.).

Sötétsárga-csillagos. 1837: *Setét sárga csillagos*, 14 markos (1789/837.).

Sötetsárga-pej 1849: *Sötet sárga pej* paripa (370. l.).

Sötétszürke. 1784: *setét szürke* lo 14 markos (1022/784.). 1836: *Setét szürke* lo 15 markos (504836.). 1849: *Seteét szürke* ló kitsi csillaggal /... *Seteét szürke* nagy Tsillaggal (Sztk.).

Setétveres. 1784: *setét veres* ló 14 markos (1022/784. s.).

Szárlábú. 1801: Egy hodas *szál lábu* barna lo (35/10. cs.). 1840: *Szár lábu* csiko (64/839.). 1849: Csóka szemü nyári barna, az első két lábába keveset fehér, hátulso két *lába szár*, homlokán csillag és arra balfelől fehér (370. l.).

Szárcsa. 1791: a *Szártsi* kantzát Esztoján Berszánnak [eladtam] Rfh. 21 (B. M. 1791—800.). 1840: Tündér név alatt levő setét pej kantza 6 Esztendős, féllába *szárcsa* 100 Rf. (64/839.).

Szeg. 1620: Egi *szegh* paripa (Mikó). 1639: az loo *szegg* szorü voltt (O. 1632—42.).

Szegsárga. 1849: *Szeg sárga* kantza, homlokán lámpa, hátulso bal lába csuklojába fehér (370. l.).

Szénszínű barna. 1849: *Szénszinü barna* paripa homlokán virágos (370. l.).

Szepeszürke. 1849: *Szépe szürke* kamcza, az első bal és két hátulso lába kesej /... Jegy nélküli *szepe szürke* kancza, 7 éves (370. l.).

Szeplős. 1789: egy fejér kancza *szeplős* (126/789.).

Szeplősszürke. 1849: *Szeplős szürke* kantza az első bal és a két uto lába kesej, 6 éves 14 markos 1 zollos (Sztk.).

Szügyes. 1769: Egy sárga szőrű kantza Lo, mintegy 13 markos circiter 8 Esztendős, a háta kisség hajlásos, mint egy nyerges hátu, *szügyes*, szélyes nyaku és temérdek dereku ... (1649/789.).

Szürke. 1642: Egi eoreg *szwrke* kabalam /... Egi *szurke* Negied fwre keleo giermek lowa valora fl. 20 (O. 1642—48.).

Szürkederes. 1764: *szürke Deres* Gyermek kantza (B. M. 1761—70.).

Szürkekék. 1646: egy *szürke kek* vemhes io kanczat (Pótsa 1581—814.).

Tarka. 1809: *tarka* lo (Ap. M.). 1857: *tarka* kantza (Kvh.).

Tarkalábú. 1857—8: *tarka lábu* csillag homloku barna lo (Kvh.).

Tarkánvilágos-pej. 1809 (Ap. M.).

Temérdekderekú l. *szügyes.*

Vasszőrű. 1794: Egy *Vass szoru* kancza, hámas, más Fejéres Szurke (Tgy. 1781—800.). L. még *fehérszürke* al.

Vasderes. 1794: *vas* szoru *deres* kancza (Tgy. 1781—800.). 1809: *vas deres* ló (Ap. M.).

Vasderes-szürke. 1837: *Vas deres szürke* jegy nélkül 14 markos (1784/837.).

Vasszürke. 1837: *Vas szürke* jegy nélkül (1784—837.).

Vércse. 1644: egi *verczie* szorúú

lovanak rea ülesemertt es elviteliert (O. 1642—48). 1799: edgy *vércse* szinu kancza, más egy fako harmad vagy negyed fü (11360. l.).

Vércseszürke. 1849: *vércse szürke* paripa (370. l.). 1849: *Vércsés szürke* ló, homlokán fejérebb 4 Éves 14 markos 1 zollos (Sztk.).

Veres. 1620: az *veres* kaczolaczkat is neki hagyom (Tgy. 1606—25.).

Veresderes. 1764: *veres deres* kantza lo barna gyermek loval aestimáltatott 9 fhr. (B. M. 1761—70).

Veresholdas. 1615: melj lo *veres holdos* vala (O. 1613—27.). 1615: az lo felól ki *veres holdos* gyermek lo (uo.).

Verespej-holdas. 1639: loptak el egj *veres pey holdos* szörü lovamott (O. 1632—42.).

Veres-sárga. 1837: *Veres sárga* jegy nélkül 15 markos (1789/837.).

Veresszeplős. 1788: Fejér feje *veres szeplős* kancza (1058/789.).

Veresszürke. 1849: *Veres szürke* ló homlokán fejérebb (Sztk.).

Világosbarna. 1789: *Világos barna* 4 Esztendős ennek mintegy Tallér akkora hod vagyon a homlokán (1557/789).

Világosfakó. 1849: Hóka *világos fakó* kantza (Sztk.).

Világospej. 1752: Szekeres lovai melyeken maga az Ur járt, maradtak négy fako szőrüek vén lo kettő, edgyik Setét, a másik *világos pej* szőrüek (35/10. cs.).

Világossárga. 1836: *világos sárga* lo 15 markos (504/836).

Világossárga-szár. 1837: *világos sárga szár* 14 markos (1789/837.).

Világosszeg. 1809 (Ap. M.).

Virágoshomlokú. 1849: Piros pej paripa, *homlokán virág* /... Szénszinü barna paripa *homloka virágos* (370. l.).

Virágosszemű. 1854: *virágos szemü* barna lo (Kvh.).

Vörhenyespej. 1795: két lo egyik piros pej, a más *verhenyős Pej* szőrüek, 14 markosok (411/795.).

Vörhenyesszürke. 1794: egy öt esztendős *Verhenyes szürke* lova ellopatott (655/794.).

SZARVASMARHÁK

Barna. 1606: az elvezett barmok egyike egy eoregh zeoke salvo honore dictum sit, az *barna* germekdebbek (Mikl. 1605—6.). 1614: talaltham meg vgy mynth egy *barna* zeorw Eökreömet (O. 1613—27.). 1614: Egy Vzos *Barna* zeoru Eokreomet loptak el, mely megh Erth volna fl. 18 (uo.).

Barnáskék. 1801: Egy 3 Esztendős *barnás kék* Tehen aestimatio szerént 6 Rf. (35/10. cs.).

Bogárszarvú. 1750: Feér szőrü, *Bogárszarvu* ökör (107/750). 1797: Egy *Bogár szarvu* kék tehén 8 hfl. (591/797.).

Buta. 1769: Kováts Birtalannak és feleségének juta ökör 2, egyik kék szőrü, a más fejér *buta* kék szarvu, egy kese teheny (B. M. 1761—70.) 1857: *buta* kék tinó (Kvh.).

Butaszarvú. 1788: Szürke kék *buta szarvu* tulok (1058/789.).

Cerneszőrű (?). 1624: egy *cerne zeorw* tehenet lopoth (O. 1613—27.).

Csábeli ökör. 1729: A *csah beli* kék ökör juta Kover Gabris részére, azert Annisnak része a hajszbeli okor, az édes Annyoknak juta edgy szurke szoru Hámos avagy Szekeres lo (11360. l.).

Csákószarvú. 1813: két esztendős ökörtinó *csáko szarvu* / A tehén kisded szőke a nyakán kékes szőrü *tsáko szarvu* (Kvh.).

Csobánszőrű. 1643: *choban szeoru* eokeor tehen (O. 1642—48.). 1661: *czioban szeorw* eokrejmett mikorh aza hajtottak volna (S. 1653—65.). 1669: egy *czioban szőrü* tehenit vytte volna el (S. 1665—681.).

Csókaszemű. 1816: Egy *csóka szemü* széles farku Bihal 150 Rf. (61. cs. 37.).

Csonkaszarvú. 1764: az nagy Sugár ökör s az Sárga ökör, az fejér *tsonka szarvu* aestimaltatott 30 Rf. (B. M. 1761—70.).

Darúszőrű. 1764: *Daru szőrü* ökör (B. M. 1761—70.).

Fakó. 1764: Az *fako* s az Hegjes ökrök aestimaltattak 32 Rf. (B. M. 1761—70.). 1808: Egy kisdég *fako* tehen, Betsü árrok 17 R. flor. (Tgy. 1610—919.).

Fakószürke. 1801: 2 *fako szürke* ökör aestimatio szerént valo ára 50 Rf. (35/10. cs.).

Fehérszőrű. 1750: *Feér szőrü*, Bogárszarvu ökör (107/750.). 1763: két esztendos *Fejér szőrü* Ünös Tino (B. M. 1761—70.).

Fehérfoltos. *fehér foltos* tehén (Kvh.).

Fehérszürke. 1857: *fehér szürke* tehenyek (Kvh.).

Fehérszőke. 1813: *Fejér szőke* hegyes szarvu tehén (Kvh.).

Felállószarvú. 1788: kékszőrü *fel állo szarvu* tulok (1058/789.).

Fekete. 1614: *fekete* vnos tehen (O. 1613.).

Fintaszarvú. 1832: *Finta szarvu*, kajla szarvu ökör (Ap. M. VIII.).

Foltos. 1857: *fotos* ökör (Kvh.).

Hajszbeli. 1729: A Csah beli kék ökör juta Köver Gabris részire, azért Annisnak méne a *hajszbeli* ökör, az édes Annyoknak juta edgy szürke szőrü Hámos avagy Szekeres lo (11360. l.).

Hátraállószarvú. 1788: Sárga *hátra állo szarvu* ünő tino (1058/789.).

Hegyesszarvú. 1764: az fako s az *Hegjes* ökrök aestimaltattak 32 Rf. (B. M. 1761—70.). 1769: Kékszőrü *hegjes szarvu* Tehen (B. M. 1761—70.).

Kajlaszarvú. 1757: vett ugyan egj fako szörü forma *kajla szarvu* sánta lábu ökröt (S. 1755—60.). L. még *finta-szarvú-* al.

Karikaszarvú. 1620: az *karika szarvu* szóke únót is mind tinostol neki hagyom (Tgy. 1606—20.).

Kék. 1723: edgy borjuzo hasu tehén *kék*szőrü (11360. l.). 1788: *kék* Tehén a bal szarva kisuvadván a csugájából egy kevés kitörött a hegyiből (1058/789.). 1840: *kék* bika (64/839.).

Kesely. 1763: *Kesselj* szőrü nagy Medü Tehen (B. M. 1761—70.). 1769: Kováts Birtalannak és feleségének juta ökör 2, egyik kék szőrü, a más fejér buta kék szarvu, egy *kese* teheny (uo.). 1775: elkárosodván egy *keselly* szőrü Borjuzo tehenem (620/775.).

Keselyfarkú. 1840: *kesej farku* bihaj (64/839.).

Kormos. 1769: *Kormos* szőrü Meddü Tehen (B. M. 1761—70.).

Ordasszőrű. 1605: eg eokrwmeot *Ordas zwrwt*, meli megh ert volna azkory ideoben tiz forintot (Mikl. 1605—6.).

Piros. 1847: Egy *piros* tehény, 45 Rf. (194/29. cs.).

Rigó. 1719: Egy *Rigo* ökröm vagyon s egy tanulatlan tulkom (Tgy. 1711—20.).

Rőt. 1643: *reot* zeoru tehen (O. 1642—48.). 1686: egy harmadfü *rőt* szőrü tulkot (Tgy. XVI—XVII.). 1719: Egy *Rőtt* ökrött hagyok Bakcsi Uramnak (Tgy. 1711—20.).

Sárga. 1653: az Marhakbol juta ket ökör, edgik egy *Sarga* tarsaval egy szarvas szökevel egjüt (11786. l.). 1656: edgh *sarga* ünő tuliok, edgh *Sarga* ökör tino (9786. l.). 1769: *Sárga* szőrü ket esztendős Ünő tino (B. M. 1761—70.).

Sárgaholdas. 1768: *Sárga* szőrü *hodos* ad 14 esztendős Rf. 4... Kelemen Lukácsnak 2 ökre mindakettő sárga (457/768.).

Sárigszőrű. 1656: egi *sarigh szeoru* eokor (K. 1653—57.).

Sugár. 1764: az nagy *Sugár* ökör s az Sárga ökör az fejér tsonka szarvu acstimaltattak 30 Rf. (B. M. 1761—70.).

Szőke. 1606: az el vezet barmok eggike egy eoregh *zeoke* (Mikl. 1605—6.). 1622: egy *zeoke* zeorw eoregh Byka (O. 1613—27.).

Szürke. 1622: egy *zwrke* zeorw eoreg Bikat Haromzek veghzese zerent az Tataroknak rendeltetven (O. 1613—27.). 1857: *szürke* tehén (Kvh.).

Szürkekék. 1788: *Szürke kék* buta szarvu tulok (1058/789.).

Tarka. 1641: mely marhaknak a szeőre edgik szeoke az masik *Tarcka* (Tgy. 1626—50.). 1769: *Tarka*szörü esztendös Ünö Tino (B. M. 1761—70.).

Törökholdasfejű. 1840: *Török hodos fejü* bihal (64/839.).

Vakszarvú. 1813: Az ökrök mintegy kilentz esztendősek *vak szarva*i felállo, hátrahajtottak, a másiknak szarvai ki tekeredve hátrahajlanak (Kvh.).

Veres. 1857: *veres* tinó (Kvh.).

Veresszürke. 1857: *veres szürke* tehen (Kvh.).

Zsemle. XIX. sz. v.: *Zsemle* tehénke bikázott (B. D.).

SERTÉSEK.

Farkasszőrű. 1824: 3 veress szőrü, edgyik kam, a másketlő gője, 3 Tarka ezek közül egyik kam, kettő ártány, a 7-dik gője *farkas szőrü* (Ki. a. 2.).

Fekete. 1752: Süldők 22 darab ezek mind veresek és *feketé*k (B. M. 1751—60.). 1847: *Fekete* szőrü Gője, 22 Rf. (194/29. cs.).

Feketéstarka. 1840: *feketés tarka* Ártány (64/839.).

Fodorszőrű. 1847: Egy hizo *Fodor szőrü* ártán 20 Rf. (29/847.).

Kesely. 1840: két *kesely* ártány (64/839.).

Ölyves. 1925: az *Ölyves* disznó megbugolt (B. D.).

Tarka. 1685: sertés marhák: három *tarka*, két gölye, edgyik tiszta fekete, a másik *tarka* (Ap. B.). 1794: *Tarka* Malatzok (B. M. 1791—800.).

Veres. 1752: Süldők 22 darab ezek pedig mind *veres*ek és feketék (B. M. 1651—60.). 1824: 3 *veres*s szőrü, edgyik kam, a másketto gője... (Ki. A. 2.).

JUHOK ÉS KECSKÉK.

Fehér. 1684: egy *Feyér* szőrü bárány (9786. l.). 1841: A *fejér*ek következendő formájuak: suta nagy fülü (Imreh). L. még *csíki-* al.

Csíki. 1841: a fejérek közt Nagy szarvu *csiki* (Imreh).

Fekete. 1659: az *jekete* juhoczkanak meghalt az barania (9786. l.).

Fodor. 1841: egy nagy *fodor* Berbécs (Imreh).

ÁLLATNEVEK.

Rövidítések: *b.*=bika, *l.*=ló, *ö.*=ökör, *t.*=tehén, *bv.*=bivaly.

Árva. 1914: *Árva* nevü csikó, anyja meghalt (B. D.).

Annuska. 1840: *Annuska* öt esztendős borjuzo bihal 50 for. (64/839.).

Babán (l.) 1925: (B. D.).

Banda. 1840: Egy fél csipejü *Banda* név alatt levő 4 esztendős kantza (64/839).

Bársony. 1869: A *Bárson*t csikozta a Dáma 29 September 1869. éjjel (4714. l.).

Bátor. 1835: *Bátor* világos pej 1-ször Április 6-án a Gidrán császári setét maglóval (Imreh). 1840: *Bátor* név alatt levő pej 6 Esztendős tsikozó kantza 60 Rf. (64/839). 1925: *Bátor*, kora 1922 (B. D.).

Bendő. 1840: *Bendő* név alatt levő 5 Esztendős barna tsikozó kantza 70 Rf. (64/839.).

Betyár. 1864: A *Betyárt* tsikozta a Dáma 2 Mártius 1864 estve 7 orakor (4714. l.) 1925: *Betyár* nevü ló (B. D.).

Bimbó (ö.). 1925: (B. D.).

Binda (ö.). 1925: (B. D.).

Bodor (ö.). 1925: (B. D.).

Bogár (ö.). 1925: (B. D.).

Bolygó. 1925: *Bolygó* ló, kora 1910 (B. D.).

Borcsa. 1853: A Sári borjuzta a *Bortsát* 1853 December 1-ső napján, ünőt (4714. l.). 1857: A *Bortsa* borjuzta a Martsát 1857. 30. August (uo.).

Boris (t.). 1925: (B. D.).

Boriska. (t.). 1925: (B. D.).

Bötlen. 1805: die 5-a Aprilis meghágattam Zabolán Csillag nevü kantzát a' Darnotzi János uram *Böthlen* nevü ménlovával (Ki. A. II.).

Brutusz. 1872: A *Brutus*t csikozta a Hajnal 23 Február 1872 (4714. l.). 1887: A *Brutus* meg csikozott, kanczát, neve Dáma (uo.).

Bújdos. 1816: Egy *bujdos* nevezetü barna ló 50 rf. (61/37. cs.). 1837. 6-a Junii rugattam meg a Tündért a *Bujdos*sal (Imreh).

Burungosz. 1877: Martsa borjuszta *Burungosz*t 7. 7-ber 1877. estve 9 orakor (4714. l.).

Büszke (l.). 1925: (B. D.).

Cafra. 1849: A *Czafrát* tseréltem volt 1849 Januáriusba Gidófalvi Lászlótól (4714. l.). 1855: A *Czafra* tsikózta a Hánnit 1855. 13 Április délután ½ 7 órakor (uo.).

Cézár. 1837: 8-a Junii rugattam meg

Albisban a *Czézár*ral a Fetske kantzát (Imreh.).

Cigány (l.). 1925: (B. D.).

Csákó (ö.). 1925: (B. D.).

Csárdás (l.). 1925: (B. D.).

Csendes. 1899: Márczius 6-ikán megborjuzott a Debella tehén délelőtt tizenegy orakor, a neve *Csendes* (4714. l.). 1925: *Csendes* ökör (B. D.).

Csillag. 1. 1824: Meghágattam a *Csillagot* (Ki. F. 65.). 1925: *Csillag* pej ló (B. D.). 2. 1840: *Csillag* három Esztendős borjus Bihal 60 Rf. (64/839.). L. még *Bötlen, Hóka, Kedves, Turcsi* al.

Csinos. 1. 1824: Meghágattam a *Csinost* (Ki. F. 65.). 1841: A *Csinos* kantzát 30-a Maji hágattam meg az ifiju Noniussal (Imreh.). 1925: (B. D.). 2. (ö.) 1925: (B. D.). L. még *Rontó* al.

Csörgő (l.). 1925: (B. D.).

Csuliga. 1899: megborjuzott a *Csuliga* tehén, bikát borjuzott április 4-én (4714. l.).

Dacos (l.). 1925: (B. D.).

Dajka. 1791: *Dajka* kantzát a kiseb Almási Barta Antalnak [t. i. eladtam] (B. M. 1791—800.). 1840: *Dajka* név alatt levő csikozó kantza 7 Esztendős 100 Rf. (64/839.). 1925: *Dajka* nevü ló (B. D.).

Dáma. 1851: A *Dámát* vettem Csik-Szeredában Mindszenti Huszár Benedek Antaltól 65 forinttal 20 Február 1851 (4714. l.). 1859: A Hajnalt tsikozta a *Dáma* 20 Február 1859 (uo.). 1866: A Pajkost tsikozta a *Dáma* 20. 1866. éjjel 12 orakor (uo.). L. még *Bársony, Brutusz* al.

Dani. 1840: egy borjus Bial *Dani* név alatt (64/839.).

Dánó. 1851: A *Dánot* vettem Csik-Mindszenti Huszár Benedek Antaltól, 65 p. f. 20 Február 1851 (4714. l.).

Debella. 1852: a *Debella* nevü tehén megborjuzott este 11 orakor, tehénkét (4714. l.). 1876: A Sári megborjuzott 1-sö Augustus, neve *Debella*, d. e. 7—8 (uo.). L. még *Csendes* al.

Debora. 1840: Egy *Debora* név alatt levő pej kantza hat Esztendős 70 Rf. (64/839).

Dunván. 1867: A *Dunvánt* csikozta a Dáma 13 Áprill 1867 (4714. l.).

Fáni. 1864: A *Fánit* tsikozta a Hajnal 5-ik Február 1864 reggel 7 orakor (4714. l.).

Fecske. 1837: 6-a Junii rugattam meg a *Fetskét* (Imreh). 1925: *Fecske* nevü ló (B. D.). L. még *Szennyes-* al.

Felhő (l.). 1925: (B. D.).

Feri (l.). 1925: (B. D.).

Fickó (l., ö.). 1925: (B. D.).

Fina. 1840: *Fina* 10 Esztendős borjuzo Bihal (64/839.).

Forgó. 1808: 25-ta Aprilis hágottam meg a Csillag kantzámot a Tit(ularis) Thuri László Ur *Forgo* ménlovával (Ki. A. II.).

Frida (l.). 1925: (B. D.).

Fukszi (l.). 1925: (B. D.).

Gallopade l. *Kényes-*.

Geci. 1861: *Getzit* borjuzta Rebus 18 Április 1868 (4714. l.).

Gidrán. 1835: Bátor világos pej 1-szőr Április 6-án a *Gidrán* császári setétpej maglóval (Imreh). 1845: *Gidrán* 2 éves 13 markos (Imreh). 1887: Május 12-én megcsikozott a Hoka a neve *gidrán* (4714. l.). L. még *Rózsi-* al.

Gólya. 1805: die 7 Majus hágattam

meg a' *Gója* kantzámat d. u. 4 órakor Zabolán a Darnótzi János Uram Turtsi ménlovával (Ki. A. II.). L. még *Turcsi*- al.

Gyöngyi (t.). 1925: (B. D.).

Gyöngyös (ö.). 1925: (B. D.).

Gyuri (l., ö., b.). 1925: (B. D.).

Hajas. 1850: A *Hajas*t vettem volt ide valo László Sigmondtól (Szotyor) 140 v. Rf. 1850-be, ekkor volt 6 Esztendős (4714. l.).

Hajnal. 1859: A *Hajnal*t tsikozta a Dáma 20 Február 1850 (4714. l.)· A Hectort tsikozta a *Hajnal* 25 Mártius 1865 (uo.). L. még *Lámpás*-, *Priador*- al.

Háni. 1855: A Czafra tsikozta a *Hánni*t 1855. 13 Április délután ½7 orakor (4714. l.). 1865: A Tatárt tsikozta a *Háni* 4 Áprill, reggel 6 órakor (uo.).

Hector. 1865: A *Hector*t tsikozta a Hajnal 25 Mártius 1865 (4714. l.).

Helena. 1857: A *Helena* és Lutza jött Anyosomtol / Ruzát borjuzta a *Helena* 19 August 1861 (4714. l.).

Hóka. 1878: Csilagot csikozta a *Hóka* 3-ik Május 1878 éjfél után 2 orakor (4714. l.). 1886: A *Hoka* megcsikozott estve 7 orakor mén lovat, neve Noniusz (uo.).

Holló. 1925: *Holló* lecsikózott IV. 17 (B. D.).

Jámbor (ö.). 1925: (B. D.).

Jóska. 1925: *Jóska* nevü szürke ló (B. D.).

Juci 1. 1855: A *Jutzi* borjuzta a Justinát 11-a 7-ber 1855 ünőt (4714. l.). 2. *Juci* (kanca). 1925: (B. D.).

Julis (bv.). 1866: A *Julis*t borjuzta a Martsa 16 Február 1866 (4714. l.).

Jusztina. 1855: A Jutzi borjuzta a *Justinát* 11-a 7-ber 1855, ünőt (4714. l.). 1860: Zsuzsát borjuzta a *Justina*, 3. 9-ber 1860 (uo.).

Kakaska (l.). 1925: (B. D.).

Kedves. 1835: *Kedves* világos pej április 14-én a Csillaggal (Imreh).

Kényes. 1835: *Kényes* 5 éves Aprilis 24-én Gallopade sárga császári ménnel (Imreh).

Kicsi-Máris. 1840: *Kitsi Máris* három esztendős borjuzo Bihal 40 Rf. (64/839.).

Kicsi-Szárcsa. 1840: *Kitsi Szárcsa* név alatt levő 7 Esztendős pej kantza 60 rf. (64/839.).

Kondor (ö.). 1925: (B. D.).

Kurti. 1840: *Kurti* név alatt levő borjuzo Bihal 50 Rf. (64/839.).

Kurva. 1840: *Kurva* név alatt levő négy Esztendős pej kantza 50 Rf. (64/839.).

Laci. 1816: Egy barna lo *Latzi* nevezetü 66 Rf. (61/37. cs.).

Lámpás. 1867: A *Lámpás*t tsikozta a Hajnal 22 Mártzius 1867 (4714. l.).

Lidérc (l.). 1925: (B. D.).

Lina. 1875: A *Lina*t vettem 1873 Fekete Gábortól 60 frt. (4714. l.).

Lizi. 1840: *Lizi* név alatt levő pej kantza 90 Rf. (64/839.).

Luca. 1857: A *Lutza* borjuzta a Rebust 1857 Junius / A Helena és *Lutza* jött Anyósomtól (4714. l.). 1858: A *Lutza* most 6-ik Esztendőben jár (uo.).

Luci. 1816: *Lutzi* nevezetü barna kantza 50 Rf. (61/37. cs.).

Lusta. 1840: *Lusta* név alatt levő barna pej kantza 4 Esztendős 70 Rf. (64/839.).

Manci. 1816: Egy *Mantzi* nevezetü pej lo 70 Rf. (61/37. cs.).

Manó (l.). 1925: (B. D.).

Marcsa. 1857: A Bortsa borjuzta a *Martsát* 1857. 30 August (4714. l.). 1882: 15 April *Martsát* borjuzta a Martsa 15 Április 1882 (uo.). L. még *Julis* al.

Máris. 1840: *Máris* név alatti bihal nyoltz Esztendős borjuzo 60 Rf. (64/839.). L. még *Kicsi-Máris-* al.

Miska. 1858: A Sári borjuzta a *Miskát* 26 July 1858. bikát (4714. l.). 1925: *Miska* ökör (B. D.).

Mokány. 1816: Egy *Mokán* nevezetü pej lo 50 Rf. (61/37. cs.). 1840: *Mokány* név alatt levő 10 Esztendős pej csillagos kancza 50 Rf. (64/839.).

Mozsár (ö.). 1925: (B. D.).

Muszka. 1840: *Muszka* név alatt levő 7 Esztendős pej kantza 60 Rf. (64/839.). 1845: 8 éves *Muszka* 14 markos (Imreh).

Nagy-Szárcsa. 1840: *Nagy Szárcsa* név alatt levő kantza 8 Esztendős 100 Rf. (64/839.).

Náni. 1840: *Náni* kantza 6 Esztendős csillagos pej 60 Rf. (64/839.).

Nóniusz. 1886: A Hoka megcsikozott estve 7 orakor mén lovat, neve *Noniusz* (4714. l.).

Örmény (l.). 1683: (Ap. A. III.).

Pacsirta (l.). 1925: (B. D.).

Pajkos. 1816: Egy *pajkos* nevezetü barna lo 100 Rf. (61/37. cs.). 1866: A *Pajkost* tsikozta a Dáma (4714. l.).

Pali (l., ö.). 1925: (B. D.).

Pengő (l.). 1925: (B. D.).

Pista. 1914: *Pista* nevü ló (B. D.).

Priador. 1875: *Priadort* tsikozta a Hajnal 25 Mártzius 1875 (4714. l.)

Rangos. 1840: Egy hat Esztendős *rangos* név alatt levő pej kantza 50 Rf. (64/849.).

Rebi. 1873: A *Rebi* megborjuzott 13. 8-ber hajnalban 1873 (4714. l.).

Rebus. 1857: A Lutza borjuzta a *Rebust* 1857 Junius (4714. l.). 1861: *Rebüst* borjuzta a Sári 6 Április (uo.).

Rezeda (t.). 1925: (B. D.).

Rigó. 1840: *Rigó* öt Esztendős csikozo barna kantza 60 Rf. (64/839.).

Rojtos (l.). 1925: (B. D.).

Rontó. 1840: A Csinos kantzát Áprillis rugattattam grof Nemes *Ronto* nevü mag loval (Imreh).

Rózsi 1. 1857: A Sári borjuzta a *Rozsit* 1857 September 3-án (4714. l.). 1925: *Rózsi* tehén megbikázott (B. D.). 2. 1835: *Rózsi* piros pej Április 30 Gidrán császári ménnel (Imreh). 1925: *Rózsi* ló, kora 1918. (B. D.).

Ruza. 1861: *Ruzát* borjuzta a Helena 19 August 1861 (4714. l.).

Sárga. 1845: 14 éves *Sárga* 14 markos (Imreh).

Sári. 1845: *Sári* bivalat borjuzták 1845 nyárba (4714. l.). 1858: *Sárit* borjuzták 1845 nyárba. A Lutza most 6-ik Esztendőben jár (4714. l.). 1925: *Sári* tehén (B. D.). L. még *Borcsa, Miska, Rebus* al.

Sugár (l. és ö.). 1925: (B. D.).

Sulló. 1840: *Sullo* név alatt levő 3 Esztendős pej kantza 60 Rf. (64/839.). [Esetleg *Sulla* alakúnak is olvasható.]

Szajha. 1840: *Szajha* név alatt levő 3 Esztendős pej kantza 60 Rf. (64/839.).

Szárcsa l. *Kicsi-Szárcsa, Nagy-Szárcsa.*

Szellő. 1845: 4 éves *Szellő* 14 markos (Imreh). 1935: A *Szellő* fedeztetett (B. D.).

Szennyes 1. 1840: A Fetskét 28-a Április a *Szennyes*sel rugattattam (Imrreh) 2. 1925: Az uzoni vásárban vettem a *Szennyes* ökröt (B. D.).

Szilaj (l., ö. és t.). 1884 április 20-án a *Szilaj* megborjuzott, a neve Virág, tehénkét (4714. l.). 1925: (B. D.).

Szőke. 1925: Az uzoni vásárban vettem a *Szőke* ökröt (B. D.).

Sziglávi. 1845: 1 éves *Sziglávi* 13 markos (Imreh).

Tatár. 1865: A *Tatárt* tsikozta a Háni 4 Áprill, reggel 6 órakor (4714. l.).

Toldi (l.). 1925: (B. D.).

Turcsi. 1810: A Csillag kantzát hágattam meg a' *Turtsi* Csikommal a' Medve által megölt Goja kantzám tsitkajával (Ki. A. II.). L. még *Gólya* al.

Tündér. 1824: Meghágattam a *Tündért* (Ki. F. 65.). 1840: *Tündér* név alatt levő setét pej kantza 6 Esztendős fél lába szárcsa 100 Rf. (64/839.). L. még *Bujdos* al.

Vidám. 1805: nagy sárga *Vidám* kantza (Pótsa XVII.—XIX.).

Vihar (l.). 1925: (B. D.).

Viola (t.). 1925: (B. D.).

Violka (t.). 1925: (B. D.).

Virág 1. 1840: Tehén bival *Virág* név alatt 65 Rf. (64/839.). 1884. április 20-án a Szilaj megborjuzott, a neve *Virág*, tehénkét (4714. l.). 2. 1840: *Virág* név alatt levő 6 Esztendős sárga kantza fél szemü 50 Rf. (64/839.).

Vitéz (l.). 1925: (B. D.).

Zárif. 1914: *Zárif* nevü ló (B. D.).

Zsemlye. 1925: *Zsemle* tehénke bikázott, V/25 (B. D.).

Zsuska. 1840: *Suska* öt Esztendős borjuzo Bihal 50 Rf. (64/839.).

Zsuzsa. 1860: *Zsuzsát* borjuzta a Justina 3. 9-ber 1850 (4714. l.).

Zsuzsi (l. és t.). 1925 (B. D.).

JAVÍTÁSOK

A 8. lapon az 1. hasáb 22. sorában *bele unnyák* h. *bele ne unnyák.*
A 17. „ „ 1. „ 30. „ a *fel* után a , törlendő és az *ide* után teendő.
A 31. „ a 2. „ 24. „ a *ket* után törlendő.
A 43. „ az 1. „ 13. „ a *fokhajma* h. *fokhagjma.*
Uo. „ „ 1. „ 32. „ *aztottottan* h. *aztott ottan.*
Az 59. „ a 2. „ 29. „ *ordo* h. *Hordo.*
A 67. „ „ 2. „ 6. „ *zombeton* h. *zombaton.*
Uo. „ „ 2. „ 7. „ *fegta* h. *fogta.*
A 72. „ „ 2. „ 33. „ *Sertéz* h. *sertés.*
A 73. „ az 1. „ 24. „ *darób* h. *darab.*
A 74. „ „ 1. „ 25. „ *Kerékfejü* h. *Kerekfejü.*
A 85. „ „ 1. „ 22. „ *borno* h. *borna.*
A 97. „ a 2. „ 9. „ *Marokvesző* h. *Marokvesszö.*
A 100. „ „ 2. „ 8. „ *bor bejtel* h. *bor ejtel.*
A 101. „ „ 2. „ 8. „ *me* h. *meg.*
A 105. „ „ 2. „ 6. „ *Gy(a)kas* h. *Gykas.*
A 106. „ az 1. „ 24. „ *XII.* h. *XVII.*
A 109. „ „ 2. „ 34. „ a *(!)* törlendő.
A 110. „ „ 1. „ 40. „ *kántya* h. *kártya.*
Uo. „ a 2. „ 5. „ *Öreg-fürö* h. *Öreg.*
A 129. „ az 1. „ 18. „ *zakács-tüzhely* h. *Szakács-tüzhely.*
A 146. „ a 2. „ 4. „ *Bosra* h. *Borra.*
A 162. „ „ 2. „ 31. „ *vasatalpu* h. *vasastalpú.*
A 163. „ az 1. „ 8. „ *úgy n* h. *ugyan.*
Uo. „ a 2. „ 1. „ *vid r* h. *vider.*
Uo. „ „ 2. „ 20. „ *k pcsokkal* h. *kapcsokkal.*
A 167. „ az 1. „ 27. „ *pikelekek* h. *pikelekel.*
A 170. „ „ 1. „ 28. „ *Herel* h. *Herelt.*
A 172. „ a 2. „ 23. „ *károsvdott* h. *károsodott.*
A 174. „ az 1. „ 34. „ a *maradtak* szó törlendő.
A 176. „ „ 1. „ 4. „ *zw wt zwrwt.*